

ولسي پانگه

Ketabton.com

مولوي عبدالشکور 'ياسيني'

تولوونکی او غېرونکی

۱۳۸۲ هـ - لمریز

د کتاب پېژندنه

|||||

د کتاب نوم: ولسي پانگه

خپرونکی : مولوي عبدالشکور " یاسيني "

خپرنډويه ټولنه : خنبي کولتوري ټولنه

خپرنی لړ: اوم) 7 (

د چاپ شمیر: یوزر ټوکه

د چاپ نیټه : 1382، تله ، لسم

کمپوزر : میرزاخان "طوطا خپل"

د کمپوز ځای: میرزاخان او کمپوزنگ سنټر ارباب روډ

گل حاجي پلازه دوهم منزل دفتر نمبر 208 تيلفون نمبر 853549

بيعه : سل افغانۍ) 100 (

چاپ خونه: د ساپي دپښتو خپرونو او دپراختيا مرکز .

يادونه : دا ټولگه د عبدالکريم مصعب جان په مالي

د خپرونکي لنډه پيژندنه

نوم: مولوي عبدالشکور "ياسيني"

دپلار نوم: اروا بناد ملا عبدالکریم "ياسيني"

زوکړه: 1317 هـ. ش چنگاښ، اتمه، ننگرهار، کامه، ده طاهر

دندې: دگران افغانستان په مختلفو ولاياتو او ولسواليو کې دپښتو ژبې او ديني علومو دښونکي په توگه پاتې شوی.

او تر روسي ير غل وروسته د مجاهدينو مشراو دکمونستي حکومت له ړنگيدو وروسته د کامې ولسوال او دختيځو ولايتو د جهادي شورا غړی پاتې شوی دی .

اثار:

(1) جهادي پنځونې (جهادي لنډۍ)

(2) شعري ټولگه

(3) جهادي خاطرې (سياسي ياداشتونه)

چې پورتنی درېواړه کتابونه دچاپ لاندې دي

(4) او همدا ټولگه

ددې ارزښتمن اثر او دليکوال په باب يې څو لنډې خبرې

هره ژبه او ادب خپلې خپلې ځانگړنې لري او بيا دهرې ژبې او ادب توکي خپل خپل اهميت لري. په پښتو ژبه او ادب کې متلونه او لنډۍ دې ژبې او ادب ته ځانگړې غناوربخښلې ده. رښتيا خبره خو داده چې که پښتو ژبې ته څو مگره کارشوی دی نو زياتره يې دوروستۍ نيمې پيړۍ دژبپوهانو او ادب پوهانو دکار او زيار نتيجه گڼلای شو.

په پښتو ژبه کې دمتلونو او اصطلاحاتو راټولول پر خپل ځای يو ارزښتمن کاردی که څه هم چې په دې برخه کې خو يو څه لومړني گامونه هم اخستل شوي دي او دمتلونو او اصطلاحاتو په راټولولو کې يو څه کار هم شوی دی، خو حقيقت دادی چې دغه کار ددرناوي سره سره چې ورته يې لرو، دا ادعا نه شو کولای چې په دې برخه کې شوی کار کافي دی او نورکار ته اړتيا نشته.

ښاغلي مولوی صيب عبدالشکور "يا سيني" چې دپښتو متلونو او اصطلاحاتو په راټولولو کې څومره کارکړی دی، دا پر خپل ځای دډير درناوي وړدی او بې له شکه به دپښتو ژبې مينه وال ترينه ډيره گټه اخلي او دابه ددې ژبې او پښتو ليکوالانو دليکنو په بډاينه کې پوره لاس وکړای شي.

که څه هم چې دښاغلي مولوی صيب "ياسيني" له خوا راټول کړای شوي متلونه او اصطلاحات ما په يوه ځغلنده نظر وکتل او دومگره وخت او مجال نه وچې په کاملاً انتقادي نظر يې وگورم، خو ترکومه پورې چې زه مولوي صاحب پيژنم او څومگره يې له ژبني او ادبي ذوق سره اشنا يم او يا دژبې او ادب دمطالعې او تدريس په باب دده له سابقې سره څومره بلد يم زه داپه کامل باورسره ويلای شم چې مولوی صيب به په دې برخه کې پاخه گامونه اخستي وي او خپل کار به يې هغومره پوخ کړی وي لکه څومگره چې يې تمه کيږي.

که مولوي صيب له يوې خوا دسرو روسانو په وړاندې زمونږ د سپيڅلي جهاد په اوږدوکې په سپينه ريره غره په غره او ناو په ناو گرځيدلی او په وسله وال جهاد کې يې خپله ونډه ډيره ښه سرته رسولې ده، قرباني يې ورکړې ده. له بلې خوا يې ديوه ديني عالم په توگه په علمي جهاد کې هم پوره برخه اخستې ده مولوي صيب دافغانستان دتير سپيڅلي جهاد تر پيليدو دمخه دښونکي په توگه دمقدسې دندې دسرته رسولو پر وخت ډير ځله دپښتو ژبې او ادب د تدريس دنده هم درلوده، چې په دې توگه سپری ويلای شي چې نوموړی ددې لارې کوم نا بلده لاروی نه دی.

مولوي صاحب دپښتوژبې تکړه ليکوال هم دی او خو ر ژبی شاعر هم هيله ده چې مولوي صاحب دخپلو اشعارو دټولگې چاپ ته هم ځانگړې پاملرنه وکړي ياکومه داسې مؤسسه او اداره چې پښتو ادب ته دخدمت وياړ لري دمولوي صاحب داشعارو دچاپ وياړ هم ترلاسه کړي. زه په پای کې مولوي صاحب عبدالشکور "ياسيني" ته چې زما دجهاد او مبارزې داوږدې لارې ملگری بلکې استاذپاتي شوی دی، ددې ستر ژبني خدمت مبارکي وایم اوله

خدایه ورته تو فیق غوارم چې په دې لاره کې نور دیادونې اوستاینې وړگامونه هم واخلي عمر یې اوږد او په قلم یې برکت شه .

درنښت

فدامحمد فیاض

پېښور، کوز تهکال

1382/6/29

لويه شتمني او زموږ بېغوري

ځينې وخت په سړي باندې هغه د چا خبره د شينواري ماما ټوکه وشي او ځينو کارونو ته لاس تر زڼې پاتې شي او د اندېښنو او سوچونو په سيند لاهو شي. زه چې اوس د کومې ستونزې او سودا سره لاس او گړېوان يم هغه کومه معما نه ده بلکه زما سره د هغو توريو، جملو، القابو او خبرو کمی دی چې زه يې د دې کتاب () د ښاغلي را ټولوونکي او څېړونکي په شان او ستاينه کې وکاروم .

او لامل يې دا دی چې د دغه ښاغلي د ژوند کيسې او څېړنې د ډېرو نورو هغو سره ښکاره توپيرونه لري. که د ټولې نړۍ په ځای يوازې خپل گران هېواد د بېلگې په توگه ياد کړم نو ويلای شم چې ډېر وگړي مو د خپل ژوند په دا لږ وخت کې وليدل چې زموږ نه مخکې دې نړۍ ته راغلي وو او ولاړل يعنې پټې سترگې راغلل او ولاړل نه يې ځان ته کومه گټه ورسوله او نه يې خپل دين او اولس ته خیر ښېگڼه. او هم دا اوس هم ډېر خلك وينو چې د ژوند په اصلي او پراخه مفهوم نه پوهيږي. يوازې خوړل، څښل او راټولول (ماديات) ورته د ژوند موخې او غايېگ ښکاري او په دې ځانونه نه پوهوي چې د انسانيت او سړيتوب معيارونه او پړاوونه څه دي .

ارواښاد خان خوشال خان بابا وايي :

چې دستار ترې هزار دي

د دستار سړي په شمار دي

که څه هم دغوايي کرغېړن اوښتون زموږ د سلهاو زرو شازلميانو سرونه لو کړل. خو الحمدلله چې دغو بشر دوستانو (!؟) بې وگړيو نه کړای شولو. خو بې سړيو (قحط رجال) او بې سره يې کړو .

هرگوره پورتنۍ کرښه د سل په سلو کې خبره نه ده په دې معنا ده چې يو ډېر شمېر سياست پوهان، عالمان او روڼ اندي مو سرو کودتاچيانو له خپلو گوندي موخو او غوښتنو ځار کړل او يو شمېر نور ښاغلي چې د خپل مظلوم اولس د مشرۍ دعوی يې کولې د دغه بې وزلي اولس سره په خپلو کړيو ژمنو کې پاتې راغلل او نفسي جنون داسې کښو ته تېل وهل چې اوس يې څوک په خوله پياز هم نه خوري .

خو په دا دويمه ډله کې داسې ښاغلي او منلي شخصيتونه هم وو چې د بهرنيو يرغلگرو او کورنيو انډيوالانو په وړاندې ښه په نره ودرېدل د سپېڅلي جهاد غږ يې وکړ او خپل سر يې خاص د اعلاء کلمې الله او د خپل اولس د پټ، ناموس او ازادۍ د گټلو له پاره په لاس کې ونيوه. دښتو، مېرو او تورو غرو ته پورته شول. د ډېرو کړاوو، سختيو، لوږو، تندو، لنډو او تنگو له گاللو وروسته څښتن تعالی د همداسې سپېڅليو او رښتینو مجاهدينو د وینو او سرښندنو له برکته کورني او بهرني يرغلگر او دښمنان مات او گونډه کړل. د دغو تش لاسو او بې وزلو مجاهدينو د بري او فتحې غږ دومره دروند او غښتلی و چې نه يوازې افغانان بلکه د ټولې نړۍ اسيران او د کمونيزم په کړيو کې ښکيل

شوي او لسونه يې راوینس کړل، جرمنیانو د برلین او یاکلن دېوال ړنگ کړ ختیځ او لوېدیځ جرمني یو اولس شو، تزاریان، مغل، ازبک، تاجک، ترکمن، سربان، چچنیا، پولنډ، هنگري، وکراین او ... ټول اولسونه را پاڅېدل او ځای په ځای یې د لېنین مجسمې په کایو او لوټو وویشتې او بالاخره یې راپنګې کړې او ان خبره تر دې را ورسیده چې پخپله له مسکو نه هم د لېنین تابوت پورته کړل شو او په دې ډول د شلمې پېړۍ د یوه ډېر ستر او نړېوال ځواک د باج او تاج کیسه د ډېرو بې وزلو او تش لاسو افغانانو په ذریعه د الهی نصرت په برکت ختمه کړی شوه. او زمونږ په تاریخ کې د ویارونو، اتلولیو او سربندنو نوي بابونه پرانیستل شول .

که د سرو لښکرو تر یرغل یو څو لسيزې مخ کې د ویارلي افغانستان تاریخ ته و گورونو

د پرنګیانو شرمېدلې ماتې به مو تر سترگو شي چې د روانې پېړۍ په لومړیو کې یې د همدې اولس له خوا خوړلې وې. زمونږ تاریخ به هېڅ کله د هغو غازیانو او شهیدانو نومونه هېر نه کړي چې د پرنګیانو په

وړاندې یې د خپل اولس د مجاهدینو مشري په مختلفو سنگرونو کې کوله لکه مجاهد غازي چکنور ملا صاحب لوی مجاهد او عالم ددهې ملا صاحب، سترمجاهد ملا مشک عالم، اتل سپه سالار غلام حیدر خان څرخي، لوی غازي او تکره مجاهد غازي محمد جان خان وردگ د میوند فاتح ایوب خان د تورې او پوهې خاوند غازي عثمان خان ساپی، زړور او سرتېری غازي میر مسجدي خان، د پوهې او تدبیر خاوند وتلی مجاهد د ترنگرو ملا صاحب، غازي مولوي تاج محمد خان (1) او په لسگونو داسې نور اتلان چې د تورې او مېړانې له برکته یې تقریباً نیمې نړۍ خپلواکي تر لاسه کړه .

همدارنگه که زمونږ ننی تاریخ لیکل کيږي او سبانی کول (نسل) یې لولي نو په دې کې هېڅ شک نشته چې د شهید ادم خان، رسول خان، شهید مولوی محمد صدیق خدای دوست (2) ((او په لسگونو او سلگونو د هغو اتلانو، مېړونو او غازیانو د کار نامو ترڅنګ د ښاغلي مولوي عبدالشکور "یاسیني" کارنامې هم ولولي چې د سرو لښکرو سره یې د مخامخ غزا په وخت کړي دي .

د کودتا سره سم کمونستانو ښاغلی یا سینی صاحب بندي کړ قسمت ورسره یاري وکړه د یو څه وخت بنده وروسته ایله شو، مولوي صاحب د هجرت لار ونیوه او د یرغلګرو په وړاندې یې عملي جهاد پیل کړ اولس هم د مولوي صاحب مشري ومنله او تر شاپي ودرېدل، د مولوي صاحب د جهاد او مبارزې سنگر یوازې کامه پاتې نه شوه بلکې د لوی ننگرهار د مختلفو سیمو مجاهدینو یې هم مشري ومنله. د مولوي صاحب د مجاهدینو او په ختیځو ولایاتو کې د سرو لښکرو د قطعاتو او ټولګیو تر منځ فقط یو سیند (کامه ثمر خېل) و او ډېر ځلې مجاهدینو پر روسیانو او همدارنگه ځینې وخت روسیانو په مجاهدینو بریدونه کول. دا چې مجاهدینو به په هر برید کې روسیانو ته څومره د سر او مال زیان ور اړاوه او یا روسیان څومره د مجاهدینو د لاسه نارامه وو دا نو زمونږ د تاریخ یو ډېر لوی بحث دی چې په دې لیکنه کې یې ځایول گران دي .

دغې ښاغلي که په يوه لاس کې د حق د ساتلو او د ازادۍ د اخیستلو په خاطر ټوپک راخیستی دی ورسره جوخت يې په بل لاس کې قلم راخیستی او د خپلې ژبې اولس او کولتور د بداینې او غنا په خاطر يې خولې تویې کړي او يو ډېر ستر کار ته يې ملا تړلې ده. چې په لنډه توگه يې داسې ښودلای شوو.

لومړی: تقریباً څه کم دوه زره جهادي لنډۍ دي چې د پښتو ژبې تر ټولو لويه پانگه او شتمني ده چې د چاپ لاندې ده او که خدای کول ډیر ژر به مو تر گوتو شي. که څه هم زموږ ډېر پوهان په دې گروهه دي چې د لنډۍ خاص ويونکي جوت نه دي. خو دغه پورتنۍ لنډۍ ټولې ښاغلي یاسیني د جهاد په مختلفو سنگرونو او غذا گانو کې ويلي دي. چې البته گران لوستونکي به يې د ځينو لنډيو شرحې د کتاب په لمنو کې پخپله ولولي .

دوهم: جهادي خاطرې دي چې ټولې خوږې کيسې دي چې زموږ د وياړلي تاريخ يوه برخه گڼل کېدای شي .

درېم: شعرونه دي چې په سپينه وينا او غوڅه ژبه يې د ځينو دوستانو او دښمنانو ناخوای او نادودې انځور کړي دي .

څلورم: همدا ټولگه ده چې د پښتو ژبې او ادب تر ټولو نایابه او ارزښتناکې گړنې، مقولې، متلونه او ورسره يوځای ځيني فلکلوري "اولسي" او رښتینې کيسې او خبرې رانغاړل شوي دي. چې د ټولگې ښکلا او ارزښت يې لا پسې ښکلی او دروند کړی دی او هغه ځکه چې پښتو ژبه يوازې ژبه او د پوهاوي را پوهاوي وسيله نه بلکې پښتو يو قانون او د ژوند ضابطه هم ده. د يو ټبر په ژبه کې د ټولنې ټول کره وړه دودونه، خويونه، نفسيات او ان تردې چې د مختلفو دورو ديني او مذهبي دودونه هم ځای شوي وي. نو ځکه ويلای شو چې پښتو ژبه د خپلو ځانگړتياو له مخې د نړۍ د ډېرو ژبو په څېر يوازې تشه ژبه نه بلکې يو ډېر لوی قانون هم دی. گورو چې تر اسلامي سپېڅلي شريعت را وروسته هر خپل ځانته د خپلو ستونزو او شخړو د له منځه وړلو او روغې جوړې

له پاره لکه ځينې اروپايي هېوادونه چې تر ډېره وخته يې ليکلی (وضعې) قانون نه درلود او د خلکو تر منځ ټولې ستونزې او کړکېچونه په معقولو منل شويو متلونو حل او فصل کېدلې او مناسب متل به داسې حکم درلود لکه د کاني کرښه له ښه شامته د پښتو ژبه او ټبر له دې پلوه ډېره شتمنه او مړه ده په عقيدتي لحاظ هم پښتون هغه بختور ټبر دی چې د ژبې دا ټوله شتمني يې د اسلامي سپېڅلي شريعت مطابق ده. ځينې پوهان وايي چې د پښتانه رومان ټول په پښتو ټپه کې دی همدارنگه که وويل شي چې د پښتون کولتور او ژوند دود همداره متلونه او گړنې نو بې مناسبه به نه وي. زه دغه پورتنې توکي د خپلې خوږې او شتمنې ژبې روح او ترټولو لويه او ارزښتمنه پانگه بولم او همدارنگه په دغه لار کې کار کول، راټولول، خپرل او خوندي کول يې تر ټولو لومړنی او اړين کار بولم .

قدر منو او درنو لوستونکيو! نور تاسې درانه نه سترې کوم راځم خپلې وروستۍ خبرې ته او هغه د همدې درنې ټولگې په اړه يو څه څرگندونې دي :

لومړۍ: په کار خو داسې وه چې د ژبې دغه مختلف توکي متل، محاوره او ... د الف ب او ... په ځای جلا جلا څېړل شوي او وډل شوي وای .

په کار خو همداسې وه مگر مونږ سره ستونزې او اندېښنې؛ د وخت لږوالی، د تش لاس دښمني او همدارنگه په ژوند (عمر) بې باوري دا ټولې هغه خبرې وې چې زموږ د نن کار یې سبا ته تم نه کړ، نغده سودا (کړنه) او دم ساعت مو غنیمت وگانه. که ژوند یاري وکړه او په گانده کې پخپله د دې ټولگي ښاغلی څېړونکي او یا د پښتو ژبې او ادب نورښاغلي په دې کړنه لاس بري شول. خپلې مورنۍ ژبې ته به یې ستر چوپړ کړی وي .

دوهم: دا چې ژبه د اولس او خلکو شتمني (مال) ده. نو د دې گډې شتمنۍ د امانتدارۍ په خاطر د ځینو متلونو، گړنو او ... پورې اړونده داسې کیسې، ټوکې او خبرې په دې ټولگه کې را نغاړل شوي. چې ښايي ځینو لوستونکیو او په تېره بیا ځینو ښاغلیو نقادانو ته یې څېړل او رانغاړل په دې ټولگه کې خوند، ورنه کړي. خو لکه څنگه چې پورته وویل شول دا هر څه د پښتون قوم سره د امانتدارۍ او خلوص له مخې شوې. دلته د یوې بلې خبرې یادونه اړینه ده او هغه دا چې د ملي ورورگلوۍ په خاطر د ځینو سیمو او خلکو پورې د ځانگړیو متلونو، گړنو، ټوکو او ټکالو د راوړلو نه ډډه شوې. لازمه وه چې د ملي شتمنۍ او امانتدارۍ له مخې ځانگړي توکي هم دلته څېړل شوي او رانغاړل شوي وای. مگر د ننني گران افغانستان باریکه او حساس حالت ته په پام لرنې سره تر راوړنې او څېړنې یې نه راوړنه او څېړنه غوره وگڼل شوه .

په هر ترتیب که د پښتو ژبې په دغو توکیو څومره خبرې وشي بیا به هم لږې وي .

قدرمنو لوستونکیو ته یوه یادونه کوم چې دا ټولې خبرې، کیسې او متلونه ښاغلي مولوي صاحب د خپل ژوند په اوږدو کې د اولس نه اورېدلي او یا لوستي دي او بیا یې په خپله حافظه کې ساتلې وې یعنې په راټولولو پسې یې څېړونې او کتابونه نه دي لټولي، او دا دې له ښه مرغه د ستاسو تر لاسو او لوست یې درورسول .

زه ټولو پښتنو ته د دغه درنې ټولگې مبارکي وایم او ښاغلي مولوي صاحب ته د خدای پامانۍ نه وروسته وایم چې :

ستا د ښایست گلونه ډېر دي

ځولی مې تنگه زه په کوم کوم ټولومه

مع الاحترام

اجمل اټک "یوسفزی"

د ښځي کولتوري ټولنې مشر

(السلام عليكم)

شروع کوم په نامه د الله چې ډیر زیات مهربان او رحم لرونکې دی خالق تعالیٰ په خپل عظیم کلام کې دپخوانیو اقوامو او پرگنو د ښو او بدو او ځینو نورو موجوداتو حالات بیان کړي ددې له پاره چې خلکو ته نصیحت ، عبرت او پند شي او خلک نیکو او ښو کارونو ته راو بولي او دبدو مثالونو د عواقبو نه یې آگاه کړي نیک خلک به دبدونه عبرت واخلي خپل اعمال به اصلاح کړي او د توحید په لار به روان شي. دپروردگار وینا چې دمثال په ډول یې منع فرمایلي وي د هغې نه منع شي او کوم چې په کولو یې امر کړي وي هغه اجرا شي مثل یا مثال چې په یو خبره باندې تیریري هغه دیو سند حجت او دلیل په نامه باندې یادیري او خبره ورباندې ښه مستحکمه او ټینګه شي. لکه یو ترګان چې یو شي جوړ کړي او دپاسه ورباندې د اوسپنې میخ ووهي د پښتو ژبې اکثره متلونه او پخې ویناوې د قرآني مبارکو آیتونو او نبوي احادیثو سره موافق دي دا متلونه داسې دي لکه په ډبره کې چې لیک وکړي دشودو غوندې سپین او دشاتو غوندې خوندور دي د چامخ او خټ هم نکوي. د دوه مخۍ او منافقت نه خلاص وي. پروردگار فرمایي ((تاسوسره متحد شئ او لاسونه سره ورکړئ او بې اتفاقي مه کوئ که بې اتفاهه شوی قوت به مو کمزوری شي)) پښتانه لویان وایي دیو لاسه ټک نه خیري، یو سوی نه بلیري، د ډیرو امساء دیوه گیدی او داسې نور په حدیث شریف کې راځي تاسو د خلکو قدر د هغوي د منزلت په اندازه وکړئ. پښتانه لویان وایي وگوره سړی وړلاندې واچوه پو زی او داسې نور خدای پاک وایي ((چې یهود اونصاری ستاسې دوستان کیري نه...)) زمونږ مشران وایي کانی به پوست نشي دښمن به دوست نشي. حدیث مبارک دی دنیکانو سره ناسته داسې ده لکه د عطار په دوکان کې چې کښینې یا به ترې عطر واخلي او که وایې نخلی نو خوشبویی خو به یې درشي.

او دبدانو سره ناسته داسې ده لکه د ینگر په دوکان کې چې کښینې یا به دې جامې وسوځي او که نوي نو داوسپنې بد بویی خو به درشي.

او داسې په لسگونو نورې قرآني او نبوي مبارکې وینا وې شته چې ډیر پښتو متلونه ورته دي ما تراوسه په پښتو کې داسې وینا او متل نه دی او ریدلی چې هغه دې د اسلامي سپیڅلي شریعت سره په ټکر کې وي. زه پخپله د پښتو ژبې ښوونکي وم او دپښتو خوږې ژبې سره مې ډیره مینه ده په دې کتاب کې په سلگونو متلونه ، اصطلاحات او... راوړل شوي او څیړل شوي دي . چې ډیر یې ماته په یادو یاد دي او په موقع کې رایادیري. پښتو ژبې ته ډیر کار د دین علماو کړی دی د احمد شابابا د زمانې نه مخکې او وروسته که دادب تاریخونه وگورۍ تاسوته به جوتنه شي چې په هرو خت کې د دین پوهانو پښتو ته څومره خدمت کړی دی. د هاغې بوډۍ په شاتنه چې حضرت یوسف ؑ یې په پاغندو اخیسته او ځان یې د یوسف ؑ په تجارانو کې حسابا وه زه هم په دې لږ کار ځان دپښتو خدمتگار حسابوم. ما د پښتو ژبې سره دمینې او امانتدارۍ له مخې ځینې متلونه چې هغه دیو ځای ، یا دیو قوم پورې اړه لري کټ مټ راوړي او څیړلي هیله کوم چې زما دغه خلوص په چا بدونه لگیري ځکه چي ما ځان ته د تصرف حق نه دی ورکړی. زه څه خپلې جهادي لنډۍ لرم چې په سنگرونو کې مې ویلي دي او څه اندازه شعرونه دي چې د

ځينو بې لارو ملگرو او هم سنگرو د خودسړۍ او د هغوی خواهشاتو په باره کې دي چې دوی ترې نه منع کيدل ويلي مې دي ځکه چې جهاد يو ډير پاک او مقدس عبادت دی خو دځينو حريصو او په نفس نه باور لرونکو راته داغي او لکه دار کړ خدای دې دوی او ما په سمه لار برابر کړي.

گرانو لوستونکو که پدې کتاب کې زما څخه کومه غلطی او خطايي شوې وي عفوۀ غواړم او تاسو ته يې د اصلاح کولو پوره واک درکوم ماسره په دې کتاب کې اجمل اټک يو سفزی په څيرنه او ليکنه کې ډيری خولې تويې کړی اوخپل قيمتي وخت يې پکې مصرف کړی او همدارنگه

حاجي عبدالوکیل اټک را باندې ډير باعث و. زه نشم کولای چې د دوی شکريه اداء کړم خو خدای ﷻ دې ورته ډيراجر ورکړي.

په درناوي

مولوي عبدالشکور "ياسيني"

"الف"

- 1- اختر پٽ ميرہ نہ دی.
- 1- سريتوب او ميرانه نہ پٽيري يعني لمر په دوه گوتو نہ پٽيري.
- 2- اخترچې تېر شي نکريزې په ديوال پورې کره.
- 2- هرکار او کرنه پخپل وخت خوند کوي.
- 3- ارهنده انگور نہ نيسي.
- 3- بې کاره سړي نہ دخير تمه چټي ده.
- 4- ارهنده خرما نہ کوي.
- 4- چې سړي کې پخپله خير نہ وي بل ته يې خير نہ رسي.
- 5- آس لره په لاس لره.
- 5- يوشی چې پخپله درسره نہ وي دبل په تمه کيږه مه.
- 6- آسونو نعلونه وهل چنگنبوهم پښې جگې کرې.
- 6- نا لايقه خلك هم ځينې وخت غواړي چې دلايقو خلكو سره ځان برابر کړي.
- 7- اسمان لاندې يې کور دی په ماما يې پوردي.
- 7- ځينې خلك په پور روږدي وي اخلي يې او خلاصوي يې نه او بې کاره ناست وي.
- 8- اسمان چې څومره غوريزي هسې نه وريزي
- 8- څوک چې ډيرې پرې کوي هومره څه يې دلاسه نه کيږي.
- 9- آس چې شنيږي دموگري په زور شنيږي.
- 9- څوک چې يو کار کوي دخپلو ملاتړو په ډاډ يې کوي.
- 10- آسمان يې برستن ده ځمکه يې توشک دی.

- 10- یعنی هیخ نه لري.
- 11- اشنا يي دشگو منزل دی.
- 11- یعنی دژوندتر وروستیو شیبو پورې نه تمامېږي او ډیر زغم غواړي.
- 12- اغیرلي ته لږ باد هم کافي دی.
- 12- څوک چې په ډیر کړاووکې وي او لږ څه هوساینه او خوښي پرې راغله داهم غنیمت دی.
- 13- اغیرلي پخپله تشیږي.
- 13- څوک چې یوکار پخپله خراب کړي تاوان او زیان یې هم همدغه ته دی.
- 14- اصیل ته اشارت کم اصل ته کوټک.
- 14- پوه او درانه خلک په نیمه پوهیږي.
- 15- اتحیاتو چې په ولاړه وائي په ناسته به څه وائي.
- 15- یو وروستنی کار چې له وخته مخکې وشي نو په خپل وخت به څه کوي.
- 16- امرسې خوري پیسې نه ورکوي.
- 16- گټه پورته کوي خو زیان نه مني.
- 17- املوک یې بار کړي.
- 17- له یو کس نه چې ډیر باد ځي او په ځان نه پوهیږي ورسره نږدې خلک په خپل منځ کې سره داوایي.
- 18- امانت ځمکه هم نه خیانتوي.
- 18- لویان دامانت په ساتلو کې دومره په ټینګه وایي چې گوره ځمکه یې هم نه خیانتوي یعنی ایمانداري او صداقت ښه شي دی.
- 19- او به په ډانګ نه بیلېږي.
- 19- پخې دوستۍ او ورورولۍ دچا په شرارت باندې څوک نه پرېږدي.
- 20- اوبه دجام درویه ځکل کیږي.
- 20- څوک چې یو شې اخلي دهغه دښائست او دښه جنسیت له مخې یې اخلي.

- 21- او بو اخیستی هر بوتی ته لاس اچوي.
- 21- داږ مخ هر چاته اوړي.
- 22- او بووړی زگته لاس اچوي.
- 22- په چاچې مشکل راشي دیو ډیر بې خونده کس نه هم دحل کولو هیله کوي.
- 23- او به خړوي ماهیان نیسي.
- 23- دخپلې غوښتنې دترسره کولو په خاطر هرډول لوبې کوي.
- 24- اوبه پورته خيژوه که نه ښکته خوږې لاره ده.
- 24- دکړنې له پاره ټینگ هوډ لره.
- 25- اوبه تر خیتې پورې رسېږي خو خیتې تر خیتې فرق دی.
- 25- توان تر توانه پورې فرق دی.
- 26- الطور من التاوان.
- 26- له کوم ملاصیب نه چا تبر په سوال وړی و او بیا هغه ترې ورك شو. سړی بیرته ملاصاحب ته راغی او ورته یې وویل چې څوک دیوه چا نه یو امانت واخلي او بیا دغه امانت ورك شي په امین یې تاوان شته او کنه؟ ملا ورته وویل چې نه، سړي ملاصاحب ته کړه چې صیب ستاتبرله ما ورك شو ملا صاحب سمدلاسه وویل ته لږ وارو کړه چې زه کتاب وگورم، دکتاب له کتلو وروسته بیرته راغې او سړي ته یې کړه چې دبل امانت تاوان نشته خو په کتاب کې یې لیکلي دي چې الطورمن التاوان. یعنی که تبر ورك شي تاوان لري.
- 27- اوبه چې یو ځای ډنډشي خو ساکیږي.
- 27- څوک چې یو ځای کې ډیر پاتې شي قدرې کمیږی یا په ځینو شیانو چې وخت واوړي نو خرابیږي.
- 28- ادې که دزړه کوي او گړې ته هم تې کوي.
- 28- یو څوک که په راستۍ کارکوي او کونښن وکړي له یوه بې کاره شي نه هم ښه شي جوړولاي شي.
- 29- ادې مړه شوه تې یې وشکیده.
- 29- هرڅه ولاړل.

- 30- او به په کمزوري ورځ زر ورځي.
- 30- په بې وزلو او خوارو خلکو قانون زر پلي کيږي.
- 31- او به گرمې کره که کاروشو ښه که نه نووږه خو به پرې لاس لاسه کړو.
- 31- دژمي په سړو کې ديوه سړي دخپلې منکوچې سره نږديوالي ته زړه وشو او خپلې ماندينې ته يې کره چې ښځې په تناره کې اوبه کيده چې تودې شي ښځې يې ورته کره چې څله مې په عذابوې کار به درنه ونه شي نو سړي ورته وويل که کارونه شي نو اوږه خو به پرې لاس لاسه کړي.
- 32- آموخته بلا بده بلا ده.
- 32- له روږدی ځان خلاصول ډير گران دي.
- 33- اوږه چې ونه خوږې دخولې نه يې بوی نه ځي.
- 33- يوکار چې څوک ونه کړي بل ورپسې څه نه وايي.
- 34- اور اخلي.
- 34- ډيره بیره کوي .
- 35- اور يې بل کړی دی.
- 35- شراو فساد يې جوړ کړی.
- 36- اورمړې ده.
- 36- بدبخته ده، هر کارته چې لاس واچوي ترې نه کيږي.
- 37- اور پرې ولگيده.
- 37- ډير قهر ورغی او په غصه شو.
- 38- اور ديو خسري نه لگيږي.
- 38- دلږ څه نه غټه خبره جوړيږي.
- 39- اورته پکی وهي.
- 39- يعنې شراو فساد تازه کوي او زياتوي.

40- اور په خوله کې وږي.

40- ډيره بېره يې ده او يا ښه تقدير کوي.

41- اور ته خپل او پردی يودی.

41- بدو ته خپل او پردی ټول يو دي. خپلو او پردیو ته يې تاوان رسيږي.

42- اور دخپلې لمنې څخه لگيږي.

42- نقصان انسان ته کله دخپل ځان او يا له خپلې کورنۍ ورسپيږي.

43- او رپوه شه زاخيل پوه شه.

43- د زاخيلو په کلي کې اور لگيدلی و دنورو کليو خلک دمرستې له پاره راغلل چې له زاخيلو سره اور مړ کړي زاخيلوالو به دغه کسان هريوه ځانته راکشول چې دده دکور اور مړ کړي په دې کې دکلي خلک سره په جنگ شول او په کانو يې سره ويشتل پيل کړل چې يو نيم کانی به په مرستندويه خلکو هم لگيده په دې وخت کې دمرستندويه خلکو دډلې نه يوه تن غږ وکړ راځې چېڅو اور پوښه او زاخيل پوښه او يو بل نکل يې داسې دی: يو څو تنو زاخيلو اور بل کړی واو ځانونه يې پرې تودول چې په دې کې يو څه مسافر راغلل او اور ته وروگرځيدل چې دوي هم خپل ځانونه په دې اور تاوده کړي خو زاخيلو دا مسافر تودولو ته نه پريښودل، په دې کې خبره لږه سخته شوه او نږدې وه چې جنجال پيښ شي نو دې وخت کې يو مسافر وويل راځې چې څو اور پوه شه او زاخيل پوه شه.

44- اور په لمن اخلي.

44- ډير تلوار يې دی.

45- اور په اوبو لگوي.

45- ناشونی کار غواړي چې وشي.

46- اور په خټه بلوي.

46- د ناشوني شي کيدل غواړي.

47- اور پسې راغله دکور واکداره شوه.

47- ځينې سوالي او هوايي خلک ديوه ځای يا يوشي دعوگيرشي يا واک به کې کوي.

48- اوبه چې دسر نه واوړي څه يوه نيزه څه دوه نيزې.

- 48- انږ يښنې او غمونه لږ او ډير يو شى دي.
- 49- او گره چې سپرېرې بلا پرې لگېرې.
- 49- يو كار چې څومره ځنډېرې هومره خرابېرې.
- 50- اوس ددې څه پر توگ كوي.
- 50- څه چاره يې كولاى شې.
- 51- اوږده غنم دي كله به لوشي.
- 51- دځينو كارونو اجرا كول ډير وخت غواړي. بې وخته دځينو ورته تلواروي.
- 52- اوښ ته رباب مه وهه.
- 52- ناپوهو ته دلايل مه وايه.
- 53- اوښ چې په پيسه شي او پيسه نوي نو څه به يې كړې.
- 53- كه يوشي ډير ارزانه وي اوستاورته داخيستلو وسعه نه كيږي نو څه به يې كړې.
- 54- كو كو كې فرق نشته.
- 54- كوك تنكيو بادامو ته ويل كيږي چې تازه له گله وتلي وي او ټول پرته له كوم توپيره يو شانته وي او خلك يې دمزې له پاره خوري او په رنگ او خوند كې سره يو شان وي.
- 55- اوښه كوم ځاى دې سم دى چې پاتې دې غرانگه.
- 55- چې ديوه كس ټول كارونه نيمگړي او خراب وي.
- 56- اوښ ته چاوويل چې څوږ ښه دى كه لوړ ويل يې درې واړه دې ورك شې.
- 56- ديوه چا چې ټول كارونه بې خونده او بې رنگه وي.
- 57- امبار سرى مينښه ده دكوناټو په ډول خرڅېرې.
- 57- امبار سر مينښې ډيرې تيارې او پېرې وي او سړي ته ښې ښكاري سړى گمان كوي چې دابه ډيرې شيدې هم كوي، خو دشيدو مزه يې نه وي. يعنې د ځينو خلكو ډول او سينگار او جسامت ډير ښكلى وي مگر مانا په كې نه وي.

- 58-اوبن په بډه نه وهل کيږي.
- 58-ځينې خيانتونه دومره غټ وي چې هيڅ نه پتيري او خامخا ښکاري.
- 59-اوبن په بډه وهي.
- 59-ښکاره خيانت کوي.
- 60-اوسپنه چې څومره ټکيري هومره پلنيري.
- 60-په انسان چې عمر تيريږي تجربه او پوهه يې ډيريږي.
- 61-اوسپنه په اوسپنه ماتيري.
- 61-زور زور ماتوي.
- 62-اير و دښگو پورې واپول باد راغی دواړه يې ويوړه.
- 62-يوڅوک ديوه چاپورې ځان تکیه کړي او زور ور راشي او دواړه له منځه يوسي.
- 63-اورپرې لگوي.
- 63-خرابوي يې، له منځه يې وړي.
- 64-اوس هم جاله دې غاړې ده.
- 64-اوس هم سري وخت دی.
- 65-اول ځان بيا جهان.
- 65-چې ځان ونه پيژني جهان نه پيژني. يا لومړی يې پخپله خوره بيابې بل ته ورکوه .
- 66-اوبن په پکي نه درنيري.
- 66-ډير شتمن په لرڅه تاوان نه خبريږي.
- 67-اوبن په څله خبر نه دی.
- 67-بی عقله دی په خبره نه پوهيږی یا هوډمن خلك په تکاليفو کې جرت نه وهي.
- 68-اوبان چې ساتې دروازې به لوړې ږدې.

68- لوی کارونه چې کوی نو عزم به دې ټینگ وي.

69-اره شه ترخز کپره مه.

69-یعني نوروته هم گټه اړوه.

70-ايل غټ دی که دوه سړی.

70- په باجوړ کې دوه غرونه دي چې يوه ته يې ايل اوبل ته يې دوه سړی وايي چې د يوه ترڅنگ يوه قبيله پرته ده اودبل څنگ ته بله قبيله پرته ده، پخواخيني خلك خيليان، سادگان او لانجمن وو او په نه څه خبره به يې سره جنگ کاوه يوې قبيلې ويل چې ايلم غټ دی او بل به ويل چې دوه سړی غټ دی او په همدې خبره ډيرې جگړې او مړي وشول، خواو دخپل غره دلوروالي دعوا کولې، يوه ورځ يو استاد زده کوونکیو ته سبق وايه چې دايلم او دوه سړي خبره را ياده شوه استاد چې دايلم دقبيلې اوسيدونکی وويې ويل چې ايلم لوړ دی يو شاگرد چې د دوه سړي دقبيلې و استاد ته يې کړه چې استاذ دوه سړی لوړ دی استاذ ته قهر ورغې غاښونه يې وچيچل او شاگرد ته يې وويل چې مور دې پرې کښيني هم لوړ به يې نه کړې.

71-آخر ته يې گوره.

71-پايله يې گوره.

72-اوبن چې ځي پالان دې هم ځي.

72-چې ته نه وي په نورو څه کوم.

73-انگور تروه دي.

73-يوشې چې دبې وسې نه پاتې شي.

74-اختر په څه پيژنې وايي چې پلو پوخ شي.

74-په تيراكې خلك داختر په ورځ پلو(گوريچې پخوي چې داكار پرته له اختره دتيرا خلك ډير كم كوي. ديوه هلك مور چې له اختره مخکې يې وريچې پخ کړې وې هلك چې سهار له خوبه راپاڅيده او خپلې سترگې يې منبلې خوب يې وتښتاوه مخ ته يې څه اوبه ور واچولې او مورته يې کړه چې څه دې پاخه کړي دي موريې ورته وويل چې بچيه وريچې هلك سمدستي حجرې ته منډه کړه په حجره کې درانه درانه سپين ږيري ناست دي اودهر يوه مخې ته پر ميز چاينک يښی دی هلك ورغی او له ښې لورې يې دسپين ږيرو دلاسونو په ښکلولو او داختر په مبارکيو ورکولو شروع وکړه. يو سپين ږيري بابا ورته وويل چې بچيه اختر خو نه دی هلك غږ کړ بابا ولې نه دی ادې مې وريچې پخ کړي دي.

75- انسان بې وزرو مرغه دی.

75- یو سړی د خپل کور په چرگی د خپلو ماشومانو سره ناست و او سپک را پاڅید او دچرگی بلې غاړې ته یې را ټوپوهل او کښیناست په بریتو یې گوتې راکش کړې او غاړه یې تازه کړه او ښځې ته یې کړه: ښځې انسان بې وزره مرغه دی یوه شیبه مخکې دچرگی هغې غاړې ته وم او اوس دادی راپورې غاړې ته ناست یم ښځې یې ورته کړه ښه دی سړیه چې شکیدلې نه یې.

76- اوښ دلکی نه نه ټینگیږي.

76- دغټ قوت ماتول په لږ زورنه کیږي.

77- ابی خوتا مړه کړه چې کله دی گرم ورکول او کله دی یخ.

77- دوه مالداره وروڼه وو یوه رمه پووله او بل به دکور ماته گوډه کوله، په کور کې یې مور ناروغه وه او زوی به یې سونډ او سپیرکی ورکوله خو بالاخره ابی مړه شوه او دکور ورور چې وهغه بانډې ته شپانه ورور ته ورغی او هغه ورته وویل چې ابی څنگه وه ده کړه چې ابی مړه شوه نو بیا ورته هغه داوویل:

78- اول دځان اصلاح پکارده بیا دنورو.

78- لومړی باید سړی ځان په لاره برابر کړي بیا نوروته نصیحت کوي.

79- اوښان په ټیټه ملانه غلا کیږي.

79- دیو غټ شي خیانتول په کوچنی پلمه نه کیږي.

80- امتحان شوې بیا یې مه امتحانه وه.

80- یوځل چې څوک تجربه شو دویم ځل ته اړتیا نشته.

81- اموخته بلا دخدای په روی نه منع کیږي.

81- له روږدي خلاصیدل په زاری نه کیږي.

82- اوښ په غږ غږو روږدي دی.

82- ځیني قدرتمند په قهر او غصه عادت وي.

83- اړوت غږوت کوي.

83- کار ترې نه کیږي ځان اخوا او دپخوا کوي.

- 84- اور پسې راغلی وې.
- 84- یوه ښځه چې دچاکورته ولاړه شي او بیرته په تلوار ځي نو بیا ورته ویل کیږي پخوا اورلگیدونه نه وو خلکو به د بکر نه اور لگاوه او بیایې انگار تردیره ساته نو دچا کره چې به اورنه و دبل دکوره به یې یا مروته اویا لمبه خپل کورته په بیره وړه.
- 85- اموخته خور دی که میراث خور.
- 85- میراث خور ښه دی چې یوځل خپله برخه واخلي او خلاصه شي او اموخته خور سړی تنگوي.
- 86- اس دخپل سپاره کوناتي پیژني.
- 86- هرکس خپل دوست او دښمن ښه پیژني څوک چې دچانږدې وي او کور او کلی ورسره لري تر نورو یې ښه پیژني.
- 87- اتفاق غرونه سوري کوي.
- 87- په یو والي هرڅه کیږي.
- 88- اوږه په لپه او غوري په گوته.
- 88- هرڅی ځانته کچ او میچ لري .یعنی سوالگرتنه څوک په پیماننه شی نه ورکوي.
- 89- ایساره پیشو دزمرې نه تکره وي.
- 89- هر څه کوي.
- 90- اوه کوره تاران دي نه یې ملکان دي.
- 90- کوچنی کلی چې خلک یې خپل منځ کې سره بې اتفاقه وي او کورونو دشمیر نه یې دمشرانو او ملکانو شمیر زیات وي.
- 91- انسانیت په بیعه نه اخیستل کیږي.
- 91- سړیتوب او عقل دخدای(ج) داد او ورکړه ده.
- 92- اوښ مې له کبره په باغ کې پانې نه خوري.
- 92- دومره خوار نه یم لکه ته چې راته گورې.

93- او به چې له پاسه خړې شوې تراخړه خړې وي.

93- مشران چې خراب كشران پخپله خرابيږي.

94- امرخيلووطن نه مينده او چغريې څښتن نه مينده .

94- امرخيلودپښتنو يونښه توريالى تېردى ، خوځمكې يې نه درلورې په پچيراو چيليار په منځ كې يوه بې اويو او كارجنه او دستگلابښ سيمه ده . چې هيڅوك ورته نه راتلل او نه په كې چه ځاى جوړوه ، ځكه چې د اوسيدو ځاى نه دى خوامرخيل ورته راغلل او په كې ميثت شول .

“ب”

– 1 باران په تیرا وشو خره یې دلړه مورې ویوره.

- 1 لړه مورې په لغمان کې دیوې قرې نوم دی چې یو وخت یې خلك دخواری او مزدوری یاد تجارت له پاره دخپلو خرو سره دپېښور بارې ته تللي وو دبارې په خوړکې پستې شگې پرتې وې، ددوبي گرمي وه تجارانو یا دغو مزدورانو په دې ځای کې وارول خره یې ټینگ د میختبیلو پورې وتړل او پخپله بیده شول، له دې ځایه دتیرا سیمه ډیره لرې پرته ده، په تیرا باندې سخت باران شوی و چې ددوی دسترگورپناو، یوڅه وخت وروسته لیونی سیلاب راغی خلکوځانونه په منډه خلاص کړ او خره پاتې شول او سیلاب لاهو کړل او په سیندې ورگډ کړل.

- 2 بار یې داوبو ویسته.

- 2 خپل مشکل یې حل کړ .

- 3 بادرنګ به دې بدرنګ کړي خټکې به دې دسلوکالو رنځ کړي.

- 3 دبادرنګ خوراک خپته خوړوي او خټکی دزخم ځای ته ورځي او گړک شي.

- 4 باورمې نشي چې دامیری میر شي.

- 4 باور مې نه شي چې دا کار به وشي.

- 5 باورمې نشي چې داوړی شړی شي.

- 5 گمان نه کوم که دا کار وشي.

- 6 باغ چې پوخ شي باغوان یې کوړشي.

- 6 کله چې باغ پوخ نه وي، نو دباغوان مینه دخلکو سره ډیره وي او ښه راشه درشه هم لري خو چې میوه یې پخه شي بیا په څنګ شي. او همدا شان چې یوکس نوی منصب او قدرت ته ورسیري نو بیا دچا کارنه کوي.

- 7 باڼه مې رپیري.

- 7 هیله مې شته چې دا کار به وشي.

- 8 باڼه مې نه رپیري.

- 8 ناهیلی یم.

- 9- پانه يې درانه شو.
- 9- خوابدی شو.
- 10- بدتر بور په بدخای کې په کارېږي.
- 10- تربور په تکلیف او سخته کې په کارېږي ځکه چې دبل بديې په تربور نه لورېږي.
- 11- بد ورور په بده ورځ په کاردی.
- 11- که ورور ډير خراب شي بياهم دمصیبت او تاوان په وخت کې په کارېږي.
- 12- بې عقله يې په ځان کوي په بل يې نه کوي.
- 12- ناپوهه سپی چې بې سنجشه کارونه کوي ځان تاواني کوي.
- 13- برگ اتن جوړدی.
- 13- موضوع يې گرمه ده.
- 14- برگ اتن يې جوړ کړ.
- 14- کیسه يې بيا توده کړه.
- 15- کول او جومات اچول یو شی وی.
- 15- یوه کنچنی وه او په فحاشۍ يې ډيرې پیسې گټلې وې او په یوڅه پیسو يې جومات جوړ کړ، دملا نه يې پوښتنه وکړه چې ماخو د بدکاری په پیسو جومات جوړ کړ څه ثواب به مې وشي او که نه؟ ملا ورته وویل دغه ورکول او جومات اچول دا دواړه یوشی دی اوځان شکول دې پرې اضافه شول.
- 16- بللي خورهولي دي.
- 16- څوک چې چارا وباله او رانه غی نو بیا يې گيله نه وي.
- 17- برمنډله اوبو نه ویرېږي.
- 17- توریالیو او ننگیالیو سره دخپل سر ویره نه وي.
- 18- بل ته مثلې کوي په خپله پرې حملې کوي.
- 18- یعنې په خپلو ویناوو يې عمل نشته.

- 19- بنده ترخپلي وسې پورې پر دی.
- 19- دتوان په اندازه باید سړی کار وکړي.
- 20- بنده دخپل خیر او شره خبر نه دی.
- 20- انسان دخپلو ښو او بدونه نه وي خبر علم یې دخدای(ج) په قدرت کې دی ((ډیر ځل به یو کس یو شي دخپل ځان له پاره خیرگنې مگر هغه به ورته شریې. او ډیر وار به یو سړی یو شي خیر گنې هغه به شرشي))
- 21- بنده راشه دخدای خپل شه لکه په ځان هسې په بل شه.
- 21- یعنې مسلمان هغه دې چې په ځان یې څه لوریږي هغه په بل هم ولوروي.
- 22- برخې ازلي دي.
- 22- دهر چا برخه په لوحې محفوظ کې شته، نوی زیادت په کې نه راځي.
- 23- بې گودره مه گرېږه.
- 23- بې سنجشه کار کول ښه نه وي.
- 24- بې ډوله گډیږي.
- 24- هیڅ په هیڅه مست.
- 25- بې تیلو یې الوزوي.
- 25- دومره درواغ وایي چې په هوا گرځي.
- 26- بې دروازې لوی شوی دی.
- 26- بې تر بیې او بې تعلیمه رالوی شوی دی.
- 27- بې لکۍ خر دی.
- 27- ډیر زیات بې عقله او ناپوهه دی.
- 28- بې پر توگه سړی دی.
- 28- بې حیا دی.
- 29- بې غیر ته دادا اوادې ته دې ایمان جوړ دی.

- 29- پخپل کور کې مزرې دی.
- 30- بې صبره وایي ماته یې په کودې کې واچوه .
- 30 تلواري وخت ته نه گوري او هرڅه دوخت نه مخکې غواړي.
- 31- بې صبره یې په لمن کې غواړي.
- 31- دی یې له هرچا ژر غواړي.
- 32- بې چرگه هم سبا کیږي.
- 32- دیوه چا دمرستې او کمک پرته به هم کار پوره شي.
- 33- بې لاسه لستونې دی .
- 33- بې واکه او بې اختیاره ښاغلی دی.
- 34- بې علمي تیاره ده.
- 34- څوک چې پوهه او علم نه لري په هغه سپینه ورځ هم شپه وي.
- 35- بې علمي بلاده.
- 35- ناپوهي مصیبت دی.
- 36- بې علمه انسان پروند دی.
- 36- خپل خیر او شر نه پیژني.
- 37- بې کاره ښځه دمپړه په کور کې میلمنه وي .
- 37- هیڅ هم نه کوي او هرڅه خراب، تراب پراته وي.
- 38- بې باکه سپری دی .
- 38- لو بالي او بې پروا دی.
- 39- باران ونه شو مونږه یې په جمعه خان وشمولو.
- 39- ددوبي په موسم کې دکلیو خلك خپلو خپلو دیروته وځي او په دیرو کې یوه یوه کوټه هم وي چې کله باد او باران شي نو بیا خلك کالي او سامان دې کوټې ته نښاسي جمعه خان چې کور یې دیرې ته راویستلی و، او دکور وگړي یې

گن وو، دجمعه خان جماع ته زړه شوی و خو دخلکو د ویرې یې څه نه شو کولای خدای (ج) کول یوه شپه گرز گروز او بریښنا شوه څه غټ غټ څاڅکي هم راولویدل خلك کوټوته شول جمعه خان اوبښځه یې هم سره دکوچنیانو کوټې ته شول کوچنیان خو بولي وو او ویده شول دباران فقط یو څو څاڅکي وشول او نور ودرید گرمې وه خلك بیرته له کوټو راووتل او جمعه خان وار دمخې ددې موقع نه پوره استفاده کړې وه ښځې له ځانه سره وویل چې باران ونه شو موږه یې په جمعه خان کړو.

40 به به به به کیري.

40- ځان مشره مشره کوي.

41- به به یې له ځانه جوړه کړې ده.

41- یوه غټه مشره ښځه یې له ځانه جوړه کړې ده.

42- بې تاجه بادچا دی.

42- خپل ځان په خلکو په زوره مني.

43- بختورې کامې چې ني اچوم دوه کیري.

43- داسې وه چې پخوا زمانو کې وچکالي وه او دننگرهار زیاتره سیمو او به نه لرلې او په کامه خو دکونړ سیند رابهرې نو ډیر باوبه لري، شنه او سمسوره سیمه ده، او دډیرو لرې لرې ځایونونه خلك خواری او غریبې له پاره کامې ته راتلل لکه اوس چې راځي، دیوې وچې سیمې سړی په سیند راپورې وتی دی او یوکب یې پیدا کړ او د یوه شیرغشي بوتې ته یې ور واچوه او اور یې ورته کړ کله چې او ر مړ شو اوې دکب بیرته راخیسته نو په دی بوتې کې یوه چرمښکې هم ورسره پخه شوې وه مسافر ماما چې کله دوه ماهیان ولیدل ډیر خوشحاله شو او داخپل راتگ یې کامې ته په نیک فالۍ ونيوه او بیا یې داوویل.

44- بغیر زمانه به یې شل نه کړي.

44- له ما پرته یې نه شې پوره کولای.

45- بخت یې چې خوار شي په شنه جلگه کې هم منگی ماتیري.

45- نصیب چې خوار شې نو بیا روغ کار وړانیري.

46- بدخوی چې زور اور شي نوعقل مرور شي.

46- یوکس چې په بدو بدو خوینو عادت شي، زړه یې زنگین شي او عقل ترې ولاړ شي.

47-بې پیره سره بدمذهبه جوړیږي.

47-نکل یې داسې دی: یو سړی نوی ملا شو او دهندوستان نه راغی او دخپل کلي په جومات کې یې طالبانو ته تدریس کاوه په دې وخت کې دملا صاحب یو ګاونډی راغی او ملا صاحب ته یې په سپکو او سپورو بڼا وکړه، او پیر، ایمان، دین او دا ټول یې ورته وکنځل ملا صاحب خو عالم دی هیڅ نه وایي او یو لاحوله ولا قوه وایي د سړي دکنځلو په جریان کې دملا داکازوی راورسیده او دې سړي ته یې ټول جوابونه په اښکنځلو ور وگرځول نو په دې وخت کې یوه طالب دا وینا وکړه.

49-بورې هم ژاړي او ترورې هم ژاړي.

49-یعنې دقاتل او دمقتول میندې دواړه ژاړي یو په مرګ ورکشواو بل په ژوند ورك شو.

50-باد او باران دی.

50-هسې غږ یږي او څه کار ترې نه کیږي.

51-بې مشورې کارکول وخت ضایع کول دي.

51-یوکار چې بې سلا او مشورې وشي څه نتیجه نه ورکوي.

52-بې سته څوک جنت ته هم نه ځي.

52-دپښتنو داسې خویونه دي چې بې بلنې چیرته نه ځي.

53-بل ته ګوته نیسي.

53-نوروته تکره او مزری دی. اوخپل عیب نه ګوري.

54-بنده حیران خدای مهربان.

54-څښتن تعالی داږو خلکو کارونه وربرابروي.

55-بې عقله ځان دسلو هوښیارانو ښه بولي.

55-ناپوهه په هیڅ معیار او اندازه نه پوهیږي نوځکه ورته ځان هوښیار ښکاري.

56-بریت ښه بریت دی خو په بیکاره شونډوولاړ دی.

56- چې ديوه ښه او پوه سپري دناپوهو او نا اهلو خلکو سره مخه وي.

57- بریت غور دې پيشو وتښتول.

57- کيسه يې داسې ده: يو سپری په ډله کې ناست و او تل به يې غټې، غټې خبرې کولې او ويل به يې چې دامې خوړل او نن مې داوکړل او..... دغه سپري يو څه دپسه دلم وازده په کور کې ساتلې وه او هر وخت به يې پرې خپلې بریتې غورولې او بيا به دکلي عام وستل ته راووت او دخلکو په منځ کې به کښيناست او ويل به يې چې ياره نن مې داسې قورمه، کباب، پلو او خوړلي دي په همدې لافو او شاپو کې دی او په عين وخت کې د خبرو سره سم دخپل زنگانه نه يو ټک هم او باسي په دې وخت کې يې زوی په ډيره ورخطايی. راغی او پلار ته يې په اوږده آواز باندي ورغږ کړ: چې وه پلاره تاچې دبریتو دغوړولو له پاره وازده په تاخچه کې يښې وه هغه پيشو وتښتوله.

58- بې خپلو کافرو مې نه کړې.

58- يو ملا ته چا کنځلې کولې او ده ورته څه نه ويل او يو ناپوهه ورور يې راغی او سپری ته يې په اښکنځلو شروع وکړه ملاصاحب دخپل جاهل ورورنه خوشاله شو او دا يې وويل خدايه بې خپلو کافرومې مه کړې.

59- بل ته مزری دی.

59- خپلې ښځې ته څه نه شي ويلای او نورو ته تکړه دی.

60- بنجان په خنجکي راشکوي.

60- ډير لنډی دی يعنې يوه لويشت ونه يې ده.

(پ)

- 1- پاروگر دمار دلاسه مري.
- 1- چې مهلك كاريې پيشه وي دخپلې پيشې وريښيږي.
- 2- پانې پليت مړی يې كافر.
- 2- چا په هندوستان كې دعيسوی مړی لمباوه او ناپاكه او به يې ورته راوړې دمړي لمبونكي ورته وويل چې دا اوبه خو پليتې دي داوبو راوړونكي ورته وويل پانې پليت او مړی كافر يعنې باك يې نشته.
- 3- پای ناوکه ساهووي سرې ورځ ورباندې زوروردي.
- 3- دویش له ځايه چې څوك لرې وي نږدې كمزوری يې ترې مخكې اخلي.
- 4- پتې بلاوې دې خداى پتې لري.
- 4- خداى (ج) مې دې نور ددې دبدو كارونو نه نه خبروي.
- 5- پردی كټ دنيمو شپو وي.
- 5- دسوال شي به درنه دكار په وخت كې وړي او ستا به لاكار تمام شوی نه وي.
- 6- پردي په ډير وناړو خپليږي.
- 6- چې خپل دې نه وي نو ډير ښه به ورسره كوې بيا به دې خپليږي او ستا په درد به راځي.
- 7- پر مې كړه مړ مې كړه.
- 7- ملامته مې كړه بيا چې هرڅه كوې حق دې دى.
- 8- پس له مرگه پښيماني گټه نه لگري.
- 8- چې دكار وخت تير شو افسوس او ارمان بيا گټه نه كوي.
- 9- پښې سترې ښې دي نه زړه سترى.
- 9- ديوه چا راتلو ته چې په تمه وي او دهغه راتگ په شك كې وي نو پښې دې ورسې وړ واخله چې زړه دې راټول شي.

- 10- پردي غوايان خيرا توي.
- 10- دنو رود مال مصرفولو ته تکره دی دبل په خیرات کې خپل ثواب گوري.
- 11- پری یې پرې وروچاوه.
- 11- یعنی په بد شان یې رخصت کړیا انډیوالی یې ختمه کړه.
- 12- پرتوگ یې ورته په چنارواچاوه.
- 12- ښه یې سپک کړو.
- 13- پر دی جنگ په پیسو اخلي.
- 13- شیریدی او شریې خوشبیري، خپل خوکوي او په پردي کې هم برخه اخلي.
- 14- په تنگ شي په جنگ شي.
- 14- چې خونپور شي او مجبور شي.
- 15 - پښه یې او بو ته کوې.
- 15- یو سپری و او دخړې سره یې بدکاري کوله چاورته وویل چې دابدکار دی بله ورځ همدې سپري پخپله هم دغه بدکاري کوله چې پروني سپری ولید او غږ یې پرې و کړ چې داوې کوي، سپري ورته سمد واره وویل مایې پښه او بوته کړې. یعنی ځیني خلک یو بدکار ته په یوه پلمه باندي دحلالو روایت ورکوي.
- 16- پخوا کال په کلو وه اوس لاس په لستوني شو.
- 16- څوک چاته دیوه عمل پیغور ورکوي سبا په هغه کې هم پیدا کیږي، پخوا به خلکو ځان ډیر ساته چې بل ته مې ویلي دي نو پخپله به یې ځان ترې ساته مگر نن سبا خلک هرڅه کوي یا دا پخوا به چې چابل چا ته پیغور ورکړ څه موده وروسته به ده ته هم بل مثل یو پیغود جوړشو.
- 17- پرهیز دسلو درملونه ښه دی.
- 17- له درملونه پرهیز غوره دی.
- 18- گ پکی پکی کیږي.
- 18- نیغ نیغ او مخې مخې ته کیږي.

- 19- پوستين يې چپه اغوستي.
- 19- په قهر او غصه دى حالاتو كې يې بدلون راغلى.
- 20- پرتو غاښ يې ور وشكاوه.
- 20- كيسه او تمه يې ورغوڅه كړه او يا خړ يې كړ.
- 21- پوره وړان دې كړه دوه كوره؟
- 21- دوه كوره پرې خرابيږي له چا چې اخيستل شوې دهغه متاع ولاړه او داخيستو نكي پرې لاس ټناكې شوى نه دى بې ځانه يې لگوي چې بيا يې دخلاصولو توان نه لري.
- 22- پردي خواړه دنامرده په گيډه كې پراته وي.
- 22- څوك چې دچا سره يو احسان وكړي دغه سړى بايد چې ددې احسان بدله په يوه ډول وروگرځوي.
- 23- پردى غم له واوړو سوړ وي.
- 23- سړى په خپل تكليف ډير خپه كيږي او دبل په تكليف هومره نه وي اگر كه په وروړي هم وي.
- 24- پك مې ليدلى دى خو دمرکنډى پورې نه.
- 24- بې باكه، بې حيا او بې شرمه ، ظالم او سپين سترگي. يا هر څوك چې دحدنه تيرى وكړي بيا ورته داويل كيږي.
- 25- پو راو مامور شو.
- 25- هر څه يې ډير شول.
- 26- په دوه پښو ناست دى.
- 26- سترکې په لار دى يعنې منتظر دى.
- 27- په مړه گيډه يې لاس نه دې وهلى.
- 27- تل وړى او اړ دى.
- 28- په سر سوري نري په اسمان ستورى نه لري.
- 28- هيڅ نه لري.
- 29- په سپكو سپك، په درندو دروند.

- 29- ددرنو په ناسته به دروند شې او دسپكو په ناسته به سپك شې.
- 30- په مرگ يې ونيسه په درد راضي كيږي.
- 30- ډير څه ترې وغواړه لږ به په اسانه دركړي.
- 31- په اخنيكلو وړو تيزونه ماچوه.
- 31- په شوي كار ځان مه اخته كوه.
- 32- په ډاگ دې شړۍ منده كړه كزپرې مه ږده.
- 32- يو شې چې په اسانه په لاس درغې ډير ښه او بد په كې مه لټوه.
- 33- په سترگو كې خلكو ته خاورې اچوي.
- 33- خلك تير باسي.
- 34- په ښو تلوار په بدو صبر كول.
- 34- ښه كار دې سړي ژر كوي او په بدو دې مشوره كوي.
- 35- په جنگ كې اوسونه نه تيارېږي.
- 35- مهم كار په بېره نه كيږي.
- 36- په تامې زور نه رسيږي مږ به دې پلار كړم.
- 36- په زور وړ يې وسه نه كيږي په كمزوري گوانسيږي.
- 37- په بوساړه كښې ورته ناست دى.
- 37- يعنې چلونه ورته ښيي.
- 38- په يوه غشي دوه ښكاره نه كيږي.
- 38- په عين وخت كې څو، څو كارونه نه كيږي.
- 39- په پردي وطن كې تيز واچوه ترې څه.
- 39- په نابنده ځاى كې دبدكار پيغور نشته.

- 40- په اخوند نبور واهم ډيره ده.
- 40- ديوه عاجز سړي سره لږ څه كول هم ډير دي.
- 41- په يوه كند كې دوه ملنگان ځايږي خو په يو ملك كې دوه پاچايان نه ځايږي.
- 41- ددوه زورورو ژوند په يو ځاى كې نه كيږي.
- 42- په يوه سپيره سل مخونه خوږيږي.
- 42- ديو كس په تكليف او خبره ټول كلې، اولس او قبيله خواږي كيږي.
- 43- په يو گل نه پسرلى كيږي.
- 43- په يوه كس وطن نه آباديږي.
- 44- په شيدو سوي ماسته پوكوي.
- 44- ديو شي نه چې سړى تكليف وويني، نو دبل سره بيا ډير احتياط كوي.
- 45- په ړندو كې چغر بادشاه دى.
- 45- په ناپوهانو كې په يو لږ څه پوه كس مشروي.
- 46- په ډيرو وهلى ښه دى په يو ملامته نه.
- 46- ډير تكليف او تاوان غوره دى نه چې نو كس ملامته ووايي.
- 47- په سپينو جامو تورداغ ژرمعلوميږي.
- 47- اصيلو، پوهو او پاكو خلكو كه لږ څه بدكارو كړ داورته غردي.
- 48- په زړه كې ريبيل او كرل كوي.
- 48- هيلې او غوښتنې لري.
- 49- په گناه فخر كول بله گناه ده.
- 49- له بدو توبه كول دخداى (ج) بخښنه ده.
- 50- په گناه پښيماني دخداى رحمت دى.

- 50 په بدو وياړل هم بد دي.
- 51 په ډيرو ليونې خونې دي.
- 51 دخپلې اندازې او برخې نه څه زيات غوښتل ليونتوب دى.
- 52 په غاسل يې لمبول دي بخښل يې په خداى دي.
- 52 په كار كوونكي تر خپلې وسې سيعه كول دي.
- 53 په پردي قبر كې څملي.
- 53 دبل غم په خپل سر را اچوي.
- 54 په پردي كور سل ميلمانه څه دي.
- 54 دبل توان چاته هيڅ ښكاري.
- 55 په پردي شعر كې خپل نوم اچوي.
- 55 پردي ښه دځان پورې تړي.
- 56 په شرم دې هغه وشرمېږي چې پرې پوهېږي.
- 56 چې په شرم نه پوهېږي هغه بيا بيا شرم جوړوي ځكه چې بدورته نه ښكاري يا دا چې په شرم دي هغه وشرمېږي چې پرې نه پوهېږي .
- 57 په علم كې شرم نشته.
- 57 دپوهې په زده كړه كې شرم نشته كه يې له غټ نه زده كوي او كه له واړه نه.
- 58 پلوتې وايي بړستن پرې واچوي.
- 58 په تيراكې وريجو ډير قدر درلوده هر وخت چانه پخولې يوه ورځ ديوې كوندې زوى ناروغه شوى و او دغه زوى په كوندې ډيرگران هم و زوى ته يې ويل چې بچيه څه خورې او څه ته دې زړه كيږي، زوى يې كړه مورې وريچې راته پخې كړه مور يې خپلېگ لور ته غږ كړ لورې بړستن پرې ورواچوه چې هلك سرسام شوى او پلوتې وايي يعنې پرتې وايي.
- 59 په ښكليو كې وفانوي.

59- ښايسته خپل ښايست ته غره وي او دبل چا پروا نه کوي.

60- په قصاب نه ورځي په حلوايي ورځي.

60- ديو سړي دپيري سره اشنايي وه او دسړي ميلمانه راغلي وو او پيري ته يې ويلي و چې دقصاب نه غوښه راوړه پيري ولاړ او د حلوايي نه حلوا راوړه، سړي بيا واستوه او ورته يې وويل چې غوښه راوړه پيري بيا ولاړ او دحلوايي نه يې حلوا راوړه، همدا کار څو وارې تکرار شو، سړي اخر پيري ته وويل چې داولې غوښه نه راوړې؟ پيري کړه دقصاب سره چاره ده.

61- پخوا دې پلار مړ و او که مور پورې غاړه کښينه چې دوا دروغروم.

61- په غره کې يو دوه شپانو رمې څرلې چې يو يې په يوه غره کې و او بل يې په بل غره کې و، ددې يو شپانه يو کال مخکې څوک مړ شوی و، دې بل شپانه ورته دډير لرينه په لور او جگ اواز پخپله لهجه غږ کړ چې هوو فلانيه پرو سړکال دې پلار مړو او که مور پورې په هغه کت باندې کښينه چې دعا دروغروم يعنې فاتحه درته وکړم.

62- په مزدور مارهم مه وژنه.

62- په کارکې اخلاص نه کوي اوژوندی به يې پرېږدي.

63- په مړه مار گذارونه کوي.

63- ځان په توره او ميرانه کې شريکول غواړي.

64- په هر څه اورلگوي.

64- چالاکي او بېره کوي او هرڅه هاغه دغه کړي يا هرڅه خرابوي.

65- په غوږ يې و واوه چې لته يې هيره شي.

65- غلطو کسانو ته داسې جزا ورکول په کار وي چې غلطي کول ترې هير شي.

66- په وچو لرگو اور ښه بليږي.

66- اسانه کار ژر کيږي.

67- په يو غوږ يې اوري په بل يې اوباسي.

67- نصيحت پرې اغيز نه کوي.

68- په يوه پښه ورته ولاړ دی.

- 68 ڊير منونكى، ڊير اڙ او محتاج دى.
- 69 په بنايست كې د چين بناپيرى ده.
- 69 د بڼكلا پرې ختمه ده.
- 70- په خپلو غوږيو كې يې وسيزه.
- 70 ڊير تكليف او زجر يې وركړ.
- 71- په شو گيرو نويې سترگې سرې دي.
- 71- ډير غمونه او انديښنې كوي او شپې رڼوي.
- 72- په مونږ يې تياره ده ، په نورو يې رڼاده.
- 72- مونږ ته يې خير او نسيگنه نه رارسې.
- 73- په خپل ژوند كې چا پوره نه كړه.
- 73- دنيا نيمگړې ده.
- 74- په پردي واده كې لستونى اوباسي.
- 74- د بل كار ته بې ځايه خونې كوي.
- 75- په نغاره يې گرد پروت دى.
- 75- خواشینی دى.
- 76- په ډوويې اخلي.
- 76- عمل پرې نه كوي او يا اغيزور باندې نه كوي.
- 77- په زغرو كې زغره مه لټوه.
- 77- په ښو كې ښه مه لټوه.
- 78- په ايرو كې گوتې مه وهه چې اور به پكښې وي.
- 78- خطر نه ځان ساته.

-79 په دروو کې دروې مه لټوه.

-79 د مومندو په سيمه کې چې څوک د چانه مړی وکړي او بياغواړي چې د خپل مړي بدل ترې واخلي او د اصلي قاتل پسې گرځي خو هغه په لاس نه ورځي او په دې کې ډيره موده تيره شي د مقتول ورثې ته بيا نورځلک وايې چې يو تن يې مړ کړه ځله په دروو کې دروې لټوي. گ دروې ټولې يوشان دي. دی. او يا د خيښې. معامله وي او يا ورته کومه بله معامله وي نو بيا هم ويل کيږي.

-80 په زغره کې يې سوری وکه.

-80 دروحيه او مورال يې ورمات کړ.

-81 پر دی وينې يې دځان پورې منبلي:

-81 ديو پاچا زوی دخپل پلار نه مرور شوی و او بلې پاچاهۍ ته تللی و. دښار په دروازه کې يې شپه راغله په دې ښار يو ښامار اموخته و چې څه موده بس به يې يوه انجلۍ وروډوله او خوړله به يې په دې شپه دپاچا دلور بوبت و، انجلۍ يې سينگار کړه او او ډولۍ يې دښار په دروازه کې ښامار ته يښې وه شپه پخه شوه او دښار ټولې دروازې وتړل شوې چې گوري ښامار راغی د شهزاده مسافر تر څنگ توره وه خپلې تورې ته يې لاس کړ او دښامار پسې را پاڅيد او سر يې ترې پرې کړ شهزادگۍ، دغه مسافر وليد دخلکو ډيره سودا وه کله چې دښار دروازې پرانستل شوې دښار يو زلمي چې مړ ښامار وليده سمدستي يې خپلې جامې دښامار په ونيورنگ کړې. پاچا پخوا اعلان کړی و چې هر چا ښامر مړ کړ زه به خپله لور ورکړم دا زلمي په منډه ولاړ او پاچا ته يې ځان ورورساوه شهزادگۍ چې هلک وليد ويې ويل چې دې خپل کالي چټي په وينو رنگ کړي دي انجلۍ وويل چې تاسې ورشئ او هغه ملنگ چې په دروازه کې پروت دی هغه راولئ مسافر يې راوست او کله چې انجلۍ وليد غږ يې کړ چې ښامار همدغه وواژه پاچا ترې پوښتنه وکړه چې ته څوک يې مسافر ورته وويل چې زه فلانکی شهزاده يم پاچا سمدواړه خپله لور ورنکاح کړه او په ټول ښار کې خوشحالي شوه.

-82 په وچو ولو به خدای اوبه راولي.

-82 اړځلک به څښتن له اړتيا خلاص کړي.

-83 په يو لاس کې دوه هندوانې نه نيول کيږي .

-83 په يوه وخت کې دوه کارونه نه کيږي يا دوه غټ مشکلات په يو شيبه کې نه حل کيږي.

-84 په يوه موزه کې دوه پښې نه ځاښيږي.

-84 دا هغه وخت ويل کيږي چې په يوه څوکۍ او يا په يوه ځای دوه کسه مقرر وي چې ديوه له پاره کفايت کوي.

- 85- په پاده کې خر نه لري.
- 85- داهغه وخت ويل کيږي چې يو څوک هيڅ نه لري او خبرې يې غټې وي.
- 86- په تش ميدان پاتې شو.
- 86- چې يو څوک دڅه په تمه وي او هغه ونه شي او نا هيلی شي.
- 87- په تشويې ورته لاس ايښی دی.
- 87- ورته حيران او هک پک پاتې دی او څه يې له لاسه نه کيږي.
- 88- په تش لاس هيڅ نه کيږي.
- 88- دچا لاس چې تش وي علميت، دولت او يا نور څه ونه لري نو ترې کارنه کيږي.
- 89- په دوه جالو مه کښينه.
- 89- يو کار کول غواړي په دوه وسيلو په داسې حال کې چې داوسيلې په خپل منځ کې يو دبل ضد وي.
- 90- په خوله يو څه وايې په زړه يې بل څه دي.
- 90- دوه مخي او منافقت کوي.
- 91- په زور کلي نه کيږي.
- 91- په بد خوي څوک، څوک نه شي تابع کولای.
- 92- په ډيرو قصابانو کې غوامردارېږي.
- 92- چې ديوه کارواکدار او کارفرمايان ډير شي هغه کار سرته نه رسېږي او خرابيږي.
- 93- په چينه کې چې څومره گوتې وهې او به زياتيږي.
- 93- يعنې په يوه کار کې چې سپړی څومره تمرين کوي هومره گټور کيږي.
- 94- په کور کې يوليونی ښه دی.
- 94- په کور کې بايد يو سپړی مشري وکړي يا په کور کې يو سپړی نازولی وي نه ټول.
- 95- په اوريدو او ليدو کې ډير فرق دی.

- 95- یو څوک یو کار له نږدې گوري نو رښتیا او درواغ یې ده ته ښه په ډاگه جوتیږي.
- 96- په بدبوتی سپی هم متیازې نه کوي.
- 96- یو څوک چې بد خوږه وي خلك نږدې نه ورځي نه ورسره څوک دوستي کوي اونه خپلوي.
- 97- په اومه تارشۍ مه تره.
- 97- پوخ کار کوه.
- 98- په پلندی کې ونښت.
- 98- ستونزې ورته پیدا شوې.
- 99- په بوخته کې گیر شو.
- 99- په مصیبت اخته شو، چې اوس به ترې په مشکل خالصیږي.
- 100- په کور کې شپږمه گوته یم.
- 100- په کور کې کشریم له مامخکې قدرمن ډیر دي.
- 101- په دوستۍ کې خلك وهی.
- 101- په دوستۍ کې ټگي او خیانت کوي او رینستینی نه دی.
- 102- په یوه وښکي کې خاندی او په بل کې ژاړي.
- 102- په لږ څه خوښ او په لږ څه ناراضه.
- 103- په یوه سترگه کې خاندی او په بل کې ژاړي.
- 103- دوه رنگي کوي.
- 104- په ټپو سانو مږ زان نیسي.
- 104- دا متل هغه وخت ویل کیږي چې څوک دمهم کار پسې یو کمزوری او ضعیفه سپی ورلیږي چې له توانه یې نه وي پوره.
- 105- په خروار کې خورد ورسره نه خوري.

- 105- داهاغه وخت ويل کيږي چې دوه دوستان وي خو په نږدې کې سره لری وي او يو دبل په درد دومره نه دواکيږي.
- 106- په اور يې او به واړولې.
- 106- غم يې کم کړ غم وړک، لانجه او شخړه يې خلاصه کړه. قهر او غصه يې مړه کړه.
- 107- په سر کې يې ورته گلان کيښودل.
- 107- ښه يې و شرمولو، سپک يې کړ او رسوايې کړ.
- 108- په غم کې چې داخل شي غم سوړشي.
- 108- څوک چې له خپل کاله نه لری وي او په کور کې يې غم پيداشي او خبر شي په دی مسافر باندي داغم ډير دروند وي ځکه چې نږدې نه وي او دکور خلک يې په خپلو سترگو ويني دمسافر نه په دوی سپک وي.
- 109- په خوله خوږ په زړه تريخ.
- 109- دومخي اودوه رنگي.
- 110- په زړه به دې يوه وي درپيښه به بله شي.
- 110- ته به يو څه غواړی او تقدير به درته بل څه پيښ کړي.
- 111- په درزنده تيره پښه نه ايردي.
- 111- ډير محتاط دی.
- 112- په زړه کې مې گوتې وهي.
- 112- غمونه مې تازه کوي، تکليف راکوي.
- 113- په بادکور او په بادسم دی.
- 113- اندکرنجی دی يعنې په لږڅه خپه او په لږ څه خوشاله.
- 114- په پردي خيرات کې ملکي کوي.
- 114- يعنې څوک يې په سړيو کې نه شمېري او دی ځان پخپله مشر مشر کوي.
- 115- په ژبه يې زهر دورولي دي.

- 115- ډير بدخويه او بد زبانه دى.
- 116- په تشه خندامست دى.
- 116- سطحې مين دى، بې كاره عاشق دى.
- 117- پل يې جوړ كړ.
- 117- بې ننگي يې وكړه او په شاولار يعنې ورسپارل شوى كار يې ونه كړ.
- 118- په موټي يې ورليږلي دي.
- 118- ډير كم څه يې وركړي دي.
- 119- په نارنج كې انار نوي.
- 119- هر سړى له خپل اصل سره ښه ښكاري، او پخپل ځاى اغيزناك هم وي او د خپل سيال سره سيالي كولاي شي.
- 120- په سپكو سپك په درندو دروند.
- 120- څوك چې سپك وي هغه نوروته هم په سپكه گوري او څوك چې دروند وي هغه نورو ته هم په درنو گوري.
- 121- په ټول غوايي كې يو هډوكى نه وركوي.
- 121- په ټولنه او يا كورنۍ كې ورته په پوره برخه قايل نه دي.
- 122- پور مې دې په كارغه وي خو كارغه دې ژوندى وي.
- 122- پوره وړى دې ژوندى وي، يا هغه څوك چې احسان دى ورسره كړى وي هغه دې ژوندى وي كه هغه ډير بې كاره هم وي نو ستا بدل به دروگرځوي.
- 123- پوښتنه كول عيب ندى نه پوهيدل عيب دى.
- 123- په پوښتنه كولو باندې پوهه ډير بېرې او نه پوښتل سړى په جهالت كې پرېږدي.
- 124- پيرانو ته غزنى څه شى دى.
- 124- دا هغه وخت كې ويل كيږي چې يو سړى ډير ستونزمن كار په ډير وخت او په لږو وسايلو سرته ورسوي.
- 125- پيشو كه دوه وزرې لرلاى دچينچنو به يې بيخ ويستلواى.

- 125- ځينې ظالمان چې هغوی ظلم کوي خو کمزوري وي دظلم وس او وسايل يې کمزوري وي که چيری پوره وسه پيدا کړي نو هيڅوک به يې له ظلمه خلاص نه شي.
- 126- پيغله هلته پيغله شي چې تيك يې په اوربل شي.
- 126- يعنې انسان هله انسان شي چې دعلم، هنر پوهې او اخلاقو خاوند شي.
- 127- پيغله چې دخټو وي هم ښايسته وي.
- 127- په کوچنيوالي کې جنی پيوارې او بدرنگه ښکاري خو چې پيغله شی که بدرنگه وي هم ښايسته ښکاري، ځکه چې په ځان گوتې وهي او ناز او ادا هم پيدا کړي، په ساختمان کې يې هم تغير راځي.
- 128- پيغلتهوب بادشاهي ده.
- 128- ځکه چې په پيغلې تکليفونه نه وي، نه دبچيو او نه هم دکور د ماتو گودو.
- 129- پيځواني يې که.
- 129- تابع يې کړ.
- 130- پيشو چې بله پيشو و خوري پيش پړانگ شي.
- 130- زور سړی چې ځوانه ښځه وکړي ورسره روحاً ځوانیږي يا څوک چې دنورو په شتمنيو باندي خيټه واچوي نو دی پرې شتمن اوبډای شي، لکه داوس وخت، اميران،
- 131- پيشو شيخه شوه ماست نه خوری.
- 131- چې څه نه لري په هغه وخت کې شيخ وي متقې وي، مگگر که وسه يې ورسیده دشيخی ورته تيردی او تقوی په اوبو لاهو کړي.
- 132- پيشو تر هغه وخته پورې شيخه وي چې په مرک پيښه نه وي.
- 132- چې بې واکه وي ښه وي خو چې واک يې پيدا کړ بيا په هيڅ اړ نه دی.
- 133- په خام تاريې تړلی دی.
- 133- کاريې بې بنياده، کاواکه او درزنده دی.
- 134- په خپل ژوند کې چاپوره او شل نه کړه.

134- که هر څومره کوشنښ سرې وکړې دنياوي کارونه سر ته نه رسېږي.

135- پانډه يې ژپړه ده.

135- عمر يې اخږدی، مرگ ته نږدې دی يا نږدی دی چې له قدرته ولوېږي.

136- په مينه مينه دې کاته مين دې کړمه.

136- محبت له محبته پيدا کېږي او مينه له مينې نه.

137- پلار گټلی زوی ته اسانه ده.

137- که يو پلار اولادته ډير څه پريږدي خو چې علم او زده کړه ورباندې ونه کړي او بې باکه او لو ده لوي شي که هر څومره دولت ورته له پلاره نه پاتې وي هغه بې ځايه کاروي او خلاصوي يې.

138- په صبر او په پوکۍ.

138- يو چا کره ميلمه راغلی و چې ډوډۍ يې خوړله ميلمه گرم کپ په خوله کې ننويست او خوله يې وسوه پورته يې تيرانو ته وکتل او کوربه ته يې وويل چې داتيران دې په څو اخيستي دي، کوروالا ورباندې پوه شو چې گرم کپ يې کړی، نوورته يې وويل دا په صبر او په پوکۍ.

139- په بسم الله نه کيږي تله پوره کړه.

139- يو بخيل چاته څه تلل، شي يې کم په تله کې اچولي واو بسم الله يې پرې په تکرارويله او شي يې تلې ته نه ور اچولو، مشتری ورته وويل چې په بسم الله نه پوره کيږي تله ډکه کړه.

140- پدې او په هغې کې ډير فرق دی.

140- يوه کرگر په پتي کې کار کاوه ښځې يې ورپسې سبا نارې راوړ سرې چې سبا نارې ته کښيناست باد ترې ولاړ او نری آواز يې وکړ ددې له پاره چې خپله ښځه تيرباسي نو کله کبل راکش کړي او کله ډيله راکش کړي او کله لوڅه راکش کړي او دهر يو نه بيل، بيل آواز اوباسي خو يو آواز هم د تيز په شانته نه وي. ښځې يې ورته وويل چې سړيه په دی او هغه آواز کې ډير فرق شته ځان مه په عذابه وه.

141- په دې کور کې به يا جمعه وي يا به زه يم.

141- يو سړي اوريدلي و چې که دجمعی په ورځ سرې له خپلې ښځې سره کوروالی وکړي ډير ثواب لري دا خبره يې خپلې ښځې ته وکړه، ميرمن يې ډيره شوقۍ وه او هره شپه به يې سړي ته ويل راځه چې دجمعی شپه ده سړی ځادر

په اوږه واچواو روان شو ميرمن يې غږ کړ ولې او چيری څې؟ سړي ورته وويل ښځې په دې کور کې به يا جمعه وي او يا به زه يم.

142- په تيرو يې پام نشي.

142- يوه سړي دوه ښځې درلو دې يوې ته يې قهر راغی او وهله يې سړي تېر راواخيست او ښځه يې دتبر په څپت وهله، او هغې بلې ښځې يې پرې ورغږ کړ ای خدايه خير کړې په تيرو يې ورته پام نه کړې.

143- په بسم الله يې ساتي.

143- ديو چا زوی شوی و غتیده خو کار او زده کړه يې ورباندې نه وکړله او بسم الله به يې ورباندې ډيره ويله اخر ترې بدکاری جوړ شو او خلکو به ويل چې په بسم الله يې ساته.

144- په غوږ کې يې ورته مندری واچوله.

144- يعنې خپل تابع يې کړ او دخپل واک لاندې يې راوست.

145- په يوه خبره دکوتې سر ته خپري.

145- بدخويه او بې باکه انسان چې يوه خبره ورباندې بده ولگيږي دپام سرته خپري، او رسوايي کوي. پرده نه ساتي.

146- په چاغم په چا اختر په چا قلاره قلاري.

146- زمانه ده په چا به غم وي په چابه اختر وي او په چابه قراري وي خلك مختلف دي او دهر چا کارونه بيل ، بيل وي.

147- پيسې پيسې ولې ژاړې ځان به ورکړم تابه ورنه کړم.

147- يو څوک و چې پيسې ورباندې ډيرې گرانې وې، او په هغه وخت کې دسکې پيسې وې او کاغذي لوتونه نه وو، سړي پيسې په لاس کې نيولې او بازارته دسودا له پاره ځي، پيسو يې په لاس کې خوله کړې وه موټی يې چې خلاص کړ گوري چې پيسې لمدې دي سړي ويل کنې داژاړي، نو پيسو ته يې بيا داوويل.

148- پردی لاس گريوان ته مه راوړه.

148- يعنې چاسره جنجال مه کوه چې ستا گريوان ته لاس راوړی او تا په تکليف کې کړي.

149- په پرهر مالگې مه دوړوه.

- 149-دتير درد او غم يادول مه كوه.
- 150-په گيره يې ورسره لاس رابنكلي دی.
- 150-يعنې اتفاق يې ورسره وكړ يوه صلاح شول.
- 151-پښتون دپوښتنې وړی دی.
- 151-پښتون ته نور څه مه وركوه فقط تشه پوښتنه يې كوه دومره احسان به پرې بار كړې لكه ټوله دنيا چې وركړې.
- 152-په خوله يېكچه گوته نه ځی.
- 152-ډير خپه دی خوله يې له ډيره خپگانه پټه نيولې، دخپه سړي خوله نه خلاصېږي.
- 153-په تيكي تيكي كې وهي.
- 153-په تيكي كې خلك توره ايردي دقهر په وخت ويل كيږي چې توره دې راته په تيكي تيكي كې مه وهه قرار شه.
- 154-په سير كې يې پونۍ نه ده وريشلې.
- 154-څوك چې له ډيركارنه ډير لږ كار وكړي هلته ويل كيږي.
- 155-په نري ورځ او به ښې ماتېږي.
- 155-په كمزوري دهر چا زور رسيږي.
- 156-په تورو غرودخدای نظر وي.
- 156-په مسكينانو هم دخښتن تعالى نظر وي په تكليف پسې راحت هم وي، لكه څنگه چې دغره په سر واوړه وي، نو په بيخ كې يې گلونه هم وي.
- 157-په كومه ناخواله به دې وير كوم.
- 157-يو څوك چې دچا دناكردو او بې باكيو نه ډير تنگ شي نو بيا داوايي.
- 158-پيتې پيتې پوزې يو هزاره مړ دی خدايه بل هم پسې بوځي.
- 158_پخوا به خلكو دمړی دژړا له پاره په بيعه ښځې راوستې او په مړي به يې ژړل. يو هزاره مړ شوی و پښتنو ښځو په خپلو ستاينو كې د پور تنۍ وينا كوله او هزاره گان په پښتو نه پوهيده.
- 159-په مخ مې راغلې غټې غټې خبر نه يم چې نړۍ پخۍ كه غټې*.

159_ یو سړی مړ و او ښځو په خپلو ستاینو کې دا پورتنۍ وینا کوله. یعنې چې دمړی کور به پلو پخوي او که شوله.

160_ په پچه وخت کشمیر یې ولید.

160_ لږ څه یې پیدا کړل، ځان ورته له هرچا غټ ښکاري.

* * *

(ت)

– 1 تاوان يې ډير دى گټه يې كمه.

1- يو پاچا وموسقي يې اوریده د ټنگ ټکور يې راوبلل، باچا ته دغه مجلس ډير خوند ورکړ او خزانه دارته يې وويل ددغو مجلسيانو دسرودالې له زرونه ډکې کړه د ډول والا ته يو څه اندازه سره زر ورسيدل او همدارنگه د باچې والا هم يو څه اندازه زر په خپله باجه کې ورځاي کړل مگر دسورناچي په سورني کې هم يو پاوو، نيم ځای شول، څه موده وروسته باچا بيا ټنگ ټکور ته زړه وشو او همدغه ډله يې راوبلله ساريې وکړ خو داخل دپاچا په غورونو ښه ونه لگیده سمدسې يې امر صادر کړ چې دهریوه په کونه خپله خپله دسازاله ورننباښئ عسکروچې هر څه هڅه وکړه په ډول وال باندې ډول نه ننوتو او په باجه والا باندې باجه نه ننوتله خو کله چې دسورناچي نوبت راغی په سور ناچې کې سورنا غیب شو نو په دې وخت کې سورناچې وويل چې رنگ دى ورك شه سورنيه چې گټه دې كمه ده او تاوان دې ډير دى.

2- تېۍ ويل زما كونه دسرو ده نغري ويل زه چيرې وم.

2- يعنې څوك چې چاته نږدې وي په ټول حال يې خبروي. كونډه كونډې پيژني.

3- تېۍ يې پكې وه كه.

3- په يوه خبره كې كه څوك خپل رايه شامله كړي نو بيا داوايى.

4- تر بور چې دې خر شو هم پرې مه سوريږه.

4- يعنې په تور بور او دښمن باندې باور په كار نه دى كه هر څومره ځان خوږ كړي.

5- ترخه يې په تر خوو نه گډيږي او خواږه يې په خوږو نه گډيږي.

5- ځينې خلك داسې وي كله ډيره ښه وضعه كوي او كله ډير بد شي.

6- ترخزه خپل ځان ته توتنكي غورځوي.

6- ځينې خلك يواځې خپل ځانته گټه كوي او د بل چا پروا نه كوي.

7- تره د تنداږې دى.

7- هر څوك خپل غمخوري او خپل كار كوي.

-8ترکانې د بیزو کار نه دی.

-8کیسه دا سې ده چې یو ترکان یا نجار په غره کې غټې ونې پرې کولې او بیا به یې ترې ډاگې او تیران جوړول نو یوه ورځ یوه غټه ونه ترکان راچپه کړې وه او پانې یې په کې ورکړې وې، یو چاود په کې شوی و. په دې وخت کې په ترکان ناوخته شو او کور ته ولاړ او پانې په لرگي کې همداسې ټو مبلې پاتې شوې. ما بنام یوه بیزو لرگي ته وراغی د لرگي د پا سه ناست دي او دغه پانې ښوروي. د پشکال مو سم و او ددغه بیزی هگی اوږدې شوې وې د لرگي چاود ته برابرې شوې. په دې وخت کې چې بیز پانه وړقوله پانه راووتله او د بیزه هگی په کې را ټینگې شوې، بیز تر سبا پورې په لرگي سور ناست دی تر څو چې ترکان راورسیږي ترکان چې کله راغي گوري چې بیز بند پاتې دی ترکان ته په څاریو شو ترکان راغی او بیایې لرگي ته پانه ورکړه چاود پراخه شو او بیز ورنه خلاص شو نو په دې وخت کې ترکان دغه خبره وکړه.

-9تس لوبني ډیر اواز کوي.

-9یو کس کې چې څه علمیت وي هغه پته خوله وي او نادیده چې لږڅه زده کړي وطن خبروي.

-10تسه لاسه ته مې دشمن یې.

-10له چا سره چې څه نه وي ټول دنیاوي کارونه یې خرابوي.

-11تنور چې تود شي هر سړی پکې ډوډی پورې کوي.

-11یوه خبره چې پیدا شي هر سړی په کې خپله رایه ښکاره کوي که ښه وي او که بده.

-12تور می وی خو ځوانی وی.

-12یو سړی و او ډیرې ښځې یې درلو دې او دغه سړی ډیر غني و، ددینا ژوند یې ښه و، خپلې ښځې یې په خیته او په جامه ډیرې ښې ساتلې خو بدني قوت یې نه و او زوروشوی و یوه ښځه یې طلاقه کړله دې ښځې بیا یو تور ملي په نکاح کړ. او ملي هغه چا ته ویل کیږي چې چجونه او غلبیلونه جوړوي او دخلکو درمندونه بادوي او دخلکو دمړي او ژوندي سوال او ځواب په او لسونو کې کوي.

یوه ورځ دغه غني سړي چې خپله ښځه یې طلاقه کړې وه. په لاره روان دی ملي درمند پاکوي او دده طلاقه کړې ښځه چې اوس دملي ښځه ده جارو په لاس ده او درمندجارو کوي ملي چې راشپیل واچوي ښځه له غنمو نه خلي په جارو لرې کوي ښځه یوه، یوه شیبه وروسته دملي د اورمیرنه نه یوه یوه مچه اخلي، پخوانی میره یې هک پک ورته پاتې دی نو خوشال خان بابا وايي: تور ملی وی خو ځوانی وای.

- 13-توکړې لارې بیرته خولې ته نه راځي.
- 13-یو کار چې تیر شو په هغې پسې باید چې سرې بیا ونه گرځي.
- 14-تور په تور ه شپه اخله که سور مومې شین مه اخله.
- 14-تور غوی دېخنی او دکار ډیر کلک وي، دویم درجه بیا سوردی دریم درجه بیا شین غواڼی دی چې هغه دېخنی دتینګې نه دی او دکار مزه یې هم نه وي.
- 15-تور خر په صابون نه سپینېږي.
- 15-چې دچازره تور وي هغه په نصیحت نه ښه کیږي.
- 16-تورې به لالاوهي مړی به عبدالله وهي.
- 16-په یوه کور کې دوه وروڼه وو مشرې توریالی و دجنگ نه به یې غنیمتونه راوړل، په کور کې یې بل ورور و چې عبدالله نومیده، مزې او چرچې به پرې هغه کولې لکه په دې وخت کې چې دروسانو له لاسه شهیدان څوک شول کونډې یتیمان څوک شول، در په دره خواران څوک شول په دولتي شتمنیو او چورتالان بډیان څوک شول دروس په مقابله کې چا لیدلي هم نه و دخپلې میرمنې په څنگ کې به یې ډوډی خورله رېښتینو مجاهدینو ولورې او تندې تیرولې او دروس الوتکو او ټانګونو ته یې خپلې سینې سپر کړې وې او اوس یې چاپلوسان او بوتپاکان ورباندې مزې او چرچې کوي، یې ګوډ خر نه درلور او دسوال په ډوډی به یې شپې سبا کولې او س یې دتعمیرونو ځمکو، مارکیتونو او نغدو پیسو حساب نشته، په پردی وژلی ښامار کې خپله توره رنگه وي او یتیمان څیرې گریوان لوغړن گرځي.
- 17-تور توتان یې، په غولو وریري .
- 17-ځینې سخیان داسې دي چې مستحق مسکین نه پیژني او یا ځینې داسې خپلو ان هم شته چې په زهیر خپل باندې زهیر نه وي او بې ځانه خلکو باندې لورونه او پیرزوینه کوي.
- 18-تور توتان له تاقربان.
- 18-زما همداتوان دی چې له تا یې څاره وم اګرچې دومره ارزښت نه لري.
- 19-توره تبه شوه.
- 19-له کاره پریوته (اکثره دسپورمی دکسوف په وخت کې ویل کیږي)
- 20-ته چې ما باندې کوې کبر زه تاوامه په لوی تیر.

- 20-ستا چې زه نه خوښېږم زما ته نه خوښېږي. ستازه بديسم زما ته بديسي.
- 21-تورو شپو چې خوړلی وي مدعي يې معلوم نه وي.
- 21-يعنې په تورو شپو کې گرځيدل په کار نه دي که تکليف ورورسېږي له چا به يې انگيري، مدعا عليه به يې معلوم نه وي.
- 22-ته په کې څه مرچ خرڅوي.
- 22-يوڅوک چاته له ډيرې غصې او قهره وايي چې ستا يې په دې کې څه.
- 23-ته په کې ځان ملک، ملک مه کوه.
- 23-داهم له ډيره قهره ويل کيږي چې ته په کې ځان مشر، مشر مه کوه.
- 24-ته زما بد پلارمه يادوه زه به ستا ښه پلارنه يادوم.
- 24-ته مامه سپکوه زه به تام نه سپکوم.
- 25-ته دبل کور ته کانی مه گوزاره وه ستاکور به هم څوک په کانو نه ولي.
- 25-ته چا ته تکليف مه رسوه نو تا ته به هم څوک تکليف نه دررسوي .
- 26-توره چرگه ده کارغان پرې دخپلې ښځې گمان کوي.
- 26-په دې خلک دخپل جنس گمان کوي او هماغسې معامله ورسره کوي يعنې توره چرگه دکارغی په پس کې ځي.
- 27-تنزری زماچتی ستا.
- 27-دوه سړي ښکار ته تللي وو چتی او تنزی يې ښکار کړي وو په دوی کې يو زورور وو او کمزوري ته يې ويل چتی يې ستا او تنزی زما تنزری زما او چتی ستا په دواړو خبرو کې يې تنزری دخپل ځان له پاره خو ښاوه.
- 28-تيره چې پرځای پرته وي درنده وي.
- 28-يو څوک چې خپل ځان قرار ونيسي اود يو او بل احتياج ونه کړي دروند ښکاري.
- 29-تيره به ورنکړي چې سر پرې مات کړي.
- 29-دادهغه چا په هکله ويل کيږي چې يو څوک له چا سره ښه نه کوي خو بل داسې گمان کوي چې دی به دهغه سره ښه کوي.

- 30- تيز رفتار چې کوي عمر به دې لنډ وي.
- 30- دښمنان يې ډير وي.
- 31- تيرې شوې څپې مه شماره.
- 31- يو څوک دسیند په غاړه ناست و او څپې يې شمار لې او په شمير کې غلط شوی و بل ورته وويل چې تيرې مه شماره، همداسې بايد سپری راتلونکي ژوند ته پام وکړي او له تيرو نه تير شي.
- 32- تير دفولادو ستن دټانټې.
- 32- که ديوه سپری دعامې ټولنې سره سر او کاروي هغه بايد ډير پوخ عالم او مدبروي.
- 33- تيز تا واچاوه غم دې په ماواچاوه.
- 33- بديوکس وکړي او اړوي يې په بل.
- 34- تير په تيره هير په هيره.
- 34- يو تن په موجوده وخت کې زاړه غمونه او زاړه پرهرونه تازه کوي او يا زړې گيلی يادوي چې په دې ډول زاړه غمونه بيا تازه کيږي.
- 35- تللی بازپه لاس نه راځي.
- 35- له چا چې وخت تير شي بيا هغه نه راځي.
- 36- تېري په شپيلو نه خړويږي.
- 36- په تشو خبرو څه نه کيږي چې کړنه ورسره نه وي.
- 37- ته چې مور شوې ټول جهان موردي.
- 37- اوږي او شوم کس ته ويل کيږي.
- 38- ته خو دجومات وې زه دې هم دجومات کړم.
- 38- يو کس نيستم شي او بل هم له ځانه سره نيستم کړي. يو کس بې کاره شي او بل هم بې کاره کړي.
- 39- تنکی..... په متيازو سوزي.
- 39- يعني باريک او نازولي خلك په ډير لږڅه خپه اوخوابدي کيږي.

40-توره کرمی وکره نوم دفتح خان وشو.

40-یو ترکان و په لږ لیک اولوستو پوهیده، دیو شاعر شعر یې مات گوډ ووایه چې شاعر پرې ډیر خپه شو، شاعر دده دوکان ته ورغی او څه سامان یې چې جوړ کړی و هغه یې مات کړل ترکان په شاعر عارض شو او دغه موضوع قاضي ته ورغله قاضي د شاعر نه پوښتنه وکړه چې دترکان سامان دې په څه سبب مات کړی دی. شاعر وویل: ده زما شعر مات او گوډ ووایه او مادده سامان.

* * *

(ت)

- 1- ٲٲٲر يٲ ورتٲ وواهٲ.
- 1- ډاډ يٲ وركړ.
- 2- ٲوٲٲ مٲ ورتٲ ولاړه نده.
- 2 ٲوٲٲ دلرگي كاسٲ ته وايٲ يعنٲ پروا يٲ نه راځي.
- 3- ٲوٲ وٲلى نه وٲلى.
- 3- چا جلاب كړي و دلنښتٲ نه يٲ ٲوٲ وٲلو چٲ يو بل تن وليد او ورتٲ يٲ وويل جلاب چٲ څوك و كړي دلنښتٲ نه ٲوب نه وٲي. جلابى بيرته راٲوٲ وٲل او دا يٲ وويل.
- 4- ٲول ديوي وٲى ښاخونه دي.
- 4- داشيان ٲول يو ډول دي يعنٲ اصل يٲ يو دي.
- 5- ٲول سالارزي دي.
- 5- داځلك ٲول من من دي او ځانونه غٲ حسابوي.
- 6- ٲول داوښن په شاسواره دي.
- 6- ٲول بٲ پروا دي او خبروٲه فكر نه كوي.
- 7- ٲول پردي ډول ته گډيږي.
- 7- ځپل هنراو نوبښت نه لري.
- 8- ٲيپر دسيند نه نشي پورٲ ايستى.
- 8- لٲ او بٲ كارٲ سږى دى.
- 9- ٲول ځلك ويده دي زه دٲ ځانته يادومه.
- 9- كوم جولوا دشپٲ يٲ يو څوركعتٲه تهجدكول خداى تعالى ته يٲ ويل چٲ ٲول ويده دٲ او زه دى ځانته يادوم په دٲ وخت كٲ بل پرٲ له تياره ځايه غږ وكړ چٲ زمونږ شيطانى ورتٲ ولٲ كوي.

- 10- ټاكو اوس زور ولگاوه.
- 10- كلي كې ټاكو گډو دخلكو مالونه مړه كيدل اخوند غوښې خوږې، او چورت يې خراب نه و بله ورځ چې داخوند غوا هم مړه شوه نو غږ يې كړ چې دعا وكړې چې ټاكو خوله ولگوله.
- 11- ټولپشولې په يوه ورځ نه ټكول كيږي.
- 11- ټول كارونه په يوه ورځ نه كيږي او هرڅه په تدريج كيږي.
- 12- ټپسان يې له الوزي.
- 12- ډير مسكين او نيستمن دى.
- 13- ټټو مې ورته ولاړ نه دى.
- 13- كومه اړتيا ورته نه لرم.
- 14- ټټو دې وله چې خاشنه ونه كړي.
- 14- دادايوكس درټلو له پاره ويل كيږي.
- 15- ټټوان له اسونو سره برابر وي.
- 15- بې كاره له تور ياليو سره برابر وي.
- 16- ټيل ماتيل يې جوړ كړى دى.
- 16- يعنې گډوډي يې جوړه كړې ده.
- 17- ټيل وهل او پورې وهل دي.
- 17- تيرايستل او غلول دي.
- 18- ټيم خرابوي.
- 18- وخت ضايع كوي.
- 19- ټپسانو باچاهي ده.
- 19- د بې كاره خلكو واكمني ده.

-20 ټپسان چې وزیران شو.

-20 یو پاچاو او ناروغه شوی و طبیب ورته دمرغانو دپاچا غوښه وښوده چې هغه وخوره نو جوړ به شي مرغان به دوبي کې یوې یخې سیمې ته تلل چې دتگ دغه وخت یې هم مقرر تاریخ درلود، دانسانانو پاچا هغې سیمې ته دهر مرغه خواړه ورولیږل او په هماغه سیمه کې یې ورته وشیندل او دمرغانو دپاچا دناستې په ځای کې یې دام کینبډ، دمرغانو پاچا دا عادت درلود چې له تگ نه به یې مخکې خپل وزیران دسیمې دترصد او لیدنې له پاره لیږل بیرته به یې چې کله دخیریت احوال راوړ نو بیا به دمرغانو پاچا دخپلو لښکرو سره هغې سیمې ته ورتلو دمرغانو پاچا خپل وزیران لکه بازار او شاهین هغې سیمې ته واستول چې گوري غیر عادي کارونه ددوی دورتللو په مینه کې پیل شوي دي دټپو سانو له پاره مردارې غوښې تیارې دي دبل هر مرغه مناسب خوراک شته دغه وضعه وزیرانو ته خطرناکه ښکاره شوه او کله چې بیرته پاچا ته راغلل نو ورته یې وویل چې جناب پاچا صاحب حالات ښه نه دي سړکال نه څو پاچا په گرمه سیمه کې دوبي تیر کړ، خپه و چې بیا کال ته هغه وخت راغی دانسانانو پاچا بیا هماغسې خواړه دمرغانو له پاره تیار کړي دي دمرغانو پاچا بازو شاهین ولیږل چې سیمه و گوري، شاهین او باز بیا بیرته راغلل او خپل پاچاته یې دخطر ناکې وضعې خبر ورکړ دا کال هم تیر شو بل کال ته بیا همداسې وضعه وه ټپوسانو خپل پاچا ته وویل چې باز او شاهین خو داڅودوبې په تاسو په گرمۍ کې تیر کړل دمرغانو پاچا خپل وزیران معزول کړل او ټپوس، کچیر او کاغه یې خپل وزیران وټاکل او سیمې ته یې واستول ټپوسانو چې غوښې ولیدې دخوشالی نه په ښکو کې نه ځاییدل پاچا ته بیر ته راغلل او ویل یې صیبه وطن سمسور دی، گل گلزاردی دیو ډول خوړو څه کمی نشته ځې چې په خیر سره بار کړو او څو روان شول او سیمې ته ورسیدل ټپوسان په مردارو سر شول بوراگان او بلبلان په گلانو نور مرغان په خپلو خپلو دانو راټول شول دمرغانو پاچا ته یې چې دناستې په ځای کې دام یښی و په کې ونښت او دانسانانو دپاچا د لښکرو په لاس کیوتو. او دانسانانو پاچا ته یې وزر تړلی وروست دانسانانو پاچا دمرغانو له بندي پاچا نه پوښتنه وکړه چې زما خو ستا غوښه په کار ده دا دوه کاله مې تاته انتظارو ویست ولې نه راتلې او زما په لاس نه گیریدلې ویل یې صاحبه وزیران مې پوه او عالمان وو. سیمه به ورته خطر ناکه ښکاره شوه مناسب یې نه گڼل چې زه دې ورته راشم. هغه مې معزول کړل او دمردارو ټپوسان مې وزیران کړل چې دامې حال شو.

-21 ټپله او ټمبه ده.

-21 بدحال دی.

-22 ټمبل دی.

-22 ناپوهه دی لټ دی.

(ث)

- 1 ثواب له پاره کلمه ووايه.

- 1 دخپلې خبرې دتائيد او باوري کولو له پاره.

* * *

(ج)

- 1 جادو يې ورباندې کړی دی.

- 1 يعنې سترگې يې پرې تړلي دي او هره لوبه پرې کيدای شي او څه ورته ويلی نه شي.

- 2 جامې يې ترې ويستې.

- 2 سپک يې کړ.

- 3 جامې ترې او باسي.

- 3 سپکوي يې.

- 4 جاله وان خپله لمده پورې باسي دبل وچه.

- 4 کامه دسيند پورې غاړې ته پرته ده او نور ټول ننگرهار دسيندنه راپدې خوا دي. دکامه والو به مړی ژوندی دسيند دپورې غاړې له خلکو سره وو نو خلك به ورتلل ځينې جاله وانانو به دکامې دخلکو مزدوري کوله پر گودر به يې جاله پرته وه او خلك به يې پورې يستل او کله کله به پخپله دجاله وان کورنۍ هم پورې غاړې ته تلله څوک چې به پوري وتل هغو خلکو به دکال په هر فصل کې جاله وان ماما ته غله دانه ورکوله او ډير به يې نازه وه همدارنگه به جاله وان ماما هم دخپلو مسافرو ډير قدر کاوه په ځانگړي توگه دښځمنو يوه ورځ ديوه چاپسې کامې ته له پورې غاړې دمړي او يا دواړه احوال راغلی و کامه وال صاحب ښه قدرمن او دروند سپری و دکور واړه زړه يې ښه په پرده او سطر کې و په همدې ورځ دجالوان ماما سره هم خپله کورودانه مله وه او هغه هم دکوم عذر او فاتحې له پاره روانه وه. په جاله کې يو ځای دمیلمنو سره سپره شوه. جالوان ماما میلمنې ښځې دجالې په منځ کې ددې له پاره کيښنولې چې کالې يې لامده نه شي او خپله ښځه يې دخيگ يا دشناز په يوه څنډه کښينوله چې پښې يې په اوبو

کې لگیدې او ورته ویل یې ښځې گودیکه ټینگه ونیسه چې سیند ته ونه لویږې، جاله وان پښی وهلو ته پر جاله پریواته او لمبو وهي خو چې داوبو خپه راشي دجالوان ماما په ښځه لگيږي او لمديږي ك. صله چې په بهسود وکی د جالې نه کیوتل نو دجاله وان ماما ښځه ډیره لمده شوې وه. او دفاتحې ځای یې هم له جالې سره نږدې دپیرورو په کلې کې دملامزدور مام اېه ځای کې ودجالوان ماما ښځه لمده خيسته ددعا ځای ته ورسیده، کوروالا سره یې دسترمنشې نه ورورسته خبرې بیل کړې دکوروالاوو ورته وویل: څنگه لمده خيسته راغلې. نو دجاله وان ماما ښځې دنورو ښځو په ځواب کې دا وویل:

5 _ جنت دانډوخر ځای ندی .

5 _ هرسړی جنت ته نه شي ورتلای، یواځې پرهیزگار، مومنان اوبه خلك به ورځي. یونبه مجلس اوغونډې ته هرڅوك نه غوښتل کيږي.

6 _ جنت دمور او پلار دپښو لاندې دی .

6 _ له چاچي. موراوپلارخونښ اوراضي وي دمخي يې رڼاوي.

7 _ جنت دې هم دننگه پور سره برابر کړ .

7 _ ننگه پوردننگرهار دچپليار په ولسوالی کې دیوې وړې غونډۍ دپاسه دیوه کلي نوم دی. ددې کلی یوه انجلۍ په بل کلي کې واده شوې وه . هلته د ښځو په منځ کې دجنت څه بحث شروع شوی دی . ننگه پورۍ انجلۍ د خپل کلي ډیر زیات صفت کاوه نورو ښځو ورته وویل داسې ولې نه وایې چې بیخې کټ مټ جنت دی ننگه پورۍ انجلۍ ورته سمدواړه وویل چې جنت دې هم دننگه پور سره برابر کړ .

8 _ جنگ په کلي کې گنجی په غره کې.

8 _ جنگ په کلي کې و او گنجی خوار حاضرنه و خو خلکوپه جرم کې ککر باله.

9 _ جگو غرو نو ته گورې دپښو لاندې ځای نه گورې.

9 _ یو څوك چې بې علمه او کبرجن وي، بې ځایه ځان لوړلوړ کوي او په ټیټو خلکو ځان جگ بولي.

10 _ جنۍ هلته جنۍ شي چې دمنگي دپسرولو شي.

10 _ یعنی جگنۍ چې منگی په سره کړي د ښځتوب هیله ترې کيږي نو بیایې ما شومه مه بوله.

11 _ جزا دعمل حقه ده.

11 _ هرڅه یې چې چاته رسولي وي دهغه بدله به ويني.

- 12_ جواري موتی دی .
- 12_ یوکس داسې کارته ملاتړلې وي چې گکیدل یې باوري نه وي او تاوان په کې حتمي وي .
- 13_ جوار گر مې دولت مند نه دی لیدلی .
- 13_ جوارگر چې څومره پیسې پیدا کړي بې ځایه یې لگوي .
- 14_ جواب دگردنه وي .
- 14_ یوڅوک چې چاته څه سوال او ځواب امانت وکړي چې دا ورسوه نو پرورمیر یې بارشي او رسول یې پرې حتمي شي .
- 15_ جوار گر کور نشي جوړه ولی .
- 15_ پیسې نه شي سپمولی چې کور پرې جوړ کړي .
- 16_ جولا شوی نه دی بیا نچې پتی .
- 16_ یوکس چې یوکاریې لاسرته رسولی نه وي او د کار په منځ کې غدراوخیانت کوي .
- 17_ جومات گرم مسافر خوشحاله .
- 17_ یوه اړ ته چې د غوښتنې او هیلې سر بیره نورڅه هم پیدا شي نو بیا خوښ وي .
- 18_ جغ په غاړه او جغ غواړه .
- 18_ یو کر گر یا بزگر پتي ته خپل غوايان دقلبې له پاره روان کړي و . پوه یې په پتي کې وه او جغ یې پرغاړه واچوه کله چې پتي ته ورسیده وریادشول چې جغ مې نه دی راوړی چې غوايان پرې په کلبه وټرم په منډه کورته راغی ترې هیر شوي و چې جغ یې پر غاړه کې و او په دروازه کې ونښت نو په دې وخت کې ښځې یې پرې داغبرو کړ:
- 19_ جولا یوه شپه عبادت وکړ دوحې په تمه و .
- 19_ دلبر کار په مقابل کې دډیر څه غوښتل .
- 20_ جره دکور به دحاله خبر نه دی او کور به دجره .
- 20_ جره توب هم یو څه خوند لري سره دتکلیفه او کوربتوب هم خوند لري سره دجنجالونو یو څوک چې په یوه کار کې وي دبل چا کارورته ښه ښکاري . دیو بل گټه او تاوان هغه وخت جوتیږي چې دواړه کارونه عملي کړي .

21_ جاله هم تياره ده او ډوډۍ هم تياره ده.

21_ دننگرهار په سيمه کې د بهسودو دولسوالی اړوند دگردي کڅ کلی دی زموږ دکامې او ددی کلي په منځ کې د کونډ او کابل سیند یو ځای بهیږي. د دواړو سیمو خلک چې یو بل کره ورځي په جاله کې سپریږي او بیا ورپورې وځي نو موږی کلی د سیند د کمر په سر پروت دی پخوا یې دخلکو مزه چاندانې په ډوډۍ کې نه وه مگر او س ډیر زیات تکره شوي دي او زمونږ دمجاهدینو به یې ډیر قدر او عزت کاوه پخوا زمانو کې په همدغه کلي کې دکامې یو څوک میلمه شوی و دکور به په زړه کې داسې وچې دامیلمه خدای تعالی بو ځي، نو پدې وخت کې یې میلمه ته وویل چې جاله هم تياره ده او ډوډۍ هم تياره ده.

22_ جنگ تريخ دی خو کیسې یې خوږې دي.

22_ چاچې جنگ لیدلی وي هغې ته یې سختې معلومیږي خو کیسې یې مه چاته کوې ډیری خوږې وي خو که په مخاطب داکار راغی خدای خبر که زړه ټینګ کړي.

(خ)

- 1- خُولی خُولی کیري
- 1- سست سست کیري
- 2- خان کي گوري جهان کي گوري
- 2 ډیر - خلك نورو ته د خپل خان په خير گوري
- 3 خانته قاضي ته تللی دی
- 3 یو کس چې خپل خان ملامت او پر نه بولي
- 4 خانه خپله خانه
- 4 هر چا باندې خپل خان گران دی گ
- 5 خان د ټيکي سر مه کوه
- 5 یوه معامله چې پیدا شي او ټوله په خپل خان را اړوي گ
- 6 خان يې ورپسې ملنگ کړی دی گ
- 6 یعنی کار يې ورته ویلی او په همدې پسې گرځي گ
- 7 خان يې لیونی کړی دی گ
- 7 د یوه کار پسې شله دی او خامخا يې غواړي گ
- 8 خان ترې د سپلنې غوندې لوگی کوي گ
- 8 خان ترې څاروي گ
- 9 خان پسې پنډو کي مه جوړوه گ
- 9 خان پسې خبرې مه جوړه یعنی خان ساته گ
- 10 خان د هر څه شیرین دی

- 10- خپل ځان له هر څه خوږ وي گ
- 11- ځان د خپل سيال نه کم مه گڼه گ
- 11- د کوف او خپلو عزيزانو نه ځان کم مه راوله گ
- 12- ځان چې په ضرور شي نه د زوی شي نه د لور شي گ
- 12- يو سپری چې پخپله په کړاوو کې وي زوی او لور ترې هير يري گ ځکه چې څښتن تعالی (ج) فرمایي "د قيامت ورځ داسې سخته ده چې ورور د ورور نه تښتي او زوی له مور نه تښتي او د پلار نه هم تښتي او د ښځې نه هم تښتي او د زوي نه هم تښتي يو د بل څنگ ته نه راځي" او هر سپری پخپلو خولو کې ډوب وي گ
- 13- ځانته ترخز وهي گ
- 13- د بل چا په کيسه کې نه دی خپل ځانته گټه کوي گ
- 14- ځان د کور مشر بولي گ
- 14- ځانته مشر وايي که څوک يې مني او کنه گ
- 15- ځمکه هغه سوځي چې اور پرې بل وي گ
- 15- تکليف په هغه چاوي چې په کې اخته وي گ
- 16- ځيني ولولي ملا شي ځيني ولولي بلا شي گ
- 16- يعنې ځينې خلک چې څه زده کړي عمل پرې کوي او خلک يې درناوی کوي او ځينې بې عمله عالمان وي چې هيڅ څوک يې احترام نه کوي گ
- 17- ځواني د باد سورلي ده گ
- 17- يعنې د باد په څير د سترگو په رپ کې تير يري گ
- 18- ځان ځاني خپله خواري گ
- 18- يعنې بې اتفاقي لويه بلا ده چې د کور نه نيولي تر کلي او اولس پورې ټول تبا کوي گ
- 19- ځنگل بې شغاله نه وي گ
- 19- په يوه ملک کې د تکړه خلکو ترڅنگ بې ننگه خلک هم وي گ

- 20 ځمکه بڼخ دولت دی گ
- 20 جايداد پخه خزانه ده گ
- 21 ځواني يوه نيشه ده هسې نه چې هميشه ده گ
- 21 ځواني هر وخت نه وي گ
- 22 ځنگل د زمرو نه خالي نه وي گ
- 22 په هره ټولنه کې توريالي ، ننگيالي او پوهان وي گ
- 23 ځنگل کې زمري وي گ
- 23 په هره ټولنه کې تکړه خلك وي گ
- 24 ځان له ټول جهانه گران گ
- 24 ځان له ټولې دنيا نه خوږ او گران وي گ
- 25 ځولي ځمبولي پاتې دی گ
- 25 ښه او تکړه خلك يې ولاړل ، چټي او بيکاره وگړي يې پاتې دي گ
- 26 ځان ظهير کړه ، بيا ځان مير کړه گ
- 26 زيار وگاله او قرباني ورکړه پخپله به مشر شې گ

- 27 ځان چې کم عقل نه کړي ، گټه نشي کولای
- 27 يو څوک ځان په ناپوهۍ کې واچوي او د يوه شي پسې ځان ټينگ کړي چې خامخا به يې راکوږي گ نو بيا عاقلان وايي چې څه ورکوه يې ځان ترې خلاص کړي او ور يې کړئ گ
- 28 ځوان د باد په نيلى سيور دی گ
- 28 د ځوان سرعت او جلاکي دومره ډيره وي لکه په باد چې سيور وي گ
- 29 ځان ته يې کولۍ جوړه کړه گ
- 29 ځانته يې ستونزې پيدا کړې گ کولۍ ډبرينه او ستوغې لارې ته ويل کيږي گ

- 30 ځوانان په کار نښه ښکارېږي گ

30 - ځوانان په زده کړې ، پوهې او همت باندې نښه ښکاري گ

(چ)

- 1- ڇاويل ښه پسرلی دی بل وويل غوا زه نلرم زوی مې واښه نه خوري گ
- 1- کومې ښځې ته ڇا وويل ښه پسرلی شوی دی ښځې ورته په ځواب کې وويل غوا او خوسې زه نه لرم گ گ گ
- گ او زوی مې واښه نه خوري گ
- 2- څپاره که د سرو شي څوک يې په ځيگر نه منډي گ
- 2- يو شی که ډير ښه شی وي او چاته ترې مشکل پيدا کيږي او تکليف پيښوي نو څوک به يې څه کړي گ
- 3- څپاره او غوښه شول سره گ
- 3- يعنې مخالف شول سره گ
- 4- څپاره يې ورته په مری کيښو ده گ
- 4- راگير يې کړ يعنې اړيې کړ گ
- 5- څپانه کميس وړک شو بيايې ويلې هسې هم را بانډې لنډ و گ
- 5- وسعه يې نه کيده چې پيدا يې کړی نو د مجبوری له مخې يې دا وينا په خوله راغله گ
- 6- څپا ويل چې پوزه دې پيټه ده هغه ويل چې باد به پرې وځي گ
- 6- يو څه بې ارزښته گڼل
- 7- څپراغ چې په کور کې بليږي صحرا ته حاجت نشته گ
- 7- چې خپل کور ته يې گټه رسيږي بل ځای ته اړتيا نشته چې پسې يې يوسې گ
- 8- څپرگه مې ناجوړه ده بانه مې ورته جوړه ده گ
- 8- د يوه کار د کولو له چې د څپا يې زړه وي گ هسې يوه پلمه په لاس ورشي نو بيا پرې ډاډه ورځي گ
- 9- څپرگ چې زلمی شي په بلۍ ورو، وروقت مونه ږدي چې را لاندي نشي گ
- 9- لنډا که او نادیده کسان چې يو څه پيدا کړي ځان ورته ډير غټ او قوي ښکاري گ

- 10 چرمبڼکۍ وايي مونږ او مارانو دا سپری خوړلی دی گ

- 10 په يوه ځای کې يو کس مار چيچلی و او بيا مړ شوی و خلك پرې د جنازې له پاره راټول وو گ پر لاره يو سپری روان و او دې گڼې گونې ته يې ودا شوه نو له ځانه سره يې وويل چې دا انسانان څنگه را ټول شوي دي نو په دې وخت چرمبڼکۍ ور غږ کړ چې موږ او مارانو سپری خوړلی دی گ يعنې يو سپری چې پخپله تورزن نه وي او د بل په توره ځان بښي گ

- 11 چرته چې سپري وي هلته بلا نه وي گ

- 11 چرته پوهه وي هغه خلك به اباد او خوښ وي او هره ستونزه به يې حل وي گ

- 12 چرته چې سور ږيري وي هغه به شاه گل يې گ

- 12 ملا شاگل يو سپری و چې ږيره يې سره وه بله ورځ يوه کلي ته يو سور ږيري سپري څه د بينجارگۍ سودا راوړې وه او د کلي په مخ کې يې غږ وکړ چې سودا ده سودا کوچنيان ورته را غونډ شول او يو بل ته يې ور غږ کړ : هلی راشئ چې ملا شاگل بينجاره شو ، نو بيا يوه سپين ږيري ماشومانو ته وويل چې چرته سور گ گ گ

- 13 چرگ چې څومره غټيږي کونه يې تنگيږي گ

- 13 ځينې خلك چې څومره شتمنيږي هومره بخيليږي گ

- 14 چې اوربشې خروار د روپۍ شي د خره په کې لپه ده گ

- 14 خوار او غريب سپري ته څو قدر نه ورکوي او په ټيټه سترگه ورته گوري گ په ویش او تقسیم کې بې کاره او خراب شي د خوار په برخه وي گ

- 15 چې اجل يې راغلې وي که لقمان يې پلار شي هم مري گ

- 15 د چاچې عمر تمام شو په درو او درملو نه کيږي گ

- 16 چې اوبه تر مری ورسپري زوی او لور تر پښو لاندې کيږي گ

- " 16 زوی او لور تر پښو اوبه تر حلقه

فراموش په بيلتانه ځان او جهان شه "

يو ځناور په سيند پورې واته او بچي يې په غيږ کې و څومره چې په سيند ور گډيده سيند به ژوریده او اوبه به دده د بدن پورته راتلې ، کله چې اوبه يې سينې ته راوړسيدې بچي يې پر اوږه کښيناوه ، کله چې اوبه اوږو ته راوړسيدې بچي يې پر سر کښيناوه ، بيا چې يې کله اوبه خولې ته راوړسيدی بچي يې تر پښو نه لاندې کړ او خپله پرې ودریده او خپل حلق يې د اوبو نه پورته شو گ

- 17 چې خدای (ج) يې رغوي د منگي اوبه دارو شي گ

- 17 د يو چا زوی ناروغه و او په ډيرو طبيبانو يې گرځولی و ، خو هماغسې ناروغه و د کور خلکو يې ډير په پرهيز ساته ناروغ پخپله طبعه خوړل او څښکل نه شول کولای ، مور به يې اوبه هم نه ورکولې ، بله ورځ يې مور چرته تللې وه او ناروغه هلك د منگي پورې ځان وررسولی و د يخ او شنه منگي نه يې ښې ډيرې اوبه وڅښلې او له دې ورسته ورو ، ورو هلك مخ په ښه کيدو شو ، او خپلې مور ته يې هم حال ويلی و ، مور به يې د منگي اوبه ورکولې ، نو هلك روغ رمټ شو ، نو بيا به يې چې له مور نه چا پوښتنه وکړه چې دا هلك په څه روغ شو مور به يې ويل : چې خدای (ج) يې رغوي د منگي اوبه دارو شي گ

- 18 چې ځې ځې ابازو ته به راځې گ

- 18 پخوا سرکونه او پلونه نه وو هر خوا چې به سړی ولاړ نو ابازو ته به راتلو ځکه چې جاله دلته گرځيده او بل خوا لار نه وه گ

- 19 چې د کوچيانو امامت يا ملايي يې کړې وي يو ليمڅی وړی به يې خوړلې وي گ

- 19 د کوچيانو کار او بار مالداري ، د ميرو او پسونو ساتل دي ، چې ميږې او اوزې ولوشي په شودو کې هم وينستان لويږي ، په شمېره کې هم وينستان وي چې کړت ترې جوړوي ، ښځې چې اوږه لمدوي هغه کې هم وړي وړلويږي لنډه دا چې د خوراک په هر څيز کې وينستان وړلويږي ، کال چې تيرېږي نو سړي يو ليمڅی وړی خوړلی وي گ

- 20 چې په خندا يې خوړې وي خوره گ

- 20 يو گيدر کلي ته راوښتی و او د چرگانو په کوټنۍ ورننوتی و چرگانو تغ پغ شروع کړ او په دې وخت کې يې خاوند راوين شو او سوډاری يې راواخيست او په کوټنۍ کې يې گيدر را ايسار کړ او دې يې دننه دې کوټنۍ ته پسې ورننوښت او گيدر يې پرې چواخواه ، گيدر خوله چينگه کړه او داږې يې ښکاره شوې نو دې وخت کې ورته سړي وويل څه چې په خندا يې خوړې وي خوره گ

- 21 چې غاښ مې و هډوکي نه وو چې هډوکي شته غاښونه نشته گ

21- چې ځواني وه نعمتونه نه وو اوس چې نعمتونه ډير شول ځواني نشته گ يا چې قوت او قدرت و په هغه وخت کې کارونه نه وو چې کار پيدا شو قوت او قدرت نشته گ

22- چې په نخانه پوهيږي وايي حويلی کړه ده گ

22- څوک چې په کار نه پوهيږي بې ځايه پلمې جوړه وي گ

23- چې غل نه ځي مل دې ځي گ

23- چې يو ناپوهه د خپل جهل نه نه تيريږي شرمول او بې عزتي کوي نو پوهان دې ورته يو څه تير شي گ

24- چې و دې کړه پخپله ، گيلې څه ته کړې له بله

24- يو کس پخپله يو کار وړانوي او خرابوي او بيا گيله له بل نه کوي گ

25- چې پړانگ دې ويشتلی نه وي پوستکی يې مه خرڅوه گ

25- مخکې د يوه کار د کولو نه مزدوري او انعام غواړي گ

26- چونی ته يې اور اچوم گ

26- يو ملا واعظ کړی و او د اوريدنکی کور جومات ته نږدې و ملا پخپل واعظ کې ويلی و ، که څوک خپلې بڼې سره د سنت معامله وکړي لکه يو کافر چې مړ کړي ، بڼې دا خبره اوريدلې وه او خپل ميرته ته يې وکړه چې په سنت ځملاستلو باندې خو ملاصیب دومره ټينگار وکړ چې په يو وار ځملاستلو باندې په جهاد کې د يو کافر د قتل ثواب ورکول کيږي سړي کړه ډيره ښه ده او څو شپې يې سر په سر کله يو کافر واژه او کله دوه کافران په دې قتلونو نور تنگ شو گ بله شپه ورته بڼې بيا وويل چې سر په رايه چې کافر مړ کړو سړی بڼې ته وويل چې بڼې يو اور لگيد راوپه بڼې ورته کړه څه پرې کوې ، له ډير ټينگار نه وروسته يې ورته وويل چې په تا کې خو بيخي د کافرو چونی ده او دې چونی ته يې اور اچوم چې ځان ترې خلاص کړم گ

27- چې بچي وي هم غم دی چې نه وي هم غم دی گ

27- اولاد هم تکليف دی هم راحت گ

28- چې زوی دی په سوال عادت کړ بيا يې مه منع کوه گ

28- يو سړي به خپل زوی ځان سره خيرتونو ته بيولو او بيا خلکو ورته پيغور کا وه بله ورځ په يوه کلي کې خيرت او دې سړي پسې هم خبر راليرل شوی دی سړي خپل زوی په کور کې وټړه او خپله د خيرت په لورې ور روان شو ، چې دې زوی ته يې هم د خيرت او کور واټن ور معلوم و ، نو په دې وخت کې به هلك ويل چې ياره پلار به مې

اوس له هغې فلانکې ونې نه تير شوی وي ، د فلانکي ماما د کور نه به اوبستی وي ، اوس به د خيرات ځای ته رسيدلی وي اوس به په کت کې ناست وي اوس به يې کوزه او چلمچي راوړی وي ، دسترخوان به يې غوړولی وي ، خانک به يې پرې يښی وي ، او اوس به يې کپ را خيستی وي او په خوله کړی به يې وي ، ناڅاپه هلك خوله بيرته کړه چيغه يې کړه او ځای په ځای وغځيد گ

- 29 چې ډنگ شي دابې گوډی د څنگ شي گ

- 29 يوه سوالگره ښځه وه چې هر چيرې به يې د ډول ډمبک اواز واوريد ، نو بيا به يې خپل گوډی تر څنگ کړ او ځان به يې د خوښۍ ځای ته رساوه چې څه راوړي گ

- 30 چې ځوان وم همداسې تيزن وم گ

- 30 يو سړی و د شپې په تياره کې په لاره روان دی او شاته يې پام نه دی او باد ترې ولاړل او وييل هئ هئ ځوانۍ او پخپله مخه روان دی چې بيا ترې باد ولاړل او بيا يې کړه هئ هئ ځوانۍ څوگامه چې نور هم ولاړ بيا يې باد خوشې کړل او دا ځل يې دا وويل چې ياره زه چې ځوان وم همداسې گ گ گ گ وم گ

- 31 چناق يې د لخوا دی گ

- 31 پخپله خوښه يو شي غواړي گ

- 32 چې په تمه د سورو شي هغه پاتې په ميرو شي گ

- 32 د بل چا ښوروا ته ډوډۍ ماتول اخر سپوره پاتې شي گ د بل چا د امکاناتو په تمه بايد سړی نه شي گ

- 33 چې وې غواړې په خوله نو وبه يې خورې په څه

- 33 شی هغه خوند کوي چې پرته له غوښتنې يې چاته ورکړی گ

- 34 چې نه دې وي له مورته ورته مه وايه چې وروره گ

- 34 چې خپل ورور نه وي بل هومره ظهر نه وي گ

- 35 چې تيندکونه وخورې نو هوبنيار شي گ

- 35 چې تيرونې وکړې نو بيا سړی تجربه او هوبنيار شي گ

- 36 چې نه ځې په شابه دې کړم چې نه يې خورې څه به دې کړم گ

- 36 د پوهې او سړيتوب ځای ته به دې بوځم او چې ته ترې سړيتوب او پوهه نه زده کوې نو زه به څه وکړم گ

- 37 چې يوه شپه يې تر منځ وي د هغې بلانه مه وپريږه گ
- 37 د يوه مشکل د پېښېدو ترمنځه چې څه وخت وي نو د حل لار ورته پيدا کيږي گ
- 38 چې د شير غشي بوټي نيسي ټينگ يې نيسه گ
- 38 څوک د يوه قوی مخالف سره په مقابل کې وي نو ټينگ عزم او ښه تابيا دې ورته کوي گ
- 39 چې گورې او کونځلې خورې رنگ يې معلوم وي گ
- 39 چې د چا ژوند ښه وي غمونه او اندېښنې يې لږې وي په رنگ کې يې د خونې نښې وي گ گ
- 40 چې په غوشايا نو يې زيره نشې په غورو به يې غوره نشې
- 40 چې تکليف او کړاوو ونه گالي دراحت هوساينې تمه مه کوه گ
- 41 چې بخت واوړي پردي بدور پورې خلک تړي گ
- 41 چې سړی خوار شي د هر چا لاس پاکي شي او هر سړی پرې خپله بده وراړوي گ
- 42 چې بخت کوټه شي تندي تل ټکرې خورې گ
- 42 چې برخه خواره شي مصيبتونه پيدا کيږي گ
- 43 چې غوښه وسوځي د پیتو نه ښه ده گ
- 43 دا ډيرې ماناوي لري يوه يې داده چې يو کارگر ، هونبیار او پوه کس که ډير له خپل قوت نه ولويږي ، خوبيا هم د ناپوهه او د بې کاره کس نه ښه او غوره وي گ
- 44 چې هوږه ونه خوري د خولې نه يې بوی نه ځي گ
- 44 څوک يو کار پخپله ونه کړي بل يې پسې نه وايي گ
- 45 چې نه کار هلته څه کار گ
- 45 چې يو کار د يو سړي پورې اړنه ولري بايد چې و يې نه کړي گ
- 46 چې خاورې اخلې د لوی ډيران نه يې اخله گ
- 46 د لنډاک او کم اصله نه څه غوښتل يا څه پور کول گ يا د کوم بل کار احتياج کول دا غلط کار دی يعنې ، ناسته پاسته او دوستي ، لويو او پخو خلکو سره کول په کار دي گ

- 47 چرسې نیم سړی دی گ

- 47 ځکه چې نیم عمر یې په نیشه کې تیرېږي ، کارونه او خبرې یې کاوا که وي گ

- 48 چې زوی و ژاړي مور تی ورکړي

- 48 که اړشوي نو له چا مرسته وغواړه گ

- 49 چې پتی خورې مولې به زعمې گ

- 49 هغه څوک چې وریجې نه لري او غواړي چې وریجې وخوري او پیدا کېږي نه دا زیاتره په للمي سیمو کې لکه د مومندو په سیمه کې به خلکو اوربشې لمدې کړې او یو څه موده به پرې تیره شوه او د اوربشو پوستکي به را ډډ شول بیا به یې په بغری کې څه ومېلې او پوستکي به ترې جلا شول او هغه به یې بیا د غټو وریجو په شانته په کټیو کې پخې کړې او بیا به یې د مستو او یا د شمېرو سره خوړلې ، چې هضمول یې ډیر گران وو ، د بتوخورونکې به یې قبض کړ نو بیا به خلکو دا پورتنۍ وینا کوله گ

- 50 چې په شاتو مري په زهرو دې مړ نشي گ

- 50 چې یو کار په اسانه کېږي سختۍ ته یې اړتیا نشته گ

- 51 چې خان یې په یاران یې گ

- 51 سړی په دوستانو او انډیوالانو باندې سړی کېږي گ

- 52 چې سپو شومه نو پوه شومه گ

- 52 د یوه شتمن نالوستي سیف الرحمان نوم و ، ښه دیره او ډنډه یې درلوده بې کاره او بې روزگاره خلك به دده په دیره مدام راټول وو او د سیف الرحمان ستاینې به یې کولې او دده چرگان او پسونه به یې خواږه ځمکې ، جايدادونه او ټوله شتمنې یې په دې بی کاره خلکو وخوړله او خلاصه شوه او پخپله سیف الرحمان خان ډیر غریب او نورو ته اړ شو دیره او ډنډه یې ولاړه او بې کاره خلکو هم ورسره اشنایي او ناسته پریښوده گ او بیا دغو خلکو سیف الرحمان د سپو په نامه باله گ سیف الرحمان چې د سپو له نامه خبر شو نو بیا یې دا وویل یعنې وروسته بیا عقلمند شو گ

- 53 چې څوک خوب کوي مینسه یې نرکتی زیږوي گ

- 53 دوه گوجران پېښور ته تللي وو چې بلار بې مینې واخلي او کورونو ته یې راولي د اټک نه کښته دگوندلو په منډیې کې دواړو یو شان مینې واخیستې چې د لنگیدو نیتې یې هم نږدې وې د ډیره مزله وروسته ته په یوه ځای

کې پرې شپه راغله یو گوجر ویده شو او بل یې وینس و په دې کې دواړه مینې لنگې شوې ، د وینس گوجر مینې نرکتی وزیروه او د ویده گوجر مینې ښځه کتې وزیروله ، وینس گوجر په منډه ، منډه مخکې له دې چې مینې خپل بچې وپیژني خپل نرکتی یې د هغه د مینې مخې ته ورواچوه گ دواړو مینو کتې وڅپل پاک او صفا یې کړل کله چې د سبا رڼا ولگیده او ویده گوجر را وینس شو چې گوري دده د مینې سره نرکتی پروت دی ، د وینس گوجر نه یې پوښتنه وکړه چې زما مینې نرکتی زوکړی ؟ هغه ورته فقط همدا وویل چې څوک خوب کوي مینې یې نرکتی به زیروي

- 54 چې فیلان کوي فیل خانې به لري گ

- 54 څوک چې غټ کارونه کوي د غټو کارونو له پاره به خپل ترتیبات نیسي گ

- 55 چې شونگ یې کړ کړی ته یې مه پرېږده گ

- 55 شونکړی د کونړ په ولایت کې دي و ځای نوم دی د شونکړیوالو د یوه بل ټبر سره د ښمني وه ، نو چې شونکړیوال به پري ور پینس شول هغه خلکو به یو تکلیف ور رساوه او هغه مخالفو خلکو یې شونکړیوالو ته یو مصلحت وکړ چې شونکړیوال مو چرته لیدل چې پرینږدئ دومره سخته پریکړه یې وکړه چې هیڅ تحقیق به ترې نه کوی چې دومره د چاله خولې نه ووتل چې شونک نو بس گوزارونه به پرې کوی چې کړی درنه ونه وایي گ

- 56 چې تللي بیرته نه دي راغلي گ

- 56 دا زیاتره د مرو په هکله ویل کیږي خو کله د ژوندیو د کارونو په هکله هم ویل کیږي چې یو کار ترې تیر شي گ

- 57 چې په کور کې لرگي وي لیوني غرونو ته ځي گ

- 57 چې پخپل کور کې یو شي او یا یو کار پوره کیږي یا بسی کیږي بل ته اړتیا نه شته گ

- 58 چې دښمن دې خر شو هم پرې مه سپرېږه گ

- 58 له میرخي او دښمن نه د ښیگنې تمه لرل ناپوهي ده گ

- 59 چې خر دې د خره نه کم وي غوږ یې غوڅ که گ

- 59 سیال باید چې له خپله سیاله کم نه وي گ

- 60 چې ښه تعمیرونه دي هم د سوداگرو دي او چې خراب کورونه دي هم د سوداگرو دي گ

- 60 سوداگر ډیره گټه کوي او ځان ته د هستوگنې ښه ځایونه جوړوي او کله چې ښه ډیر تاوانیان شي او تردې چې د کور لارې او تیران یې خرڅ شي گ

- 61 چیرته چې زړه ځي هلته پښې ځي گ

- 61 هر څه د زړه په مینه کيږي گ

- 62 چې ونډی خوري هغه خپلې پڼډی خوري گ

- 62 پخوا قصابان لږ وو او په هر ځای کې نه وو او اوس هم په ځینو غرنیو سیمو کې همدا حال دی د کلي د خلکو چې به غوښې ته زړه وشو ، کلیوال به راټول شول او یو څاروی به یې په گډه واخیست او حلال به یې کړ گ او ان تر لري پورې به یې سره وویشل او په کومو پیسو به چې څاوری اخیستل شوی و ، نو پیسې به هم په هماغه ډول د برخې په اخیستونکی پسې تللې او دې حلالې ته ونډی ويل کیده ځینو خلکو به چې ونډی خورله او د پیسو خلاصولو توان به یې نه و نو بیا به یې دا ويل گ

- 63 چې شرم کوي بیا شریعتونه کوي گ

- 63 یو سړی د خپل دوست او اشنا سره یو دنیاوي معامله کوي او د شرم او حیا نه ورسره غوڅه خبره نه کوي ، او د سند په اخیستلو کې بې پروایي کوي ، چې د مودو په تیردو باندې با هغه دوست یا ناداره شي او یا په څه خبره زړه بدی شي او په ورکړي مال باندې خپته واجوي ، بیا منکر شي او یا څه بله پلمه را جوړه کړي او ان سړي تر قاضي او محکمې ورسپري گ

- 64 چې د قاضي سره دی شریعت شي فیصله په چا کوې گ

- 64 د یو چا د داسې کس سره دعوه شي چې ددغې دعاوې واك دده د مخالف په لاس کې وي نو ده ته به څه گټه ورسپري گ

- 65 چې ښه ونکړې بد نشته گ

- 65 ښه کول ښه کار دی خو د ځینو خلکو سره چې ښه وکړې نو بیا په مقابل کې بد کوي گ

- 66 چې ښه کوي بد به گوري گ

- 66 څوک چې له بدو خلکو سره ښه کوي نو له ځان سره دښمني کوي گ

- 67 چې مور میره شي پلار پلندر شي گ

- 67 د پلار پخوانی مینه بیا د خپل اولاد سره نه وي گ

- 68 چې په غوجل دې لوی شو غاښ يې مه گوره
- 68 په کور او اولس کې دې چې څوک را لوی شول حالات يې تر چا تا ته ښه جوتیږي گ
- 69 چې سر حیات وي خولۍ ډیرې دي گ
- 69 چې سپری ژوندی وي د ژوند اسباب ورته څښتن تعالی پخپله برابر وي گ او نکل يې داسې دی:
- یو سپری و او خولۍ يې په گرانه بیه اخیستې وه ، په جاله کې ناست و، او جاله داوبو څپو کنگس خوره کړه نو په دې وخت کې د سپري خولۍ په اوبو کې پریوته او سیند لاهو کړه ، خاوند يې ډیر خپه شو د ډاډ او تسلی له پاره ورته چاووویل چې خیردی چې سر ژوندۍ وي خولۍ ډیرې دي دا اوس یو عام متل دی او هر څوک چې زیان وویښې نور يې ورته د ډاډ او تسل له پاره وایي گ
- 70 چې رښتیا راځي درواغو به کلي وران کړي وي گ
- 70 د درواغجنو په خبرو که باور وشي نو کلي به وران کړي گ
- 71 چې باد نه وي ځانگې نه ښورېږي گ
- 71 چې کار نه وي شوی اغیز يې نه څرگندیږي گ
- 72 چرگ په ډیران مه گوره په کاسه کې يې گوره گ
- 72 د سپري رنگ او جامې ته مه گوره وړتیا او پوهې ته يې گوره گ
- 73 چې نور خلك يې په لښکر کوي توریالی يې په یو سر کوي
- 73 یو کار وي چې د ډیرو خلکو په قوت کیږي مگر داسې وگړي هم شته چې دا سخت کار په یوازې ځان وکړي گ
- 74 چې تل يې غره وي یوه ورځ به يې وروي گ
- 74 چې هره ورځ گوانښیږي یوه ورځ به يې شل کړي گ
- 75 چې خوله گړیږي زړه بدیږي گ
- 75 ځینې خلك بې سوچه خبرې کوي او بیا پرې د خلکو زړونه بدیږي گ
- 76 چې نه دي گړیدلي هغه نه دي شرمیدلي گ

- 76 په گړاري کې ځينې وخت د چاله خولې داسې خبرې هم وځي چې ويونکي ته شرم شي گ
- 77 چې غنم کرې غنم به ريبي چې اوربشي کرې اوربشي به ريبي گ
- 77 څوک چې هرڅه کوي د هغې گټه او تاوان به ويني گ که ښه دې وکړل نو بدله يې ښه ده او که بد وو نو جزء يې بده ده گ
- 78 چې ماما سر گر وي د خوري تمه کيږي گ
- 78 د خور د خپل ورور سره برخه او بنډه وي نو ځکه ورته خوريونه سترگې په لار وي گ
- 79 چې وچولی دې خپل وي پسری به په تاتل وي گ
- 79 که قسمت او برخه د يوه کس ښه وي نو تل به گلزار او ښيرازه وي گ
- 80 چې ژوند وي ديدن کيږي گ
- 80 انسان چې ژوندی وي ليدل ، کتل يې ناشوني نه وي گ
- 81 چې مور دې وي ادکه په صفت به دې واده که گ
- 81 چې غمخور لري د غمونو پروا مه کوه گ
- 82 چې لرشي او بر شي په ميږي ور برابر شي گ
- 82 يو سړی و او پلار يې بله ښځه کرې وه خو دا هلک يا پخپله نازولی و او يا پرې غښتلی و نو هر چاته چې به په غصه شو نو پخپلې ميږي باندې به يې ډب او ډوب پيل کړ گ
- 83 چې خداى (ج) يې ورکوي په باغ مرزاکې يې هم ورکوي گ
- 83 باغ مرزا په لغمان کې د يوه کلي نوم دی گ يو سړی ډير نستمن او ناداره شو د خوارۍ له پاره هندوستان ته ولاړ او يو کال نيم خواري يې وکړه او بيرته خپل کور ته راستون شو او ښځې يې ترې پوښتنه وکړه چې څه دې راوړی گ سړی يو څه پيسې ميسې راوړې وې خو د نشت په حساب وې او ژر خلاصې شوې بيا ښځې اړويست چې د خوارۍ ، مزدورۍ پسې به ځې سړی بيا د هندوستان په تکل روان شو، چرگ بانگ مهال چې له کوره ووت او يو څو گامه ولاړ هميانۍ يې په پښه بنده شوه او پسې راتيټ شو چې څه مې په پښه کې ونښتل چې خلاص يې کړم چې گورې هميانۍ له طلاو دکه ده او همداسې يې تر شا کړی او د کور په لورې روان شو د خپل کور ور يې وټکاوه ښځه يې لا بيرته تر کټه نه وه تللې راوگرځيده او غږ يې کړ چې څوک يې ميږه يې ور غږ کړ چې زه يم ، ښځې يې کړه ولې بيرته راوگرځيدې څه درنه پاتې دي سړي کړه ښځې هيڅ رانه پاتې نه دي ، ښځې يې بيا ور غږ کړ ولې هندوستان

ته نه خې سپری ورته په خوښۍ او خندا وويل خداى (ج) يې چې ورکوي په باغ مرزا کې يې هم ورکوي او که نه يې ورکوي په هندوستان کې هم نشته او شرنګ شو چې کټ کې يې هميانۍ گوزاره کړه ، ښځه يې هم خوشاله شوه او سمدواره يې ډيوه بله کړه گ

- 84 چې ټکر ونه خوري نه سپری کيږي گ

- 84 چې ستونزې او سختې په سپری رانه شي عقل يې سرته نه راځي

- 85 چې شل مړه نه کړي نه ډاکو کيږي گ

- 85 څوک چې په بدکاريو باندې هميشه والى وکړي اخر د بدکارانو مشر شي گ

- 86 چې پخپله دروند نه وي په بل نه درنږي گ

- 86 د هر سپری عزت او دورندوالى پخپل لاس او اختيار کي دى گ

- 87 چې ښورږي نو ډوبږي گ

- 87 په پلنديو او بوختو کې چې سپری څومره ښورږي هومره ښخږي گ

- 88 چې په تورو شپو تللي بيا چانه دي ليدلي گ

- 88 يعنې د تورې شپې مدعيان نه جوتږي گ يا په بله مانا بې باکه ناسته پاسته سپری هلاکوي گ

- 89 چې زور او زر لري څه يې غم دى گ

- 89 څوک چې هر څه لري د چاخه پروانه ساتي ، زياتره يې کبرجن وي گ

- 90 چې زه غل شومه سپورمۍ راوخته گ

- 90 چې زما دې کار ته زړه وشو نو حالات بدل شول گ

- 91 چې مور شو ډانگ يې کيښود گ

- 91 چې غوښتنه يې تر سره شوه نور سوړ شو گ

- 92 چې روټه خوري د خپلې گ گ گ سره دې مصلحت کوي گ

- 92 چې څوک يو کار کوي پايله دې په پام کې نيسي گ

93- چې را خيبري په ميرزاخيلو او وليبري په ثمرخيلو په ما يې نه پيايي او چې را خيبري په سله لا او وليبري په مولا بيا يې ځاځيو پيايي گ

93- زمور د کامې په ميرزاخيلو کې به خلکو په پا دوان باندې د غواوو پاده څروله ((په قندهاری اصطلاح يعنې گوروان)) خو چې ژمې به شو او کامې ته به پاسني خلك د کرديز ، لوگر او د کابل نه کامې ته د مزدورۍ له پاره راغلل ، نو هغوی به په ډير کم څه باندې مزدوري کوله نو ميرزاخيلو به بيا په دې وطنې سړي باندې پاده پووله او چې دوی به شو بيا به يې ميرزاخيلي پادوان ته ويل چې اوس پاده پياوه گ ډير کلونه تير شول بل وار چې بيا پسرلی شو او پاسينو کېدې وکړې . ميرزاخيلو د مرزاخيلو پاده وان ته وويل چې راشه او پاده وپيوه هغه وويل چې نه يې شم پوولای دوی ورته ويل ولې ؟ بيا پادوان ورته دا کره :

94- چې شپه تياره شي ميلمه ليوه شي گ

94- ميلمه د خوراک په وخت کې د کوربه په نشتوالي خوښ وي گ

95- چې ځوان ومه د انجينو پيزوان ومه چې زور شومه د انجينو پيغور شومه گ

95- چې شتمن او قدرتمندوم د هر چا ښه يسيدم چې نستم ن شوم اوس د خپلو بديسم گ

96- چې بخت يې ښه شي پردي ښه ورپورې خلك ترې

96- مطلب دا چې سړی طالعمند شي بيا يې په اوبو کې هم ډيوه بليبري گ

97- چې سړي لري غوري به خوري گ

97- چې څوک ميرونه ولري هرڅه کولای شي گ

98- چې زر لويبري زر به ورك كيبري گ

98- هر شي چې سريع او چوست وي ، ورکيدل يې هم سريع او چوست وي گ

99- چې نه لري سړي نه دې قرت خوري نه غوري گ

99- چې سړي نه لري د دنيا د ښاديو ، خوشالی او راحت نه دې لاسونه ومينځي گ

100- چې نه يې کړي حبيب څه به وکاندي طبيب گ

100- چې څښتن تعالی(ج) نه وي غوښتي هغه نه كيبري گ ما (ياسيني) خپل پلار د (13362) لمريز کال د د لويې په مياشت کې چې مونږ په گونډی هیواد کې مساپراو مهاجر وو ، نوموړی مې د علاج او معالجې له پاره يو تکړه

رنځپوته اسلام اباد ته بوتله ، چې ډاکټر خپل شخصي کتنځی او څو بستريزه روغتون یې درلود او په هغې کې مو پلار بستر کړ ، د ډاکټر د ډیر کوشن باوجود پلار مې بیا هم روغ نه شو گ نیمه شپه ده او ډاکټر راغی چې هغه انگریزی ویله او زه یې په ژبه نه پوهیدم گ مطلب یې دا و چې ویل یې زه خو خواري کوم خدای(ج) به دې جوړ کړي بیا مې ارواښاد پلار دا متل ووايه چې نه یې کړي حبیب څه به وکاندې طبیب گ نو ډاکټر پوښتنه وکړه چې مریض څه وویل او یو کس ورته همدا خبره وژباړله ډاکټر قلم را واخیست او دا متل یې له ځان سره ولیکه چې البته دغه د پښتو ژبې ډیر لرغونی متل دی گ

- 101 چرگ بیل شو او ډونگه یې بیله شوه گ

- 101 یو څوک د یو بل کس مخالف وي خو د مخالف د خپلوانونه ، یو کس ته دی څه تکلیف ورسوي نو ده ته یو کس وایی چې دا خو هغه نه دی او بیل کس دی نو په دې وخت کې دی ورته وایی چې ماته ټول یو شی دي گ

- 102 چالاکی د شیطان کار دی گ

- 102 یو کار باید چې سپری په تدبیر ، حوصله او په قراره سینه وکړي او تلوار په کې ونه کړي گ

- 103 چې خپله یې زده نه وي ، د بل دې ومني گ

- 103 چې په څه نه پوهیږي له بل چانه ځان پوه کړه گ

- 104 چې کابل نه خورې بد پرې مه وایه گ

- 104 یو څوک دې د یو ښه شي او یا ښه کار بد نه وایی گ

- 105 چې ډوډی خوري، پیشوگانو ته تیسري اچوي گ

- 105 ډیر شوم او بخیل دی گ

- 106 چې په سر یې گرځوي د سر په کنډولي کې به اوبه درکړي گ

- 106 د چا چې خپلې اندازې نه زیات درناوي او قدر وکړي نو بیا دې په سر درخپري گ

- 107 چې دولت ته ځان سپی نه کړي، دولت نشي گټلی گ

- 107 ځینې کسان چې د دنیا د گټلو له پاره ځان سپک نه کړي دنیا نه شي گټلای گ

- 108 چې غاږي لیونی نه دی گ

- 108 لیونی سپی داسې عادت لري چې نه غاږي او خپله لکۍ ټیټه وړي گ

- 109 چې نصیب خوار شي شپه او ورځ پرې يوه شي يعنې راحت يې ورك شي گ
- 110 چا د مور خيته كې څه نه دي زده كړي گ
- 110 هر څه په تجربه او ليدلو زده كېږي گ
- 111 چې لوڅی ډك شي اوبه ترې توئېږي گ
- 111 چې سپری خو نپوره شې او حوصله ختمه شي نو بيا كار خرابېږي گ
- 112 چې پښتو كوي ، بيا به يې گالي گ
- 112 څوك چې بې ځايه ننگ او غيرت كوي نو ځان دې ټينگ كړي گ
- 113 چې خاوند يې ستوان خوري سپي ته به څه واچوي گ
- 113 چې يو كس پخپله څه نه لري بل ته به څه وركړي گ
- 114 چې د اختر جامې دې دادې د اخير به دې كومې وي گ
- 114 چې ته داسې يې دا نور به دې لا څنگه وي گ
- 115 چې د بل سپيره يې نه وي ليدلې خپله سپيره ورته تندر ښكاري گ
- 115 چې د بل قوت وگوري خپل ورته هيڅ ښكاره شي گ
- 116 چې خپله چا وهل نه وي خوړلي ، د بل وهل ورته ساعتيري ښكاري گ
- 116 چې خپله درديدلی نه وي د بل ورته هيڅ ښكاري گ
- 117 چې په دښمن دې لاس برشو ، اسره ورته مه كوه گ
- 117 چې د يوه كار په كولو دې لاس برشو گوره ورته مه گ
- 118 چې د ستار تړي په شمار دي گ
- 118 سپري په انسانانو كې ډير لږ دي گ
- 119 چې سترگې تورو هم تاته ، چې شونډې سرې كوم هم تاته گ
- 119 هر څه د خپل وطن او دين له پاره كوم دا د دوست او خپلوانو له پاره هم كارول كېږي لكه زه چې هر څه كوم ستا د خوشالۍ له پاره يې كوم : او كيسه يې داسې ده : يو بې عقله سپری و چې كله به يې ښځې سترگې تورې كړلې

هم وهله به يې او که شونډې به يې سرې کړې هم به يې وهله لنډه دا چې هر ډول سينگار به يې وکړ سرې به ورته په غصه کيده ، او ويل يې ورته چې دا کارونه ولې کوې نو بيا ورته ښځې دا وينا وکړه گ

- 120 چې نوم يې وي شړی ، باک يې نشته که پيره وي او نری

- 120 فقط چې اسباب او وسايل وي گ که ډير بې کاره هم ښه وي گ

- 121 چېلې له خوارۍ مري، قصاب يې د وازدې په تمه دی گ

- 121 هر سرې خپلې گتې په نظر کې نيسي گ

- 122 چغلگر د شيطان ورور دی گ

- 122 څوک چې دوه جنگوي او خبرې رسوي د شيطان ورور دی گ

- 123 چاره مې يې هډوکو ته ورسیده گ

- 123 د ده ظلم او تير په ما باندې نور انتها درجې ته رسيدلی دی گ

- 124 چې زور وي زاری ته ضرورت نشته گ

- 124 چې سرې پخپله غښتلی وي سوال ته اړتيا نشته گ

- 125 چې په جرگو شي په زور نشي گ

- 125 کوم کار چې د خلکو په منځگرتوب او مرکو باندې کيږي هغه په زور نه کيږي گ

- 126 چې ډول يې تر غاړې شو د وهلو يې څه شرم دی گ

- 126 – چې يو سرې د بې حيايي کارونه پيل کړل نو بيا دې په کولو کې نه ډيل کيږي گ

(خ)

1. څه ابې ورسته او څه توره تيره .
1. ډير اسانه او كوونكى يې ډير ماهر او چوست .
2. څه اجرا دى .
2. څه بېكاره سپرى دى او د نرتوب هيله ترې نه كيږي .
3. څه بنگړي يې اچولي دي .
3. يعنې دومره بې ننگه او بې خونده نه دى چې د ښځي په سترگه ورته وکتل شي .
4. څه به اوزه وي څه به يې مزه وي .
4. كله چې يو كار نيمگړى شي او بشپړ نه شي نو بيا د كار د كوونكي په هكله خلك دا وايي .
5. څه پارسي يې شروع كړې ده .
5. څه گډې وډې وايي څوك پرې نه پوهيږي .
6. څه ټپو خو مې در ته ولاړ نه دى .
6. څه اړتيا درته نه لرم چې څه راکړې .
7. څه شال يې درته په سر كړ .
7. چې يو څوك د چا لپاره چغولي وكړي او د دغه سپري زور په هغه چا چې خبر يې كړې ده برنه وي او هغه سپرى له چغولى خبر يې نو بيا چغو لگر ته دا وايي .
8. څه دانې لمدې او څه ژرنده پڅه .
8. د دواړو خونده نشته او نكل يې داسې دي: يو سپرى ژرندي ته دانې وړې وې او د لازم مهال نه پرې ډېر وخت واوښت كله چې يې اوږه كور ته راوړل، نومايينه يې ورته په غصه وه چې ډېر وخت دې واړوه نو بيا ورته سپرى دا وويل .

9. څه چې کرې هغه به رېبې .
9. د خپلې کړنې د ثمرې په هيله اوسه
10. څه ډيران دې اور واخيسته .
10. تا ووکوي، قهر او غصه ورځي او تلوار يې دی .
11. څه شيروار دې په کې اچولی دی .
11. خبره اوږده وي او تمامه وي يې نه او نورې نورې په کې پيدا کوي .
12. څه ښايسته کنړ دی په کنده کې يې شر مولى دی .
12. کنده کې په کونړ کې يو وران کلی دی چې گن کورونه لري د څوکۍ او نرنګ ترمنځ په سرک پروت دی . څوک چې پر لاره تېرېږي او د دې کلي په کنډروپې سترگې ولگيري نو د انسان زړه له ټول کونړ تور شي نو بيا دا ووايي .
13. څه لاس پناه څه غر پناه .
13. څوک چې د چاد حله نه خبرېږي، نو که ډېر نږدې وي او يا ډېر لري وي نو يو شان وي .
14. څه وډ خو نه دی چې خورې يې .
14. وډ هغې ځمکې ته ويل کېږي چې فصل ترې تازه واخيستل شي او په دې ځمکه کې واښه وي دود داسې دې چې دې وښو ته د هر چا مال او څاروي راتللاى شي او د ځمکې څښتن دا حق نه لري چې څوک ترې منعه کړي . کله چې يوکس د بل مال نا حقه خورې نو هغه بل بيا ورته دا وايي .
15. څه چې په ديگ کې وي په کاسه کې راوځي .
15. پوهه ، وړتيا او مېړانه پته نه پاتې کېږي .
16. څه کوچ ترې باسې؟
16. څومره يې لټوې او څېړنې په کې کوي .
17. څه نر ښځى دی .
17. چندانې سپرى نه دی، نه ترې د نرکار اخيستل کېږي او نه ترې د ښځې .
18. څه گل يې درته سر کې کېښود .

18. چې يو کس بل ته د چا څه ووايي او هغه پرې هېڅ پروا ونه کړي نو بيا ورته خلك دا وايي .

19. څه قلمې پخوې

19. څوک چې د يو وړې له پاره يو څه پخوي او د هغه وار نه کيږي نو بيا دا وايي .

20. څنگه چې را ته گورې هسې درته گورم .

20. چې څنگه مې گنې هسې دې گنم .

21. څنگه ژرنده هسې يې دوره

21. څومره چې د چا پوهه وي په هماغه کچ کار کوي .

22. څنگه غر هسې يې کربورې .

22. څنگه چې چاپريال وي په هماغه بڼه يې اوسېدونکي .

23. څنگه غر هسې ځناور .

23. که غر سخت وي ځناور يې هم قوي وي او هماغه شان قوت او غري ورته څښتن تعالی ورکړي وي .

24. څنگه ميندې هسې لونه .

24. په لونو کې د مېندو خوی وي د يوه وزير زوی و او د پاچا د لور سره يې جوړه وه وروسته له ډېرې مودې يې سره مصلحت وکړ چې وطن به پرېږدو او يوه خوا به تښتو، يوه شپه د پاچا لور له ځانه سره يو څه پيسې ميسې راواخيستې او تبيلې نه يې يوه اسپه را زين کړه د وزير زوی او شهزادگۍ دواړه په همدې اسپه سپاره شول او د څو پرله پسې ورځو مزله وروسته يې يو رود مخې ته راغی چې په دې پورې وځي خواسپه په دې اوبو کې ځملاسته. دوی چې اسپه هر څومره په متروکه ووهله خو نه پاڅېدله. د وزير زوی شهزادگۍ ته وويل چې دې اسپې ولې داسې کار وکړ. شهزادگۍ ورته وويل چې د دې مور به هم په اوبو کې ځملاسته د وزير زوی وويل ښه او تور يې راواخيسته او شهزادگۍ يې دا سپې سره يوځای له منځه و يوړه او دا يې له ځانه سره وويل که تا نه ما لور زېږولې وای هغه به هم متيزه تلله .

25. څومره چې ښورېږي هماغومره شرمېږي .

25. د شرم په کار کې چې سپی څومره گرځي هومره شرمېږي .

26. څومره چې گړېږي هغومره به شرمېږي .

26. له بدو پسې چې څومره گرځي هومره به شرمېږي .
27. څومره چې تريخ دی هومره خوږ دی .
27. زياتره صادقو خلکو ته قهر ژر ورځي مگر شفقت او رحم يې هم زيات وي .
28. څوک چې عاجز شو خپل يې پر دي کيږي.
28. له غريب سړي نه خپل او پردي لاسونه اخلي او پرې شرمېږي .
29. څوک يې په خروار لېټۍ کې نه حسابوي .
29. څوک ورته په هېڅ نظر قايل نه دي .
30. څنگه يې چې ورور وي هسې خور وي .
30. د خور رنگ اکثراً ورور ته وي. نو ځکه خلک وايي چې ورور يې گوره خور يې پرې نيسه ورور د خور آينه ده .
31. څېر سترگي کوي .
31. بې حيا يې کوي
32. څوک وايي چې زما شرومبې تروې دي؟
32. هر سړی د خپل کار او د خپل ځان ستاينه کوي .
33. څه زما څه مې د جال ستا برخه والوته .
33. دوه کسان د مرزانو ښکار ته تللي وو، جال او تناب دواړه د دې يوکس وو او دا بل ورسره د ښکار کولو لپاره ملگري شوي و څو مرزان يې ونيول او يو څه والوتل. د جال او د تناب خاوند مرزان په بډه وهلي و او دی بل ته يې نه ورکول. او هغې ورته ويل چې زما برخه ترې را کره نو بيا دې ورته وويل چې څه زما څه مې د جال ستا برخه والوته .
34. څملاستل خو هلته و چې پلار دې ژوندی و اوس خو هسې سر لگول دي .
24. د کونډې زوی و د شپې ډوډۍ يې چې وخوړه نو مور ته يې کره: چې څملوبه مور يې ورته وويل څملاستل خو هلته و چې پلار دې ژوندی و اوس خو هسې سر لگول دي.
35. څنگه چې د اقرض خداى (ج) خلاص کړ دا نور به هم خداى (ج) خلاص کړي .

35. د یوه سړي په چا قرض و او پورورپی څه نه درلودل خو ده تنگ کړي و او پور وړي ترې په ونه وخت، او ویل یې چې ځان له ونې را غورځوم چې درباندي تاوان شم. هغه ورته کړه سل روپۍ مې درباندي دي پنځوس مې در بڅنلي خو راگوز شه. چې رانښکته شو سړی ورته کړل چې دا پنځوس به کله را کړې. دې ورته وویل چې دا پنځوس خدای (ج) روغې درورسولې دا پاتې به هم همداسې درورسپري .

36. څه څړی یې پرېښې ده .

36. یو څوک له چا سره بد کوي او یا یې ځوروي بل ورته وایي څړی یې پرېښې نه ده یعنې د دین مخالف خو دی نه دی چې دومره تکلیف درکوي .

37. څه کړي او څه رېبي .

37. یعنې په یوه وخت کې دواړه کارونه کوي .

38. څه اخلي او څه پرېږدي .

38. یعنې منصف دی او داسې هم ویل کیږي چې کار پوره نه کوي .

39. څوک چې د منې په قدر نه پوهېده د باغ په قدر نه پوهیږي .

39. د لرو په قدر چې څوک پوه نه شول د ډیرو په قدر هم نه پوهیږي .

40. څومره چې پورته ځي هغومره په ښکته ځي .

40. څوک چې ډېره ترقۍ کوي ډېر تنزل به کوي دغره د سره چې څومره واټن دی هومره یې له سر نه تر بېخه هم واټن وي .

41. څوک چې ننگ کوي، شړی به لنگ کړي .

41. څوک چې بې ځایه ننگر توربورولي کوي نو ځان به نېستمند کړي. او کیسه یې داسې ده چې: د یوه سړي د تره زوی ته چا ښکښل وکړې چا ته چې ښکښل شوې وې هغه غږ ونه کړ او د تره زوی یې توره راواخیسته او دا بل سړی یې پرې وواهه او مړ یې کړ. د سړي شته څه حکومت یوړل او څه د مړي ورثو وتښتول او دغه سړی له وطنه فرار شو، جامې به یې چې د پریولو له پاره ویستې نور جامې یې نه درلودې چې اغوستې یې وای نو شړی به یې لنگ کړه .

42. څو یې چې شروار نه کړي، کچ به یې ونه گوري .

42. تر څو چې زحمت ونه گالي راحت نه شي لیدلای .

43. څه سپي خوړلی، څه لېوه خوړلي .

43. تاوان ورسېدلی چې د هر چا د لاسه دي .

44. څه کوز کړه، څه پاس کړه، څه ځان ترې خلاص کړه .

44. خراب فصل دی ورته وایي یوڅه کوز ته یوسه او څه یو خوا بل خوا وشینده او ځان ترې خلاص کړه .

45. څه ځمکه او اسمان پرې تنور دی .

45. ډېر تکلیف دی ورته په یو ځای کې یې هم گوزاره نه کیږي .

46. څڅوی به حال وایي .

46. یو سړي خپل دښمن په یوه ځای کې راگیر کړ باران وریده او یوې څمڅې ته یې ننویست باران ډېر شو او څمڅه څڅېدله او دواړو ورته کتل دښمن یې ورته کړه زه خو دې اوس وژنم څوک به دې حال ووايي. سړي ورته کړه دغه څڅوگی به مې حال ووايي .

سړي مړ شو او ډېره موده تېره شوه قاتل معلوم نه شو یو وخت باران دی او قاتل او ښځه یې په یوه کوټه یا څمڅه کې ناست دي او هماغسې څڅوی دی لکه د چې هغه سړی واژه او څمڅه څڅېده .

سړی خپلې ښځې ته وویل چې همدا شانې باران و څمڅه را څڅېده او ما هغه فلانکی وواژه، ښځې چې کلي ته ورسېده په زړه کې یې ټینګه نه شوه او د کلي ښځو سره به چې کښناستله نو بیا به یې دا خبره کوله چې مېړه مې مړی کړی دی. او اخر کلی خبر شو .

47. څیر سترګې ده .

47. بې حیا ده لولی ده او کنجنی ده.

(ح)

- 1- حلوا کې يې پښه ماتېږي.
- 1- ډير بدبخته او بې برخې دى.
- 2- حلوا په جنگ کې نه ویشل کېږي.
- 2- جنگ ترخ او خبرې او کيسې يې ډير خوږې وي.
- 3- حلوا ورته ښکارم.
- 3- زما مغلوبيدل او ما تيدل ورته ډير آسانه ښکاري.
- 4- حلوا مې مه بوله.
- 4- مقابل ته ويل کېږي يعنې دومره کمزورى او مات مې مه بوله.
- 5- حلوا کې څوک مالگه نه اچوي.
- 5- په خوږو کې بايد څوک ترخه ورگډنه کړي.
- 6- حلوا کې يې غاښ ماتېږي.
- 6- بدقسمته دى.
- 7- حال مې درنگ نه گوره.
- 7- ظاهر ته مې گوره او باطن مې پرې قياسوه.
- 8- حساب په کک بخشش په لک.
- 8- ديوه کس دبل سره معامله وي ډير وړوکې شې به هم له ياده نه او باسي او که په بخشش يې ډير څه وربخښل څه پروانه کوي.
- 9- حصه په جوسه.
- 9- يو څوک چې دچا قدر کوي، دهغه دعلميت او سړيتوب په اندازه يې کوي او يا که يو څه ويشي دډيرو او لږو تو پير به کوي.

(خ)

1. خان نه چرته تللی وم او نه راغلی وم .

1. یو هندو و له کوره بهر تللی و او یو پینځه شپې یې په بل ځای کې کړې وې کله چې کورته راغی پینځه مېلمانه یې راغلي وو او شپه یې تېره کړې وه. هندو خوشاله و چې څه پنځه شپې مې په بل ځای کې وکړې او خپته مې واوښته. کور ته چې راوړسېد مېلمه ترې پوښتنه وکړه لالا چېرته تلی وې. هغه کړه خان نه چر ته تللی وم او راغلی وم .

2. خانکه ټینگ شه باډیلي راغلي دینه.

2. با ډیل د کونړ په ولایت کې د یوې سیمې نوم دی چې خلک یې تکره او کاریگر دي او غرنۍ سیمه ده یو دوه کسه باډیلي په کونړ خاص کې چې د وریجو د کرهڼېگ سیمه ده په چا مېلمانه شول د کور څښتن ورته یو غټ خانک وریچې راوړې او با ډیلي ترې راتاو شول او خانک یې په گوته و څاټه د کور څښتن له خانک سره داسې پټ گړپړي چې: خانکه ټینگ شه باډیلي راغلي دینه .

3. خان چې خوار شي هندو ترې جوړ شي .

3. یعنی د بې پیسو او بې دسترخانه خان څوک قدر نه کوي .

4. خان ورته خر بې شوی ویلي دي .

4. یو نادیده سړي ته چې یو شتمن او غټ سړی اښکنځل او بد ووايي دغه سړی د غټ سړي په بدو او ښکنځلو هم ویاړ او فخر کوي .

5. خنده، خنده ښه کور دې دی.

5. یو غل کوم کور ته ورغلی و خو په دې کور کې هېڅ هم نه وو غل څلور کنجه کور ولټاوه خو څه یې پیدا نه کړل، د کور خاوند وینس دی او ورته گوري او اخر یې په خندا کې غله ته وویل که څه دې پیدا کړل زما او ستا نیمايي دي نو بیا غله ورته وویل چې:

خنده، خنده ښه کور دې کړی دی.

6. خان دا هم کوي هغه هم کوي.

6. یو مسلمان د یوه هندو کور ته د بد کارۍ له پاره ورغلی و چې هندو پرې راغی په دې وخت کې مسلمان منډه کړه بهرون ووت او په جومات کې په لمانځه ودرید هندو د کلي خلك راوغوښتل او د ده د بداخلاقی نه یې شکایت وکړ، خلکو ورته وویل له چا چې ته شکایت کوې هغه خو په لمانځه ولاړ دی، هندو کړه خان دا هم کوي هغه هم کوي.

7. خاورې د ایرو پورې واپل باد راغی ایرې او خاورې یې گډې وډې کړې .

7. یو کمزوری راځي د بل کمزوري سره ځان یو ځای کوي چې تکلیف وروڼه رسېږي ظالم او مستبد راځي د دې له پاره هغه بل هم له منځه وړي .

8. خاوره اوباسي.

8. بې همتي کوي او ورسپارل شوي کار ته ډډه نه لگوي او ځان اخوا او دې خوا کوي.

9. خاوره یې ویسته .

9. بې ایماني یې وکړه .

10. خاورې یې په سر شوې .

10. هلاک شو .

11. ځاني په خپل وطن کیږي .

11. ځکه چې اولس یې پېژني. که خان یې په بل وطن حیران یې .

12. خان یې په بل وطن حیران یې .

12. د خان په پردي وطن کې څوک قدر نه کوي ځکه چې څوک یې نه پېژني .

13. خبرې کوه د خدای له پاره کوتک وهه د ورور لپاره .

13. دا په هغه وخت کې ویل کیږي چې د سړي د خپل او پردي سړي سره لاندې وي او خپلوان په کې جرگه شي د یوه طرف نو بیا خلك وايي چې خبر او پریکړه دا به په کتاب کوئ او که د کوتک ځای راغی بیا به د خپل ورور ننگه کوي څښتن تعالی هم په دې هکله فرمایي: "چې د حق په ننگه او پرېکړه کې به د خپلوی پلوي نه کوي".

14. خپل پرتوگ په چنار اچوي.

14. خپل ځان پخپله سپکوي .

15. خبرې د خبرو نه پیدا کیږي.

15. څوک یوه خبره وکړي هغه خبره څه سلسله لري او نورې خبرې ترې پیدا کیږي .

16. خبرې ته چا لښتۍ وویلې بیا یې د کبره واښه نه خواړه .

16. یو څوک چې بې ځایه څوک ستایي او د هغې وړ نه وي د هغه نه ځان ورک شي او ځان ته په غټه سترگه گورې. او بې ځایه غرور کوي.

17. خر په غوږ وهه چې لغته یې هېره شي.

17. یو څوک چې بد کاره نامنونکی، کبرجن او ظالم وي بیا خلك وايي چې له ده سره داسې کار وکړي چې نور هر څه ترې هیر شي.

18. خر په لار که سمه پرې خپله چار که.

18. دا دوه خبرې دي لومړی دا چې خر په لاره کړه یعنې په لاره یې برابر کړه، په حوصله باندې چې له ډرتو او لغتو نه یې وباسه او خپل کار پرې وکړه. دویم دا چې خره د بې عقله" ته ډېر قدر ورکړه او د پلار په مقام یې کړه او خپل کار ترې واخله .

19. خری خری زوی دی وشو ویل یې خپل وری به وړي خپل به وړم.

19. یو څوک په یو چا باندې د یو چا داسې زېږی کوي چې هغه یا ډېر دولت مند شوی وي او یا یې یو منصب اخیستی وي، لیدونکی او ویونکی یې د ده خپل گڼي مگر دا وايي چې زما په کې دومره گټه نشته خپل کار به کوي. او خپل به کوم.

20. خپل بار د ابونه پورې باسي.

20. څوک له چا نه پوښتنه کوي چې فلانی څنگه دی؟ دی ورته وايي چې ښه دی او خپل مشکل پخپله حلولاى شي .

21. خپل ځان یې سیوري ته کړ.

21. دا هغه مهال ویل کیږي چې یو څوک په لږ څه تکلیف کې وي او بیا له تکلیف ته په راحت کې شي په خپل کونښن سره .

22. خپله پښه په ترخز وهي .

22. ځان ته پخپله ستونزې پیدا کوي .

23. خپل کوم خپل چې په ځان دې ښه وي .
23. خپل هغه وي چې سړي ته يې گټه ورشي او د کړاوو په وخت کې يې درد ته دوا شي .
24. خپل هغه چې په بده ورځ پکار شي .
24. هر څوک چې دې په تکليف او کړاوو کې په درد وخورې هماغه خپل دی .
25. خپله آينه يې وليدله .
25. خپله اندازه او لياقت او قدر ورته جوت شو .
26. خپله آينه گوري .
26. خپل ځان گوري، خپل اعمال گوري .
27. خپل سوري نه ډارېږي .
27. يو سړی ډېر در زنده او ډارېدونکی وي، ډير احتياط کوي او هر شی ورته بلا ښکاري او د لږ څه نه هم ورېږي .
28. خپله لاسه گله لاسه .
28. يو څوک چې په خپل لاس باندې يو کار کوي د بل د لاسه نه ډير گټور او خوندور وي. او يا څوک د بل چا په تمه وي او هغه يې ورته ونه کړي پخپله پسې ورپاڅي او ويې کړي .
29. خپله خوله هم قلا ده هم بلا .
29. يعنې خير، ښيگڼه او شر او زيان دواړه سړي ته له خپلې خولې ور رسېږي. که ژبه ښه وه نو گټه به وکړي او که بده وه نو تاوان به يې وويني .
30. خپل عېب د ولو منځ دی .
30. خپله گناه سړي ته گناه نه ښکاري .
31. خپل ټټو د بل آس سره برابر وي .
31. بې انصافه دی او خپله برخه د خپل قوت له اندازې نه ډېر غواړي. د بل کس د ښه کار سره خپل نيمگړی کار برابر وي .
32. خپلې شړۍ سره پښې غځول ښه دی .

32. هر څه د خپل توان سره كول په كار دي .

33. خپل كار كوه خپل به كوم.

33. چې يو څوك گډ ژوند كوي او سلا او مصلحت يې يو وي نو كله چې لږ څه زړه بدی شي نو بيا دا وايي .

34. خپل قدر په خپل لاس كې دی .

34. كه يو سړی له خلكو سره ښه گوزاره او ښه خوی كوي نو خلك هم ورته په درنه سترگه گوري .

35. خپل ځانته دعاو كه چې ورځ دې ښه شي .

35. يو څوك د چا نه د خير، ښېگڼې په تمه وي او د هغه زړه نه غواړي چې ده ته خير ورسوي او دی په خپله خبره

ټينگ ولاړ وي او وايي چې ما تاسره دا كړي او دا كړي او دعا درته كوم نو بيا هغه دا وايي .

36. خره كه دوه ښكره لرلی خواته به نږدې څوك نه ورتلی .

36. د كزوري او ناتوان ظالم او تېري كوونكي په هكله دا ويل كيږي .

37. خر په طواف نه حاجي كيږي .

37. بعضې كم عقله چې د ښوكارونو په ارزښت نه پوهيږي او كوي يې او عمل يې پرې نه وي نو بيا خلك دا وايي .

38. خر وايي ما له كه بيا گيله كه .

38. خر چې كله يوازې وي او بل خر ورسره نه وي ډېر زړه ماتى روان وي خو كله چې د خرو په گله او ډله كې ور

گډ شي بيا د تربگنۍ په خاطر يوله بله مخكې كيږي .

39. خر ونه ژړل وروړ يې وژړل .

39. يو څو د يوه چا لپاره تكليف اوباسي او كار او خدمت كوي، مگر د چا له پاره چې كار كوي هغه جناب تنگ

شي، او دغه كار چې د دې لپاره كيږي په ده باندې دروند او سخت تماميږي .

40. خداى (ج) دې د لندن هم پسې ورك كه .

40. څوك چې چا ته ډېر په قهر شي او نه غواړي چې د ده سره نږدې واوسيږي او هغه ووايي چې زه چېرته ځم او

دی يې په وركاوي خوښ وي نو بيا دا واييز خو اوس دا ښېرا كول دعا گرځېدلې ده لندن ته په تگ خلك اوس لس

لكه روپۍ وركوي او هم ناشوني وي او چې ولاړ شي پرنگيان يې بيرته په الوتكه كې كښنوي او په كابل يې سپاري .

41. خداى (ج) دې يو لاس بل ته نه اړباسي .

41. احتیاج ډېر بد شی دی، که ورور، ورور ته محتاج شو هم ډېر سخت او بد حالت دي .

42. خدای (ج) په څه پېژني په قدرتونو .

42. هر څه په نښو او علايمو پېژندل کيږي .

43. خدای (ج) وژلی په قرباني حسابوي.

43. کوم سړی و د لوی اختر په ورځ يې غوايا شو تل خوړلي و او پرسيدلی و بيا يې حلال کړ اونوره قرباني يې ونه کړه او همدغه غويا يې په قرباني کې حسابو. نو اوس چې کله څوک له چا نه څه غواړي او هغې ورته درې غوښتنې نه مخکې پوڅه ورکړي وي خو دغوښتونکی په خوښه مقصو دي شی يې نه وي ورکړی، دی ورته وايي چې ماخو درکړی و، بيا غوښتونکي داسې وايي .

44. خوردمې دې خوراک وي او خروار مې دې قدر وي .

44. يوڅوک چا خپلې ښادۍ ته په ډېر نري ست غوښتی و، د ښادي والا په خوراكونو کې د څه کمی نه و ډېرو رابلليو ته کټ، بالښت او چايونه او چلمونه تيار وو، خو دې يوه بللي ته پوزی (انډيری) هم نه ور رسېدلی دغه سړي خپل څادر په اوږه واچوه او د ښادۍ له ځايه مرور روان شو. کوربه ورپسې رامنډې کړې او ويل يې، چې ولې ولې، څه کم دي، چې ته خپه شوې؟ نو په دې وخت کې هغه دا وويل .

45. خربوزه د خربوزې نه رنگ اخلي.

45. هر سړی له خپله سياله څه زده کوي .

46. خبر نه دی، چې دنيا څو ډانگه ده .

46. يو کس پرته د علم او پوره معلوماتو يو څه وايي اوله خپلې خپټې څخه تشریحات کوي او له واقعاتو نه خبر نه وي، نو بيا په ده پورې خلك دا وايي .

47. خر يې مات که او که ليوه يې مات که .

47. يو سړي خر درلوده، خو بار يې سم نه وړلو او دغه سړی د خپل خره نه دېرنتگو، خر ډرتې او لغتې هم وهلې. خاوند يې مجبور شو او خر يې خوشې کړ. په خره لېوه راغی او خره ورسره ډرتې شروع کړي. گ د سړي ښځې خر او لېوه وليدل، نو خپل مېړه ته يې غږ کړ، چې هله سړيه زمونږ خر او لېوه سره نښتي دي سړي کړه پرېږده ښځې او خبره يې وکړه .

یعنی چې یو دوه سره په جنگ اخته وي او یو سړي ورته گوري او د ده دا جنگ کوونکي دواړه بد یسي. په داسې حال کې، چې د خلاصولو توان یې هم لري، بل راځي او ورته وايي، چې دوی ولې نه خلاصوي، نو په دې وخت کې دی دا وايي .

48. خرهماغه خر دی خو کته یې بدله ده.

48. یو سړی، چې مخکې یې خوی یو څه وي او بیا څه موده وروسته څه لباسي بدلون ځان کې پیدا کړي او په دې ډول غواړي، چې خلک تېر باسي او په همدې وخت کې د پخوا په شان بیا یو ناوړه کار وکړي، ظاهرین خلک وايي: دا ولې یې داسې بد کار وکړ دا، خو ډېر ښه سړی شوی دی. پوه او هوښیار د ظاهرینو په ځواب بیا داسې وايي .

49. خر د باروړلو نه دی د تیزونو مزری دی.

49. یو کس چې خبرې او لافې یې ډېرې وي، خو د کار نه وي .

50. خرابه ښځه پرېښودی شي او خراب فصل نشي پرېښودی.

50. یو سړي للمې فصل کرلی و په دې فصل کې ډېر ځوزان شنه شوي وو او د غنمو یو یو بوتی چېرته د ځوز په خوا کې ولاړ و. سړی به سهار له کوره وواته خپل مال به یې خراوه او واښه به یې راوړل کله به چې کورته راستون شو، نو ښځه گ به یې ورکه وه. د کور کار به ټول گډوډ پروت و. د لو وخت راغی، خو د ښځې عادت یې ورک نه شو. دی اړ شو او خپله ښځه یې پرېښوده. پرستن او تلنک یې په شا کړل او په للمه کې د لو له پاره ډېره شو. له کلي یو تن ورباندې راغی او دی یې یوازې په خوار او خراب فصل کې د غنمو په راټولولو بوخت ولید او پوښتنه یې ترې وکړه، چې ښځه دې څه شوه ده ورته کړه، چې هغه مې پرېښوده. کلیوال ورته وویل، نوپه دې خوارو غنمو څه کوې؟ سړي ورته وویل: په دې مې زړه نه کیږي .

51. خراړې د یوه گذاره سره لاړی .

51. یو څوک چې مشکلات به خپل سر نه شي بارولای او د سختو نه وي کمزوری او ناتوانه وي مقابلې ته نه شي ټینګېدای او د یوه گوزاره سره میدان پرېږدي نو بیا ورته خلک د خراړې د ضیغه مرغه په نظر گوري. کله چې د غوايي کودتاه وشوه او غوايي خپلو د روسانو په حکم باندې د مسلمانانو نیول وژل، زنداني کول، ژوندي په ځمکه ننیستل او رنگ په رنگ نادودې په مظلومو او بې وزلي ملت پیل کړې، ډیر غیرتي افغان اړ شول چې هجرت وکړي. زما په څېر ډېر مسلمانان چې د دوی له پنځو نه څښتن په امان کړی وو. مهاجر شول، کمونستانو د ځمکو د خاوندانو ځمکې په بې ځمکو خلکو وپشلې، میتینگو نه او مارشونه به یې د ځمکو په وېش کې جوړول په دغه وخت کې مهاجرو په سپېڅلي جاهد لاس پورې کړ او د سره کفر مقابلې ته یې په تش لاس ځانونه تیار کړل او په سپېڅلي

جهاد يې پيل وکړ. چې بيا ملحدينو په بې شرمانه ډول باندې، د ډمانو د ساز او ټنگ ټکور سره زمونږ د مجاهدينو پورې يوه سندره ويله :

چې وه کنجی خراړې د يو گوزاره ولاړي .

چې يو د هغو کسانو له ډلې څخه چې دا سندره به يې ويله ماسټر فضل غني نومېده زمونږ د خالص صاحب مجاهدينو په سره رود کې ونيوه او په ونه کې يې وځړاو او په دې ډول يې خپل مقام ته واستوه. له دې وروسته جهاد زور واخيست. تر دوه لکو پورې روسان راغلل او په هره وسيله او وسله بڼه سمبال وو. چې د دې جملې څخه لس زره روسي عسکر زمونږ د ننگرهار د ټمرخېلو د غره په څنگ کې ديره کړل چې د دغو لېوانو زياتره عمليات به په کامه باندې وو او زما د مجاهدينو زياتره عمليات به هم د همدغه روسانو په کمپ باندې وو، تر دې چې زما مجاهدينو د دې روسانو څخه ژوندی روسي عسکر په کال (د سنبلې مياشت 1326) ونيوله. چې د يوه نوم يې ولاديمير ولديف و چې د لنینگراد اوسېدونکی و او داسې نور همدارنگه تقريباً په سلهاو مړي د روسيانود همدې (کامه، ټمرخېل) ځايه مسکو ته زمونږ د عملياتو له برکته تللي دي. لنډه دا چې روسيان د مجاهدينو سربښندو ته ټينگ نه شول او بېرته يې مسکو ته تېښته وکړه او د دوی له تېښتې وروسته د افغاني کمونستانو حکومت هم ړنگ شو او همدغه سندره يې درواغ شوه چې ويل يې.

52. څر سپی د لېوه ورور دی .

52. د ظالم سره چې مرسته کوي او د غله سره د جوال خوله نيسي، دغه ټول کسان يو شان دي .

53. څلک يې غولو ته راوستي دي .

53. څلک يې ډېر تنگ کړي دي .

54. څلک په څه کې ابی د ځان شکولو کې ده.

54. يو چا کډه بار کړې وه او خپله مور ترې ورکه وه پسې گرځېده اوښان يې بار په لاره کې ودرولي وو، کله چې يې زوی يوه کنډ وو ته سربښکاره کړ گوري چې مور يې ځان پاکوي نو بيا يې دا وويل .

55. خواره شې وينځې چې د وينځې جامې مينځې.

55. غلام چې د غلام غلامي کوي نو دا هغې ته څلک وايي.

56. خوشې نه بېگار بڼه دی.

56. د هستې ژوند تېرولو نه پردی کار او يا سرکاري کار هم بڼه دی که نغده گټه يې نه وي نو ورزش خو به يې وشي .

57. خوب چې راشي بالنبت نه غواړي.

57. د يو کس چې يوشي ته ډېره اړتيا وي، نو بيا يې د نښې او بدې پسې نه گرځي فقط مطلب يې حاصل شي .

58. خوار په هندوستان هم خوار وي.

يو سړی د خوارۍ او مزدورۍ لپاره هندوستان ته تللی و دومره يې گټله چې خپله يې خوړله او څه سپما يې نه شوه کولای يوه ورځ په سم سړک روان دی او په زړه کې يې وويل چې راځه سترگې پټې کړه چې په پټو سترگو څومره پلي منزل کولای شم .

سترگې يې پټې کړې او روان شو په لاره کې د روپيو يوه ډکه پکه هميانۍ پرته ده او دی پرې په پټو سترگو تېر شو، د دې پسې وروسته يو سړی روان دی او هميانۍ هغه راواخيسته، گوري چې له زرو ډکه ده. سړی را جابکه شو او د سړي پر اوږه يې لاس کېښوده او ورته يې وويل ماما ته روند يې ويل يې نه روند نه يم ښه بينايم خو سترگې مې پټې کړې وې ما ويل چې په پټو سترگو څومره منزل کولای شم، هغه سړي ورته کړه چې هندوستان ته د څه لپاره راغلی يې؟ ده ځواب ورکړ خوار يم چې څه مزدوري وکړم او وطن ته يې يوسم، نو بيا ورته هغه وويل چې دغه هميانۍ باندې ته تېر شوی وې او ودې نه لیده بخت دې خوار دی نوره خوارې مه کوه .

59. خوارې ما وکړه کندو پورې بي بي کښيناسته.

59. يو سړی و چې ډيره ځمکه يې درلوده او ډېرې غلې دانې به يې کېدلې درمندونه يې واخيستل او کور ته يې راوړل به ترټه، په په غله دانه او کندوانو کې يې واچول يو فقير راغی او د دې سړي نه بې د يو من دانو سوال وکړ. سړی ډېر په اخلاص کور ته ولاړ خو ښځې يې ورباندې ډېره زوره وه او ټومه وه، سړي ورته وويل ملنگ راغلی او يو څه دانې غواړي، ښځې يې ورته کړه چابک څه کنه اوس به دې به سوکې و داغم، سړي بېرته خړ ديري ته راغی ملنگ پرې غږ کړ صيبه دا دې راته ونه وې سړي ورته کړه خوارې ما وکړه او کندو پورې بي بي کښيناسته .

60. خوله کې خبره ژوي.

60. ځينې خلك په خوله باندې د زړه خبره کول نه غواړي هسې هغه او دغه کوي.

61. خوله کې غوزمه ماتوه.

61. ښکاره او غوڅه خبره کوه .

62. خورې او ځکې دلته غاږې د مير الدين کړه.

62. د یو سړي سپی و د خوړو په وخت کې به په خپل کور کې و او د څوکۍ وخت چې به شو بیا به یې د مهراالدین د کور په منځ کې غپل. نو دا هغه چا ته ویل کیږي چې خوړل او څکل له یوه چا کوي او گټه او خدمت بل چا ته کوي .

63. خوړې روټې پسکې د پلو اچوې.

63. په درواغو ځان ته په ډېر څه قایل وي .

64. خمبیره یې کړو.

64. یعنی ښه یې وډباوه .

65. خوب کې جبې گوري .

65. یعنی ځان نه یې مېښه جوړه کړې خوب کې د خرځایونه گوري. تصور کوي چې څه به پیدا کوم، په څه کې به مې گټه وي او څوک به غولوم .

66. خوار له جامو نه معلومیږي.

66. سړی د یوه چا ظاهري بڼې ته گوري او هماغه یې په باطن ور قیاسوي مگر زیاتره داسې نه وي او سړی په معامله پېژندل کیږي .

67. خدای (ج) یې کوي خو همت په کار دی.

67. په ښو کارونو کې څښتن تعالی د سړي مرسته کوي .

68. خبرې د ایله ځای د بهزو گانو کوه .

68. ایله ځای د مومندو په سیمه کې یو جگ غر دی چې گن ځنگلونه یې درلودل او ډېر بیزوگان به په کې اوسېدل او له ډاره به څوک نږدې نه شول ور تلای ځینې کورونه ورته نږدې وو. د کور خاوندان چې کله له کوره ووتل بیزوگان به راغلل او د کور اسباب به یې ورته گډوډ کړل، د ماتېدو شیان به یې مات کړل. د خوړلو به یې جوته او توی کړل او چې څه به یې وړلای شول هغه به یې له ځانو سره وړل، هره ورځ به یوه نوې نوې پېښه کېدله، د ایله ځای یو سړی بلې سیمې ته تللی و او په یوه مجلس کې یې څه خبرې کولې او یو چا ورغږ کړ چې نورې پرېږده د ایله ځای د بیزوگانو کوه .

69. خدایه دنیا را کړې خو خپل کور کې.

69. یو څوک ښه ژوند غواړي خو زیار او تکلیف ته ځان نه نیسي او په خپل کور کې یې غواړي .

70.خدای(ج) مې دې هلته هم بې اوره نه کړي .

70.کومه ښځه وه او په ژمي کې باران لمده کړې وه او ډیره یخني یې شوې وه کوم چاورته اور بل کړ توده او ډېره خوشاله شوله چا چې ورته اور بل کړی و هغې ته یې هم دعا وکړې او ځان ته یې هم دغه دعا وکړه.

71.خوله یې وازه نیولې ده .

71.تیارې ته یې خوله خلاصه نیولې او کړاوو،نه گالي. یا یو کار د چا نه نه کیږي او حیران ورته پاتې وي .

72.خدای(ج) دې داسې حیران کړه لکه زه چې دې حیران کړم.

72.په ننگرهار کې د شینوارو لویه سیمه ده. چې هلته یو زیارت دی او هغه د درو بابا په نامه یادېږي. خلك ورته ډیره عقیده لري او تقریباً ډېر خلك یې په شرك کې مبتلا کړي د کوم شینواري نه چا پوښتنه کړې وه چې خدای تعالی لوی دی او که دور بابا شینواري کا کا وروسته له ډېر فکر او تصور نه د خپلو زنگونونه سر را پورته کړ او ویي ویل خدای دې داسې حیران کړه لکه چې زه دې حیران کړم. که ووايم چې خدای لوی دی نو دور بابا؟ خپه کړي او که ووايم چې دور بابا لوی دی نو خدای خپه کیږي .

73.خپل ځادر سره پښې غځوه .

73.د خپلې دارایی په مېچ او کچه خرڅ کوه .

74.خوټ خوټ یې د لیتۍ دی او دب دب یې د حلوا دی .

74.لیاقت او وړتیا یې کمه وي خو دې ځان د اسمان په شنو کې گوري.

75.خر د زور په وري نه سړی کیږي .

75.سړیتوب په پېسو او دولت نه دی په علم او پوهې پورې اړه لري .

76.خورې، څکې حساب نه مني .

76.گټه غواړي او تاوان نه مني .

77.خاوند نوم د خدای(ج) دی .

77.کومه ښځه وه او د خپل مېړه نه ډېره تنگه وه او په بده یې یادوه، بله یوه ښه ښځه وه چې د څښتن تعالی د لارې نه خبره وه د خپل مېړه منونکې وه نو دې ښځې ته یې هم نصیحتاً وویل چې خاوند د خدای تعالی نوم دی. زمونږ

پېغمبر عليه السلام فرمايي "که له خدايه پرته بل چا ته سجده روا وای نو ما به د خپل امت بښخو ته امر کړی وای چې خپلو مېړونو ته سجده وکړی".

78. خبره ښه کوي، لکۍ يې کړه کوي .

78. خبرې ښې کوي مگر اخره يې خرابوي. يعنې کار جوړول نه غواړي چې پای ومومي .

79. خپل سر په خپله نه خړيل کيږي .

79. دا خو متل دی خو زه (ياسيني) په اونۍ کې خپل سر پخپله خر يم خو دا متل پخواي دی چې البته هغه وخت داسې وسايل نه وو. متل حقيقت دی چې خپل مشکل زياتره خلك پخپله نه شي حل کولای د نورو مرسته ورته اړينه وي .

80. خپلوي له دواړو خواوو کيږي .

80. يعنې بايد دواړه خواوې په اخلاص او په راستۍ کې وي او يو په بل ظيروي .

81. خپله کوي د بل نه اوري.

81. خپله خبره ورته تر هر چا غوره او ښه ښکاري.

82. خر بار ته خفه دی، خاوند يې دواړو ته .

82. يو سپری چا ته د يوه کار ووايي مگر د هغه سپري نه نه شل کيږي .

دا دې ته خپه وي چې کار رانه ونه شو او فرمايونکي په دې اندېښمن وي چې يو خو کار ترسره نه شو او بل د خپل دوست

په ناتوانۍ خپه وي .

83. خر څوک نه زين کوي .

83. هر سپری د هر کار وړ نه وي .

84. خر مردارېږي نه سپو ورته نهاري ورځې تېرې کړې.

84. يوه کار ته چې څوک په تمه وي او هغه کار ډېر وخت ونيسي، وخت ضايع شي نو بيا دا وايي.

85. خروار په يوه موتي معلومېږي .

85. د يوه ټولنې، يا د يوه جنس څه نښه او نمونه دې وليدله نو نور پرې نسيه .

86. خوار چې مور شي، ځمکې ته نه گوري .

86. نوی شتمن شي نو بيا ورته ځان ډېر غټ ښکاري.

87. خوانې په زوم رېږېدي، داسې نه چې لور يې پرېږدي.

87. ځينې خلك د غرض له پاره د نورو خوشامندې كوي.

88. خور او لور چا په کور کې نه دي ساتلي.

88. خور او لور څوک په کور کې نه زړوي، ورکول يې ضرور په کار دی چې خدای (ج) ته يې هم غاړه خلاصه شي او د بشر حقوق هم په ځای شي .

89. خبره ولاړه ډنډوره شوه جانان خپل کار دې کوه خپل به کومه.

89. د يوه هلك د يوې انجلۍ سره يارانه وه خو د دوی دغه پټه مينه اخر رسوا شوه انجلۍ ته يې مور وويل:

چې څله ډک منگی تشوې او بيابيا گودر ته ځې زه په تاپوهيږمه خلکو راته ويلي دي چې د فلاني سره دې جوړه ده نو بيا انجلۍ د خپل انډيوال په مخه ورغله او د پخوا په څېر مينه يې ورسره ونه کړله هلك ورته کړه دا څه درباندي وشول نو په دې وخت کې انجلۍ ورته دا ورتنی وينا وکړه:

90. خبره شاري .

90. خبره اوږدوي او نورې ترې پيدا کوي.

(د)

- 1 داهاړلمرته خرنشي ټينگيدى.
- 1 بې شانه گرمي وي
- 2 داآهنگرپوتك دزرگرسل ټكه
- 2 دزورورهسې اشارت اودكمزوري ټول قوت.
- 3 داملوكوپه تول خرڅيږي.
- 3 ډيرارزانه دي.
- 4 داوبوخرواردى په گوته نبوريږي.
- 4 ډيرپه اسانۍ سره كيږي.
- 5 داباسيندنه اوبه غواړې تږى نه يې.
- 5 يوڅه ناشوني ښكاري.
- 6 داوبونه كوچ اوباسي.
- 6 خبره ډيره اړوي رااړوي
- 7 داوښ دشاوړۍ ده
- 7 مفت كاردى
- 8 داهاړليوه دى
- 8 ډيروړى دى اويايې خوله نه راټوليږي
- 9 داآسمان لاندې يې كوردى په دى پوردى
- 9 دهرچاپوړوړى دى
- 10 داڅه ډوول سړى دى

10- بې معنایې سرغټ شوی خونديې نشته

11- داسې دی چې په ژبه خلك څټي.

11- ډيرقدردان دی

12- داوړی نه شړی کيږي

12- دا کارسرتنه نه رسيږي

13- داوړ سوي په اور رغیږي .

13- داوړسوي له پاره گرم داروگان په کاروي . يالوی قوت په لوی قوت ماتيږي.

14- دا ډول اوداوتي .

14- پخواپه بټي کوټ کې اوبه نه وې اوځلک به يې چهاردهي ته دژرندي له پاره تلل يوسړي دانې پرخره بارکړې اوچهاردهي ته يې دوږه کولو لپاره وړلی اوبل سړي په چهاردهي کې خپل اوږه کړي دي اودبټي کوټ په لورې راروان دی چې دلارې په منځ کې دواړه سره مخامخ شول ددانووالا ، داوړووالا ته وويل : ياره که زه درغلی وای ژرندي ته قسم که دې رانه مخکې اوږه کړي وای ،داوړووالا ورته کړه په قسم که تاهم رانه اوږه کړي وای ،په دې کې خبره ډيره گرمه شوه نويوبل ته يې وويل چې راځه دايې ډول اودايې وتی اوپه دې کې سره ونښتل اوبنه وهل يې سره وکړل .

15- داغزوپه پولی مې شپه وه .

15- په کړاوو وم .

16- داغزوپه لښتويې وهي.

16- غواړي چې قانع يې کړي ، يعنې په جرم اعتراف وکړي اوياداچې په زوره پرې اقرارکوي .

17- دا حال دی چې دغوايي وال دی .

17- نکل يې داسې دی : يودغوايي والو اوپه سفرروان و اوپه لاره کې پري شپه راغله اوباران وه ،دغوايي خاوندیوکورته وروگرځيد چې شپه تيره کړي ، دکورخاوندغوايي ځای نه درلوداوبهرغله اوډاکوان وو، سړي مسافرتنه ډوډی راوړه اووخورل شوه دغوايانومامادغلوله ويرې خپلوغوايانوته څوکۍ کوي ، په ده هم باران ورپېږي اوپه غوايانويې هم باران ورپېږي دکور خاوند دمسافر څخه پوښتنه وکړه چې دغوايانو ماما څنگه يې هغه ورته وويل چه دا حال دی چې دغوايي وال دی .

- 18 داري غوندي دواړوخواوته اچوه.
- 18 يعني داسې شه چې هرچاته دې گټه ورسپري.
- 19 داوښ په شاسوردي .
- 19 ددنيادحاله ځان نه خبروي خيالات يې ډير لوړ دي .
- 20 دارهټ منگوتي دي .
- 20 ددنياژوندکله تش کله ډک ، يعني کله وړی کله مور، کله غم کله خوه ښي .
- 21 داجل نه مخکې مري .
- 21 دتکليف رسيدونه مخکې يې ورته سترگې سپينې وي.
- 22 داگر دا ميدان .
- 22 يو سړي ويل ما سل گزه ټوپ وهلی دی بل ورته دا پورتنی وينا وکړه .
- 23 داملوکوپه تول کې لاړو.
- 23 يوسړي واوتوراملوک يې اخيستي و، په املوکوکې توره گونگوتی هم راغلې وه سړي داملوکوپه ځاي خولې ته واچوله گونگوتی چې دغانښ لاندې شوه په چينغ پغ يې پيل وکړ، سړي ورته وکړل داملوکوپه تول کې راغلې يې چغ پغ مه کوه پرپر دم دې نه .
- 24 دبازله ځالې بازپاخيري .
- 24 زياتره دنارينه پلارنارينه زامن وي .
- 25 دباران نه پاخيدناوي لاندې کښيناست .
- 25 لږتکليف يې په خپله ځان ته ډير کړ .
- 26 دبوسولاندې اوبه مه تيروه.
- 26 خبره پاکه ، سپينه اورښتياکوه.
- 27 دبرينناپرق دی.
- 27 تل نه وي ، اوکله کله راښکاره کيږي .

- 28 دبادام په شان مې زړه سوری سوری دی .
- 28 ډیرغمجن دی ، ډیرغمونه یې لیدلی دي .
- 29 دبیژوپرهردی .
- 29 گوتې په کې وهي اورغیدوته یې نه پریردي .
- 30 دبل په اوږومیاشت گوري .
- 30 دیوسړي نه چې خپله کارنه کیږي اوتل بل ته په تمه وي .
- 31 دبل په اوږوپې لاس ایښی دی .
- 31 ځان یې په بل بارکړی دی .
- 32 دباران پسې پتې گرځوي .
- 32 چې یوکارناشونی ښکاري .
- 33 دبادپه نیلي سوردی .
- 33 سطحې دی ، تیزدی هرکارزرغواړي یا هسې ځان لوي بولي .
- 34 دباغوان لاس گل دی .
- 34 دکارگراوخواري کښ لاس کیمیا ده .
- 35 دباران تورمخی دی .
- 35 په پښتنوکې یودوددی چې کله باران جړی شي . نوبیاخلك دلرگي نه یوه توره ټوټه تاوه کړي اور، ورواچوي اوپه دیوال کې یې ودروي دادباران دودریدوله پاره یوه ټوټکه ده ، خواستعمال یې داسې دي ، چې یوڅوک دتہمتونواو تکلیفونووروگرځي نو بیا هرسړی پرې خپل لاس پاکو .
- 36 دبازارسپي ته چاویل ولي نه غاپې ،سپي وویل ،هرچاته غپلی نشم که یوته غاپم اوبل ته نه ترجیح بلامرجح راځي .
- 36 په ډیروخولواوډیروخبروکې بایدسړی چپ اوسي ،یاوسړی ښیگڼه کوي خومستحقین ډیروي اودده وسعه ټولوته نه کیږي نوبیادټولونه قرارشي یعنی صرف نظرشي .

– 37 دبنوڅښتن په آرامه نه وي .

– 37 دخپلوخپلوانوپه بې اتفاقی بل خپل ځورپري .

– 38 دبنوکوروران دی .

– 38 یو دبل په تمه وي او په منځ کې ټول کارونه وران وي .

– 39 د پردې زوی نه خپله کړمیزنه او پوواړي لورښه ده .

– 39 دبل دښه شي نه خپل خراب شي ښه اوغوره دی .

– 40 دپولی پرق ته ناست دی .

– 40 ډیرنیستمن اوخواردی ، اوکیسه داسې ده: چې پخواوختونوکې غلې دانې لږې وې څلک خواراوغریب وو، مزدوري نه پیدا کیدې ، رواج وچې په ژمې کې به دلوی اوگن کلي خلکو یوه بټی درلوده اوپه هغی کې به بټیوان جوارنښې کول اوخلکوبه زیاتره دغرمې ډوډی په ځای دژمي په موسم کې دگورې سره نښې خورلې بټیوان به داوردبله ولو لپاره یومزدورونیوه ، چې هغه ته به بل ځای مزدوري نه پیدا کیده ، نوآسپری به دبتیوان سره مزدورشواودهغه مزدوري به داوه چې کومې پولی دبتی نه والوزي اوپه ځمکه ولوپري هغه به دي مزدورراخیسته اوبیابه یې خوره ، نوبیابه خلکوویل چې فلانی دپولی ترق ته ناست دی .

– 41 دپاچاصاحب بازدی په ډیران چورگوري نیسي .

– 41 په خپلواو کمزوروخلکوزوروردی .

– 42 دپندانې قصه شوه .

– 42 ډیره اوږده شوه. نکل یې دادی : چې شیطان اویوسپري په لاره ملگري شول ، شیطان ورته وویل . چې یوبل ته په شاکیرواوسپورسپری به کیسه کوي کله چې کیسه خلاصیده نوبیابه دابل په شاکېري اوخپله کیسه به کوي ، سپري وویل ښه ده څوک به مخکې په شاکېروشیطان وویل چې زه به مخکې درپه شاشم ، چلي اوهونبیارسپري ورته وویل ډیره ښه ده اوته راپه شاشه ، لنډه داچې شیطان یې په شاکر په شیطان خودیرې کیسې تیرې شوې دي اوفکرېې کاوه چې زماکیسه به اوږده وي اوپه سپري باندې به ترډیره ځایه پورې ځان ورسوم اودکابل نه یې داکیسه ورته راواخیسته خواخپه یودوه ساعتو کې تمامه شوه ، اوواردسپري راغی ، شیطان ته ورپه شاشواودپندانې کیسه یې پیل کړه اوپه لاره روان دي اوویل به یې نه وه ، نه وه یوپندانه وه ، اونه وه نه وه یوه پندانه وه ، نه وه نه وه یوه پندانه وه ، بس سپري همدالفاظ ویل په دې کې ډیرساعتونه تیرشول اوبې دمې روان ووځکه چې دوي ویلي وو چې دمه به په منځ

کې نه کوو، اخرشيطان سترې اوتنگ شو او سړي ته يې کړه چې څنگه کيسه دې لاخلاصه نه ده سړي ورته وويل چې شيطان جانه ماخولاوس کيسه شروع کړه .

– 43 د پخلادبښمن نه ځان ساته.

– 43 د دښمن زړه نه سپينېږي ولوکه هرڅومگره خوراوپخلاشي . احتياط په کاردي.

– 44 د پاچانزدیکت اوردی .

– 44 يابه ورته خپله پاچاکله په قهرشي اويادپاچاهي نه وروسته به دهغې دښمنانونه په غذاب شي.

– 45 د پراچه موتی دی.

– 45 پراچه زمونږپه وطن کې هغه چاته ويل کيږي چې دوکانداري کوي چنې ، مميزاوداسې نور خرڅوي دوکاندارچې کوچنيانووايسوالگروته څه ورکوي نولاس دوراندې نه موتی کړي اوټوکړی ته يې وربښکته کړي ، اوهسې يوڅودانې چې دگوتودڅوکوسره ښکاري مگرپه موتي کړي دومره څه نه وي سوالگراوياماشوم ته په ځولۍ کې ورواچوي . اوس چې کله څوک وغواړي چې بل کس تيرباسې اولږ ورته ډيرښکاره کړي نوبياڅلک داوايې.

– 46 د پاسه مسله راغله په درست جهان خوره راغله.

– 46 يعني په يوکس نه ده په ټولوده .

– 47 دانسان مخ دخداي له نوره دی .

– 47 چې يوکس چانه څه وغواړي اودغه کس يې ورکړي په دې وخت کې يوبل کس په دې کارخپه شي اودې لومړي سړي ته ووايي چې ولې دې داکاروکر نوموړی سړی په ځواب کې داسې وايي ياره دانسان مخ دخداي(ج) دنوره دي يعني زه تري وشميدم اوحياراغله.

– 48 د پيشودوژلوشپه ده.

– 48 کيسه بې داسې ده چې يوې ښځې دخپل ميړه خبره نه منله بله ورځ ددې سړي ورور هم واده وکړ او دواده لومړۍ شپه ده زوم (شاو) دپالنگ تر څنگ يوه پيشو تړلې وه کله چې شپه قراره شوه او زوم خپلې کوتې ته شوپه څنگ کې يې په تيکي کې توره ده چې گوري پيشو ولاړه ده کله چې سړي وليده نوډيرپه قهراوغضب يې پيشوته وويل چې وڅه مگر پيشو خو تړلې وه او وتلاي نه شوه ددې سره سم زوم خپله توره له تيکي راويسته او په دې وخت کي ناوې خپل ميړه ته په څنگ گوري چې داڅه کوي خو سړي په پيشو گوزاروکړ او پيشو يې په منځ دوه کړه دغې ښځې دخپل ميړه ډير اطاعت کاوه او ډيره به ترې ويريده او ويل به يې هسې نه چې ماهم دپيشو به شان نه کړي

نو ځکه ډیره منوونکې وه مشر ورورېې چې دا حالت ولید چې ورنډار یې د ورور پوره اطاعت کوي نو دي خپل کشرورورته یې کړه چې روکيه داستا بنځه ستا څنگه منوونکې ده ؟

کشرورورېې ورته کړه چې لالا ماخو دادپيشو دوزلویه شپه ویرولي ده مشرکړه ښه زه به هم داسې وکړم خیرده زه به هم بیگاته دا کار وکړ ده هم پیشو راوستله او وئې وژله خو ښځې یې ورته وویل : چې کښینه جانجو گیه داخلک په لومړنۍ شپه کوي.

_ 49 دبلې ونې سوري ته نیالگی نه غټیږي.

_ 49 یوقام چې دبل چاپه غلامۍ کې وي خیرنه شي لیدلای .

_ 50 دبل سوری پرې شوی.

_ 50 نه غټیږي او نه لویږي یعنی پر مختگ نه شي کولای.

_ 51 دبدو به بد مومي.

_ 51 چې چوک بد کوي بد به ویني.

_ 52 دبل په غاړه چاره تیره کوي.

_ 52 په بل خپل زور معلوموي بل دخپل ظلم وسیله او اله گر ځوي .

_ 53 د بنگر وباردی.

_ 53 هیڅ شی هم نه دی. په ترینګلی له منځه ځي.

_ 54 دانا اوگره ده په څکلو خلاصه شوه.

_ 54 یوشی چې ډیرلږوي.

_ 55 دتوکې نه پټاکه شوه.

_ 55 له توکي نه شرراولار شو.

_ 56 داخرت سختې خواری دي.

_ 56 داخرت له پاره بایدمسلمان توبنه ولري.

_ 57 داوسپنې نه غل پاتېکيږي.

- 57 _ دښه اوميره سړي نه بې کاره اولاد پاتېکيږي البته دځينونه.
- 58 _ دانځرگل شوې.
- 58 _ نه ښکاري.
- 59 _ اولاد بد چاته نه ښکاريږي.
- 59 _ اولاد دومره خوږوي چې بد کاريې ځينو ته بد نه ښکاري .
- 60 _ دپادوان پخپله غوا نظروي.
- 60 _ هر څوک په خپلو زهير وي.
- 61 _ دپاسه ښه رنگين دی دننه يې زرگی خورين دی.
- 61- په ښکاره خوښ ښکاري مگر دننه ډير غمجن ديا ښکاره ژونديې ښه دی مگر له کوره يې خبر نه شې.
- 62 _ دپادوان گټه په تنکيوکوټو کې ده.
- 62 _ دکارگر گټه دکارپه ښو او تازه شيانو کې ده.
- 63 _ داو ښ تالو دی.
- 63 _ غاښونه نه لري يا په سر ويښتان نه لري يا داچه سور سر دي.
- 64 _ داوښ پل يې جوړکړ.
- 64 _ يعنې کار ترې ونه شو.
- 65 _ دې صبره دې بيخ ووځې وايي ماته يې په لمن کښې واچوه.
- 65 _ دتلواريانو په هکله ويل کيږي.
- 66 _ دتورې شپې غل دی.
- 66 _ څرگند نه دی.
- 67 _ دټيپروپه تول يې ورکړه.
- 67 _ ډيره ارزانه او مفته يې ورکړه.

- 68 دجوړ و نايی دی .
- 68 هسې تود ، تود کيږي .
- 69 دجمعی مری شو .
- 69 یوپه بل یې سپاري او سرته یې نه رسوي .
- 70 دجولامنده دموري پورې وي .
- 70 لنډاک دی او اوږ ده دوستي نه شي کولای یا دده همدو مره توان دی .
- 71 دجومات تنبه ده .
- 71 هيڅ نه لري ، يعنې خپل خپلوان نه لري .
- 72 دجواری موټی دی .
- 72 یابه گته شي یا به تاو ان شي .
- 73 دجب نه اوبا سه پیسې ورباندې وخوره پتاسې
- 73 ورکړه او وخوره .
- 74 دخیره غونډی ناست دی
- 74 نور خلك يي په خپل منځ کې په شراخته کړي او دی ورته گوري یا داچې په هيڅ کې کارنه لري .
- 75 دخندا پسې ژراشته .
- 75 خندا ژر په سر ماتيږي .
- 76 د خپلې کوټې واورې په بل اچوي .
- 76 خپل غم په بل اچوي ، خپل شرم په بل باروي .
- 77 د خړې دومره شيدې دي چې د خپل کوټي يې کيږي
- 77 دومگره گټه يې ده چې پخپله يې ايله بسي شي .
- 78 د خوشحالی یاران ډير وي .

- _ 78 د راحت ملگري ډير وي .
- _ 79 د خيرات خوا کې ډی کوي .
- _ 79 يو څوک چې په غورځای کې گرځي او يا د غورو خلکو پسې گرځي يعنې د يو څه په تمه وي .
- _ 80 د خارې مرز دی .
- _ 80 وړيا گټه ده .
- _ 81 د خپلو سره جنگ دښينې درز دی .
- _ 81 بيا له زرو نونه خپگان ژرته وځي .
- _ 82 د خوارې کونډې زويه خپلي روټي ژويه .
- _ 82 يعنې چې غريب يې د غريبۍ ژوند کوه .
- _ 83 دا حوض څوکاسې دی .
- _ 83 دا کار په څومره تاوان کيدای شي . يعنې که کار غټ و تاوان يې هم ډيردی او که کار کوچنی و نو تاوان يې هم لږ دی . دا مانا که کاسه د حوض هومره وه نو يوه کاسه او که زرمه برخه يې وه نو زر کاسې دی .
- _ 84 د خوارۍ ژرنده ساتي د کبره يې مزد نه اخلي .
- _ 84 خوار کبرجن دی .
- _ 85 د خره په تندي کې محراب نه وي .
- _ 85 په بې عقله کې نښه نه وي .
- _ 86 د خره مينه لغته ده .
- _ 86 د بې عقلو په دوستۍ کې مې تاوان دی . کم عقله که د چا سره بد وکړي هم فکر کوي چې گوندې ما نښه کړي .
- _ 87 د خیر نه مې دې توبه سپي دې کورې که .
- _ 87 خیر بيخې مه رارسوه ، خو تکلیف هم مه رارسوه .
- _ 88 د خوړې گوتې نه نيول کوي .

88سړی اړباسي.

89د خولې نه يې اور پورته کيږي .

89ډير جراره پوه او عالم دی.

90د خوږ لاس غوندي يې د زړه پورې نيولی دی.

90ډير پرې قدرمن او گران دی.

91د جولا د ننگورتيز شو.

91يو جولا زوی ته ښځه کړې وه، کله يې چې راواده کړله . ناوې په پخلي مخلي نه پوهيده خو په توشک ښوگریده او يو غټ تيز يې اچولی و، نو چاچې به يې د خوانبې او خسر نه پوښتنه وکړه چې ننگور دې څنگه ده په کار مار پوهيږي او که نه؟ نور صفتونه يې نه دگرلودل، يود هاضمي د صفايۍ صفت به يې ورته کاوه چې خداي(ج) دی لري پرون په توشک ناسته وه او داسي غټ تيز يې واچوه.

92دخړې خټه ورکه شه دښځې گټه ورکه شه .

92دواړه کمزوري اوضعيغه دي. خره بارنه شي وړلای اوبښځه دنرپه شان کارنه شې کولای.

93خپل لونه لورمه پتوه.

93دخپل کارنه ځان مه گونبه کوه.

94دخوار ملا په اذان څوک کلمه نه وائي.

94دعاجزاومسکين سړي ښه خبره هم څوک نه مني .

95دڅادر نه پښې مه اوباسه .

95دخپلې وسعې سره سم چليږه.

96دخپلۍ گردته يې هم نه شې رسيدی.

96دهغه سره هيڅ دپرتلې وړنه دي .

- _ 97دچراغ لاندې تياره وي .
- _ 97داهغه وخت ويل كيږي چې دنسپکني په وخت کې له يوسړي خپل نږدې خپلوان هير شي او پاتې شي اولرې خلکوته يې خير ، بسپگنه ورسپري .
- _ 98دچرگې دنپلودی .
- _ 98يعنې بڼه دی لږ غټ شوی دي .
- _ 99دچرگ دمالگې دختپلوسره څه دي .
- _ 99چې يوڅوک په يوه کارنه پوهيږي نوهغه کار دې نه کوي .
- _ 100دچادسترگو نه خلی نه اوباسي .
- _ 100ډير بې خيرې دی يعنې چا ته ترې گټه نه رسې .
- _ 101دچل ياري سرته نه رسپري .
- _ 101دمطلب دوستي ترپايه نه رسپري .
- _ 102ددوزخ خپسه پرې ناسته ده .
- _ 102ظالم سړی ورباندې واکدار دی .
- _ 103ددله سپيه چې غاږې نه بوخ خوکنښينه .
- _ 103که کار درځني گ نه کيږي نو لږ چالاکه چالاکه خو ښورپره .
- _ 104ددرواغو مزل لنډوي .
- _ 104ټول کارونه تراخه په غلطۍ نه تر سره کيږي .
- _ 105ددرمند څخه يې ناپاکي زياته ده .
- _ 105له رښتياوونه يې درواغ ډير دي ، دامانتداری نه يې خيانت ډير دی .
- _ 106ددووه به کوروي ددريم گړي به مخ توروي .
- _ 106دچوغلگراوشيطان مخ اخر توروي .

_ 107 دډير وامساء ديوگيدی .

_ 107 يوکار که په ډيرو کسانووکړل شي نو زربه خلاص شي اوکه يوتن ته پاتې شي نو ډير وخت به پرې واوړي يا که يوتوان په ډير کسانو باندې راشي ، نوپه هر يوه به لږې لږې پيسې راشي او که په يوه کس راغلو نو ډير به يې خراب کړي اوهمداسې نور ډير شيان .

_ 108 ددادپورې يې پريږده .

_ 108 يعنې خبره پوره اوريدل په کار دي .

_ 109 دډير وځویندووروردی په دنگه ولوېې کونه وشليده .

_ 109 دډيروځویندو ورور ډير قدرمن وي . يوڅوک يوکس ډير نازوي نوبيا دغه شخص له ډيره نازه خراب شي .

_ 110 دځوانۍ يوه نيشه وي هسې نه چې هميشه وي .

_ 110 ځواني يوخاص وخت لري .سړی چې زور شي بايدسوپشي او لاری ته سم شي او نيك نيك کارونه وکړی .

_ 111 دځنگل اوردی زياتيږي اوکميږي نه .

_ 111 داسې ژراوپه اسانه نه خلاصيږي .

_ 112 داخوله که زماوای مابه پرې خواره .

_ 112 يوسړی چې ډيرې بې باکه خبرې کوي اودرواغ وايي اويانورچتيايات وائي نوبيا خلك ده ته داوائې .

_ 113 ددوه پنبوسپردی .

_ 113 خپله لار به وهي اوځي به . يايوڅوک يوبې باوره سړي سره څه مالگي معامله کوي اوضامن ترې نه اخلي بيا داوائې .

_ 114 ددښمن په خوږومه تير وځه .

_ 114 دمير څي اوبد خوا په پستواوخوږوڅبروبه نه تيروځي .

_ 115 دزاخيلوسپۍ ترې جوړه شوه .

_ 115 نکل يې داسې دی : دکامې دزاخيلواودثمرخيلوترمنځ کابلی اوکونږي سيندبهپيږي دزاخيلويوه سپۍ وه ، چې چيرته به يې پورته شوي لوگي وليدل فکربه يې وکړچې گوندې خيرات باندې دی يوه ورځ دثمرخيلوپه کلي کې لوگی پورته شوسپۍ سمدستي په سيندورلاهورشوه اوپه دې وخت کې ديخوادشين کميسوپه کلي کې هم لوگی پورته

شوخودالوگی دثمگرخیلوترلوگی ډیرشکاره کیده کله چې سپی دالوگی ولیدنوبیرته یې دزاخلوپه لورې لامبووهل پیل کړل ، لنډه شیبه لاتیره نه وه چې دالوگی ورك شو، اودثمگرخیلووگی بیاتازه شوي و، سپی-بیرته دثمگرخیلوپه لورې لامبووهل پیل کړل چې یوڅولاسه یې واچول دثمگرخیلووگی بیاتت شواودزاخلولوگی بیاتازه ښکاره شواوسپی بیادزاخلوپه خواراوگرځیده لنډه داچې کله به یو لوگی زیاتیده اوکله به بل په دې وخت کې سپی ډیره سترې شوه اودلاده بادلوویده اوبالآخره سیندپه مخه کړه اومره شوه . که څوک په خپل ژوند کې (متردد اودوه زړي وی نوهیڅ کله به بری حاصل نه کړي)

–116دزمري زړه لري .

– 116ډیرزړه وراوشجاع دی .

– 117دړندوپه بازارکه راغلې په یوه سترگه ته هم لاس کیږده.

– 117یعنې چیرې چې اوسپري دهماغوخلکوپه شان خوی کوه

– 118دشولوخری دی .

– 118یعنې نورڅه دکارپه کې نشته هسې دانسانیت نمونه ده، زمونږپه وطن (کامه) کې چې شولې پخې شي یعنې وږي یې ژپړ شي ، چرچنې ډیرزیاتې وي دشلوپروروویوباندي کښیني اوشولې خوري نوبیاددې له پاره چې دغه چرچنې وډاریږي اوشولې ونه خورې دهقان یوزوراوتورکمیس رااخلي اوپه تنه کې یې لرگی ورننباسي اودپتیوپه منځ کې یې ودروي ، نوبیاپرې چگرچنې دانسان گمان کوي اوشولوته بیانہ راځي.

– 119دړندودلاس امسأده .

– 119یعنې دناپوهانولارښوددی .

– 120دړندوسترگواوښکه ده.

– 120ډیرې نایابه اوقیمتي دی .

– 121دزمري وروردی .

– 121ډیرزړورډې .

– 122دزمري په خوله کې هم خیرغواړه .

– 122ډیروسختیوکې هم خپل همت دلاسه مه ورکوه .

- 123 دزورورمخې ته مه څه او داس شاته مه څه
- 123 مانادواړوکې خطرشته .
- 124 دزوم خټه دخسردکاله وي .
- 124 په زوم کې ځينې داسې خويونه وي چې هغه يې په خسرخيلوکې هم وي .
- 125 دزوراوړاوبه په پيچومي خيږ ي .
- 125 ماناداچې په زورسخت کارهم کولاي شي .
- 126 ددرواغوگودې دی .
- 126 ډيردروغجن اوزيات گودى .
- 127 دسپي دغپ پسې مه څه .
- 127 تحقيق وکړه داوريدوسپې مه څه .
- 128 ديوسپي ماريه گيده تيرشوخفه واوويل يې چې دايب لارشوه .
- 128 دمضرشي نه اخرسپي ته ضرراوتوان پيښيږي . يالاريي راباندې جوړه شوه
- 129 دسترگواغزى دى .
- 129 مخکې خنډدى يعنې مانع دى . او ډيريې بديسي
- 130 ددويي کورداخترپه ورځ معلوميري .
- 130 يو سپري چې په سوالى شي ځان ترخلکوغوره گڼي .
- 131 دزروقدرپه زرگروي .
- 131 يعنې دهرشې په قدرهرڅوک نه پوهيږي ، يواځې پوه اومسلکي خلک پري پوهيږي .
- 132 دسروپيزوانه گړنگوزورکړې .
- 132 ښه شى دى خودانااهلويه لاس کې دي .
- 133 دسلوغويانوخوانديولنډي ته ودريږي .

- 133 کله کله د قدرت خاوندان ډيرو عاجزواو غريبو خلکوته اړيږي.
- 134 د ښمني د سرې اوردی نه مړ کيږي .
- 134 دغه بدې او شخړه به تر ډيره پورې وي.
- 135 د شرم تيزد کونې په سروې.
- 135 د چاچې د سپيکيدلو او شرميدلو قسمت راشي لږڅه ورته پلمه شي.
- 136 د شگونه پري نه غښتل کيږي .
- 136 د يوناشونې کار پسې گرځيدل دوخت ضايع کول دي.
- 137 د سپې مرگ په گيدراختردی.
- 137 د ښمن په تکليف باندي د ښمن خوشحاليږي .
- 138 د سلو کالو مور په سلو کالوکې نه خوار يږي .
- 138 اصيل سړی که خوار هم شي بيا هم خوارنه دی ځکه چې خويې مور وي.
- 139 درستم نوم درستم نه ښه دی .
- 139 د ځينو خلکو نه ظاهراً او جسماً د يوه کارتمه نه کيږي خودهغوي نه به ډير غټ ، درانه او مانادار کارونه کيږي .
- 140 د ښارنه زه راغلم دنرخ خبرې ته کوې .
- 140 ځينې خلک دخپل ځانه په يو کار يايوه موضوع کې خبرې کوي او په اصل کې به په هيڅ خبرنه وي .
- 141 د سلو کالو وورې په سلو کالوکې هم نه مړيږي .
- 141 کم اصله او بې نښه سړی که هرڅومره دولتمند شي بيا هم بې سترگې وړې دي .
- 142 د سوال د ژوندنه مرگ ښه دی .
- 142 د بې همتی د ژوندنه مرگ ښه دی .
- 143 د سيندنه مړي چاگتلي .
- 143 دورک مدعې نه غچ نه اخيستل کيږي .

- 144 دسلوقصا بانوونڊي ده.
- 144 په ډيروکي کارخرا بيري.
- 145 دسلو بللوځاي کي بري خوديونابلي نه .
- 145 ځکه چې نابلي ناگنلي وي .
- 146 دسيوري ونه خورمانه نيسي .
- 146 بي تکليفه او بي مشقته مقام ته رسيدل گران دي .
- 147 دسختي نه څوک نه مري .
- 147 دمصيبت اودغم دسختيونه څوک نه مري .
- 148 دسروگلوبدمه وايه .
- 148 دښوخلکو پسي بدمه وايه .
- 149 دسوال په اوبوژرنده نه گرځي .
- 149 دبل په ورکړه څوک ژوندسرتنه نه شي رسولاى .
- 150 دسورنا چي يوپف دى .
- 150 دامراودواکمن يوامرکافي دى .
- 151 دسپي سترگي يې دي .
- 151 کلک سترگي اوبدسترگي دى .
- 152 دشکانه غل دي نه خس دي نه سره .
- 152 هيڅ ترې نه جوړي بري يعنې بې مانادى .
- 153 دشعرمعنې دشاعريه خيته کې ده .
- 153 هرسپي ته خپل کارمعلوم وي اوپرې پوهي بري .
- 154 دشپي لنگ يې وهلى دى .

- 154 ډير مسكين دى .
- 155 د سپيورمه نه وي .
- 155 دبدو خلكو ډله نه لويږي .
- 156 د سره غمي په شان دى .
- 156 ډير لائق اوبنكلى دى .
- 157 د شنه آسمان ږلى ده .
- 157 يواخت اوبلاده ياهسې پرېن اوغراوودي .
- 158 د سروينبتان يې په كې سپين شول .
- 158 ډيره تجربه په كې لري .
- 159 د نغري په غاړه جنت غواړي .
- 159 بې زحمته راحت غواړي .
- 160 د للون كونه حساب نه ده .
- 160 يوسړى چې عقيق نوميده په شلو كې يې للون اوخشاهه كوله لنډاوشكيدلي پرتوگ يې په ځان كې و چې زمونږ په ژبه كې ورته چوتى وايي . اوكميس يې هم په تن كې نه و، ددغه زاړه اوشكيدلي پرتوگ څخه يې لږ كوناټى ښكاره كيده يوچاږي غږ كړ چې عقيق ماما كوناټى دې پټ كړه ، عقيق ماما ورته كړه خورى جانه په للون كې كه كونه ښكاره شوه پروانه كوي .
- 161 د شلو يې پريښودل او د پروړويې راوښول .
- 161 غټ غل يې پريښود او كوچنې غل يې راټينگ كړ .
- 162 د سترخوان ته يې مه گوره اوچولې ته يې گوره .
- 162 يعنې اخلاص ته يې وگوره .
- 163 د شادكتلو په ځاي مخكې گوره .
- 163 راتلونكى ژوند په پام كې ونيسه .

- 164 دښپې هرسړی ډارېږي څوک حال وایي اوڅوک یې نه وایي .
- 164 غمونه اواندینېنې په هرچاراڅي څوک یې مقاومت لري اوڅوک نه .
- 165 درنگ ته مالگه مه وړه .
- 165 په کوم ځای کې چې یوشی ډیروي ، هلته همداشی دگتې وتې گل په پاره مه وړه .
- 166 دپسرلي باران دی .
- 166 یوه شیبه ده نورڅه په کې نشته .
- 167 دقارون دنیا ده .
- 167 دشوم اوبخیل سړي شته دي ، چاته تري خیرنه رسي .
- 168 دادپتي سردی پتی وروسته سوروردی .
- 168 دالادکارابتداده کارخووروسته غټ دی .
- 169 دشيطان په خره سوردی .
- 169 ټول اسباب اووسایل دغلطی اودشيطانی ورسره دي .
- 170 دسپي مرگ ترې ښه دی .
- 170 چې یوسړی په بدکاراوبده لارکې مړشي نو بیا داویل کیږي .
- 171 دچاگران دچابگیل مړشو .
- 171 پخوابه خلکومرزان جنگول اوشرطونه به یې پرې تړل ، چې په دغه میدان کې به ځینوخلکواوبه گرځولې اوځینوبه ځادرلاندي باندې په مړزانونیولي اواچولی و ، کله به چې مړزجنگي خلاصه شوه اوځلک به رخصتیدل ، چاچې به دغه جواړي گټلې وه ، نوداوبوگرځونکي ته به یې یوغیران ورکړ ، چې دیوي افغانی نیمايې برخه وه ، اوځادرالاته به یې هغه بگیل اوتښتیدلی مړز ورکړ نودامتل ترې راپاتې شو .
- 172 دپینې نه تښته نشته .
- 172 تقدیرچې څه لیکلي وي هغه کیږي .
- 173 دپنځه جریبه ځمکې نه یو مرید ښه دی .

173_ څوك چي مريدان ولري د پيسو او دولت كمى يې نه وي .

174_ درنگريزخم دى .

174_ يوه ټولنه او چاپيريال سرى په خپل رنگ رنگوي .

175_ درب سر وهي عرب يې په سروهي .

175_ درب يو څير بو تى دى چې څاروي يې هم خوري او كه له بيخه يې څوك را او باسي بيخ يې هم يو انداره كلك دى او په نغري او تناره دواړوكې سو ځول كيږي پخواوختونوكې ونې اوبوتي هم ډيرنه و، عربان به زياتره په دوبي كابل ته او په ژمي كې به ننگرهته راتلل او ددربو څخه به يې هم دوانبو او هم دڅس خاشاكو كار اخيسته ، نو چې كله به د دربو بوتې سرو واهه نوبيا به دوى وهلي و .

176_ دحريص كاسه چپه وي خوله ئي سپيره وي .

176_ د حريص مريدل نشته .

- 177_ دټيكي سرشو .

177_ دخلكو خولې ته ولويد، او هرسرى يې ياد وي .

- 178_ دژبې پر هرته جوړيږي .

178_ كه په ژبې دې څوك خپه كړ په ژوند به يې هيرنه شي .

- 179_ دغوادپښو وتى دى .

179_ يعنى له خطر ووت او په خپلو پښو ولاړ دى .

180_ دغوريو زور دقرتو نه او باسي .

180_ ديو په ځاى بل ته زجر وركوي .

181_ دغورلستوني ياردى .

181_ ددشتمنو دوست دى .

182_ دښونه ښه پيداكيږي دبدونه بد .

182_ ښه ښه زيږ وي او بد بد زيږ وي .

_ 183 دټنگې بيزو نه وه دروپې ځنځير يې وتښتاوه.

_ 183 يو سړي په يوه ټنگه بيزو اخيستې وه او په يوه روپۍ يې ورته ځنځير واخسته بله ورځ بيزو ځنگله ته وتښتیده او هرڅه يې يوړل اوس چې يو سړی په يو بې ارزښته کار باندې ډير مصرف کوي نو بياځلک ورته داوايي .

_ 184 دبدونه هم لرې هم غلی.

_ 184 له بدوخلکو بايد سړی لرې وگرځي او په بدو کې هيڅ خوله ونه ښوروي.

_ 185 دسپي خوی يې دی.

_ 185 ډيرسپک، بد اخلاقه او بد ژبی دی.

_ 186 دسپي سړي ترې جوړکړ.

_ 186 سپک يې کړ.

_ 187 دسلوشاباسونه يوه روپۍ ښه ده.

_ 187 روپۍ دکارکونکي په کار راځي او شاباسی به يې دکوم درد دواشي

- 188 دغلې بلانه ويره په کارده

- 188 دمپرماري انسان نه ويره په کارده

- 189 دسپي په کودي کې يې ورکړه

- 189 ډيريې خجالت کړاوويې سرماوه،ويې رټه

- 190 دډبگری اجرا دی .

- 190 سړيتوب نه لري

- 191 دغم ټغريې غوړولې دی

- 191 مصيبتونه غمونه او بې اتفاقی پيدا کوي

- 192 د بې اتفاقه خلکو جمع کول دچنډخانوتول دی

- 192 راتولول يې گران اوستونزمن کار دی

- 193 دخپل خره تيزپيژنم

- 193زه چې څوك پيژنم د هغوی كړه وړه ماته جوت دي
- 194دغره هوسۍ دغره تازيان نيسي.
- 194هرسړی دخپل كلي په نرخ اونوا، دوداودستورښه پوهيږي. يادخپلې سيمې دوگر يوسره پخپله سيمه وال په كارونوښه پوهيږي.
- 195دغله لاس چې كوركې ولگيدبركت يې والوت ،
- 195دغله پل ډيرسپيره وي په كوم كورچې سم شي هغه كوربياپه ډيره موده كې نه كور كيږي.
- 196دشيعه په ليمڅي چې كښيناستې وړۍ ترې باسه.
- 196يعنې چې ته يې نه خوښيږې هغه ته تاوان اړه وه ، ځكه چې شعيه گان دسنيانوسره هيڅ دوستي نه كوي.
- 197دغله په ږيره خس وي
- 197يوپاچاواودملك خزانه يې غلو وهلې وه ، ډنډوره يې وغږوله اواعلان يې كړه چې سبادې ټول رعيت فلانكې ځای ته راشي ، چې هلته پاچاخه خبرې كوي ، اوكه هرڅوك رانغې هماغه غل دی ، دښارټول خلك په ټاكلي وخت راحاضرشول پاچايوهوښياروزيردخبروله پاره وروليږه وزيرخلكوته مخامخ ودرید اوخلك ناست وو، وزيردډيروعض اوسپارښتنووروسته وويل، چې ماته غل معلوم دی ځان دې نه پتوي زه يې گورم دغله په ږيره خس دي يعنې ډكې نښتې دي ، ددې خبري داوريدوسره سم غله په خپله ږيره لاس راتيركړچې خاشه ترې پريوزي داسړی وزيروليد اوورغږې كړچې ته دلته راشه.
- 198دغله مورپه غلاژاري
- 198غل چې دغلاپه وخت ووژل شې ورته يې د خلكو له ويري مړي نه شې وپلاي په دې خاطرچې رسوانه شي نوځكه يې موردځان سره پټه پټه ژاري اوخپل زړه سپكوي.
- 199دغريب سړي دخيرات په ورځ غواوركه وي
- 199دخوارسړي ددنياپه نعمتونوكې برخه خواره وي.
- 200دشملي گل دی
- 200ډيرقدرمن دی
- 201دڅاڅكونه سيلاب جوړيږي

- 201 دیویوتکی په زده کړه سپری عالم کیږي یادلږڅه نه ډیرڅه جوړیږي
- 202 دغنموله رویه څوز هم اوبه کیږي
- 202 دښوخلکوله برکنه بدو خلکوته هم گټه رسیږي
- 203 دچرمپی دی
- 203 بې څوکه دی
- 204 دټانټوکټ دی
- 204 ضعیف او کمزوری دی
- 205 دفیل غوږ کې ویده دي
- 205 بې خبره دی .
- 206 دقربانی گپوری دی .
- 206 ډیرتیار او خراب دی.
- 207 دقارغه روژه ده په غلو ئې ماته کړه .
- 207 یوکس چې کله ترې بد کارنه وي صادرشوی او یوناڅاپه ترې یو بد کاروشي نوبیاڅلک داوا ئي.
- 208 دخوږهره تیره من نده.
- 208 په سپړوکې یوسپړی چیرې سپړی وي.
- 209 دصبر میوه خوږه ده.
- 209 زغم ښه شی دی خدای (ج) پرې انسان ته اجر ورکوي.
- 210 دطالبانو غویشو.
- 210 نکل یې داسې دی: په یوه جومات کې د یوه مولوی صاحب سره ډیر طالبان دیره وو او سبقونه یې ورته ویل. یو مالداره سپړي دخیرات په نیت طالبانو ته یو ژوندی غویې راوست. طالبانو دجومات تر څنگ په مېروي وټپه او بیا به هر طالب راتلو او دغوايي خوله به یې خلاصه کړه او غاښونه به یې ورته کتل، تر ماښامه دا کار روان و، غوايي نور عادت شو او خپله خوله یې خلاصه ونيوله.

-211 دکانگرې په ټس کې لارې بټگرامه.

-211 د شبقدر ډیری لمرخاته ته یو کلی دی چې پخوا زمانه کې یو غټ هندو په کې او سیده، ددغه هندو یو زوی و او یوه یې لور وه. دورخونه یوه ورځ وه چې غلو ورته مسلات وکړ چې دهندو لور به راوتبنتوو. هندو به یا پیسې راکړي او که یې رانه کړې نو په لور به یې نکاح وټرو او مسلمانان به یې کړو د شپې غله دهندو په کور ورواوبتل او دهندو دکور نه یې یو تن راوتبنتوه چې ددوی پرې دکانگرې گمان راته دلارې په اوږدو کې یې پرې مخ لوڅ کړ گوورې چې دهندو زوی بټگرام دی غلو پخپل منځ کې سره وخنډل او دایې وویل چې د کانگرې په ټس کې لارې بټگرامه.

-212 د قربان نه دې معلومېږي چې چرسي یې.

-212 په چرسي سړي چې غږ وکړې وایې قربان څه وایې کوم سړي دیوه چرسي نه پوښته وکړه چې ته څوک یې چرسي ورته کړه قربان فلانکي مې نوم دی، سړي ورته کړه چې ته خو چرسي یې کنه، چرسي بیا کړه نه قربان، سړي ورته بیا وویل د قربان نه مې معلوم کړې چې چرسي یې.

-213 دکوربه په پسه زړه کیده دمیلمه په هډوکي نه کیده.

-213 یو سړي میلمه ته پسه حلال کړی و، کله یې چې حجرې ته ډوډۍ راوړه، دکوربه سپی هم ورسره جوخت راووت او د حجرې په دروازه کې یې خپلې پښې وغځولې او سړي پرې کښنوده او دوې ته یې دهډوکي په انتظار وړکتل دمیلمه په لاس کې یو غټ هډوکي و او خوله یې پرې وهله، کوربه ورته کړه چې بس دی نور یې دی سپي ته ور گوزار کړه، میلمه ورته وویل چې زړه مې پرې نه کیږي ډیر خوږ هډوکي دی.

-214 دکبر کاسه نسکوره ده.

-214 کبر جن آخر خوارېږي.

-215 دکور گټه دډهلي گټه ده.

-215 دکور په لگښت چې سړی یو څه لاس ونیسي او په اندازه یې وکاره وي داگټه تر هر څه ښه ده یا دا چې دخپل کور تر څنگ چې کار او خواري وي تر بل ځایه غوره ده او هغه ځکه چې شپه به یې په خپل کور وي.

-216 دکور په کار دکور میرمن ښه پوهیږي.

-216 نابلده کس په پردي کار څه پوهیږي.

-217 دکور وارې چچ دی اواز یې شته دانې یې نشته.

-217 کرواړه د حاصل د پاتې شونو راټولولو ته وايي، څوک چې گدرمند واخلي او دهغې نه وروسته په گونډې او کامبوري او خاوره کې يوه نيمه دانه پاتې شي بيا نو غريبي او کونډې ښځې دغه خاورې او خيگې راټولوي او چچ کې يې څپ وهي او چچ پورته پورته ارتوي چې په دې وخت کې چچ اواز او ښکالو زياته وي او دانې نه وي نو دې عمل ته کرواړه وايي او په دې هکله يو بل دسترگو ليدلی نکل داسې دی: د شاهي دورې په ورستيو شپو کې کله چې شهيد محمد موسى شفيق د ملک صدر اعظم و، دکامه والو اوبه لگړې شوي وې او دکامې سر بند سخت شو، نو دکامې سپين ږيري راټول شول او کابل ته ولاړل او غوښتل يې چې دسربند دستونزې دحل په خاطر دحکومت څه مرسته لاسته راوړي نو په دې نيت دوخت صدر اعظم محمد موسى شفيق صاحب ته ورغلل، چې په دغه وخت کې دصدراعظم سکرتر ارواښاد محمد گلاب ننگرهاری صاحب و سپين ږيري ننگرهاري صاحب ته ورغلل چې دملاقات وخت وټاکي، ننگرهاری صاحب به بيا ورته کړل چې ښه ده او ښه ده په دې کې څوورځې تيرې شوې او ننگرهاري صاحب به هره ورځ همداوېل چې ښه ده او ښه ده و به شي خو موقع نه برابرېده په دې ډله کې يو تن ملک چې حمدالله صاحب نومېده او دکامې دگهک دقريې ملک و خدای بخښلی ډير ظريف او صادق سړی و او دننگرهاري صاحب سره يې ډير گپ شپ و. نو اخر دملک صاحب زړه تنگ شو او ننگرهاري صاحب ته يې کړه چې دکرواړې چچ يې اواز دې شته او دانې درکې نه شته.

په دې خبره پخپله ننگرهاري صاحب او نورو سپين ږيرو ښه په اخلاص وخنډل.

-218 دکوز کلي پخه نه وه دبر کلي تيره وه.

-218 يو مسافر په لار تللو او دوه کلي سر په سر پراته وو مسافر وړی وبرکلي ته ورغی دهغی ډوډی وخت تير و بيا کوز کلي ته ورغی او دکوز کلي عادت داو چې ډوډی به يې مازيگر څلور بجې خوړه او دمسافر تلوار و او بالاخره مسافر ددواړو کليو نه وړی تير شو او مسافر خپل کورته ورسیده، او سم دستي يې ډوډی و غوښته دکوروالا ورته وويل چې څنگه داسې وړی يې ته خو په ودانو کليو راغلې؟ نو بيا ورته سړي وويل چې دکوز کلي پخه نه و. او دبرکلي تيره وه.

-219 دگورشپه نه په کورکيږي.

-219 چې نيټه پوره شوه بيا پاتې کيدل نشته.

-220 دکونډې که دروازې دسروشي هم خوله يې خواره وي.

-220 کونډه که هر څومره مړه شي، نو بيا هم دبچيو په اينده ژوند ويريږي او وايي: داسې نه، چې خدای (ج) نا خواسته وړي نه شي.

-221 ددغم لايقه ابی ده.

-221 په يوه کور کې ماشومان دچرگۍ په غاړه ناست وو او مور يې هم ورسره ناسته وه او يو ځای يې سره ډوډۍ خوړه. پلار يې ورته، ويل، چې خورۍ خورۍ بېگه ته درکې يو..... په دې کې ماشومان وويريدل او دډوډۍ نه يې لاس ونيوه او هک پک پاتې شول، نو مور يې ورته غږ کړ، چې خورۍ، خورۍ دغم لايقه ابۍ ده. هر څه چې وي ماته پيښه ده.

-222 دکوچې کتۍ شوه.

-222 پخوا کوچيان ډير غريب وو او له کابل به، چې راغله زياترو به کتوې خرڅولې چا به خوړه وله کوله او خرڅوله به يې. يو کوچي په چا کتوه خرڅه کړې وه. بيا به يې، چې کله کتوې راوړلې، نو په هغه پخوانې سړي، چې کتوه يې پرې خرڅه کړې وه، نو شپه به يې پرې اړوله او پوښتنه به يې ترې کوله چې کتوه څنگه ده، ترډيره وخته دا کار وشو او يوه ورځ ددې سړي زړه تنگ شواوويې و، ويل چې دا څنگه هر وخت راځي او دکتوې دقيقتم نه يې له ماډيرې وخورې. کله، چې بيا کوچي راغی او دکتوې پوښتنه يې کوله. دسړي زړه تنگ شو. کور ته ولاړ او کتوۍ يې راواخيسته پورته يې کړه او ځمکې ته يې راخلاصه کړه، خو او س دخدای فضل دی دکوچيانو وضعه ښه ده.

-223 دکوزې او چلمچې ساز دټولو سازونو نه ښه دی.

-223 دکوزې او چلمچې اواز، چې وړی ميلمه واورې ډير پرې ښه لگيږي.

-224 دگل غوندي ځواني يې ده.

-224 ښه ښکلی ځوان دی.

-225 دگل په شان ځواني يې خاورې شوه.

-225 په ځوانۍ کې ولاړ.

-226 دگوتو په شمار دي.

-226 ډير لږ دي.

-227 دکمبو ليوه دی خو له يې وازه ده.

-227 کمبو او پتيرۍ په ننگرهار کې دچپرهار لويديځ ته او دبېهارنه ختيځه ته په غونډيو کې پرتې سيمې دي چې پخوا يې ډيرليون درلوده. چې ددې سيمې ليوان به تل وږي وو او خولې به يې خلاصې وي نو دامتل دحريص او ډير غوښتونکي په هکله ويل کيږي.

-228 دگل غوندي غوړيږي.

- 228 ډير ښائسته او ژر ژر غټيږي.
- 229 دگوتې داينبو دوځای په کې نشته.
- 229 دااعتراض او نيوکې ځای په کې نشته.
- 230 دکولال منگوتې دي.
- 230 ټول په يوه رنگ او په يوه ميچ دي.
- 231 دلاس گوتې هم برابري نه دي.
- 231 په انسانانو کې تو پير شته.
- 232 دلرمانو مورده خپلو بچيو وخوره.
- 232 لږمه چې بلاربه شي او بچي يې په گيډه کې ژوندي شي نو دمور په گيډه شروع وکړي او دمور گيډه وخوري او ترې را وځي نو کله چې کومه مور دخپلو بچي نه تنگه شي نو بيا خلک دا وايي.
- 233 داوبو چانول دي.
- 233 دا کار سرته نه رسيري.
- 234 دلو گري، چې لو دلاسه نه کيږي، لور په لوټه تيره کوي.
- 234 ديو کس چې يو کار دلاسه نه کيږي نو په نه څه به ځان اخته کړي.
- 235 دمور گيډه بوخسه ده.
- 235 مور ښکلي او بدرنگه او لاد دواړه زيروي.
- 236 دمور زړه په زوی دزوی زړه په وچ کاني.
- 236 مور په زوی ډيره زهيره وي مگر زوی دمور په شان زهير نه وي.
- 237 دلاس غوټه خولې ته مه راوړه.
- 237 کارمه ستونزمنه وه.
- 238 دلمات لوبني اواز ثابت نه وي.
- 238 نا پوهه او کم عقله انسان دخبرو نه معلوميږي.

- 239دمرچك په پوله زه ځم خوله ستا سوځي.
- 239تكليف په مادي او چيغې ته وهې.
- 240دلارې سترې راستنوي.
- 240بې كاره سرې دى ځانته دمحمل او مجلس ياران پيداكوي ياديرميلمه پال دى.
- 241دليوه زوى نه اموخته كيږي.
- 241چې ذات يې خرابوي تربيت نه اخلي.
- 242دليوه زوناخر ليوه كيږي.
- 242بد اخر بدپري.
- 243دمغل نه چې ميم لرې شي څه پاتې كيږي.
- 243په يوه ټولنه كې چې يو څوك ډير اهم وي او هغه ترې لرې شي نو ټولنه هيڅ شي. يا سرې سريټوب پرېږدى هم هيڅ شي.
- 244دومره خوشحاله شوه لكه مسلى ته چې لرى وركړې.
- 244پخوا زمونږ په ننگرهار كې يو وركوتى قوم و چې دمسليانو په نامه ياديده دغو خلكو به دثمنو خلكو خدمتونه كول درمندونه يې پاكول دمړي او ژوندي سوال او جوابونه به يې كول، خلكو به ورته په فصل كې څه دانې وركولې او په ښاديو كې به يې نغدي پيسې او دمال لرى هم وركولو مگر دمړي په وخت كې به يې يوازې لرى وركولو چې په دې به مسلى ډيره خوشاله شوه. اوس چې څوك چاته يو شى وركړي او خوشاله شي نو بيا داوايي.
- 245دمور او دميرې خوى كوي.
- 245ټولو ته په يوه سترگه نه گوري او فرق كوي.
- 246دمرگ نه مخكې ژاړي .
- 246يو څوك چې دتكليف نه مخكې تكليف ته حيران وي.
- 247دمرگ نه مخكې پښې غځوي.
- 247دتكليف دپيښيدو نه مخكې يې سپينې تښتيدلې دي.

- 248 دلیلی دکوڅې سپی دی.
- 248 دیار او داشنا دکلي چې هر څوک وي هغه ښه لگي.
- 249 دمرگي هیر شې.
- 249 کله چې یو دوست دښادی په شیبو کې له چا هیر شوی وي او بیا ورسره مخامخ شي او ور په یاد شي نو بیا داورته وایی.
- 250 دمرگ وخت معلوم نه دی.
- 250 مصیبت او غم چې په چا راځي مخکې ورته خبر نه کوي.
- 251 دژي دخولې په ځای دژي کونه سپري.
- 251 ژي دڅرمنې هغه گوډی دی چې خلك په کې او به راوړي او څوک ورته مشک وایی یو کس دکوچي په کيږدی کې میلمه و چې کله یې دژي نه اوبه نه وي څښکلي میلمه دشپې تېری شو را پاڅید، دژي خوله ترې غلطه شوه او دژي کونه یې په چاقو وسپړله لږې او به یې ترې وچکلې او نوري توې شولې سهار چې کوچی ترور راپاڅیده گوري چې په ژي کې اوبه نشته میلمه ته یې کړه چې دادې څه چل کړی.
- 252 دمپرو واردی دوړیو تلواردی.
- 252 څوک چې ډیر اړوي دهغوی تلوار وي.
- 253 دمور نه میره زهیره نه ده.
- 253 له خپلو نه پردي زهیر نه وي.
- 254 دمیرې زامن دلیوې زامن.
- 254 میر یز ورونه دسړي سره د دښمنۍ رویه کوي.
- 255 دماټې ژرندې غوندې گریبيري.
- 255 چټي وینا کوي.
- 256 دنشت میړه نه موزي هم ښه دی چې کټ پرې ډک وي.
- 256 دهیڅ نه لږ څه هم ښه وي.

- 257 دریا عبادت نه قبلیري.
- 257 بی اخلاصه عمل دهیچا نه خوشیبری.
- 258 دومره خوارې سپرې نه یم خورلې.
- 258 دومره لابی همته نه یم چې ستا زور ومنم.
- 259 دمکې نه زه راغلم دحج خبرې ته کوې.
- 259 په دې کارزه ښه پوهیږم او لارښونې راته ته کوې
- 260 دلاغر جو اوبو ته دبرو کونه نه ټینگیږي.
- 260 لاغر جي دسپین غر په لمن کې یوه ډیره سره سیمه ده، دبرو یو سړی لاغر جوتله تللی و، دماسپینین دلمانځه وخت راغی او بړوال غوښتل چې او دس تازه کړي، نو دلښتي په سر استنجا ته کښیناست او اوبه ډیرې یخې وې چې ځانته یې ورواچولې نو دې وخت کې ترې تیز ولاړ او لاغر جیوال واورید نو بیا یې دا وینا وکړه.
- 261 دمچ په کونه ډبلی منډي.
- 261 یعنی ناشونی کار ترې غواړي.
- 262 دملخ سترگې یې دی.
- 262 ډیرې کلکې سترگې یې دي، حیانه کوي.
- 263 دماشوم په ژړا خپله مور پوهیږي.
- 263 هر سړی دخپلو خلکو په غوښتنو او اړتیاوو ښه پوهیږي.
- 264 دنوک په ځای سوک منډي.
- 264 نه ځایري خو ځان ځایوي.
- 265 دناروغ تسل په طبیب کیږي.
- 265 دار اړتیا چې په چا پوره کیږي نو تسل یې هم دهغه په لیدو کیږي.
- 266 داوړي لوخني دژمي کتغ دی.
- 266 ددوبي پاتې شوني په ژمې کې په کار یږي.

- 267-دونې به عمر وي دمرغۍ به په کې يوه شپه وي.
- 267-دکور به خپل کور دی او ميلمه دلر وخت له پاره وي.
- 268-دویش نه په تالان خوښ دی.
- 268-دچا چې په ویش کې برخه لږه رسيږي نو هغه په چور خوښ وي چې ډيره واخلي.
- 269-دورغوي تناکې مرغلرې دي.
- 269-دخپل لاس گټه خوږه او ډيره قيمتي وي.
- 270-دورخه تيرې او به بيرته نه راگرځي.
- 270-وخت چې تير شو بيا پسې مه گرځه.
- 271-دندر هلك ژړا په زانگو کې معلوميږي.
- 271-نارينتوب او ميرانه دلومړۍ ورځې نه جوتيرې.
- 272-دوږي په غوږ کې د ډوډۍ تياروي.
- 272-دچا چې څه ته تلوسه وي هماغه يې په فکر کې گرځي.
- 273-دلمدو خټو لږې او به دارو وي.
- 273-هونسيا او ځيرك خلك په لږ وخت کې ډير څه زده کوي
- 274-دهر چا په خپل لنډي نظر وي.
- 274-هر څوک په خپل زهير وي.
- 275-دوږې هره ورځ ښکاریده هيڅ نه وه چې دميرې ښکاره شوه ويلې کونه دې ښکاري.
- 275-دښه او نيك سړي نه چې کله لږ څه بدوشي دټولو خلکو ورته پام شي.
- 276-دلولى وتل يو شرم ننوتل يې بل شرم .
- 276-دبدکارو اکثره کارونه دشرم او خجالت وي. په بې شرمۍ حکومت او واک نيول دا يو شرم دی او بيرته چې څوک ترې په زورقدرت اخلي دا يې بل شرم دي.
- 277-درې خره کونه په کونه وټره اسمار دی.

-277يو کس اسمار نه وليدلی او غوښتل يې چې اسمار ته ولاړ شي. بل سړي ورته وويل چې پيسې مه لگوه زه به درته اسمار وښيم، او بيا يې ورته کړه چې درې خره کونه په کونه وټره او دټولو ديو ځای کيدو منځ ته (نقطه) اسمار وايي يعنې ددريو غرونو دسرو نو په منځ کې پروت دی.

-278دوه خویندې په يو ورور حساب دي.

-278دکمزوريو سړيو په هکله ويل کيږي.

-279دولې دې وي خو چې منه وی.

-279مطلب دې حاصل شي چې په هر ډول وي.

-280دوه پک هغه هم سره وړک.

-280دوه خپلوان او هغه هم سره وړان.

-281دوه هندوانې يو لاس کې نه نيول کيږي.

-281دوه کسان چې په خپل منځ کې سره مخالف وي او دريمگړی غواړي چې دواړو سره اشنایي وکړي نو دا نه شی کيدای.

-282دلامده خوږ خيرات نه دی چې په ناولو لاسونو يې خورې.

-282پخوا زمانو کې دملکنډ غر سوری شوی نه و او اوبه ترې ديخوانه راتلې، ټولې ميرې او للمې وې لوند خوږ تخت بهاناودرگۍ په منځ کې واقع دی نوم يې هسې لوند وخو دومره اوبه په کې نه وې دلته به دخيرات خوړلو ته چالاس نه مينځه . نو چې اوس څوک ديو چانه يو شی بې تکليفه غواړي نو بيا ورته وايي چې څه د لامده خوږ خيرات خونه دی.

-283دورځې قنډار دشپې ډټار.

-283وايي چې دورځې به کاروکړم خو بيا ورځ هسې تيره کړي او وايي چې څه بيگاته به يې وکړم چې شپه شي بيا ويده شي.

-284دولت مند که ډير لرې وي خلک يې خپل گڼي.

-284شتمن او قدرتمن که ديو سړي نه ډير لرې او پردی وي هم نږدې خپل يې گڼي.

-285دوست ته حال وايه دنښمن ته لافې کوه.

- 285-دښمن ته غورې او دوست ته حقيقت وايه.
- 286-دوست هغه دی چې په سخته کې په کار شي.
- 286-دوست او خپل هغه دې چې په تکليف او تنگسه کې دې په کار شي.
- 287-دوست به دې و ژروي دښمن به دې و خندوي.
- 287-دوست به درته رښتيا ووايي او ته به پرې خپه شې مگر دښمن به دې بدهم ددې له پاره ستايي چې دگرنگونو نه دې گوزار کړي.
- 288-دورخارې کاسه ده.
- 288-هسې ښويه او لباسي دی.
- 289-دوچو دغمه لامده هم سوخي.
- 289-دبدو خلکو له امله کله ښو خلکو ته هم تکليف رسېږي.
- 290-دورخې دسرنه سل کوره کړه شي دښپې قوبه شي.
- 290-يو ښو ښو او ښخه يې قوبه نومیده دادسلو کورو ښو او دهقانانو به ورته اسباب راوړه چې جوړ يې کړي. په دې کې ديوه سړي په تسپار يا کرکۍ جوړولو باندې ډيرې ورخې تيرې شوې دهقان ښو سره په جنجال کې شو چې دازما اسباب ولې نه جوړوي ښو ورته وويل دورخې دسرنه سل کوره کړه شي دښپې يوه قوبه شي او يا داسې هم ويل کيږي چې يوسړی و او ښخه يې قوبه نومیده او دسړي کسب دهقاني وه چاترې پوښتنه وکړه چې ماما رنگ دې ډير خراب دی سړي ورته وويل چې دورخې قلبه شي او دښپې قوبه شي.
- 291-دومره پور اخله چې خلاصولی يې شي.
- 291-هغه څه کوه چې په وسعه کې دې وي.
- 292-دومره دانې وې چې دتلې شوې.
- 292-يو کوچني دکوڅې باغوان ته ديوه شي درانيولو په خاطر دانې راوړې دباغوان ماما دتلې يوه چاپړۍ درنه وه او بله سپکه وه، باغوان به په دغه سپکه خواکې دانې اچولي او په گ هغه درنې خواکې به يې سودا اچوله کوچني چې څه دانې راوړی وې هغه ايله دتلې دره شوه، او ويل يې چې ولاړه شه او نورې دانې راوړه.
- 293-دومره بخت مې نشته.

293- یو بیکاره شانتې ملاو او په یوه جومات کې دیره و او په دې کلي کې د یو هلك مور دخپله کوره وتې وه او دکوم خپلوان کورته تللې وه خو هلکی خبر نه و چې مور یې چیرې تللې ده پسې گرځیده او ځایو نه یې پسې لټول آخر راغی او دملاصاحب نه یې پوښتنه وکړه چې مور خو به مې دلته جومات نه وي راغلي، ملاصاحب ورته وویل چې دومره بخت مې نشته.

294- دپولي متک دنسوارو زور به وروسته گوري.

294- پل متک په شمالي کې د یو ځای نوم دی چې نسوار یې مشهور دی او ښه نیشه لري اولومړی سړي ته څه نه ښکاري مگر کله چې یې واچوي بیا یې ورته زور جوتیږي، بیا داسې وایي چې ددې شي زور به درته وروسته معلوم شي.

295- دپښتانه یوه خبره ده.

295- دیوه پښتون نه چا پوښتنه کړې وه چې څو کلن یې؟

هغه ورته وویل دیرش کلن یم.

شل کاله وروسته یې ترې بیا پوښتنه کړې وه چې څو کلن یې؟ پښتون ورته ویل دیرش کلن یمه، سړي ورته وویل چې شل کاله مخکې هم دیرش کلن وې، هغه ورته وویل چې دپښتانه یوه خبره ده.

296- دلمر تاو په ژمي معلومیږي چارک شولې نشي وچولی.

296- یوه ښځه وه او په دوبي کې د اړ لمر تنگه کړې وه نو بیا یې دلمر سترگې ته ویل چې ایمان دې راته په ژمي کې معلوم دی یو چارک شولې دې راته په دوه ورځو کې وچې نه کړې.

297- دجوماعت په ناسته څوک نه ملاکیږي.

297- هسې دکار ځای ته په تش تگ او راتگ او هلته په هسې ناسته څوک نه کارگر کیږي.

298- دخړ په ځای کولال وداغه.

298- دیوه کولال خړ ناروغه شوی و، او یو سړی دخړه دداغلو له پاره راوستی و کله چې یې خړ دداغلو له پاره ځملاوه او پښې یې پرې وتړلې، دداغلو په وخت کې خړه ناڅاپه ډرتې کړې او پښې یې ایله شوې، دسړي لاس یې په لته وواهه او تود سیخ دکولال په څټ وربرابر او و داغل شو.

په ځینو موضوعاتو کې خلك اصلي مجگرم پریږدي او دهغه په ځای غیر مجرم ته جزا ورکوي.

299- داغنم مې ښې بدې ته ساتلي دي.

-299 دیو سړي مور مړه شوي وه په کور کې یې غنم درلودل، خو میچن کول یې نه او دمانښام لیتۍ له پاره یې اوږه په کور کې نه و او دبل چانه یې په سوال غوښتل یو چا ورته وویل چې په کور کې خو دې غنم شته سړي ورته وویل چې دامې ښې او بدې ته ساتلي دي نو دیو بخیل سړي سره یو شي وي خو دخپل ضرورت په وخت کې یې هم نه لگوي .

-300 ددهوسی په ښکر کې شو.

-300 دا کار ډیر سخت او ځنډنی شو.

-301 دهیلې بچوته غوټې مه ښییه.

-301 دیوه کار او یا دیوه شي ماهر ته دې څوک دهغه کارښوونه نه کوي.

-302 دیو سړي لور نه کیده چې وشوه نوم یې ورباندې کبیره کینوده.

-302 نادیدکه سړی چې یو شی پیدا کړي بیا یې په استعمال نه پوهیږي او وخت یې نه پیژني.

زموره دسیمې یو سړی په لال او سرجنگل (غور) کې مامور و، کله چې کورته راتلو دبرکې یعنې وړین څادر یې له ځانه سره راوړی و او دا کور ډیر غریب کور و او څه یې کله نه ولیدلي، دگرمی دزور په وخت کې مامور صاحب له ماموخته راغی او دا سوغات یې خپل ورور گل میران ته ورکړ، گل میران سمدواره له ځانه راچاپیر کړ او په گرځیدو یې پیل وکړ کله به یو کلي ته تللو او کله به بل کلي ته تللو چې خلک یې په دې نوي څادر کې وويني، چې په دې وخت کې ما (یاسیني) ولید او ور غږ مې کړ چې وه گل میرانه ځان دې له گرمۍ نه مړ کړ، هغه راته وویل چې دامې لالا راوړی.

-303 دیولاس نه ټک نه خیري.

-303 دنفاق نه څه نه جوړیږي.

-304 دیو لعل نه دوه پچې ښې دي.

-304 دیو نه دوه ښه دي.

-305 دیوې ورځې مامور دسړي دسلو کلو کور وړانوي.

-305 دوسییه او قضیه ورته جوړوي.

-306 دیو فقیر بل فقیر بدراځي.

- 306- ديو سوالگر، بل سوالگر بدې شي ديو مسلك كسان كله كله يو بل نه خوښوي.
- 307- ديوې سپرې له پاره ټول پوستين ته اوراچوي.
- 307- ديو كس له پاره ډير خلك خپه كوي يادلرې ې گټې له پاره ډير نقصان پيښوي.
- 308- ديوه پوكي سره ځي.
- 308- په لږ زور له منځه ځي يا دومره وچ او كلك دى چې ديوه پوكي سره ځي.
- 309- دينلي ماردى.
- 309- ځان يې غلى كړدى ځان يې په ويدو اچولى دى.
- 310- داوښ په شا سوريې.
- 310- بې پروايې، كبرجن يې، ځمكې ته نه گورې، څوك دې دپامه څه نه راځي.
- 311- داخر دى نه پوهيږي زه خو دې درشم.
- 311- ديو ناولي سړي خر جومات ته ختلى و، ملاصاحب خر راوست او په خاوند يې وروسپاره او ورته يې شكايه وكړ چې گوره خر دې جومات ته راغلى وبياسرې ورته پورتنى وينا وكړه .
- 312- دلته دې كورونو څه وخت اړه ولي دي؟
- 312- يو چيرې يو سړى ميلمه شوي واو ډوډى يې ډيره خوړلې وه بيا ورته دگيدې تكليف پيداشوى و، غوښتل يې چې رفع حاجت وكړي خو شا او خوا دكوچيانو كيږدى وي ، سړى ډير ور خطا و ديو څو كيږديونه تير شو نور يې دوسې نه پوره نه شوه او ديوې كيږدى په خوا كې يې خپل رفع حاجت وكړ ستر گې يې وغړيدې چې گورې تر څنگ يې يو سړى ولاړ دى، كوچي ورته كړه چې دا كورونه گوره او ستا دا كار گوره نو بيا ورته نوموړى دا پورتنى وينا وكړه.
- 313 _ دطالبانو گاډى شو.
- 313 _ څو طالبانوداورگاډي ټيكتونه اخيستي واو لاهورته تلل دگاډي دروازه بيرته شوه او د روانيدو وخت يې نږدې شو طالبانو د احترام په خاطر يو بل ته ويل چې دكابل ملاته مخكي وخيږه هغه بل ويل:

دکونړملاصاحب ته مخکې شه ،طالبان به همدې کش او گیر کې وو چې اورگاډی روان شو او دوی ټول بیسترې ترشا اولاس ترزنې پاتې شول. مانا داچې یوکارکې ډیرتینگیدل ښه نه وي هرڅه باید په اندازه وي ددې له پاره چې وخت ضایع نه شي.

– 314 دگهیخ ورك چې ماښام راشي ورك نه دی.

– 314 ووران كار چې ژر جبیره شي داوران نه دی.

– 315 دغله دلاسه ارزي.

– 315 ډیر ارزانه او وړیادی.

– 316 دخړې شوده یې رودلي دي.

– 316 یعنې ډیر بې عقله دی.

– 317 دفقیرقهر خپل ځانته نقص دی.

– 317 دبې وزلي او سوالگر تاوواو قهرکول دده خپل تاوان دی مانا داچې خيروانه خلي او تش ولاړشي.

– 318 دصحت قدر رنځورپیژني.

– 318 دنعمت قدرت ذوال نه وروسته ښه معلومیږي.

– 319 داوزې چې دوهلوقسمت راشي دشپانه ډوډۍ خوري.

– 319 کوم یوه چیلۍ یا بز چې دشپون سوپری او یا ډوډۍ وخوري نو بیا ورته دشپانه قهر راځي اوبښه یې وهي.

– 320 دبې غیرته کورمیلمه واکداروي.

– 320 په ناپوهه اوبې ننگو خلکوباندې نور خلك واك چلوي.

– 321 دزمري شوده یې رودلي دي. گ

– 321 ډیر زړور او شجاع دي.

– 322 دمرغۍ پی ورسره نشته نورهر څه شته.

– 322 هرڅه لري.

– 323 دقاضي خرمرودیر خلك راغلي وء قاضي پخپله مړو چایې مړی نه ښخولو.

-123 خلك دقدرت او منصب اشنايان دي.

-124 دمار ماهي وورودی مارانو سره سر او ماهيانو سره لکۍ ښکاره کوي.

_ 324 منافق او چلي دی.

_ 325 دطالبانو درۍ شوه.

-325 طالب يوه پرستن او يوه درۍ لري کله چې يې يو څو ميلما نه راشي نو طالب ورته درۍ وغوروي چې په دې کښينۍ، خو يو بل ته دا احترام په خاطر يو هم په درۍ نه کښيني درۍ په منځ کې پرته وي لکه دسترخوان او دوی ترې چاپيره ناست وي.

-326 دلاس غوټه په لاس خلاصوه.

-326 کارمه سختوه.

-327 ديوالي شو.

-327 ديوالي دصرافانو په اصطلاح هغه چاته ويل کيږي چې له پيسو څخه خلاص شي يعنې عاجز شي.

-329 دڅرمنې اسمان يې جوړ کړ.

-329 درواغ وايې، هسې غټې غټې خبرې کوي.

-330 دخلې نه څه گيله ده.

-330 دنا اهلو نه گيله په کارنه ده يا له گرمۍ او يخنۍ به سپرۍ څه گيله وکړي.

-331 دزهر وگوت دی.

-331 ناکام دی يا مجبوريت دی.

-332 دزهر وگوله يا قپ دی.

-332 مجبوريت دی.

-333 دمردانو دپگ په صبر پخپري.

-333 دتکره خلکو خوی او عادت صبر او زغم وي او بې حوصلې کيږي نه.

-334 دژرندي لاندې پل يې گرځي.

- 334 دښخې گټې ته ناست دی، دښخې میراث ته ناست دښخې ته ناست دی.
- 335 دومره خوره چې هضمولی شي.
- 335 دومره بارپورته کوه چې وړلای یې شي.
- 336 درمندته یې خرخوشې کړویل یې مه یې خوره
- 336 خاین ته یوشی ورپه لاس کړي اوورته وایې چې مه یې خیانتوه
- 337 دیوه گریوان څخه سراوباسي
- 337 دټولویوه خبره او یومقصدی .
- 338 دمشورې سرورک دی
- 338 مطلب ترې وړک دی
- 339 دټپوسانوسیل دي په یوه گوزارتول تښتي
- 339 بې زړه خلك دي تش په بوویریري
- 340 دځانې نه شوده غواري
- 340 بې خیره خلکونه دخیرتمه مه کوه یادهنه چانه تمه کوه چې امکانات لري
- 341 دانسان په جامه کې لیوه دی
- 341 حیوان صفته انسان دی
- 342 دمشرلاردکشپل دی
- 342 مشرچې څخه کوي کشرهم دهغه په پل پل ایردي
- 343 ددواړوجوره ده خوچل یې ماته ایښی دی
- 343 یوکس اینخیران اوشیدې یوځای خوړلي وو بیادسړي په گیده کې دردپیداشو، چاترې پوښتنه وکړه چې څه دې خوړلي دي چې گیده کې دې درددی؟ سړي وویل انځراوشوده مې خوړلي دي سړي بیاورته وویل چې ددې دواړوخوړل یوځای ښه نه دي رنځوروته وویل دوی په خپل منځ کې سره ښه جوړدي خوچل یې ماته جوړکړی

اوداسې هم کيږي چې يودوه ټگان سره په خپل منځ کې ونښلی اولاسونه سره واچوي اودریم گړي چې دخلاصون له پاره ورشي بيايې ترې جب وهلی وي.

– 344 دپرکارڅخه يې وغورځاوه

– 344 دده مگرکږت يې ورختم کړ، ياداچې ده په خلکو حلقه راتاووله دهغې نه يې خلاص کړ.

– 345 دگورمړي شرموي

– 345 دومره بې حيا کارونه کوي چې په گورکې خپل مړي شرموي

– 346 ديو سړي په چاقرض و اوپه هديره کې ورته ناست و

– 346 په ژوندون ترې قرض نه بودیده اوپه کورکې يې ورته سپورې اوسختې هم کولې سړی ولاړ اوپه هديره کې ورته کښيناست اوويل يې څه داخوېې لارده

– 347 دروغ دميره وزرونه دي

– 347 يعنې ځينې کسان په درواغوځان هم ديومشکل نه خلاصولاي شي اوگټه هم پرې کولای شي.

– 348 دا دیرش روزې مې داخترله پاره نيولې دي

– 348 دادومره تکليف مې ددې له پاره گاللی دی . يوسړی دروژې په اهميت نه پوهیده خوداخترخوشحالي ورته ډيره مهمه ښکاریده دهغې له پاره يې روژې نيولې.

– 349 دقدرشپه په شوگيرمندل کيږي

– 349 چې تکليف ونه گالې مقصدته نه شي رسيدلای.

– 350 د هزارناوي چې خرزورشي دسړک سرته يې راوباسي

– 350 هزارناو اوباسول کې خلك داسې وايي چې خر دباردورلونه ولويږي نودسړک سرته يې راوباسي چې کوم موټريې ووهي ، هم به دخردوانښونه خلاص شي اوهم بگه دډرپورنه يوڅوپيسې تاوان واخلي

– 351 دوينې مورنه زوی اخلي

– 351 ډيرچالاکه ټگ دی

– 352 دزمري کورې هډوکو نه وي

– 352 دميرنيوخاندان کې دميرانې نښې وي.

– 353 دعقل وړی نشته اوددنيامورنشته

- 353 هرسړی ځانته هوبنياروايي اوپه دنيا کې هيڅوک ځانته مورنه وايي

– 354 دفيل لغته فيل هضموي

– 354 دزورورگوزارته زورورځواب ويلای شي .

– 355 دتيزله غمه ورك دی

– 355 يوسړی واودخپلې ښځې په مخ کې ترې تيزوتلي و اوبياسړي ځان ورك كړه هندوستان ته ولاړ چې چابه يې دښځې نه پوښتنه وكړه چې ميره دې څه شوښځې به يې فقط همدومره ويل چې دتيزله غمه ورك دی ، ډيره موده پس دسړي په زړه کې وگرځيدل چې څه كورته ولاړشه دښځې به اوس هيروي ، زامن يې هم غټكي شوي وو او لس اتوكالوته رسيدلې وو ، سړی مانښام تياره كورته راغی اوپه تياره کې غلی كښينااست اوځانته معلوموي چې هغه زماجرم دوي ته ياددی او كه هير شوی دي په دې وخت کې يې زامن په يوشي سره ونښتل اوموريې پسې ځمگځی راواخيسته پس يو په سروواهه اوپس بل په سرووهه اوورته وايي چې دتيزن زامنوغلي شئ جنگ مه كوی، سړي چې داخبره واوريده ، چې شی خويې هيرنه دی په ورو، ورويې دروازه بيرته كړه چې غنگ ونه كړي اودكوره ووتودوه يې خپلې كړې اودوه يې پردی كړې اوبياهندوستان ته ولاړ.

– 356 دباندې دهندوانونه مياگلاب شاه بزرگ دی

– 356 مياگلاب شاه بي نمانځه سړی واودجومات نه يې خولی په خنجکی راواخسته ، چادمياگلاب شاه غيبت كړی و، بل ورته وويل چې څه دباندې دهندوانونه بزرگ دی

– 357 دشلخي ټوپك نه دوه كسه ويريري

– 357 خپل خاونديې په دې ويريري چې په ماونه چوي ياقوله ونه نيسي چې دښمن به راباندې راشي اودښمن ترې په دې ويريري چې ټوپك دی.

– 358 دازل ليكه نه بدليري

– 358 څه چې تقديرليکلي وي هغه به كيږي

– 359 درياب په يوموتي ايره نه څريري

– 359 دغټوخلکوپه وړوڅبرو پروانه وي يادولتمندته لرتاوان هيڅ شی دی

- 360 دزاره قچريوه جوپه ده
- 360 دزړو طاقت لږوي
- 361 ديو مری دسلو حکمران
- 361 يوکس چې دډير زور ورغلامی ومنې په ډيرو کمزوريو به پاچاهی کوي
- 362 دوروريولاس په چاره بل په خواړه
- 362 وروړکله کله بدهم شي خورحم اومينه يې ډيره وي
- 363 داگوته هم دډول په سوري اوداگوته هم دډول په سوري
- 363 ټول يوشی دي.
- 364 دپيسوغل اودزروغل دواړه يوشی دي
- 364 دډيرو اودلږغل يوشی دی .
- 365 دسپينې خولې ياران ډير دي
- 365 ددولتمندسپري دوستان ډيروي
- 366 دپيرڅوتاره ږيره وه چې په تعويدوکې ولاړه
- 366 زمونږ په خوارملك کې دومره څه وچې هغه ډاکوانويورل
- 367 دنيا هغه ده چې ويې خورې يايې دخداي (ج) په رضاورکړې
- 367 دنيا هغه ده چې تاته يې خيردورسي په دارينوکې
- 368 دميرې خوادي نه خلاصيرې.
- 368 د خوار سپري راحت نه شته يا دا چې حريص نه مړيرې.
- 369 دمړه سيند نه ويريرې دتيز نه مه ويريرې.
- 369 دغلي او مړ ماري سپري نه ويريرې.
- 370 دمرگ دارونشته

- 370 چې پوره شوه بيا په وسائونو كېرې
- 371 دغله توره تېښته ده
- 371 چې ځان روغ رمت وېستودايې مېرانه ده
- 372 دجومات نه خولې په خنجكي رااخلي
- 372 بې نمانځه دى
- 373 دپرانده دنيولواودكانه دوهلونه دې خداى (ج) ساته
- 373 پوندسپركلك كوي ، اوكون سخت وهل كوي ځكه چې دوهلواوازاوډبول نه اوري
- 374 دپنگر په دوكان كې كښيناستې يابه وسوځې اويابه بدبوي درشي .
- 374 دبدو سره چې كښيناستې تكليف به ترې گورې اودښوسره كه كښيناستې څه به تري زده كړي
- 375 دعطار په دوكان كې به يعطراخلي يابه ښه بوى درشي .
- 375 دښوخلكوسره چې كښيناستې خامخابه ترې څه زده كړي
- 376 دبنده اميدبه څه وي اوبنده به څه وي
- 376 دانسان نه تمه كول هيڅ دي .
- 377 دنن زوى دسباپلاردى
- 377 پلرونه مري اوزامن دهغوى ځاى نيسي
- 378 ديووطن خاوره دبل وطن داروده
- 378 ديوې خاورې شى په بله خاوره كې ډيرارزښت لري
- 379 دوست دوخت انتظارنه كوي ، اودښمن دوخت انتظاركوي
- 379 دوست فوراً دتكليف په وخت كې ځان خپل دوست ته ورسوي اودښمن دخپلې غلبې اوحملې وخت ته گوري
- 380 دميلمه رخصت پښتي ده

– 380 پخواپیتى ته چاپه ډيرقدرنه كتل ، نوچابه چې ميلمه ته پخه كړه بل وخت ته به بيانه پاتې كیده تردې پورې چې بيا به دې كورته نه راته

– 381 دگونگي په ژبه مورپوهيږي

– 381 هرڅوك دخپل وطن په رسم اورواج ښه پوهيږي

– 382 داصيلي ښځې كول سخت دي خوساتل يې اسانه دي

– 382 اصيله ښځه په هر حالت كې دخپل ميره پت ساتي

– 383 داسې خوره ژبه داسې لنډه وعده اوداسې ښه ضامن .

– 383 يوسړى و اوويل يې چې نشته يودوس ، كوستې زن دله اوطلاقي،

چې ماته يولك روپۍ قرض راكړي ضامن به مې شي اووعده به يې اخرت شي بل سړي ورته وويل چې واه واه څه خوره ژبه او څه ښه ضامن .

– 384 دنجاركره څمځۍ نه وي ، كاسه په سرراږوي

– 384 ځكه كسبگردي خپل اولس نه خپه كوي ځانته څمځۍ نه پرپردي اوهغوى ته يې وركوي اوداهنگر كره لورنه وي خلك يې ترې وړي

– 385 دبیمارهرڅه ته زړه كيږي

– 385 دمحتاج هرشى په كاردى

– 386 ديوې ورځې حكومت دسلو كالوكورخراږوي

– 386 دنانااهلوديوې ورځې واكمنې ملت سل كاله وروسته غورځوي.

– 387 داختر په ځوانانومه تيروزه.

– 387 په اختر كې هر چاپه ځان باندي يو څه گگگو تې وهلې وي، او ځان يې بڼاو كړى ويخو په منځ كې هيڅ نه وي.

– 388 دزوم كره شپه مه كوه، په پسرلي كڅمكه مه اخله ، او په واده كې جينۍ مه خوښوه،

– 388 دزوم كره شپه خوندنه كوي ، ځكه چې لور به هم لمبلي وي او زوم به هم خو خسربه خړې سترگې نيولېوي

پسولى كې هسې ډاگ هم ښه ښكاري ځكه چې شين وي . اوپه واده كې هرې پيغلې په ځان يوڅه خوارې كړې وي

اوځان يې ښكلى كړى وي.

دهسکې مینې معلم افسر راته کیسه کوله چې زموږ کلیوال ته په پېښور کې په یوه واده کې مور جنې خوښه کړې وه بیابې زوی ته وکړه اود مهاجرت نه وروسته یې واده کړله بله ورځ جنې په وطن یعنی په هسکې مینې کې چینې ته د اوبو پسې تللې وه ډک منگی یې دچینې نه په سر راوړلو په مخ باندې یې څه اوبه راڅخیدلې وې اوبو پوډر وړي و او مخ یې ورته لارې لارې کړی و کله چې کور ته راننوته دخوانبې یې پرې نظر ونښته او گمان یې وکړ چې ننگور سره مې چا په چینه کې جنگ کړی دی مخ یې ورته شوکارې شو کارې کړی دی، سمدستي یې خوانبې ورغږ کړ چې مخ دې شوکې شوکې دی، سپین پوډر یې له مخ نه تللي و او مخ یې ټاپو ټاپو شوی و او په ځینو ځایونو کې یې هغه توره څرمن ښکاره کیده . ناوې ورته وویل چې ادې جانې مه خپه کیږه دا اوس بیرته جوړیږي سمدستي یې منگی کیښوده او کوټې ته شوه او مخ ته یې بیا د پوډرو اخیږ ورکړ .

– 389دبې اتفاقه خلکوملك جولا وي .

– 389ځکه په اصیل سړي باندې اتفاق نه راځي. یو وختې په گوشته کې خلکو هندو ملك کړی و.

– 390دبار دارې ونې ځانگې ټيټې وي.

– 390پوهان ، سخيان او عالمان متواضع وي.

– 391دپښو لا ندې یې میږي شول .

-391ترور شو،بیره یې ده . او ځي .

– 392دغل دپټې ځای غوجل دی .

-392په غل چې خلك را پا څیږي او لارې پری بندې کړي غل ځي او دغوا گانو په منځ کې ځان پټوي .

-393دخیک غوندې پرسیدلی دی .

-393بې مانا غټ شوی او تیار شوی دی .

-394د دې ځایه تر کامې چاکړي معاملې .

-394دکامه والو سره یو چا څه خیني کړې وه ، د وچې غاړې خلك وو دسیند نه ویریدل ، دناوې پسې په اوومه راغلي دي دسراچې پل په برابرې دزاخیلو کلي ته مخا مخ د جالې انتظار او باسي کله چې جاله راغله او څه کسان په کې ور کښیناسته یوه ښځه وترهیده یعنی وویږیده او په جاله کې نه کښیناسته نو دلور پلار ته یې وویل چې ددې ځایه ترکامې چاکړي معاملې .

– 395د دنیا توله برابر وي .

- 395 یو لیونی نه چا پوښتنه وکړه چې په دې بازار کې څه خلك ښکته او څه پورته ځي دا والې ؟ لیونی ځواب ورکړ او ویې ویل که چیرې ټول په یولوري ولاړشي نو دنیا به واوړي ځکه چې یوه خوا به یې درنه شي .
- 396 دگندې یري گل دی .
- 396 رنګ یې شته او بوی یې نشته.
- 397 دید نی پرې تیرې شوې .
- 397 ډیرې سختی پرې تیرې شوي دي .
- 398 دین دین ولاړ او ولاړ .
- 398 یو هندو مسلمان شوی و او بې عقله خلکو سنت کړی و، او بیا ډیر په عذاب واوپه لاره آزاده ازاده او گوډگوډ روان و، کوم مسلمان ترې پوښتنه کړې وه چې لالا دا ولې ؟
- هندو خپلودپښومنځ ته اشاره وکړه چې دین دین ولاړ او..... ولاړ.
- 399 دمالو چو خروار دی .
- 399 یو بې عقله سړي ویل چې دا مالوچ چې دومره سپک دي زه خوبه یې یو خروار وړلای شم .
- 400 دهندوانې منځ ته هم گرد ننوځي .
- 400 یعنی دگرد او غبار نه ځای نه پاتې کیږي .
- 401 د زاوه وال پیاز شوه .
- 401 یو زاه وال په کوز بیهار کې پیار اخیسي وو او ډیر ترخه وو خوړل یې او له سترگو یې او ښکې بهیدې چاور ته ویل چې مه یې خوره زاوه وال ورته ویل چې پیسې مې پرې تللي دي.
- 402 د کونډې لور وه په سکونډلو کې ولاړه.
- 402 دومره شی و چې په لږه لږه ورکړه خلاص شو.
- 403 دومره پیتی وه چې په ځکلو کې خلاصه شوه.
- 403 دومره څه و چې تجربو او تمریناتو خلاص کړل.
- 404 دظالم قبر معلوم نه وي.

404- ځکه چې ظلمونه یې کړي وي چې بل قدرت ورپسې راشي بیا دده قبر ورك وي لکه دسردار داود خان، ترکی، حفظ الله "امین" داکتر نجیب الله، ببرک او داسې نور.

405- ددوو خرو اوربشې نه شي بیلولای.

405- ډیر بې عقله او ناپوهه دی.

406- دومره وشول چې ایله یې ماته راکړه.

406- یو سپری خلکو دېوې انجلۍ کورته په جرگه واستوه سپری ولاړ او دغه انجلۍ یې ځانته وکړه کله چې بیرته راغی خلکو ترې پوښتنه وکړه چې څنگه چل شو؟

نو دې سپری بیا دا پورتنۍ وینا وکړه.

407- دمحبوب خان سپاهي دی.

407- محبوب خان یو مشر و چې نو کران یې درلودل او ډیر بخیل سپری و نو کرانو ته یې نه تنخواگانې ورکولې او نه یې په خپته ماړه ساتل نو ځکه به یې نوکران تل محتاج وو.

408- دلور مې دې میړه مري، او دزوی مې دې عورته زه دې گرځم سلامتته.

408- یعنې یو زه دې روغه یم نور که ټول خلك مړه شي پروامې پرې نشته.

409- داوبو داوبو شو او دشودو دشودو شو.

409- یو گوجر و چې کله به یې خپلې مینې ولوشلې نو بیا به یې په شودو کې سمې نیمې اوبه ورگډې لږې او مخ په بازار به شو ډیرې پېسې یې په دې ډول وگټلې دپیسویوه غټه همیانۍ ورسره ده او د سیند په غاړه روان دی گرمي یې وشوه، جامې یې ویستلې او په سیند کې یې لمبل په دې وخت کې یوه غټه بیزو راغله او همیانۍ یې ترې وتببتوله او پاس ونې ته وختله او دهمیانۍ خوله یې رالیله کړه یوه کلا ترې و چې ته راغورځوي او به سیند ته غورځوي، کله چې یې همیانۍ تشه کړه نو بیا یې راگوزاره کړه نو بیا گوجر له ځانه سره داپورتنۍ وینا وکړه.

(د)

1. ډبره په ډبرې ماتېږي.
1. يعنې زور زور ماتوي.
2. ډبلی یې ورته نیولې ده.
2. ووهي یې.
3. ډرامه یې ترې جوړه کړې ده.
3. کیسه یې ترې جوړه کړه.
4. ډزې په قراره نه کیږي.
4. د یو چا واده و او خلکو په کې ډزې کولې ، د زوم پلار راغی او په خلکو یې غږ وکړ وه خلکو ډزې په قراره کوی.
5. ډمه ښه گډیږه چې ښه شرمیږي.
5. چې څومره ښوریږي هومره به شرمیږي.
6. ډمامې وهي.
6. اعلانونه کوي او خلك خبروي.
7. ډلیز مرگ جشن دی.
7. د ډیرو خلکو سره چې سپری یو ځای مړشي دخو شالی مرگ دی.
8. ډولی ډولی مه کیږه.
8. په صورت روغ دی خو کارونه دلیونیو کوي.
9. ډوله چیرته دې و هم چیرته غږیږي.
9. زه څه وایم اوته څه وایې .
10. ډوډی زما خورې غاږې د ارسلاخان کره.

10. خرڅ درباندي زه كوم او گټه دې بل ته رسيږي.
11. ډول او ډمبک وهي.
11. څه ساز او سورد يې شروع کړی دی.
12. ډول او ډمبک دې واخله څه.
12. خپل سامان واخله څه.
13. ډ ډه يې واچوله.
13. نور دتلو نه دی د همدې ځای شو يا دا چې ځان يې لټ کړ.
14. ډ لې ډلې کيږي.
14. ټولني جوړوي او مسلاتونه کوي.
15. ډانگ پيل يې ورته و وايه.
15. ښکاره او سپينه يې ورته ووايه.
16. ډير مې مال بد مې حال.
16. چې دسړي هستي ډيره وي خوب او خندا يې ورکه وي.
17. ډيران يې اور اخيستی دی.
17. دومره قهر ورغلی چې بيخي يې غصه نه سړيږي.
18. ډيل مه کوه چې اوگره سړيږي.
18. نو ر ورته مه گوره.
19. ډير خوره زهر او گنډير خوره.
19. هر څوک چې په ځان باندي يو شی زيات کړي نو بيا خرابيږي.
20. ډيرې خولې ډيرې خبرې.
20. څومره چې خولې ډيرې وي خبرې يې هم ډيرې شي.

21. ډوډۍ که پردۍ وه گیده خو دې خپله وه.

21. یو سړی په چا میلمه شوی و او هلته ډوډۍ خوندوره وه میلمه ډیره خوړلې وه بیا یې گیده خوړیده کورته چې راغی ویل یې چې گیده مې خوړېږي ، د کور خلکو ورته وویل که ډوډۍ پردۍ وه نو گیده خو دې خپله وه.

22. ډانډس یې کړ.

22. سپک یې کړ ، هرڅه یې ورته وشیندل.

23. ډبلۍ که ماته هم ده دکولال د پچي بیخ به اوباسي.

23. د کولال د کتیو قطار ماتولای شي یا که یو سړی ډیر بې کاره هم شي یو کار کولای شي.

24. ډیر یې نه میندل لږ یې نه اخیستل.

24. ډیره گټه یې کولای نه شوه او لږه یې نه خوښیده.

25. ډانډس باندې روسی دتوپ گمان کوي.

25. د جهاد په شپو کې کامې ته د روسیانو یوه لویه قوه راغلې وه ، نداپانو ډانډسان په اوږویني وو او په کلیو گړخیدل چې چیرې مالوچ وټکوي خو پرې روسیان ورپېښ شول ، کله چې روسیانو ډانډسان ولیدل ، نداپان یې سمدستې شهیدان کړل او ډانډاسان یې دځانه سره پر ټانگونو کینودل او دثمر خیلو کیمپ ته یې یوړل او ویل یې چې موږ دومره باسمنچیان یعنی کمونستانو دجهاد په وخت کې مجاهدین اشرار بلل اشرار مړه کړل او توپو نه مو ترې راوړل.

(ر)

1. رمبراره یې وکړه.

1. نور ترې کارنه کیږي لت شو.

2. رمبرارې یې ترې ویستې.

2. ډير يې وواهه اويا ډير يې وځورولو.
3. روژه نه خورم ډوډی خورم.
3. چا روژه خوږه بل ورته وويل چې روژه ولې خوږې هغه ورته وويل چې روژه نه خورم ډوډی خورم.
4. روغ درنځور دحاله څه خبر دی.
4. دخوښيو خاوند دغمجن په غم څه پوهيږي.
5. روغ صورت اختر دی.
5. روغه څټه خو ښي او خوشالي ده.
6. روغ صورت پاچاهي ده.
6. روغ ځان تر پاچاهي هم ښه دی.
7. روغه ورځ يې نشته.
7. خير يې ونه لیده.
8. روغ لیونی دی.
8. په صورت روغ دی خوکارونه دليونيو کوي.
9. روستی عقل چې رومبی وای.
9. چې اوس پو شوم کاش چې تر دې پخوا پوه شوی وای.
10. رادې نه کړ رانه غوڅ دې کړ.
10. يو څوک يوکس ته ديوه شي په تمه ورشي مگر هغه پرې خپل کار وکړي او بيا يې تش رارخصت کړي.
11. رښتيا يا له ورو ياله زرو پوښته.
11. په يوه کلي کې چې يوه موضوع پيدا شي او دپلټنې له پاره يې يو څوک راشي او دکلي خلک غواړي چې موضوع پټه کړي او ترې منکرشي. نو سړی بايد بيا يا واړه وپوښتي يا زاړه.
12. راستي زوال نه لري.
12. رښتيا عبث نه ځي.

13. را وايې خله نوم يې مه يادوه.

13يو پاچا چيرې په ښکار وتی و او په بيابان کې پرې شپه راغله د يوه کوچي کيردۍ ته ورغی او دهغه سره يې شپه شوه، دخوب وخت شو او دکوچي کره پرستني نه وې يو د اوبنې ځل پروت و کوچي ويل پاچا صيب داځل به درباندي و اچوم چې ساړه دې ونه شي پاچا ويل رنگ يې ورکه وه، پاچا څملا ست او دشپې يخني ونيوه بيا يې کوچي ته ورغړ کړ چې څه تلتک ملتک نه شته کوچي وويل صيب ځل شته ، پاچا ويل ورك يې کړه خو چې کله شپه ښه پخه شوه دپاچا ډيره يخني وشوه او بيا يې په کوچي ورغړ کړ چې څه اسباب نشته هغه وويل صيب ځل شته ، پاچا وويل چې نوم يې مه اخله خو را باندي يې را واچوه.

مونږ افغانانو هم ښه مشر غوښته خو چې نه پيدا کيږي نو اوس مو چې هر څوک واکمن شي او چې هر څنگه وي شپې به ورسره تيره وو.

14. رنگ ته يې مه گوره خو ند ته يې گوره.

14. ديوه چا ظاهري ښه څه بيکاره غوندي ښکاري خو هغه به ډير يوه او کار يگر سپری وي .

15. روزې په طالعو ده نه په هلو ځلو.

15. هر څه سپري ته له ازل نه رسيږي په ډيرو هلو ځلو نه ده.

16. ريچې ويل که خوله کې مې لومه نه وای د انسان به مې ماغزه راويستي وی.

16. دځينو خلکو وسه نه رسيږي خو ډير ظالمانه خويونه لري.

(ړ)

1. پرانده ته چشمې څه په کار دي.

1. درانده پرې نظر نه زياتيږي.

2. روند دخدايه څه غواړي دوه سترگې.

2. د روند لومړی ارمان سترگې وي.

3. پروند يوارامسا ورکوي.
3. هونښيار سپری يوار تيروزي.
4. پروند درنا په قدر څه پوهيږي.
4. جاهل سپری د علميت او پوهې په قدر نه پوهيږي.
5. پروند په چراغ څه کوي.
5. ناپوهه ته ښه کار او بد کار يو شان ښکاري.
6. پروند خوړند يم نو سترگو ته مې گوتې مه راوړه.
6. مصيب او غم خو مې تاته معلوم دی ځله يې راته هره شيبه وايې.
7. پرونديې شل ته په شاګری دی.
7. په يو بيکاره دبل بيکاره کار کوي.
8. پروند په گډا څه کوي او کون په نغارو څه کوي.
8. پروند دگډا په خوند نه پوهيږي . او چې هر څومره ښه اوازونه وي گانه ته خوند نه ورکوي ځکه چې په اسانه يې نه شي اوريدلای.
9. پروند يو وار ټکر کيږي.
9. هونښيار سپری يو ځل نيم غلطیږي.
10. پروند ته تور او سپين يو شی دی.
10. ناپوهه دښو او بدو توپير نه شي کولای.
11. پروند خپله خوله نه غلطوي.
11. په ناپوهو خلکو يوازې خپل ځان گران وي.
12. پنده سپی ده په خپلو بچو غل کوي.
12. خپل خلك ترې ناقراړه دي.

(ز)

1. زاره په خواړه.
1. زړو ژوند په ښو خوړو دی.
2. زده کړه دزانگونه تر قبره پورې ده.
2. یعنی زده کړه تر عمره نه خلاصیږي.
3. زرگره ده.
3. ډیره هوښیاره ده.
4. زر هم غم او بې زره هم غم.
4. که دې دولت درلود هم غم دی او که دې نه درلود نو غم دی.
5. زرگر دمور دنتکی نه هم غلا کړې ده.
5. په زرگرانو کې صادقان نه وي.
6. زر چې لري زمري به هم ستا غلام وي.
6. چې پیسې لري ډیر غټ غټ قدرتونه ماتوي.
7. زړه ورپورې مه تړه.
7. باور او اعتماد پرې مه کوه.
8. زړه مې غلبیل، غلبیل دی.
8. ډیر غمجن یم زړه مې سوری ، سوری دی.
9. زړه چې غمجن شي ستر گې ژاړي .
9. چا ته چې تکلیف پیداشي ظاهري اثرات یې ښکاري.
10. زړه یاري زین کړی آس دی.

10. پخوانۍ دوستي او اشنايي د باور وړ او سمه لار ده.
11. زمرو کې نراوښخه نشته.
11. مېرونه ټول مېرونه وي.
12. زامن د پلار په شان وي او لونيې دمور په شان.
12. په زامنو کې زياتره د پلار خويونه وي او په لونیو کې زياتره دمور خويونه وي.
13. زورېې دملخ لگېږي مې په مخ .
13. هيڅ هم نه يې خو په سترگو کې راننوځې.
14. زما دې سوال ورك شي او ستا دې دا د ورك شي.
14. چې يو سوالگر د ډير شي په تمه وي او سپری لږ وركړي.
15. زور غم تازه كوي.
15. بل كار يې نشته بيكاره دی زاړه غمونه تازه كوي.
16. زړه دغوښې دی.
16. هر څه غواړي.
17. زور شو او سوړ نشو.
17. ځينې خلك تر اخره پورې دبد خوی او بد عادت نه لاس نه اخلي .
18. زور دچل كونه شكوي.
18. چې زور راشي بيا چلونه نه ټينگېږي.
19. زوم لرگی دی.
19. د پگښتنو په ځينو سيمو کې چې يو پلار دخپل زوی له پاره دچا په لور مرکه كوي او دهغه سپري به ورته دخيښۍ خوښه راخله نو ددې له پاره چې د زوم همت او قوت معلوم كړي، چې لورته مې روزي گټلی شي او كنه نو ازموينه به يې پرې كوله ، يو سخت او غوټن لرگی به يې پيدا كړ او زوم ته به يې وركړ چې دا په تېر ټوټې كړه كه چا به په لږ وخت کې دا كار وكړ هغه به ډير تكړه و نو بيا به يې گوړ ماتى وكړ.

20. زه پور غواړم دی نور غواړي.
20. زه ترې زوړ غواړم او دا لا نورې هم غواړي.
21. زه دگناه گار قبر په هديره کې پیژنم.
21. زما سره ډیره تجربه ده خلك پیژنم.
22. زه دې مړی ژاړم ته مې خولې پورې خاندې.
22. یو څوک د چاسره په یوه کار کې څه مرسته کوي، مگر هغه ښاغلی ددې د مرسې او کار کولو یورې خاندې .
23. زه دې پوزه غوڅوم ته رانه چار گل غواړې.
23. یو سړی و او خپله ښځه یې ډیره بدې شوه او قهر یې ورته راته سړی دپینور اندرشیر ته روان و او څه پیسې یې بدلو لې ښځې یې ورته کړه چې سړیه چې را تلې ماته به په اندر شیر کې یو چار گل واخلې ، سړي ورته کړه چې زه دې پوزه غوڅوم ته رانه چار گل غواړې.
24. زه دې په مسلمانۍ کې شک گنم ته راته مریدان نیسې.
24. زما دې په زده کړه کې شک دی ته استاد شوې.
25. زه دخان نوکر یم نه د بانجان.
25. خان بانجان خوړل، نوکر ته یې وویل چې یاره ډیر خوندور بانجان دې بله ورځ بیا خان صاحب د ډوډۍ په وخت کې بانجان خوړل خو پرې بد لگیدلي او بیایې نوکر ته کړل چگې یاره بانجان خو ډیر خراب شی دی نوکر وویل چې هو صاحبه ډیر خراب شی دی.
- یو چادې نوکر ته وویل چې څنگه تیره ورځ دې ورته ښه ویل مگر نن والي چې خراب دي په دې وخت کې نوکر کړه چې زه خان خوشالوم دبانجانو سره مې کارنشته،
26. زه په تا ته خطا.
26. زه په تا زهیر یم خو ته زما د ضرر کارونه کوي.
27. زه زړه در وړم ته سړی راوړې.
27. زه ډیر اخلاص درسره لرم مگر ستا خوا خوړي راسره نشته او یو څه تکلیف هم راکوې.
28. زه خوته شوم ته څه شوې.

28. یو سړی و او حبن قطعه نومیده ، په خپله غاړه کې یې یوه غاړکۍ اچولې وه او خپل ځان یې پرې پیژنده . بل ورځ یې ورور دا غاړکۍ په خپله غاړه کړه . نو ده ورته وویل چې لالا زه ته شوم ته څه شوې؟

29. زه به یې پرېږدم که دې مې پرېږدي.

29. یو هلك و اوبل ته په غیږه ورغلی و او په دې عین غیږه کې سره په جنگ شول یو بل ځملاوه خو دا لاندینی یې نه پرېښوده ، دې برني ته یو ملگری ولاړ دی او ورته وایي راځه چې څو پرېږده یې، برني ورته کړه چې زه خو یې پرېږدم دې مې نه پرېږدي .

30. زر څه او زر را څه.

30. که یو څوک غواړي چې یو لرې ځای ته یو کار پسې یو سړی ولیږي او غواړي چې بیرته زر سوال او ځواب راوړي نو بیا داوایي.

31. زه لاپخوا مست وم بنگ مې بهانه شو.

31. یو بنگي بنگ ځکلي و او ځان یې مست ، مست او پورته پورته اچاوه چاورته وویل چې دا بنگ مه ځکوه چې بیا دې مستوي، بنگي ورته وویل زه لاپخوا مست وم دبنگو تا ټیرنه دی.

32. زه پردو غمونو وخورم .

32. پردو اندیښنو په تکلیف کړی يم.

33. زلمي کې چې غیرت نه وي سر یې دپرې کولو دی.

33. زلمی چې غیرتي نه وي د پرېښودو نه دی.

34. زه دبې بې سره خوښه يم.

34. په یوه ښادۍ کې یو کور ډیرې ښځې را غوښتې وې په دې کې کومه ډیره معتبره ښځه هم راغلې وه هر چا به ورته سترې مشې کوله کور والا ورته په کټ کې توشک او بالښت کیښودل او بي بي تکیه ووهله ، دکلي یو ه غریبه ښځه راغله بې بې ته یې سترمشی وکړه او هملته ورسره کښیناسته چې بې بې یې پښو غځولو ته نه پرېښوده د کور ښځو ورته وویل چې د بې بې نه رادې خوا شه لاندې کښینه ښځې وویل نه زه د بي بي سره خو شاله يم.

35. زنگ وهلې تورې نه نه توره ښه ده.

35. ددیکاره اشنا نه نه اشنا ښه دی یا ددیکاره وسلې نه نه وسله ښه ده.

36. زارې يې د زور اندازې ته ورسوله.
36. دومره زاري يې وکړه چې سپرې مجبور شو چې څه وکړي.
37. زر زردار ته ورځي.
37. چاسره چې ډير دولت وي نو هماغه ته ډير دولت ورځي.
38. زر زور لري.
38. څوک چې دنيا دار وي هغه زورور هم وي.
39. زړه چې مين شي ستر گې ژاړي .
39. ديو چا غم او خوشالي په بل دوست اغيز کوي .
40. زړه زړه ته لار لري .
40. څوک چې دچا خوښيږي دهغه هم هغه سپرې خوښيږي.
41. زما پيدا په مالگيا.
41. سپریتوب مادر زده کړ تکليف دې هم اوس ماته دی.
42. زمروته خدای په غره کې غوښې رسوي .
42. چې څوک سپرې شو که بيا په غره کې کښينې هم ځلک به يې احترام کوي او احتياج يې رفع دی .
43. زور په غريبو ازموي.
43. زور ورته څه ويلای نه شي او دخپل زور تجربه په غريبو کوي .
44. زه مې لالا سره راغلی يم.
44. په يو ځای کې يودوه ورونه غلا ته تللي و او د کور خاوند ور باندې راوښي شو . مشر ورور يې په کندو کې پټ شو او کشر د کور خاوند ونيوه. او پوښتنه يې ترې وکړله چې دلته دې څه کول . کشر غل ورته وويل زه مې دلالا سره راغلی يم ويل يې لالا دې چيرې دی؟ ده ويل په کندو کې ناست .
45. زه دادې مز دوره ادې د کلي مزدوره.
45. دغلام غلامي کوي.

46. زړه چې تنگ نه وي ځای تنگ نه دې.

46. یو څوک چې په یو ځای کې تنگ ناست وي او بل سړی راشي دا خلک ځان تنگ کړي او هغې ته ځای ورکړي. نو راغلی سړی ورته وایي چې تنگ مې کړئ. هغه خلک ورته په ځواب کې وایي چې زړه تنگ نه وي ځای تنگ نه دی.

47. زه په تمه ته بیغمه .

47. یو څوک یو چاته دیو کار دکولو په تمه وي او دهغه نه یا هیر شوی وي او یا یې قصداً نه کوي او یا یې دناراستۍ نه نه کوي .

48. زه مور ټینگ ترلی يم.

48. نه مې څوک غولولی شي اونه مې څوک وپروولی شي.

49. زمري دځناورو پاچا دی.

49. دټولو ژويو څخه په زمري کې قوت زیات دی ځکه پاچا دی .

50. زور به یې په لسمه میاشت معلومیږي .

50. لومړی خو دمزو وخت وي دتکلیف وخت یې بیا په لسمه میاشت وي .

51. زه ژوندی سړی يم .

51. بیداره يم، څوک مې نه شي غلولای.

52. زمانه هماغه ده خو انسانان بد لیري .

52. په زمانه کې بدلون نه راځي ، په خلکو کې بدلون راځي،

53. زړه یې ښه که کار پرې وکه .

53. چې زړه خوشالوي نو کار هم په اخلاص کوي .

54. زه سترې ته خفه .

54. مانا داچې هغه احسان هومره مې هم نه منې او خپه لا سرباري یې.

55. زه چې ستا په منگ ومه بوټی دلونگ ومه.

55. زه چې ستا په منگ ومه ما ډیر ښه ښه کارونه کول.

56. زوی بادام دی او لمسی دبادام مغز دی.

56. دزوی نه لمسي گران وي.

57. زه دې هم دلور غوندې کړم او ځان دې هم.

57. یو چرسی و او دچنگانې په میاشت کې د روژي میاشت وه ، د روژې شپږویشتم و، سهار چې چرسی را پاڅیده او بښکته اسمان ته یې وکتل ، میاشت دلور غوندې نری. وه . داخپله گوته یې را کات کړه او دلور شکل یې ترې جوړ کړ او میاشتی ته یې وویل چې ځان دې هم داسې راکوړ کړ او زه دې هم را کوړ کړم .

58. زه خپل حال هم داسې وایم لکه پردی.

58. صادق یم په زړه کې څه نه ساتم .

59. زړه یې مورډی.

59. زړه یې صبر شو .

60. زړه یې صوتې دی.

60. خپه دی ، مور دی.

61. زما د سره تیره خدایه مه کړې دنیا ډیره گ

61. چې زما برخه په کې نه وي هغه دنیا او دولت دې ډیر نه شي گ یا دا چې له ما پاتې کیږي خدای (ج) دی ډیره کړي چې نور به یې بیا خوري گ او په حدیث مبارک کې دنیا په درې برخو بڼودلې ده ، لومړی هغه ده چې ده وخوره هغه هم دده ده دویم که د خدای (ج) په رضا یې ورکړه هغه هم دده ده او دریم هغه ده چې هغه دده نه ده او د ورثو یې ده گ

62. زما برخه وشوه د خدای ونه شوه گ

62. یو سړي غنم کرلي و او یو فقیر راغی زکات یې ترې غوښته گ سړي وویل چې ماته زکات نه کیږي گ فقیر ورته وویل چې ولې نه کیږي فصل دې شوی ؟ سړي بیا کړل په فصل کې خو عشر دی لسمه برخه د خدای (ج) ده زما نهه منه غنم شوي او لسم من یې نه دې شوی چې هغه د خدای (ج) برخه ده گ نو تاته څه درکړم گ

63. زوی چې دې نیازبین شونه د ستا شو نه ددین شو گ

63. هغه زوی به نه تاته گټه ورسوي او نه به د خدای بنده گي وکړي يو بې کاره فرد او د ټولنې د اوږو بار به شي
گ

64. زوی د خپل سوري لاندې ساته گ

64. يعنې خپل اولاد خپل سر ته مه پرېږده گ

65. زما خولې ته د توت اهميت نه ورکوي.

65. زما ويناوې او نصيحتونه ورته بې ارزښته دي.

(ژ)

1. ژامنو ر سپری دی .

1. بلا خور دی.

2. ژامنه کې يې يو غاښ نشته .

2. يعنې ښه سپين ږيری شوی دی.

3. ژامنې به پرې ماتې کړم .

3. له خبرو او خوراک نه به يې او باسم.

4. ژبه لمده ده هرې خوا ته اوږي.

4. څوک چې خپله خبره بدله کړي .

5. ژبه يې په ويلو تناکې شوه.

5. ډير يې ورته وويل .

6. ژرنده کې يې شپه شوه .

6. تکليفې شپه پرې راغله .

7. ژړنده که دپلار ده هم په وار ده.
7. سپری باید په هر کار کې ترتیب په نظر کې ونیسي .
8. ژړنده یې گرځي بلا یې پرځي.
8. د چا چې ژړنده وي نیستي به ترې لرې وي.
9. ژړنده گړي ښځه ده تیار مزد ته ناسته ده.
9. تیاره گټه خوري زحمت نه گالي .
10. ژړنده کې وایه بله ځای کې مه وایه.
10. که غواړې چې اولس پرې خبر شي نو په ژړنده او جومات کې یې وایه.
11. ژوره ده وینې یې وڅښکلي.
11. یو سپری چې دمال په راټولو نه مریږي .
12. ژبې ته " 32 " غاښونه په قهر وي .
12. دزورورو په منځ کې چگې څوک او سپري او بیا هم سلامت پاتې وي .
13. ژمی یې تود اوړی یې سوړ .
13. یعنی په مزو او چر چو کې دی .
14. ژمی هغه وخت وي چې یا باد وي یا باران وي .
14. یخني دباد او باران سره وي .
15. ژوند دې سخت دې له مرکه بد تر .
15. ډیر ستونزمن ژوند یې دی چگې مرگ ترې ښه دی .
16. ژوند نه یې مگرگ ښه دی .
16. سپک او بې حیا یې کوي .
17. ژبه یې دغوڅولو ده .

17. روغه خبره نه کوي .
18. ژبه يې دملا نه تړلې ده .
18. ډيره زباندرازه او بې شرمه بڼخه ده .
19. ژمنی دپسرلي وال دوه برابره دی .
19. په ژمي کې چې مېړه يا اوزه بچی راوړي هغه دپسرلي دېچيو دوه برا بره قيمت او ارزښت لري .
20. ژوبل دی يعنې عاجز دی .
20. تاواني شوی دی يعنې څه نه لري .
21. ژبې باندې ولاړ نه دی .
21. په ژمنه او وعده ولاړ نه دی .
22. ژولې خبره کوي .
22. غوڅه او پاکه خبره نه کوي .

(س)

1. سبا نارۍ يې وگوره غرمه پرې پاتې شه گ
1. اول يې گوره اخر پرې قياسوه گ
2. سپاهي خان ستاڼي گ
2. خپله لوي پخپله وايي گ
3. سپلمۍ په خان کې ټکۍ کوي گ
3. سپلمۍ يو بوټۍ دی چې ډيرې پۍ لري چې په کوم ټپ باندې ولويږي بيخي يې ناسور کوي گ يعنې خانته په خپل لاس يو تکليف پيدا کوي گ
4. سپره وژني ريچه يې مزد اخلي گ
4. د لږ کار ډيره گټه غواړي ، يادا چې په يو خسيس کار باندې هم خپل اجر او گټه غواړي گ
5. سپيرکۍ په کې مه خرخوه گ
5. کار په کې مه لره ، البته زجرأ ورته ويل کيږي گ
6. سپيره ميدان دی گ
6. هيڅ هم نشته گ
7. سپۍ چې سپۍ دی هغه هم په لکۍ خانته ځای پاکوي گ
7. څوک چې په کوم ځای کې اوسيري بايد چې د هستوگنې ځای يې پاک او نظيف وي گ
8. سپين غر د واورو خالي نه وي گ
8. د کور له ميلمانونه تش نه وي ، افغانستان بې ميرونونه وي
9. سترکې د سترگو نه شرميږي گ
9. چې سترگې مخامخ شي بيا ترې خلك حيا کوي گ

10. ستا د خیره مې توبه ده سپي دې کورې که گ

10. خیر نه دې تیر خو شر هم مه راپینوه گ

11. ستوان خوړل او شپیلی وهل نه کیږي گ

11- توتان چې د اوږو غوندې میده شي ستوان ورته ویل کیږي ، چې پنجشیریان یې ډیر خوري ، نو ستوان چې په خوله کې پراته وي شپیلی ورسره نه وهل کیږي گ

یعنې په یو وخت کې دوه ضدکارونه نه کیږي گ

12. سردې سر نه دی او وزې ښې خو ښوې گ

12. یو چا په خپله ورورۍ کې د اوزو یا چیلو رمه سره ویشله ، کشر ورور به ځانته ښه اوزه کتله او بیلوله به یې مشر ورته په قهر شو او دا خبره یې ورته وکړله گ

13. سر مې بېر دی که لغړ ویل ځولی کې به در توی شي گ

13. نایي ته یو سړی ناست و او سر یې خریلو ، په دې وخت کې یې د نایي نه پوښتنه وکړه چې د سر وینستان مې اوږده دي که لنډ گ نایي ورته وویل چې اوس به دې ځولی کې در توی شي گ

14. سر چې دې وکړ په یو ور راشه جامې چې وینځې نو په مور راشه گ

14. د دوه ورونو ښځې پخپل منځ کې سره ورانې وي یو د بل ښه جامه یې هم بدې شي او راحت یې هم بدې شي ، او چې ښځه جامې وینځې ډیره سترې شي گ نو که په مور راشي یو څه تاوده ساړه به ورته کښیږي او ستریا به یې پرې رفع شي او چې سر یې غوړ کړی او کوڅۍ کړي وي او ښه سینگار یې کړی وي نو په یو ور دې راشي چې هغه خفه شي گ

15. سر مې په کې سپین شو گ

15. ډیره تجربه په کې لرم گ

16. سر بانډی یې ورواړوله گ

16. زور یې پرې زیات راوست ، تاوان یې پرې زیات راوست گ

دوه غوایان چې دهقان په قلبه سره وتړي او یو قوي او بل کمزوری وي نو بیا هغه بل ته سر بانډی یا لودره وربوروي چې په هغه قوي زور زیات راشي گ

17. سر یو دی سوداگانې ډیر دی گ

17. یو سر دی تکلیفونه او کارونه ډیر دي گ

18. سُډوم ته شین دی گ

18 – سودم یوه سیمه ده چې تقریباً د مردان شمالي شرق ته پرته ده هلته وچکالي راغله خلك يي د پینبور خواته مهاجر شول او ددی مهاجرت یې ډیره موده وشوه غوښتل یې چې بیرته خپل کلي ته ولاړ شي گ ځکه چې دوی فکر کاوه چې گسمه به شنه شوی وي او وچکالي به ختمه شوې وي ، په دې وخت کې چا ورته وویل چې کډه مه وړئ اوس هم اسمان سودم ته شین دی او بارانونه نه دي شوي گ

19. سپری چې زوړ شي مرض ته جوړ شي گ

– 19. په زاړه بدن باندې مرض ډیره اغیزه کوي گ

20. سپری په رنگ نه سپری کیږي گ

20. په جامه او په رنگ سپریتوب نه دی گ سپریتوب لیاقت او پوهه غواړي گ

21. سپری هغه دی چې پخپله هم پوهیږي او د بل مشوره هم ومني گ

21. مشوره اوریدل او مشوره غوښتل په یو کار کې دا غټ سپریتوب دی گ

22. سپری سپری نه دی نوم یې فتح خان دی گ

22. سپریتوب په کې نشته او نوم یې غټ یښي گ

23. سل روپی پور که زوی په بازار لوی که گ

23. یعنې په زوی باندې تاوان وکړه ، د خلکو سره یې اشنا کړه چې جهان وگوري او سپریتوب زده کړی گ

24. سل دې و مره د سلو سر دې مه مره گ

24. ډیر دې نه وي خو د قوم یاد کورنی مشر دی وي گ

25. سل په لالي پورې دایو یې د بنگړو گ

25. یو چا په خپلې معشوقې ډیر مصرف کړی و او په جیب کې یې یوه روپی پاتې وه په هغی یې هم ورته بنگړي

واخیسته گ چا ورته وویل چې تاخو د ځان سره هېڅ پرینښودل بیا دی ورته وویل :

26. سل خبرې سر يې يو دی گ
26. په يوه موضوع کې ډيرې خبرې وشي خو نتيجه يې يوه خبره وي گ
27. سم چر پرې ور روان دی گ
27. ډير زغرد ورباندې راځي بريك پرې نه نيسي گ
28. سم زما ځواني راغله سم مسلماني راغله گ
28. يو هندو پنځلس کلن و چې مسلمان شو گ او سمه روژه هم راغله ټول گ احكام پرې فرض شول نو هندو بيا دا وويل :
29. سوری يې په تيرو ولي گ
29. ډير يې بديسي ان تردې چې سيوری يې هم خوښ نه دی گ
30. سوری ستنه يې هم ورنه کړه گ
30. هيڅ يې ورنه کړل گ
31. سوری مشکنه نه لري گ
31. هيڅ هم نه لري گ
32. سور د پلي د حاله خبر نه دی گ
32. د راحت څښتن د غمگځپلو او ستونزو وهليو د حاله خبر نه دی گ
33. سيلاب چې هر ځای و خوت و خوت گ
33. زور چې په هر ځای راغی نو راغی يعنې مخه نيول يې سخت دي گ
34. سيند چې سپری واخلي هر بوټي ته لاس اچوي گ
34. يو کس چې ارشي بيا نو له هر چا نه د خپلې اړتيا د رفع کولو هيله کوي گ که ترې کيده اوکه يه ؟
35. سيالين د نښې منځ ولي گ
35. له ورايه هر چاته پردی کار اسانه ښکاري گ
36. سیری زما ده او دانې د خان دي گ

36. باجوړ او د پښتنو په ځينو نورو سيمو کې داسې رواج و چې خانانو، نوابانو او ملکانو به ملا، نايي او نورو کسبگرو ته يوڅه ځمکه ورکوله خو چې د حاصل وخت به راغی خان صاحب به ترې يووړ چا به چې د نايي نه پوښتنه وکړه چې دا سیرۍ ستاده هغه به دا ویلی گ

37. سوری يې په تبر وهي گ

37. ډېر يې بدیسي گ

38. سیلیۍ چې نه وي ځانگې نه ښورېږي گ

38. کار د خپلو نښونه ښکاري گ

39. سر يې په خط کینبود گ

39. تابع شو ، تسليم شو گ

40. ستا په خبره يې پرتوغاښ وشکیده گ

40. په خپله غلطۍ پوه شو گ

41. ستا ښه به په زړه کړمه نو وير به درته وکمه گ

41. ښيگڼه به دې يادوم او خپگان به درباندي کوم گ

42. سپری سپری نه دی په مونږ ملک دی گ

42. داخو چندانې سپری نه دی، خو زموږ هم خونده نشته گ

43. سپري ورك شول چې زما پلار ملك شو گ

43. د يو سپري خور په بل وطن کې واده وه ، ورور د خور د پوښتنې له پاره هلته تللي و خور يې ترې د کور د لويو وړو پوښتنه کوله گ ورور ورته ډير په خوبۍ وويل چې زيری مې درباندي پلار دې ملک شو ، انجلۍ په شپ شپ وژړل او ويې ويل چې ولې نور سپري ورك شول چې زما پلارم ملک شو گ

44. سپييه چغې شه د چا د مخې شه گ

44. خپل او پردی وپيژنه بيا خبرې کوه گ يعنې د هر چا پورې مه نښله گ

45. سپری په خوی سپری دی گ

45. سپری په اخلاقو سپری کیږي گ

46. سور سترگي نه لري گ

46. گټندوی او ملا تری نه لري گ

47. سترگي یې سرې دي گ

47. په قهر دی گ د یو لیوه او گیدر سره اشنایي وه گیدر لیوه ته ویل چې کله تاماته وویل چې ماما سترگې دې سرې دي نو زه به هغه وخت په ښکار حمله کوم گ یو وخت لیوه وړی شوی و او یوه تیار قچر په ځنگل کې گرځیده ، لیوه گیدر ته وویل چې ماما سترگې دې سرې دي گیدر چې په قچر برید وکړ قچر په کلکه لته باندي وواهه او هډوکی یې ورمات کړل او تر ډیره وخته بې هوښه پروت و کله چې لږلر را په خود شو، نو لیوه ته یې کړه چې سترگې مې سرې نه وې تا هسې ویل چې سرې دي گ

48. سره او سپین ورته ښيي گ

48. وطن ورته شپښم کړي ، پسرلی ورته جوړ کړي هسې یې تیر باسي گ

49. سر د پاسه سر وي گ

49. د زور د پاسه زور شته گ

50. سوه چې پیدا شي تازي ته غول ورشي گ

50. چې د کار وخت شي ورك شي يا پلمې کوي گ

51. سپي د ملنگ سره وران وي گ

51. ځکه چې د ده دبادار له کوره څه غواړي گ

52. سیل هم سیل سر گرداني هم سیل گ

52. که یو سپری د یو کار پسې یو ښه ځای ته ولاړ شي ، که کار وشو خو ښه ده او که ونه شو دا ستړیا او گرځیدل یې هم یو کار دی گ

53. سیاست کې نننی دوست سبا دښمن او سبانی دښمن د بل سبا دوست دی گ

53. سیاست کې دوست او دښمن یو دی گ

54. سلیم عقل په سالم بدن کې وي گ

54. چې سپری په بدن روغ وي کارونه هم ترې ښه کیږي او خبرې یې هم د سپریتوب وي گ

55. سپی مې کړې کشر مې مه کړې گ

55. ځکه چې هر څوک په کشر باندې مینتونه کوي گ

56. سل زامن د سپي یو د زمري گ

56. نا امله چې څومره ډیر وي هیڅ دي څوکه اهل یو تن هم وي ډیر څه دي گ

57. سپی چې ډیر بچي راوړي هم کړنج نه کوي گ

57. په ډیروالي نه ده په اهلیت او اصلیت ده گ

58. سپورې ستغې یې ورته وکړې گ

58. بدې بدې خبرې یې ورته وکړې گ

59. سپورې او ستغې مه وایه گ

59. بدې خبرې مه کوه گ

60. سر په وینستو دروند نه دی گ

60. خپل بار او خپل تکلیف دروند نه وي گ

61. سر مې درنه قربان خو څه رانه مه غواړه گ

61. هسې دې مخلص یم گ

62. سر دې سلامت وي د مال پسې مې بلا گ

62. کله چې یو کس زیانمن شي مال ترې ولاړ شي او دی روغ پاتې شي نو بیا ځلک دا وایی گ

63. سر یې بل چا وړی و گ

63. نکل داسې دی چې : یو پاچا د مجرم په سر باندې انعام ټاکلی و او ویلي یې و چې که هر چا یې سر راوړ نو دا انعام به واخلي ، نو وخت داسې راغلو چې نوموړی مجرم چاوژلی و او سر یې ترې وړی و ، یو بل سپری راغلو او د مجرم پښې یې غوڅې کړې او د ځان سره یې یوړی او غوښتل یې چې یو څوک پیدا او واسطه کړي او پاچا ته ځان

ورسوي يو تن يې پيدا كړ خو هغه سړي ورته وويل چې د مجرم سر دې ولې نه راوړه چې پښې دې راوړي دي گ
سړي ورته كړه چې سر يې بل وړی و گ

64. سل نغري لري خو غوښه پرې نه پخپري گ

64. د نارينتوب خبرې ډيرې كوي مگر عمل يې نشته گ

65. سل كاله پس يې بدل واخيسته ورته يې وويل چالاكي دې وكړه گ

65. نو كس سل كاله وروسته د خپل نيکه كسات واخيست بل ورته وويل چې ډيره چالاكي دې وكړه يعنې د كسات
وخت هر وخت تازه او نوی دی گ

66. سل مړه دي او جنگ ورته نه وايې گ

66. يوه ښځه وه او په لاره يې مندې وهلې ، بل ترې پوښتنه وكړه چې خيريت دی څنگه مندې وهې ، ښځې ورته
كړل چې خير خيريت دی زه يې د عاشور لالا سره ونيولم او خلك سره په جنگ شول او يو څو كسان سره مړه شول
خو نور خيريت دی گ

67. سوه چې بار شي څومره به يوسي گ

67. د يوه كمزوري سړي نه به د قوت څه تمه كوي گ

68. سیرلی خپلې مور سره ځملي گ

68. هر څوك خپل خوا جوړي سره نږديوالی غواړي گ

69. سل سرونه لمدوي يو په كې نه كلوي گ

69. ډيرو ته تمې وركوي خو د يو كار هم نه كوي

70. ستاسو سپي خو زمونږ تېر نه دی راوړی ؟

70. يو زوم و او تازه يې كوژده كړې وه گ كور يې نږدې و ، او د ورځې به څوواړې د خوانښې كړه تلو او يوه پلمه به
يې كوله دا ځل ترې نورې بهانې ويري شوې او دا يې وويل گ

71. سم د خبرو ماشين دی گ

71. ډير خبرلوڅ دی گ

72. سيند په شگو نه بنديري گ

72. ډير قوت په لږ مقاومت نه ايسارېږي گ
73. سر سر او كونه ستر يې دواړه لار گ
73. هر څه ورك شول گ
74. سر يې يو واخيست مال يې بل واخيست گ
74. چا مړ كړ او چا يې مال وتبنتوه گ
75. سترگې د ليدو او غوړونه د اوريدو دي گ
75. ځان به د دنيا د حالاتو نه خبروي او په سترگو به هم حالات مشاهده كوي گ
76. سر به وركړم سنگر به ورنه كړم گ
76. د خپل عزم او هوډ نه نه تيرېږم گ
77. سپي بل كلي ته تللى و بيرته زر راغى چا ويل څنگه راغلې ويل يې د عزيزانو د برκτη گ
77. يو سپي بل كلي ته تللى و د هغه ځايه سپيورا په مخه كړ او په خپل كلي يې وسپاره بيا ترې چا پوښتنه وكړه ده ورته دا وويل گ
78. سل پرې مركې كوي او ديو په قسمت كى شي گ
78. يو شى ډير خلك غواړي مگر د يو كس په برخه شي گ
79. سيند په لپه نه كمېږي گ
79. د يوې خزانې نه په لږ څه وركړه خزانه نه كمېږي گ
80. ساړه خوره گ
80. خبره كوه گ
81. سترگې يې شكيدلې دي گ
81. بې حيا دى د چا خبره نه مني گ
82. سركار د خلكو د راحت له پاره وي نه د زحمت له پاره گ
82. يعنې كله چې سركاري او حكومتي چارواكي چاته بې ځايه تكليف ورسوي نو بيا خلك دا وايي گ

83. سپي ته کپ نه اچوي گ

83. ډير بخیل دی گ

84. سپي ځکولي گ

84. دومره بخیل دی چې د سپي وړی هم خرڅوي گ

85. سرسر دی خوري او کونه ستر یې نورو ته ورکوي گ

85. ډير حاصل یې دی خوري او نورو ته هسې لږ څه ورکوي گ

86. سخي زوم د ټول کلي خوشوي گ

86. یو زوم چې په یو کلي کي کوژده وکړي ، نو بیا یې په ټول کلي لورونه زیاته وي گ

87. سترگې را باندې برگې برگې مه کوه دې ته به د چا زړه ټینگ شي گ

87. یوه بڼه وه او لږ څه د ماغی تکلیف یې دردلوده گ د خپلې ترور سره په لاره روانه وه چې مخې ته یې دواډه جوړې د ډول او سورني سره راغلې لیونې سمد واره په گډا ورته شروع وکړه ، ترور یې له ویرې لاس نه وړ وړي چې څه بد رد ونه وایي گ خو کله چې پخپله بڼه سترې شوه ، د جوړو خلك هم روان شول ، او ترور او ویره هم سره روان شول ، بیا یې دې ترور دې وریرې ته سترگې برگې کړې وې نو بیا لیونۍ ترور ته دا وویل :

(ش)

1. شپون خپلې مېرې ښې پیژني گ
1. هر سړی خپل شي ښه پیژني گ
2. شپې چې واخستې کښینه گ
2. چې کار درباندي ډیر شو او ترور یې کړې لږ فکر ورته وکړه گ
3. شیدو وره غوا د لکۍ نه معلومیږي گ
3. سړی له رنگه جوتیږي ، چې دې کې کار شته او دې کې نشته گ
4. شړۍ هم د پچیری ورکه وه پټ هم پچیری گرځي گ
4. یعنې وهل شوی او تاواني شوی هم دادی او ویریږي هم دا گ
5. شردې پینس شي چې خیر مې په کې وي گ
5. داسې یو کار دې خدای(ج) پیدا کړي چې زما په کې گټه وي گ
6. شرم خو دوه کونې نه لري گ
6. شرم ، شرم دی په لږوالي او ډیروالي نه دی گ
7. شفشف مه کوه شففالو وایه گ
7. ښکاره او غوڅه خبره کوه گ
8. شودې خورې او خبرې یې نه کوې گ
8. نعمت خورې او شکر نه اوباسې گ
9. شنډې نه میوه لري نه سوری گ
9. د بیکیانې میوه نشته او سیوری یې هم مزناک نه دی دا خلك هغه چا ته وایي چې نه یې خوند شته او نه یې رنگ شته گ

10. شوده د هر چا خوښ دي خو د پيشو پسې زيری دی گ .
10. دنيا او دولت د هر چا خوښ دي خو ځينې خلکو ورباندې ايمان ورکړ .
11. شونکړي وال وايي خدايه خوارې را پيښه کړې گ .
11. د شونکړۍ خلک ډير غريب او خوار دي او هر وخت د مزدورۍ په انتظار وي سره ددې چې ډير غيرتي او ميلمپال خلک دی گ .
12. شونکړي وال وايي ما پيدا کړه نور خلاص اوسه گ .
12. يعنې پخپله دومره همت لرو چې ځانته روزي پيدا کړو د چانه سوال نه کوو گ .
13. شولې يې شولې دي گ .
13. کار يې گران او سخت دی گ .
14. شولې او پرورې گډې وډې شوې گ .
14. کار يې مردار کړ گ .
15. شيری چې سترگې تورې کړي د چا نه بدتر دی گ .
15. چې ډير ضعيف سړی هم همت وکړي د لويو خلکو په قطار کې ځان ودرولای شي گ .
16. شين بانجان يې تری جوړ که گ .
16. ډير يې واوهه گ .
17. شينۍ په پټه نه چيچل کيږي گ .
17. شينۍ يوه غرنۍ کلکه ميوه ده چې د خوراک په وخت کې کړ پار کوي يا ځينې کارونه په پټه نه کيږي گ .
18. شين تريخی دی گ .
18. کله چې آسمان ډير شين شي نو بيا خلک دا وايی :
19. شلامير کوي گ .
19. شلا مير يوه لوبه ده چې ماشومان يې کوي گ نو که څوک هسې بې ځايه گرځي او کار نه کوي نو بيا خلک دا وايي :

20. شين شين تېغ دى گ .
20. يعنې رنگ هم نه لرى او چندانې غوښه هم نه لري گ .
21. شپې گورځې به وي ياران به نوي گ .
21. همدا زمانه به وي خو دوستان به نه وي گ .
22. شنې سترگې سرو ويښتو کې خير نوي گ .
22. مبارك حديث دى چې وايي " چې سترگې يې شنې وي او ويښتان يې سره وي د خير تمه ترې مه كوه گ .
23. شيخ دى خو په هرې بلا پيښ دى گ .
23. د شيخى له برکته يې ډير كورونه وران كړل گ .
24. شيخ دى خو پردي دولت ته ميخ دى گ .
24. دا شيخى يې د ريا ده په دې چل پردي مالونه خوري گ .
25. شيطان باندې چې د خره نظر شي هنگيرې گ .
25. حديث مبار دى : چې خر شيطان وويني نو بيا هنگيرې او چرگ چې ملايکه وويني اذان كوي گ .
26. شترمرغ كله په اوبانو کې ځان گډوي كله په مرغانو کې گ .
26. ځينې خلك د هر وخت سره سازش كوي گ او په هر گوند او رژيم کې چليږي گ .
27. شعر وايي گ .
27. غټې ويناوې كوي گ يا دا چې هسې خبرې كوي گ .
28. شعر يې جاري شوى دى گ .
28. ډيرې خبرې كوي گ .
29. شاگرد ته ټول چلونه بڼيه دونې ختل ورته مه بڼيه گ .
29. ټول كارونه او چلونه چاته مه بڼيه گ .
30. شپى په کې وركيدلې گ .

30. یو سپری میلی ته تللی و شپری ترې ورکه شوې وه گ بیگاه ته چې کور ته راغی ښځې ترې پوښتنه وکړه چې سړیه په میله کې څه حال و؟ هغه ورته وویل یوه ښځې شپری په کې ورکیدلې گ .
31. شهر ناپرسان دی.

31. یواستاد و او یو یې شاگرد و او یو ځای دغریبې پسې روان وو. استاذ یې ډیر تجربه کار او ماهر سپری و. یو ښار ته ورسیدل چې په دې ښار کې هیڅ قانون نه و. په دې وخت کې دوی د خټکیو په یو پالیز برابر شول او وروگرځیدل او خټکی یې بیه کړل. لس خټکی دیوې روپۍ وو. ښار دې ځای ته ډیر نږدې و، کله چې دوی ښار ته ورسیدل او هلته یې خټکی بیعه کړل یو خټکی په یوه روپۍ و شاگرد استاذ ته کړل چې استاذ ښه د مزدورۍ ځای دی همدلته به په کار او بار شروع وکړو، استاذ خپل شاگرد ته وویل چې په دومره لنډ ځای کې په نرخونو کې دومره ځمکه او اسمان فرق دی نو دا ښار د اوسیدو نه دی.

خیر خو شاگرد په خپله خبره ډیر ټینگار کاوه، با لآخره همدلته یې یو ځای ونیوه او په ښار کې دیره شول. شاگرد یو خر واخیست او پالیز ته ولاړ او دروپیۍ لس خټکی یې واخیستل او په خره یې را بار کړل. کله چې بیر ته ښار ته را رسیدله نو په لاره عسکرو ترې ځای په ځای یو یو خټکی اخیسته تر څو چې ښار ته رارسیده خټکی خلاص شول او تش لاس خپل ځای ته راوړسید. شاگرد بیا ولاړ او دیو ه دوکاندار سره تش په خپته مزدور شو. شپې او ورځې تیریدې یو ه شپه یو غل په یوه کور ور اوښته چې له دیواله راپریوته او پښه یې ماته شوه. غل په سبا پاچا ته عارض شو. او ویل یې چې د فلانکي کور نه مې غلا کوله، دیوال یې لوړ جوړ کړی دی. زه ترې راولویدم او دا دی پښه مې ماته ده. جنابه عرض مې دادی چې دکورواله نه زما تاوان واخلي پاچا عسکر ولیږل او دکور خاوند یې راجلب کړ. او پاچا ورته وویل چې دا دکور دیوال دې ولې دومره جگ جوړ کړی دی. چې دا غل خوارکی ترې راولیدلی دی او پښه یې ماته شوې ده. نو ته اوس ددې وړ یې چې په دار دې کړم.

کوربه پاچا ته په ځواب کې کړل: جنابه زه څه ملامت یم داخو دختگر خطاء ده پاچا ددې خبرې سره دکور خاوند ایله کړ او سمد واره یې امر وکړ چې ورشئ او خټگر راحاضر کړئ. عسکر ولاړل او خټگر یې سم د واره را حاضر کړ. پاچا چې کله خټگر ولید سمدستي یې پرې غږ کړ چې ظالمه دا ولې دې دومره جگ دیوال جوړ کړی دی. چې غله ترې راولویږي. او پښې یې ماتیري. خټگر پاچا ته وویل: قربان زه څه ملامته یم. ما چې کله ددې دیوال پخسه وهله. په دې لاره یوه انجلې تله او راتله چې ډیرې ښایسته گانې ترې پرتې وې. زه به ددې گانو په ننداره وم او دیوال رانه لوړیده. نو په دې قضیه کې د پیغلې پلار ملامته دی. پاچا خټگر هم خوشې کړ او دانجلۍ پلار یې راحاضر کړ. او پاچا ورته وویل: ولې دې دې خپلې لورته داسې ښکلې گانې اخیستې چې په خټگر یې دیوال دومره لوړ کړ. د انجلۍ پلار پاچا ته وویل چې موږ ملامته نه یو ټوله ملامته په زرگر کې ده چې هغه داسې ښکلې گانه جوړه کړې ده، پاچا داهم خوشې کړ او زرگر یې راجلب کړ. پاچا د زرگر نه پوښتنه وکړه چې ولې دې دومره ښکلې گانه جوړوله

چې دامصیبت ترې پیدا شو. زر گر بې ځوابه پاتې شو او پاچا پرې داعدام امر وکړ او ویل چې په داریې کړئ. کله چې یې زر گرته کړی. په غاړه کې ور اچوله نو د دار کړی. یې په اور میړ کې نه راتله نو زرگر یې د پانسۍ له تختې رابنکته کړ او پاچا امر وکړ چې په ښار کې داسې یوکس پیدا کړئ چې دا کړی یې په ورمیږ کې روغه راشي چې په دار یې کړو. عسکر مخ په ښار شول او دداسې یو تن لټه یې پیل کړه چې په هغه کې برابر راشي. عسکر ولاړل او په مزدور شاگرد ور برابر شول، کله چې یې حلقه دشاگرد په ورمیږ کې واچوله نو بیخي برابره وخته. عسکرو مزدور شاگرد لاس تړلی دپاچا حضور ته راوست.

او دمرگ په تخته یې ودرولو. په دې وخت کې پاچا په دې هلك غږ کړ چې څه ارمان لرې ووايه؟

هلك غږ کړ چې په دې ښار کې مې یو استاذ دی. دومره مهلت راکړئ چې هغه ووینم او بخښنه ترې وغواړم. پاچا امر وکړ چې شاگرد خپل استاذ ته بوځئ او بیرته یې ژر راولئ چې په دار یې کړو. شاگرد یې استاذ ته بوتلو، استاذ یې ددې ټولې کیسې نه لاپخوا خبر و.

استاذ خپل شاگرد ته وویل چې ماخو تا ته ویل چې دانبار د اوسیدو نه دی .

شاگرد ورته کړل: چې اوس راته چل وښيه.

استاذ خپل شاگرد له عسکرو لږ گوښه کړ او ورته یې وویل: کله چې یې دستا په ورمیږ کې کړی. درواچوله او په سولۍ کولې یې نو په ډیره قهه قهه به خندا وکړې او لاسونه به وپر کوي، پاچا دې دسولۍ نه رابنکته کوي او پوښتنه درنه کوي چې دا څه دې ولیدل چې دومره خوشحاله شوې؟

نو ته به ورته ووايې چې صاحبه قربان دې شمه ژر ژر مې بیرته سولۍ ته بوځه چې په دار شم، دا دنیا خو اور دی، کله چې جلا دانو کړی. زما غاړه کې راواچوله او پورته کولم یې نو اته واړه جنتونه مې ولیدل حورې او غلمان وو، دشهدو او شورو ولې بهیدې. نو پاچا دې سمدواره خوشې کوي او دا جنتونه یې دخپل ځانه په بل چا پیرزو نه دي. ته مه ورخطا کيږه پاچا دغه کړی. په خپله غاړه کې اچوي هغه به اعدام شي او داعدام نه به مخکې دا وصیت وکړي چې داهلك زما په ځای پاچا کړئ. چې په پای کې همداسې وشول.

(ښ)

1. ښامار یې په توره وهلی دی گ

1. یو کس چې توره یې په وینو وه او پر اوږه یې یښې وه او ویل به یې چې ماښامار وژلی دی ، ښامار بل چا وژلی و ، مگر ده د مړه ښامار په وینو توره لرلې وه گ
2. ښه څرب دی گ
2. تیار دی ، دولتمد دی گ
3. ښځه د کور مالگه ده گ
3. کور په ښځه کور دی گ
4. ښځه یا په کور ده یا په گور ده گ
4. ښځه باید پرده او حجاب ولري گ
5. ښځو په سبو ږیره ورکړې ده گ
5. د ښځو سابه ډیر خوښ وي گ
6. ښکر یې اړم کړي دي گ
6. په جنگ دي خپل زور سره ازموي گ
7. ښکره ور سپری دی گ
7. زور ور سپری دی گ
8. ښه وکړه په سیند کې یې واچوه گ
8. یعنې ښه د چانه هیربړي گ
9. ښه ونه کړې بد نشته گ
9. ځینې ناپوهه خلك د ښو په وړاندې بد کوي گ
10. ښه خوی به دې سلطان کړي بد خوی به دې د ځان پوری حیران کړي گ
10. ښه خوی درنه پاچا جوړوي او بد خوی سپکوي او ورکوي گ
11. ښکار هغه تازي کوي چې لس گزه توپ وهي گ
11. د کار کولو خلك معلوم وي چست او چالاکه وي گ

12. ښکاريانو ته د ښکار ځايونه معلوم وي گ

12. هر سړی په خپل مسلک کې ښه پوهېږي گ

13. ښه ميرونه په ښه خوله ياديږي گ

13. د ښو خلکو هر څوک ستاينه کوي گ

14. ښه د ځان او بد هم د ځان گ

14. هر څه چې دی وکړل خپل دې دي گ

15. ښه په زړونو باندې واكداري کوي گ

15. ښه خوی اولس رعيت کوي گ

16. ښځه شريکه ښه ده نه تجارت شريك گ

16. کله چې څوک د خپل يو ملگري سره تگي وکړي نو بيا د ډير مجبوريته نه دا وايي گ

17. ښځې ته حال ويل ځانته اور کرل دی گ

17. ځکه چې ښځه راز ساتلی نه شي يو سړی دا متل اوریدلی و او ويل يې چې دا تجربه کوم گ د پاچا زوی چا تښتولي او ورك کړی يې و پاچا د خپل زوی د پیدا کولو په خاطر انعام اعلان کړ دی سړی د شپې يو غټ چیلی حلال کړ او د چيلی سر يې په څاکې ور واچولو او نوره غوښه يې وخوړله گ او خپلې ښځې ته وويل چې د پاچا زوی ما وژلی دی او په دې کوهي کې مې اچولی دی ښځه چې سبا د هرې ښځې سره کښېناسته دا به يې ورته ويل اخر پاچا ته خبره ورسیدله گ پاچا خپل عسکر راواستول او د سړي د کوره راتاوو شول سړی يې ونيوه کوهي ته يې وربښکته کړ او ويل يې چې ژر شهزاده مړی را اوباسه سړی کوهي ته ښکته شو ، د کوهي نه يې غږ کړ چې د پاچا صاحب د زوی ډيره شته ، نور ورغږ کړ چې نه ، بيا يې ورغږ کړ چې خوله او سونټه يې اوږده ده دوی ويل نه گ بيا يې غږ کړ چې پاچا صاحب د زوی ښکرونه شته گ دوی ورغږ کړ چې نه او هر شي چې وي را اوباسه يې کله چې يې شی له کوهي نه را بهر کړ گوري چې د چيلی سر دی گ پاچا ورته وويل چې داوې ؟ سړي کړه چې ماته چاويلي و چې ښځې ته به حال نه وايې ما دا تجربه کوله گ

18. ښادي پرې غم شوه گ

18. د خوښۍ په شيبو کې چې چاته يو خپگان پیدا شي بيا دا وايې گ

19. ښادی باندې پوه نه شوه گ

19. تکلیف او کړاوو ورته پیدا شوگ .
20. ښار په ښه خوی باندې خوړل کیږي گ .
20. زندگي په ښه اخلاقو کیږي گ .
21. ښځه د کاله ډیوه ده گ .
21. ښځه د کاله رڼا ده گ .
22. ښځه کږه پښتۍ ده گ .
22. باید سړی ورسره په نرمه ژوند وکړي گ .
23. ښه په ښه کیږي گ .
23. چې ته ښه وی ټول به در سره ښه وي گ .
24. ښه په دې دنیا وکړه چې اخرت کې یې میوه وگورې گ .
24. ښه د اخرت توبښه ده گ .
25. ښې او چپ لاس نه پیژني گ .
25. بیخي ناپوه دی گ .
26. ښایست په سادګۍ کې دی گ .
26. ساده ژوند ډېر ښکلی وي گ .
27. ښه هغه څوک دی چې په ځان دې ښه وي گگ .
27. تا ته چې ښه و هغه ښه دی گ .

(ص)

1. صبر خو سپي کړی چې هلپوکی یې ورسید گ .

1. صبر خوښه شي دی خدای تعالی(ج) د صابرانو ملگری وي ، دلته یې سړی داسې استعمالوي چې باید سړی ډیر انتظار و نه کړي چې په اخر کې ورته څه نه پاتې کیږي گ
2. صبر تریخ دی میوه یې خوږه ده گ
2. صبر زغم ډیر سخت دی ، خو خدای(ج) صابر ته اجر ورکوي گ
3. صبر چې کوي خدای ور سره مل وي گ
3. څښتن تعالی د صابرانو مددگار دی گ
4. صراف قلبې روپۍ پیژني گ
4. پوهان ښه سړی او نه سړی پیژني گ
5. صرافانو مخکې قلبې چلوي گ
5. د پوهانو په مخکې غلطي کوي گ
6. صبر خوشحالي ده گ
6. صابر ته په پایله کې خوښي په برخه کیږي گ
7. صدقه د بلا رد دی گ
7. خیر خیرات د بلا سپر دی گ
8. صبر د لوی والي علامه ده گ
8. صبر د استقامت ، تحمل او د سړیتوب ښه ده گ
9. صورت یې خپل دی واک یې د بل دی گ
9. واک یې د بل دی گ

(ط)

- 1- طالع من ته يې خدای(ج) په سپين ميدان ورکوي گ
- 1- بخت چې د چاوينس شي خدای(ج) يې پخپله کارونه برابر وي گ
- 2- طالع مې کوته شوي دي گ
- 2- بخت مې اوښتی دی گ
- 3- طلاق حلال دی خو د خدای(ج) بد راځي گ
- 3- د خدای(ج) چې په حلالو کې بديشي هغه طلاق دی گ
- 4- طلاقي د پردو ښځو هم بد راځي گ
- 4- طلاقي د هر چا بديشي گ
- 5- طلاقي چې د طلاقي ښځې په مخه ورشي طلاقي ورته لارې نو کوي گ
- 5- چا چې د چاسر بد کړي وي نو کله چې په مخه ورشي نو بد بد ورته گوري گ
- 6- طلاقي چې مړ شي په طلاقي اختر وي گ
- 6- دښمن چې مړ شي په دښمن يې پرې خوشاليري گ
- 7- طبيب هغه دی چې ډير مريضان يې له مخې نه تير شوي وي گ
- 7- چې تجربه کار وي گ
- 8- طبيب هغه دی چې پرې تير شوي وي گ
- 8- په چا چې کوم رنځ تير شوی وي نو د هغه رنځ په درملنه پخپله يو اندازه پوهيري گ
- 9- طبابت په يو ورځ کې نه زده کيږي گ
- 9- طبابت يو لوی علم دی او علم په يوه ورځ کې نه زده کيږي گ
- 10- طبيب هغه کوټې ته نه ځي چې لمر په کې وي گ

- 10 لمر د ډيرو رنځونو دوا ده گ

- 11 طوطي د طوطي په ژبه ښه پوهيږي گ

- 11 هر سړی د خپل په ژبه ښه پوهيږي گ

(ظ)

- 1 ظالم د خدای (ج) دشمن دی گ

- 1 څوک چې ظلم کوي د خدای (ج) سره دشمني کوي گ

- 2 ظاهر داري کوي گ

(په ظاهر لباس د هيچا غلط مه شه

منځ يې گوره چې چغزی دی که متاک)

- 2 ریا کار دی یا دا چې خلك تيرباسي گ

- 3 ظاهري لباس يې ښه دی خو په زړه کې ټگ دی گ

- 3 ښکاره ښه خو کارونه يې وران دی گ

- 4 ظاهر ته يې گوره او باطن ته يې مه گوره گ

- 4 په ښکاره ښه دی خو باطن کې ښه نه دی گ

- 5 ظاهر کې شيخ دی پټ شيطان دی گ

- 5 په ښکاره يې لوی شيخ او عابد له ځانه جوړ کړی دی مگر په پټه کې دوه جنگوي گ

(ع)

- 1عجله د شيطان کار دی گ
- 1په يوه کار کې ډیره تادي کول د شيطان خاصه ده گ
- 2عمر يې په دار شو گ
- 2ژوند يې سخت شو گ
- 3عمر د باد په شان تيريري گ
- 3ژوند په منډه تيريري گ
- 4عمر به مې تير شي د ستا سوی کناتي به مې هير نه شي
- 4يو کال وچکالي وه او غلې نه وې ، يو مسکين ورور يوې مالدارې خور کره ورغی خور يې پر تبي ډوډی پخولې چې په ورور يې نظر ولگيد توده ډوډی يې له تبي رابښکته کړه او د کوناب لاندې يې کړه گ ورور ته يې په خوله سترمشی وکړه او ورپانه خیده ويل يې وروره څنگه يې ؟ ورور يې ورته وويل ډير ښه يم خو ستا سوی کوناتي به مې هير نه شي گ
- 5عمر يې خوار شو گ چې خدای تعالی چاته په قار شي گ
- 5په تکليف او سختی کې يې ژوند دی گ
- 6عاجز د غني نه پنځه سوه کاله مخکې جنت ته ځي گ
- 6پيغمبر عليه السلام فرمايي چې يو عاجز صابر پنځه سوه کاله مخکې له غني نه جنت ځي گ
- 7عجز او زاري کول خدای(ج) ته نږدې والی دی گ
- 7خدای(ج) ته سوالونه کول او په خپله گناهونو اعتراف کول خدای(ج) ته سپری نږدې کوي گ او مغفرت يې په برخه کيږي گ
- 8عاقلان په خپله پوهيږي گ

- 8 یو هلك چا پر اوږه كښینولی و او په بازار كې روان و گ دې هلك به چينغې وهلې او ويل به يې دغه سړی چې زه يې په اوږو يم دغه سړی ما وهلی دی نو په دې وخت كې خلكو ورته ويل چې عاقلان پوهیږي گ

- 9 عقل يې خام دی گ

- 9 تجربه نه لري په څه نه پوهیږي گ

- 10 عقل يې د جولا دی گ

- 10 بې علقه دی گ

- 11 عقل يې په ښنگري كې دی گ

- 11 يعنې د جولا په شان لنډ پاری دی عقل نه لري گ يا دا چې جولا ډير كار په پښه كوي گ

- 12 عقل يې سر ته راغی گ

- 12 اوس پوه شوگ

- 13 عقل په كې د دوه پيسو نشته گ

- 13 ډير كم عقل لري گ

- 14 عقل يې چې ويشه دی غره ته تللی و گ

- 14 بيخي د عقل نه خلاص دی گ

- 15 عقل پسې تېرگی گرځوي گ

- 15 بيخي د عقل دشمن دی گ

- 16 عقل سره يې ډزې دي گ

- 16 د پوهې او هوشيارتيا سره مخالف دی گ

- 17 عقل باندي څه كوي دنيا لري گ

- 17 د دنيا دار هرې خبرې ته خلك ښه وايي ولوكه هغه غل په سر تپي گ

- 18 عقل عاجز سړي ته په كار دی گ

- 18 عقل خو هنر دی عاجز به پرې يو كار جوړ شي گ

- 19 عقل يې چې کم وي تل يې په کور غم وي گ
- 19 بې عقله داسې کارونه کوي چې د هغه نه ورته جنجالونه جوړېږي گ
- 20 عقل يې چې خام وي هر وخت به پرې مانښام وي گ
- 20 په کم عقله سړي رڼا يې نه راځي گ
- 21 علم د دواړو جهانونو رڼا ده گ
- 21 پوهه د دنيا او اخرت دواړو له پاره په کارېږي گ
- 22 عذر يې د گناه نه بدتر دی گ
- 22 بخښنه په داسې ډول غواړي چې کړې گنا ترې ښه وي گ
- 23 عالم د خدای (ج) نه ډير ويريږي گ
- 23 څښتن تعالی فرمايي " چې علماء زما د قهر نه ډير ويريږي " گ
- 24 عالم او جاهل برابر نه دي گ
- 24 څښتن تعالی فرمايي " چې پوهان او ناپوهان سره برابر نه وي " گ
- 25 عقل په بيع نه اخستل کيږي گ
- 25 عقل د خدای (ج) ورکړه ده او د پيسو شي نه دی گ
- 26 عقل د بې عقلانو نه ياديږي گ
- 26 بې عقله چې يو خراب کار وکړي عاقل چې هغه وويني بيا دی هغه شان کار نه کوي گ
- 27 عقل په ډير عمر نه دی گگ
- 27 ځينې ماشومان د سپين ږيرو نه عاقلان وي گ
- 28 عمر باندې اعتبار په کار نه دی گ
- 28 بايد سړی نيك عمل وکړي ځکه چې عمر تيريږي او د مرگ وخت معلوم نه دی گ
- 29 علم تر قبره پورې زده کول په کار دي گ

- 29 په زده كړه كې وقفه په كار نه ده گ گ
- 30 علم په قبر كې هم په كاريږي گ
- 30 ځكه چې د عمل په سبب به يې په دنيا كې نيك كارونه كړي وي چې د اخرت توبنه شوي به وي گ
- 31 عالم خداى (ج) ته نژدې وي گ
- 31 عالم داسې كارونه كوي چې څښتن تعالى ته پرې نږدېوالى حاصلوي گ
- 32 عالم د نورو لارښود وي گ
- 32 عالم او يوه سپرى نورو په لارښوونه كوي گ
- 33 علم امساء ده گ
- 33 په علم او پوه د سپري اتكاء وي گ
- 34 علم د شر او فساد مخه نيسي گ
- 34 څوك چې پوه وي هغه شر او فساد نه غواړي گ
- 35 علم چې نه لري روند دى گ
- 35 ناپوهه د رانده په مثال وي گ
- 36 عالم سره په دوستۍ كولو خداى (ج) خوشحالي كيري گ
- 36 د پوهانو سره په ناسته پاسته څښتن تعالى خوشحاليږي گ
- 37 عيان ته څه بيان گ
- 37 چې يو كار د لمر په څير روښانه وي ، شرحې ته يې اړيا نه وي گ
- 38 علت لار شي عادت نه ځى د سپرینه خدايه مه كاندې په بد چارو عادت څوك گ
- 38 نقصان د سپرى جيره كيږي ، خو عادت نه ځي گ
- 39 عدل تقوى ته ډير نږدې دى گ
- 39 انصاف پرهيزگارى ته ډير نږدې دى گ څوك چې منصف وي هغه پرهيزگاره هم وي گ

(غ)

- 1 غاښ چيچي کوي گ
- 1 ډير په قهر دی گ
- 2 غاښونه راته چيچي گ
- 2 ماته په قهر دی گ
- 3 غر په غر نه ورځي بنده په بنده ورځي گ
- 3 خامخا انسان انسان ته اړ کيږي گ
- 4 غر به در پسر کړم قدرت به درته درکړم گ
- 4 دا د خالق تعالی کار دی په چا چې بار ږدي توان هم ورکوي گ
- 5 غريب خدای کړې دله چا کړې گ
- 5 ځينې خلك چې غريب شي بيا بې همته هم شي گ
- 6 غريب سپری او برگ يې سپی گ
- 6 غريب سپری بايد د خپل ژوند سره سم کړنه وکړي گ
- 7 غريب سپري ته بازار هم کوهستان دی گ
- 7 چې پېسې ورسره نه وي څه به پرې واخلي گ
- 8 غرونه سوري کوي گ
- 8 دومره مالي او بدني قدرت لري چې غټ ، غټ کارونه وکوي گ
- 9 غلبيل پاڅي کوزې ته وايي تا کې دوه سوري دي گ
- 9 د يو سپري چې پخپله يې د عیبونو شمارنه وي او بل ته گوته نيسي گ

- 10 غل د کور پورې څوک نه ځغلوې گ
- 10 که د غل سړې پسې تر کوره پورې څوک ځي هغه مجبور دی چې د رسوايي نه ځان خلاص کړي او دی مړ کړي گ
- 11 غل په چورنډي واوښت گ
- 11 دا هغه وخت ويل کيږي چې څوک له غله نه غلا وکړي گ
- 12 غل د غله نه غلا کوي گ
- 12 په غلا کې ډېر ماهر دی گ
- 13 غل ته وايي کور وهه کور والا ته وايي بيدار شه گ
- 13 د دواړه سره ملگری دی گ
- 14 غل چې سل کورونه وران کړي يو پرې نشي اباد ولی گ
- 14 ځکه چې د ده پرې لاسونه نه وي تناکې شوي، د ځان سره يې نه جمع کوي گ
- 15 غل سپې په يو من تيره ووله کړنج نه کوي گ
- 15 د ملامته سړی سترگې خړې وي گ
- 16 غل په تورېمۍ کې خو شخاله وي گ
- 16 ځکه چې څوک يې نه ويني گ
- 17 غل په غره کې نه ځايږي گ
- 17 غل په هر ځای کې ويريږي چې رسوا نه شم گ
- 18 غل هم د سړي خپل وي گ
- 18 يعنې ځينې داسې خپلوان وي چې سړی يې په خپلوی شرميږي گ
- 19 غم چې د چرگۍ نه اخوا و غم ندی گ
- 19 غم او ماتم چې خاص پر تانه و بيا سوړ وي گ
- 20 غم خور چې لري څه يې غم دی گ

- 20 څوك چې مربي لري مريا به خوري گ
- 21 غم او ښادي خور او ورور دي گ
- 21 كله په سپري غم وي او كله خوښي گ
- 22 غم د پاسه غم دی گ
- 22 يو تكليف لا تير نه وي چې بل تكليف راشي گ
- 23 غم به يې غمگين كوي گ گ گ زما به يې دا گ گ كوي گ
- 23 غم چې په چا راغلو هماغه به يې گالي زما پروانسته گ
- 24 غم له غمه نه شرميږي گ
- 24 يو غم په سپري وي بل هم پرې راشي گ
- 25 غنم دې وي للمي وي كه آبي گ
- 25 زه كار غواړم هر څنگه چې وي گ
- 26 غوري لا غوري گ
- 26 نيكي چې څومره زياتيږي هومره ښه ده گ
- 27 غوري د كاسې بيخ كې واچوه سرته راځي گ
- 27 لياقت او ميرانه نه پتيږي گ
- 28 غوجل كې يوه غوا متيازې وكړي ټولې پرې ككړې شي گ
- 28 يو سپري بد كار وكړي ټوله ټولنه او قوم پرې بد ښكاره شي گ
- 29 غويان لا حلال ندي ځانك يې په سر نيولى گ
- 29 كار لا پيل نه دى، خو دا يې نتيجه غواړي گ
- 30 غوښه او چاره شو گ
- 30 سره مخالف شول گ

- 31 غورې، چې ډېر شي دغه دې پرې څوك نه غوروي گ
- 31 يو شى، چې ډير شي هسې يې څوك نه كار وي گ
- 32 غوټه، چې په لاس خلاصيرې په غاښ دې خلاصه نشي
- 32 كوم كار، چې په اسانه كيږي سختۍ ته يې مه وركوه گ
- 33 غومبر ورتنه وهي گ
- 33 خپل كار پرې كوي، يا دا، چې شرموي يې. يا دا، چې پرې خوشاليرې گ يا دا چې ترې تاويرې گ
- 34 غوا تياره كړه شوده ترې واخله. مينه مړه كړه. شوده ترې واخله گ
- 34 غوا، چې تياره وي شى شودې كوي او مينه چې مړه وي نېې شودې كوي گ خواره غوا كه هر څومره مړه شي د شيدو يې مزه نه وي گ
- 35 غور دې وگوره سپي پسې مه ځه گ
- 35 په يوه خبره لومړى ځان بڼه پوه كړه بيا اقدام كوه گ
- 36 غل د خپل سيورى نه هم ډاريرې گ
- 36 غل، چې غلا ته ځي هر شى ورتنه سړى سړى ښكاري گ
- 37 غيرتي يا ځان وژني يا بل گ
- 37 احساساتي سړى، چې د خپلې خوبنې خلاف يو كار وويني، نو بيا يا خپل ځان ته تكليف پيښوي يا بل ته گ
- 38 غشي ته چاويل ولې چابك ځې؟ ويلې لنډۍ گ په كونه وهلى يم گ
- 38 د چا پسې چې زور وي هغه كار په سرعت كوي گ
- 39 دغلو لارې چا نيولي دي گ
- 39 څوك، چې يو كار كوي په هره لار ځان ور رسوي گ
- 40 غل يو، گمان په ډيرو گ
- 40 بد كار يو كس كړى وي او بد نام ډېر خلك شي گ
- 41 غر په شلگي نه سوري كيږي گ

- 41 سخت او قوي کار ډير قوت غواړي گ
- 42 غيرت په خوار او په مور باندې ندی گ
- 42 غيرت او ميرانه په پيسو او عاجزی نه ده گ
- 43 غل، چې غلا کوي د کور د خاوندانه اجازه نه غواړي گ
- 43 څوک، چې د يو کار کول خامخا غواړي د مصلحت پسې نه گرځي گ
- 44 غل پيژني گ
- 44 هر سړی د خپل مسلک خاوند پيژني گ
- 45 غرونه چا سوري کړه، مزې پرې څوک کوي گ
- 45 خواري چا وکړه او خوري يې څوک گ
- 46 غريب مه وهه کالي ترې واخله گ
- 46 غريب سړي ته تاوان ډير سخت وي گ
- 47 غوښه د هر چا خوښه ده خو د سپي پسې تبه ده گ
- 47 دنيا دولت د هر چا خوښ وي خو ځينې دوزخ ته پسې ننوځي گ
- 48 غنم خبرې دې منم گ
- 48 چې ښه وې هر څه به دې ومنم گ
- 49 غزل ويل او منزل کول نه کيږي گ
- 49 هر شی وخت غواړي گ
- 50 غل چې غلا کوي متيازې ډېرې ورځي گ
- 50 ډير ويريرې گ
- 51 غل د پيشو د ترپ نه هم ويريرې گ
- 51 ځاين ډير ويريرې گ

- 52 غم دی د لالی په سر مسته دي تازه گرځي گ
- 52 غم به یې یار کوي معشوقه دې بې چرته گرځي گ
- 53 غویا چې لت وي چوکه ورته پکار ده گ
- 53 بیکاره سړی به په زور د کار پسې پاڅوې گ
- 54 غریبي دې خدای(ج) په هیچا نه راولي گ
- 54 څښتن تعالی دې نیستي په هیچا نه راولي گ ځکه چې سړی بې پته کوي گ
- 55 غوړ گټي سر بایلي گ
- 55 په لږه گټه ډیر تاوان کوي گ
- 56 غوا دې هم ورکه شي گ
- 56 یو سړی ویل چې زما شرمېې خوښې نه دي ، بل ویل زما ماسته خوښ نه دي ، بل کوچ او بل شودی یادې کړې ، پنځم وویل چې زما یې غوا هم بدیسي گ
- 57 غر غوښه کړي سیند ښوروا کړي گ
- 57 لافې او شاپې کوي ، د نه شي نه ډیر شي جوړ کړي گ

(ف)

- 1 فقیر ته یوه در وازه پورې سل بیرته گ
- 1 اړته که یو تن څه ور نه کړي خدای(ج) به ورته نور څوک سبب کړي گ
- 2 فقیر ته شپه او ورځ یوه ده گ
- 2 څوک چې محتاج وي تر څو چې یې خپله اړتیا نه وي دفع کړې خوب نه ورځي گ
- 3 فیلانو سره ټانټې مه ژوه گ

- 3 زورورو سره مه کښينه گ
- 4 فقير څوک د ښار نه نه شري گ
- 4 يعنې ښار او بازار په فقيرانو نه تنگيري گ نو ځله يې شري گ
- 5 فقير ته چا ويل ښه غاښونه لرې گ ويل يې څه پرې وخورم گ
- 5 چې څه يې نه وي خوړلي نو غاښونه به يې په څه خراب شي گ
- 6 فن د هيچا ميراث نه دی گ
- 6 هر سړی يې زده کولای شي گ
- 7 فاحشي ته چا ويل يار دې مړ شو ويل يې د کومې کوڅې ؟!
- 7 ځينې خلک دومره يارانې او دوستانې لري چې بيا يې پاللی نه شي او د مصيبت په وخت کې ترې خبر نه وي گ

(ق)

- 1 قاضي ته ځانته تللی دی گ
- 1 ځان نه گرموي گ
- 2 قاضي زه ملامتولم خو زه نه ملامتيدم گ
- 2 ناپوهي پرې دومره غالبه شي چې ځان ملامته نه بولي گ
- 3 قاضي راته ترې جوړ کړه گ
- 3 يو ملا په يو جومات کې طالبانو ته سبق وايه گ يو طالب يې نه پوهيده او استاذ يې ورته په قهر شو او ويل يې چې که خره ته مې دومره سبق ويلى وای اوس به ملا شوی وای او اوس به چيرته قاضي وای گ دا خبره يو ناپوهه سړي واوریده ولاړ او خپل يو کوټی يې راوست او ملا صاحب ته يې وويل چې دا راته قاضي کړه ملا صاحب ورته وويل چې ښه ده څه او دوه کاله وروسته راشه ، ملا صاحب کوټی خرڅ کړ، دوه کاله تير شول او ناپوهه سړی راغی او ملا صاحب ته يې وويل چې څنگه شو زما کوټی ، ملا صاحب ورته وويل چې ورځه په فلانکی ځای کې مامور شوی

ناپوهه سپری راساً هملته ورغی ، خپله خولی یې ورته ونیوه او ځانته یې راباله ، څو وارې یې دا کار وکړ ، اخر د مامور صاحب زړه ورتنگ شو او د سپري پسې را پاڅیده او پوښتنه یې ترې وکړه چې دا څنگه خولی راته ښوروي ، ناپوهه سپري ورته کړه چې ته خو زما هغه کوتی یې چې هغه فلاني ملا صاحب ته مې سپارلی وې او ورته مې ویلي و چې سپری کړي ، او هغه دی اوس یې سپری کړی یې او دلته مقرر یې گ

- 4قرض د پلار هم بد دی گ

- 4پور ډیر بد او تریخ وي چې د هر چا نه وي ښه نه وي گ

- 5قرض چې وختینی شي خندنی شي گ

- 5په پور چې ډیر وخت واوړي نو خبره جنجالي شي گ

- 6قرض د سپری وینې خوري گ

- 6پور سپري په رنځ اخته کوي گ

- 7قصاب اشنا نه لري گ

- 7قصاب ته ټول یو رنگ دي گ که اشنايي وپالي نو هډوکي به ورته پاتې وي گ

- 8قرض مې لا خلاص ندی قلبه مې حلاله شوه گ

- 8تاوان مې خلاص کړی نه دی چې پتی مې رلی وواهه گ

- 9قرت قرت دی خو مزه یې باران وړې گ

- 9یو سپي چیر ته په یوه بوټي باندي غل کړي و ، یو څوک په لاره تیریدل او ډیر وړي شوي وو، چې گوري په دې بوټي کې سپین کرت پراته دي گ سپري را پورته کړل او خورلې ته یې کړل ، خو خوند یې لږ پیکه شانتې و ، نو په دې وخت کې یې خپل ملگري ته وویل چې کرت خو کرت خو مزه یې باران وړې ده گ

- 10قرض چې د زرو نه واوښت نور قرمې او پلوونه خوره گ

- 10نور دې بې پروا شي او د پور غم دې نه کوي گ

- 11قصاص په کتاب کې حق دی گ

- 11کسات اخیستل حق دی ناروا نه دی گ

- 12قناعت بډایي ده گ

- 12 قناعت لوی دولت دی گ

- 13 قچر نه چا پوښتنه وکړه چې ته څوک یې ویل یې اس مې ماما دی گ

- 13 یعنی د پلار اصل یې خراب و نو ځکه یې د لرې پورې ځان پیوند وه گ

- 14 قربان له خپله کوره چې نارې کړمه په زوره گ

- 14 یعنی په خپل کور کې سپری هرڅه په جرئت غوښتلی شي گ

- 15 قرض ورکول یو هنر او بیرته ترې اخیستل سل هنره غواړي گ

- 15 د پور ورکړه اسانه ده مگر بیرته اخیستل یې ډیر گران دي گ

- 16 قل هو هماغه ده خو خوله هغه نده گ

- 16 - کار هماغه دی مگر دا څوک یې چې کوي مزه یې نشته گ

(ک)

1. کار دې باډیلی کړ .
1. هر کار چې په بیره وشي او ښه پایله ورنه کړي نو بیا خلک دا وایي .
2. کار دې کوچانی کړ .
2. یعنی کار دې ډېر دروند او خراب کړ .
3. کارغه د زرکې چې منزل کاوه خپل ترې هېر شو .
3. په یوه ټولنه کې یو څوک د بلې ټولنې رواج وکړي نو د خلکو د خندا شي .
4. کارفرما ښه دی که کارکن؟
4. کار فرما ښه وي ځکه چې د هغه سره قدرت وي او په امر یې هر څه کېږي.
5. کار چې په صلاح شي بې بلا شي .
5. کوم کار چې په مشوره وشي نو نقصان یې ور کېږي.
6. کار خپل وکړه شایستی د بل واخله .
6. یعنی کار کول دومره ښه شي وي چې خپل کار به کوې او نورو ته به ښه ښکاري .
7. کاسې لاندې کاسه ده .
7. په ښکاره یو څه وي مگر ترې لاندې بل څه وي یا دا چې دومره چې پاس ښکاري څه په کې هم شته. همدا شان د دې خبرې پلسیې بله هم شته .
8. کاسې ته چا ویل چېرته ځي ویل یې بېرته راځم .
8. یعنی که چاته دې څه ورکړل نو حتمي ده چې سبا تا ته هم څه درکړي. او ستا کاسه به تشه پرېږدي.
9. کاروان تېرېږي سپي غږېږي .
9. څوک چې یو کار کوي او د نورو نه خوښېږي نو څه ستونزې ورته پیدا کوي نو بیا یې ورته دوستان وایي چې د خلکو خبرو ته مه گوره او خپل کار کوه .

10. کار پوره هندو غره.

10. ځينې خلك د اړتيا په وخت كې ډېرې خوشامندې كوي مگر كله چې يې كار تر سره شي نو بيا يې هغه احترام نه وي.

11. كاش كه شا گل شې .

11. شاگل يو سړى و چې ډېر ښه ښه كارونه يې كول. يوه ښځه وه چې د هغې زوى بد كارونه كول. مور به يې ورته نصيحت كاوه چې ته لږ ښه شه اخلاق پيدا كړه. د ورځو نه يوه ورځ وه چې سهار له خوبه راپاڅېده د دې له پاره چې مور خوشاله كړي، نو مور ته يې كړه چې نور د شاگل ماما په شان ښه كارونه كوم، نو مور يې ورته بيا دا خبره وكړ .

12. كتاب به هر څه وايي كه ملا شاگل يې ومني .

12. د ملا شاگل د چا سره دعوه وه، حكم يا قاضي كتابې پرېكړه ورته كړې وه خو بهادر پخپله خبره ټينگ و او د مداع عليه نه چا پوښتنه وكړه، چې څه ښه شوه چې خبره مو اوس په كتاب فېصله شوه، هغه بيا ورته دا خبره وكړه .

13. كتى وهه مېښه زهير يري .

13. څوك چېگ غواړي يو كس خپه كړي نو بيا يې دوستان ځوروه .

14. كانى چې رالويږي د غريب په سر راغورځېږي .

14. چېر ته چې مصيبتونه وي په خوار، غريب او يتيم باندې راځي .

15. كوم كور كې چې حرام داخل شي حلال اوباسي .

15. حديث شريف دى چې وايي حرام د ځانه سره حلال وږي .

16. كه ما وپوښتې ته به وتبتي .

16. يو څوك د خپل ژوند د سختو او ستونزو نه چا ته فرياد كوي، خو په هغه كس د دې نه هم ډېرې ستونزې وي. نو بيا دا ورته وايي .

17. كم خرڅ بالا نشين دى .

17. تاوان لږ كوي او گټه ډېره غواړي. يا دا چې لگښت لږ كوي او دناستې ځاى لوړ غواړي .

18. كټ دې سترې كړ چې پاتې شوه منا .

18. پخوا د خلکو ژوند ښه نه وو، د ننه په کوټه کې به يې غواگانې د ځانه سره يوځای او درولې، نو د دې له پاره چې په کوټه کې يو بل ځای هم پيدا کړي، د غواگانو په سر او د چت لاندې به يې يو ځای جوړ کړ چې هغه ته به يې منا ويله، په کوټه کې چې به خلک گڼ شول او په کتونو کې به ځای نه و نو بيا به په دې منا کې هم خلک ویده کېدل، نو اوس خلک دا وايي چې دا ورکوټی کار دې خلاص کړ چې غټ ته لاس اچوې.

19. کچکول مې مسين دی .

19. يو څوک چې چا ته په کم نظر وگوري نو هغه ورته بيا وايي که ملنگ يم خو کچکول مې د ميسو دی .

20. کفن اوباسي.

20. يو سړی چې نهايت غل وي او په هېڅ هم صرفه نه کوي نو بيا خلک دا وايي .

21. کونډې ته د کوروالي چلونه مه ښيي .

21. يعنې څوک چې په يوه کار کې پخپله تجربه لري نو هغې ته ښودنه مه کوه .

22. کونډه د لېوره په تمه د جمله مرونو ووتله .

22. د پښتنو په سيمو کې دا رواج دی چې کونډه لېور په نکاح کوي د کومې کونډې لېور يا لرې ملک ته تللی و او يا همدلته و خو په کونډې يې نکاح نه ترله او بل چا ته يې هم نه پرېښوده چې نکاح يې کړي. سړي سپين او غاښونه يې ووتل يا يو څوک د چا په تمه باندې وي او کار ورته ونه کړي نو بيا دا وايي .

23. کونډه د لېوره ده .

23. د کونډې مصارف ، غم او درد په لېور دی يا دوست به د دوست تکليف گالي .

24. کوشنده وژلی دی.

24. زمونږ د مومندو په قوم کې که څوک د چانه مړی وکړي بيا يوه روغه ورسره کوي چې هغه په دې شکل وي. په دې کور کې يا قاتل او يا پرته د قاتل نه اگر که ماشوم وي. اولس پرې داسې فېصله کوي چې همدا سړی به وژنې او نور کور پورې به غرض نه کوي. کوشنده يې چې هر چېرې د مقتول ورثو پيدا کړ د دوی په وړاندې يې وژل مباح دي. که يې کور ته راوست بيا يې د قاتل ټول کور دښمن دی خو کورته يې نه شي راوستلای. يعنې کوشنده په مرگ حساب دی.

25. کب چې هر وخت د اوبو نه راووخې تازه دی .

25. چې يو کار پخپل وخت باندې وشي هغه ډېر گټه وروي .

26. کور بار تر منزله نه رسپري .
26. په درواغو او ټکۍ سرې ټول عمر کارونه نه شي کولاي.
27. کرامت د اولياوو حق دی .
27. يعنې د خدای (ج) صحيح بنده گان دې د خدای تعالی په صحيح بنده گۍ ومني نه په خدایي . چې د ولي نه څه غواړي او د حق تعالی سره يې به غوښتنه کې شريکوي . د حق تعالی د علم نه لږ څه برخه لري .
28. که هوسۍ سترې ده تازي ته يې هم غل وروستي دي .
28. که څومره چاته تکليف سوي نو دی به هم څه ناڅه تکليف گوري .
29. که ته خر يې زه... يم .
29. یو... ځای دی چې خلک يې ډېر سر زوري دي .
30. که بل ډب دې ورکړ هېڅ هم نشته .
30. یو سړي بنگړي په خره بار کړي وو، بل سړی يې په مخه راغی چې په لاس کې يې امساء وه، او د خره بار ته يې يو ډب په امساء ورکړ او غږ يې وکړ چې ماما څه دې بار کړي دي؟ نو په دې وخت کې ورته د بار والا پورتنۍ وينا وکړه .
31. که شپه تياره ده منې په شمار دي .
31. شى معلوم اوبنکاره دی د غدر او خيانت مجال نه لري .
32. که دښمن دې گډ وری وي تابيا ورته د زمري کوه .
32. که دښمن او بد خواه دې هر څومره بېکاره و ته مه غافله کيږه او مقابلې له پاره يې ځان تل چمتو ساته .
33. کلی د لېوني پورې خاندي او لېونی د کلي پورې .
33. ناپوهان د عاقل د کار پورې خاندي او عاقلان د ناپوهانو پورې خاندي .
34. که تا ويل چې زه يم او ماويل چې زه يم نه به ته يې او نه په زه يم .
34. هر سړی بايد يو د بل قدر او درنه وکړي .
35. کسب زده کړه او په تاخچه کې يې کښيده .

35. هر هنر زده کره یو وخت به دې په کار شي .
36. کور دې گونښی په کاني یبښی .
36. کور دې رانه لرې دی د نښکني تمه مې در نه نشته .
37. که پوزه وي د کوچي غلابه نه کړي د موچي .
37. یو کوچی د موچي کره غلا پسې تللی و، په تیاره کې موچي پسې راپاڅیده او په رمبي یې ترې پوزه غوڅه کړه. یا څوک چې د یو چا د ضرر په خاطر یو کار کوي او هغه ورته ښه درنه جزا ورکړي نو بیا خلک داسې وایي .
38. کور کې کوره کی جوړوي .
38. یوه کور کې چې واکدار ډېر شي او اختلافات رامنځ ته شي نو بیا خلک دا وایي .
39. کون یې واهه دره بار یې نه اورېده .
39. ناپوهه په خپل ضرر نه پوهیږي .
40. کون دوه ځلې خاندي .
40. چې د خندا یوه خبره وشي خلک وځاندي کون هم د خلکو په طبع وځاندي او کله چې په اصلي خبره پوه شي نو بیا هم وځاندي .
41. که غر لوړ دی هم په سر یې لار شته .
41. یعنې داسې ستونزه به نه وي چې حل کېدل یې ناشونې وي .
42. کمینۍ ته کمال دی او کبرته زاوال دی .
42. عاجزي او کمیني سړی لویوي او کبر سړی ورکه وي .
43. که کابل نه خورې نو بد پرې مه وایه .
43. ښه شی که ستا یې نه نو بد یې مه وایه .
44. که میرې دې پوولې نه وي نو چشې خو به دې اورېدلی وي .
44. یعنې دا کار خو ډېر اسانه کار دی که پخپله دې کړی نه وي نو د بل نه خو به دې اورېدلی وي .
45. که د کټ سرته ځملي او که پښو ته یې ځملي کوناتي به د کټ منځ ته راځي .

45. مانا دا چې دغه کار ته د دواړو خواوو نه واټن یو شي دی .
46. که مرگ غواړې کاندز ته ولاړ شه .
46. پخوا په کندز ولایت کې ډېر زیات ماشي وو تر دې چې د ورځې به ترې هم خلك په عذاب وو، اوس هم چې په یو ځای کې ډېر تکلیف وي نو بیا خلك دا وايي .
47. که نور نه پوهیږې ځوان اخله .
47. یعنی زور شی به نه اخلي چې گټه نه لري .
48. که وطن ږلې وواهه پښې خو دې ږلې نه دي وهلي .
48. یو غریب د چا ځمکه په دهقانی کرلې وه ږلې وورېده او فصل یې ورته تباه کړ خو غریب لاس تر زڼې همدلته ناست و او نوره غریبي یې نه کوله او د خپل ژوند نه یې فریاد کاوه، نو یو چا ورته وویل چې بل ځای ته مزدوری پسې ولاړ شه پښې خو دې ږلې نه دي وهلي .
49. که زه یې نه وایم زما گوډه پښه یې وایي .
49. یو شپانه د وزو رمه پوله، په اوزې باندي یې کوزار وکړ او پښه یې ورماته کړه او بیا یې په یوه ټوټه ور وتړله او وزې ته یې وویل چې خاوند ته به حال نه وایي، نو بیا اوزې ورته دا وویل .
50. که گور گران دی د مړي ناکام دی .
50. د چا چې په یوه خطري ځای کې کار وي، مجبور دی چې د هغې د حل له پاره هلته ورشي .
51. که ته پاچا شوې څه به خورې ویل یې گوډه .
51. د کونړ ولایت یو دره وال بل دره وال ته وویل چې ته پاچا شوې څه به خورې؟ هغه ورته وویل چې گوډه به خورم. بیا ده ورته وویل چې گوډه به دومره وي چې ته به یې همېشه خورې؟ هغه ورته وویل چې خبر نه یې پاچا د گوډې زین هم جوړولای شي .
52. که ته هلك یې زمونږ ملك يي .
52. که عمر دې کم دی هم مونږ ته محترم یې او زمونږه مشر یې .
53. که غوښه گرانه ده صبر ارزانه دی .
53. چې یو شی د سړي ډېر خوښیږي خو پیدا کول یې ور ته گران وي نو بیا دا وایي .

54. که شکون حلال دی هم رنگ یې د مردار دی .
54. که څه هم دی سړی دی خو خوی یې د سړیو نه دی .
55. که ولاړ شي تر بلخه درسره به وي خپله برخه .
55. یو سړی بلخ ته د دهقانی او مزدوری پسې تللی و په بلخ کې یې ډېره موده تېره کړه خو څه یې ونه گټل او ډېره موده پس یې یو خپلوان پسې ورغی چې څه به یې گټلې وي ترې به یې راوړم. سړي ورته وویل چې ماخو هېڅ نه دي گټلي نو بیا دې خپلوان ورته دا وویل .
56. کانی چې په خپل ځای پروت وي دروند وي .
56. سړی دې په خپله برخه خوښ او قانع ووسي او چا ته دې د سوال لاس نه نیسي چې سپکېږي .
57. کار پخپله وړانوي لاس په بل پاکوي .
57. خراب کار دی وکړي او بیا یې په بل اړوي .
58. که د خوړ کانی پاسته وای نو گیدرانو به یو هم نه وای پرېښی .
58. درانه کارونه که اسانه وای نو هر چا به کولای او یو به هم بې کړو پاتې نه وای .
59. که تل غوبل وای غوایان به نه وای .
59. غوبل د غوایانو لهپاره ډېره سخت وي، که تل وای نو یو غویی به هم نه وای. خو اوس د تخنيک له برکته تریشلې پیدا شوی او غوایان دمه شول .
60. که تل لونه وای زلمیان به نه وای .
60. لو هم په کارونو کې ډېر سخت کار دی او د سړي ملا ماتوي .
61. که ایزک نر شي اول د خپلې مور سره ځملي .
61. ځینې کم اصله خلک د خپلو دوستانو او خپلوانو له پاره ډېر مضر وي .
62. که د پیشو شوه خوښ وي ځانته دې غوا واخلي .
62. یو سړی خپل ژوند همېش په سوال تېر وي او د ژوند ټول اسباب د بل نه غواړي او خپل کار پرې کوي. نو بیا خلک دا متل کوي .

63. که په ځمکه ننوځې دغوږونو نه دې نيسم او که اسمان ته رانه خيږې د پښو نه دې نيسم .
63. يعنې مانا دا چې په هيڅ صورت کې رانه خلاصيدای نه شې انې او بهانې مه کوه .
64. کېرې خولې په سوک سميرې .
64. ووران خلک په زور لارې ته سميرې .
65. که وراهه دې د ورور نه نه وي خورې خو دې د خور نه دي .
65. که وراهه په شک کې وي وي به خو په خور يې کې هيڅ شک نه وي .
66. که ولي نه يم خالي هم نه يم .
66. يو سپرې د خپلې تجربې له مخې د يوه کار پيش بيني کوي چې دا به داسې کېږي او هماغسې وشي نو بيا دا وايي .
67. که موسی خپل خبر شول شونگرې به وراهه کېږي .
67. د موسی خپلو او شونگرېوالو سره دښمني وه، زياتره شونگرېوال پښور ته د مزدورې پسې تللي وو. نو بيا يې دا وويل .
68. که اوربشې لري ولږه نشته .
68. چې چېب دې ډک وي هرڅه ستا دي .
69. که هوس دی همدمه بس دی .
69. ډېر حرص ښه نه دی .
70. که سل خويونه يې نور وي يو به يې د مور وي .
70. لور د مور نه اخلاق او خوی زده کوي .
71. که سرسايه دې رانه کره نو زما تراويج هم په ترنگرڼه ايسارېږي .
71. يو اخوند يو کلي ته تراويج ورکړې وې او کلي سرسايه نه ورکوله، سره يې لانجه شوه، نو کله چې اخوند صاحب ناهیلی شو، بيا يې دا وويل. ترنگرډ لوڅو او يا د مزري نه جوړشوی شی دی چې ازاد ازاد سوري لري، څوک په کې واښه راوړي او څوک په کې بل کار کوي .

72. که یو ځل دې زه تېرویستم تادې خدای ووهي او که بل ځل مې بیا تېر باسې ما دې خدای ووهي .
72. ځکه چې دویم وار به زه تجربه شوی یم او بل څوک به راباندې ملامته نه وي .
73. که گټه دې ونه کړه وطنو نه خو دې ولیدل .
73. یو څوک بل وطن ته په سوداگر پسې تللی و او بې گټې کور ته راغی بیا چا ورته وویل چې څه وطنونه خودې ولیدل .
74. که په ماراغله په تا به هم درشي .
74. یو کلي کې یوه بلا اموخته وه، د یوه سړي کور د بلا د راتلو په لار کې و هغه په کلي کې چاته وویل چې راځه د دې بلامخه ونیسو، هغه ویل چې مانه لرې ده بیادي سړی ورته وویل که زه یې مغلوب کړم خو بیا وار ستا دی .
75. که تور بور یې د خپلې خبرې نه مه اوړه .
75. یعنی غېرتي او مېړه سړی د خپل قوم او ژبې نه نه تېرېږي .
76. کمال مې یاد دی څوک چې کټ اسني زه یې ورته پښه جگوم .
76. یوسړی سیند اخیستی و او خلکو ته یې غږ کړ چې ای خلکو زه ډېر کمالی سړی یم خو سیند درنه یوړم، خلکو وویل چې دومره کمالی سړی دی راځئ کونښن وکړو او راویې نیسو خلکو راوښو او ورته یې وویل چې څه کمال دی یاد دی نو بیا ورته هغه سړي پورتنی وینا وکړه .
77. کومه ناخواله به دې یاده کړم .
77. ستا به کوم، کوم بد یادوم .
78. که پاچاهي تل وای څومره به ښه وای .
78. یوه پاچا وویل که پاچاهي همېشه وای څومره به ښه وای بل ورته وویل که چېرې تل وای نو بیا به تر تا نه رارسېده .
79. کتابونه دریا بونه دي .
79. ملا صاحب غلط قرائت کاوه، یو بل یو ملا صاحب چې پوهیده هغې یې غلطې ونيوله یو عامي ورته وویل پرېږده چې لگیاوي کتابونه دریا بونه دي کېدای شي چې داسې هم په کې وي .
80. کوچي په یو موتي کښته نه دی راوړی .

80. پخوا به کوچيان د لوگر ننگرهارته نه راتلل او د ځان سره به يې ننگرهار ته د خرڅون له پاره کښتې راوړې. د يوه اشنا زوي ته يې يو موټی کښته بې پيسو ورکړه اشنا يې ورته وويل چې مه کوه تاواني به شې نو بيا کوچي راوويل .

81. کم عقل ته چا وويل چې ونه درکې وشوه کم عقل وويل چې څه سيوري ته به يې کښېنم .

81. يعنې کم عقله د خپل غلط کار د گتې په تمه هم وي .

82. که حق وي د ورورۍ فصل دې ووهه رلی.

82. د يوې ښځې ورور چې ډېر شتمن و او دې څه نه درلودل دې ښځې د خپل ورور نه د يوه شي سوال وکړ، خو ورور يې ور نه کړ نو خور يې دا وويل .

83. کال چې ورندي شي ټينتاره هم وانه کوي .

83. ټينتاره يو ضعيفه برگرگ مرغه دی چې په هېڅ شي يې زور نه رسي خو کله چې باران کال وي او پسرلی ښه وي نو بيا ټينتاره هم په يو ضعيفه مرغه باندې حملې کوي. يعنې ځينې ډېر ضعيفه خلک هم ځينې وخت قدرت ته ورسېږي او پيسې پيدا کړي لکه زمونږ په انقلاب کې چې نور خلک ورته بيا نه ښکاري .

84. که د هاضمې دارو دې وکړل بيا په دې لارمه راځه .

84. يو سړی ډاکټر ته تللو په لاره کې په چا مېلمه شو او کور به ورته ډوډۍ راوړه بيا وروسته د کتغ پسې ولاړ کتغ يې چې راوړه مېلمه ډوډۍ خلاصه کړې وه، بيا ډوډۍ پسې ولاړ چې تر څو راتلو مېلمه کتغ هم خلاص کړی و څو وارې دا کار تکرار شو اخر مېلمه روان شو، کوربه ترې پوښتنه وکړه چې چېرته ځې ويل يې هاضمه مې کم زورې ده طبيب ته ځم، چې د اشتها څه راکړي کوربه ورته وويل چې اشتها دې ښه شوه بيا په دې لار مه راځه .

85. کوټ کوټ دلته کوی او هگی د محمد گل کره اچوې .

85. دانې دلته خوړې او گټه ترې بل څوک اخلي .

86. که سوړو نه يې راويستل او مړه شول بيا ووايه چې مېړه مې مړ دی .

86. يو سړی جنگ ته تللو خو ښځې يې نه پرېښود اوويل يې ورته چې مه څه مړې، سړی ويل نه مرمه، ښځې ورته ويل چې څنگه نه مړې جنگ ته روان يې او نه مړې، سړي وويل ته ماته غوږ ونيسه ويل يې که د جنگ په لومړي کرښه کې خلک مړه ووهم زه به په کې نه يم، که خبره شوې چې د جنگ په منځ کې خلک مړه وو هم زه به په کې نه يم نو ښځې يې ورته کړه چې سړيه نو ته به چېرته يې؟ د جنگ ځايونه خو همدا دي سړي ورته وويل يو دې هېر کړی دی، که خبره شوې چې خلک يې له سوړو نه راوستل اومړه وو نو بيا ژاړه په هغوی کې به بيازه مړيمه .

87. که د اس لکی اوږده ده خپله کونه یې پرې پټه ده .
87. شوم سړی که هر څومره دولتند شي بل ته یې گټه نه رسي .
88. که شات شي هم د ستوني نه مې تېرېږي .
88. یعنی نه مې خوښېږي .
89. که دابی د کور شاته غم وي هم نه ورځي .
89. د چا په غم کې نه ده .
90. که وطن ټول اوبه شي د هیلې تر خیتې پورته نه راځي .
90. که د سړي سره دولت هرڅو مره ډېر وي، د مزدور هماغه مزدوري ده .
91. کوهی مه کینه د بل سړي په لار کې.
91. بل چاته کندي مه جوړوه چې پخپله به په کې ولوېږي.
92. کمه وخوره مزدور ونیسه .
92. په سوال کار مه کوه پیسې ورکړه .
93. کار چې ناوخته شي بې بخته شي .
93. ناوخته کار ډېره گټه نه لري .
94. کار مې په بل خوښ دی خوراک مې خپل خوښ دی .
94. چې زه یې په تیاره خورم او کار راته بل څوک کوي .
95. کونډه پخوانی مېړه ژاړي .
95. کونډه د پخواني مېړه د کارونو صفت کوي .
96. کال دې په لکړه تېرکړ که په ککړه.
96. پخوا به له برو ځایونو نه ننگرهار ته ځینې خلك

راتل اوپه ژمي کې به يې خپله ډوډۍ نه پخوله او خير به يې غوښته، پسرلي کې به چې بيرته بيا خپل وطن ته ولاړل په وطن کې پاتې خلکو به ترې پوښتنه کوله چې ژمي دې په لکره تېرکړ که په ککره يعنې مزدورۍ ته يې ککره ويله او د سوال ژوند ته يې لکره ويله .

97. کانی به پوست نه شي دښمن به دوست نه شي .

97. د دښمن دوست کېدل ناشوني دي .

98. کرمی چې گرځي فتح خان ته به غمونه راوړي .

98. فتح خان يو لوی خان وله کابل نه به تر هندوستانه پورې تللو او دا خلك به يې تابع کول د دې خان په لښکر کې يو سړی و چې

نايې وخوښه توريالی سړی و کله کله به يې د شرکارونه هم کول چې بيا به فتح خان ته خلکو د ده دلاسه شکايت .
99. کلي په کلي کوټک په ولي .

99. يا دا ده چې په هر کلي کې شر جوړوي او يا په هر کلي کې سوال کوي .

100. کور مې درنه څار شه خو څکه دې په کې مه اوسه .

100. هر څه مې د ستا دي خو هېڅ هم نه درکوم.

101. کاره په اور سميرې .

101. شين لرگی چې را پرې کړې او کور وي اور به پرې بل کړې چې لږ پوست شي بيا به يې په کور ځای باندې وزن کېښېرې نو سم به شي. مانا دا چې بې لارې کسان په وهلو او زور سميرې .

102. که په تا وورېدل په مونږ به وڅاڅي .

102. که تا ته خدای (ج) ډيره درکړه نو مونږ ته به دې هم خير راورسېږي .

103. که د کوربه رنگ بدېږي د مېلمه هم لږ بدېږي .

103. کوربه ته چې څوک تکليف ور سوي او هلته مېلمه ناست وي او زور يې نه رسي دا هم ورسره شرمېږي .

104. که راغله غوا پيۍ او که ولاړه غوا پردۍ .

104. پخوا به خلکو غواگانې په ډاگ او ټاپو کې خوشې کولې او د شپې به پخپله بېرته کور ته راتللې او کله کله به غلو هم بوتلې يو چا خپله غوا څر ته خوشې کوله نو بيا يې دا وويل .

105. که زمري د مودو وړی وي خو د گیدر پاتې شونې نه خوري .
105. غیرتي خلك د بل لاس ته نه كښېني .
106. کوچیان چې د مېنې نه ليردي نغري يې وړانوي .
106. نه غواړي د دوی د کور برکت چا ته پاتې شي. يعنې ځينو خلکو کې دا ناسم دود پاتې دی چې زمونږ د کور برکت بيا کميږي .
107. که پور وړي کانی هم درکاوه ترې اخله يې .
107. چې پور دې په هر ډول حاصلیږي پرېږده يې مه .
108. کله وارد ابا او کله د ابې .
108. وايي چې يو کوگر ته ډېر میلمانه راتلل. کله به نارینه میلمانه کيدل او کله به زنانه میلمې کيدې . مطلب داچې يابه دپلار میلمانه وو او يابه يې دمور میلمنې وې.
109. که روغ د زور ور ده نو شپه د کمزوري ده.
109. کمزوری په تياره کې خپل انتقام اخلي.
110. کونډه چې څوک په نکاح کړي په کت کې درى کسه وي .
110. د زاړه مېړه صفت هم کوي.
111. کابل دې بې زرو وي خو بي واورې دې نه وي .
111. په واورې د کابل حاصلات او ښکلا زیاتيږي.
112. که وايې خو د ښځې پرتوگ دې او که نه دوه گزه الچه ده .
112. چاد يوکس د ښځې پرتوگ پت کړی و. خاوند يې خپه و، ځکه چې د شرم او د پښتو خبره وه او کنه نو دوه گزه الچه ټوټه وه. دې سړي ته بل کس ډاډ ورکاوه چې څه پرتوگ نه الچې کړه .
113. کله يې وړيخ کړی کله يې شين کوي .
113. کله يو څه وايي او کله بل څه وايي په خبره ولاړنه وي.
114. کور دې د کنډې جومات شه .

114. كندهی د پیچ په لاره کې یو خوار جومات دی چې څوك په کې دومره عبادت نه كوي. نو څوك چې چا ته د نیستی ښیراوې كوي نو دا ورته وايي.

(گ)

1. گازرې په خوند دې نه يم په خرپ دی يم.
1. د ځينو شيانو هسې ليدل يا اورېدل سړي ته خوند ورکوي.
2. گازرې زه دې خورم ته را نه څار شه.
2. اړهم دی وي او احسان هم د ده وي.
3. گټه په تاوان کېږي.
3. چې په چا تاوان ونه کړې گټه ترې نه شي کېدلای.
4. گرځنده گيدر د پروت زمري نه ښه دی .
4. چې هر څومره تکړه سړی وي چې کار نه کوي هېڅ دی او چې ډېر بېکاره سړی وي او کونښن کوي غټ کار ترې کېږي.
5. گل بې اغزيو نه وي.
5. راحت سره زحمت وي.
6. گل د کدو گل گوره يو پور ته کوه ورلاندې بل گوره.
6. د بې غيرتو، بېکارو او د بېخونده خلکو بزغلي شنه شوي دي .
7. گنجي سره که د ويښتو واك وى په خپل سره به يې د کوڅيو قطار جوړ کړى وى .
7. که د محتاجانو په لاس کې واك وای نو ځانته به يې هر څه ډېر کړي وای .
8. گنجی نه په سر تار لري نه په غوړيو کار لري .
8. د چا چې يو شى په ښه نه راځي که هغه شي ډېر ښه شي وي نو څه به يې کړي. نه ورته هيله لري او نه يې ورته اړتيا شته.
9. گودر پرې معلوموي .
9. مخکې کړې يې دی دخطرې ځای پرې گوري.

10. گرمي د اوږي جامه ده.
10. دوی په کرمۍ ښه ښکاري.
11. گوشته کې هم ځوانان شته .
11. وایي چې دیولوی کار له پاره ځوانان تولیدل له گوشتې نه چاڅوک ونه غوښتل ،نو بیا یو گوشته وال همداگیله وکړه .
12. گونډي مال یې کړ .
12. ښه یې وواهه .
13. گیدر لمرختو پورې خوشاله وي .
13. ځکه چې تیاره وي دی څوک نه ویني . او د ښکار مخه یې خلاصه وي .
14. گیله د خپلو نه کیږي .
14. له پردیو نه څوک گیلې نه کوي او کومه گټه هم نه رسوي .
15. گیله نیم جنگ دی .
15. په شته گیله هم ډېر زړه بدیږي .
16. گونگت د ځانه غټ بار وړي .
16. ځینې خلك د چا د پامه څه نه راځي خو غټ کار ترې کیږي .
17. گورو به چې اونښ په کومه خوا ځملي . یا چوکیږي
17. یعنی پایلې ته به گورو .
18. گمان د ایمان زیان دی .
18. بدگماني ایمان خرابوي .
19. گل شې خو عمر دې د گل نه .
19. ښکلا او تازگی دې د گل اوسه او عمر دې ډېر شه .
20. گړنگ چې د چا څاڅي بلاله هغه پاڅي .

20. ځينې وخت د ډېرو بېکاره خلکو نه ډېر لوی فساد پيدا کيږي .
21. گوره گوره کوه خو له به دې خوږه وي .
21. د خوښۍ او د راحت په هيله اوسه ژوند به دې ښه تېر شي . يعنې په تمه اوسه .
22. گل په بوټي کې ښه ښکاري .
22. هر سړی به خپل ځای او خپل وطن کې ښه ښکاري . يعنې د خپلو په منځ کې .

(J)

1. لاسونه به مروړې وار به درنه تېر وي .
1. وخت به درنه تېر شي بيا به ارمان کوې .
2. لاس لاس پېژني .
2. چې له چا نه دې څه اخيستل هماغه ته به يې ورکوي . يعنې د بل چا په کې کار نشته .
3. لاس چې مات شي غاړې ته راځي .
3. يو خپل او يا يو دوست ته چې څه تکليف پيدا شي سړی يې پخپله غاړه اخلي .
4. لاس مې تورې سپۍ څټلی دی .
4. بخت مې کوټه شوی دی . يا د هر کار پړه او ملامته په ماراځي .
5. لاس او لستونی دی .
5. ډېر سره نږدې دی يا دواړه څنگ په څنگ دی .
6. لاس او گرېوان شول .
6. سر مخالف شول .
7. لاس ور ننه باسي گوره را اوباسي .

7. یعنی زحمت نه گالي وړيا يې وړي .
8. لغمانی ماما چې خر په خرې بدلوي په دې کې دې هم چل دی .
8. یعنی د لغمان خلك د ديني کارونو تر څنگ په دنيا وي کارونو کې ډېر تکړه دي .
9. لکه مرغی په ډکي مې شپې دي .
9. په اضطراري حالت کې يم يا د ناستې سم ځای نه لرم .
10. لږ خوره تل خوره، ډېر خوره گنډېر خوره .
10. څوک چې ډیره خوري اغېر کېږي، تامبه کېږي او سدقاوېږي او که لږ يې خوره نو د دې مصیبتونو نه به خلاص وي .
11. لښکر د پلار هم بد دی .
11. په لښکر کې لحاظ نه وي. یعنی په قبایلي سیمو کې چې څوک یو جرم وکړي د هغه پسې قوم را ټولېږي کور يې سیځي، مال يې یلا کوي او آن چې د ده د مرگ وېره هم په کې وي .
12. لعل په ایرو کې نه ورکېږي .
12. لیاقت او مهارت نه پټیږي .
13. لغر دی که بېر دی په زکات کې برابر دی .
13. ځینې قوانین پرته له توپیره یوشان پلي کېږي .
14. لوڅې د قام بدغوښتل سر يې په درياب کې وچ شو .
14. څوک چې د خپلو او دوستانو بدغوږي خوار او ذلیل به وي .
15. لکه چرگ په ناوه زور شو .
15. دا خلك هغه وخت وايي چې یو سړی ډېر وخت جره وي .
16. لمر په دوه گوتو نه پټیږي .
16. د چا لیاقت او سریتوب څوک نه شي پټولای یا یو ښکاره کار وي او څوک يې پټول غواړي .
17. لیمڅی هلته خرڅ کړه چې پرې کښیني .

17. هغه چاسره ډېر ښه کوه چې ستا ورته احتياچ پيدا کېږي او لار دې وي پرې .
18. لکه انگور تاك په بل بار دی .
18. خپل ژوند يې ټول د بل په اوږو اېښی .
19. لمن دې در غونډه کړه .
19. يعنې ځان ترې ساته يا دا چې څه نور دې خپل کار کوه .
20. لمن يې زرغون نه شوه .
20. زوی او لور يې نشته .
21. لږم ته چا ويل چې ليږد دی هغه ويل چې ما پخوا لکی ډانگه کړې ده .
21. يو څوک چا ته وايي چې فلانکي ځای ته به ځو يا به هغه کار کوو، دا ورته وايي چې زه لاپخوانه چمتو يم .
22. لومړنی مکتب د مور غېږه ده .
22. زده کړه د مور له غېږې پيلېږي او لومړنی استاذ هم مور ده .
23. لورې تا ته يې وایم ننگورې ته يې غوږ باسه .
23. مخاطب يو وي او مقصد د بل پو هول وي .
24. لور په لوته مه تېره کوه .
24. هسې پلمې مه کوه او چل مه جوړوه .
25. لونډي نيمه باد شاهي ده .
25. ځکه چې د هر څه نه بې غمه وي .
26. له ازاره چا بازار مندلی نه دی .
26. څوک چې يو تن بې موجه ځوروي خدای تعالی پرې خپه کېږي ځکه چې مخلوق يې دی .
- ((د يوې خولې له ازاره ووېرېره
که په عمر دې دعا کاندې هزار خولې ((.

27. لېوانو ته غوښې چا پخې کړي دي .
27. هر څوک او خپلې غوښتنې او خواهشات يې يا دوی په دې کار يا په دې خوند څه پوهيږي .
28. لېوني ته وايي درمند ته اور مه اچوه .
28. يو بد کار ته قصداً د چا پام را اړوي .
29. لېوه برې اوبه څښکلی او مېرې کوزې څښکلی، ليوه ويل چې اوبه دې راته خړې کړلې .
29. زور ور خلك هسې چتې پلمې لټوي .
30. لېوني ته يې مه ورکوه او مه ي ترې غواړه .
30. ځکه چې لېوني په خير اوپه شر نه پوهيږي او رسوايي کوي .
31. لېور د کوټې ور په ټولو مسلمان په ما خوارې کاپر .
31. ځينې لېورونه ورنډارې په عذاب وي .
32. لور د کور برکت دی .
32. حديث مبارك دی چې حضرت پېغمبر عليه السلام فرمايي: که چا دوه لوني لويې کړې زما سره به لکه منځنی گوته او مسواکي گوته په جنت کې داسې يوځای وي .
33. لټ غويی د حلالولو وي .
33. د بلې ښې نه دې پرته د دې چې غوښه يې وخوري يا بېکاره سړی د کور د پرېښودو نه دی .
34. لس قسمه پلو مې ياد دی يو يي دا دی .
34. يو کس و او ويل يې چې زما لس قسمه وريچې پخول ياد دي يو تن ورته ښې اعلى وريچې ورکړې چې دا راته پخې کړه، سړي پخې کړې خو ترې لیتې شوې، سړي ورته وويل چې تا خو د لس قسمه دعوه کوله دا خو دې لیتې کړې؟ اشپز ورته کړه: د لس قسمونه يو قسم دا دی .
35. لنډی د خېرات په ورځ وړک وي.
35. د کار په وخت کې نه وي. په درد نه دوا کيږي .
36. لکه د چتې کوږ او سم لټوي .

36. د يو پاچا په لور باندې يو چتي جرگه كړې

(م)

1. مار يې لنډې کړ مړ يې نه کړ .
1. يعنې کار يې سرته و نه رسوه. لايې خطرناک کړ.
2. ماښام خکالکې دى.
2. د ورځې وړک وي د شپې را پيدا شي .
3. مارتې په لستونې کې ځاى مه ورکوه.
3. دښمن د ځان سره نږدې مه پرېږده.
4. مار خوړلى د پري نه وپريږي.
4. که يو څوک د يو شي نه تکليف وويني، نو د هغه په څير چې بيا هر څه ويني د هغه گمان پرې کوي .
5. ما په اسمان غوښتې خداى (ج) په ځمکه را کړې .
5. ما ويل چې زه به تا په ډير تکليف پيدا کوم مگر خدا (ج) په ډيره اسانه را کړې .
6. ما ليدلي دي د کونډو وران کورونه.
6. ما د ډېرو ناتوانه خلکو کارونه وران ليدلي دي .
7. ملغلره خپل قيمت نه ورکوي .
7. د ده د اصل خلک هر وخت قدر کوي .
8. ما په کې ږيره سپينه کړې ده .
8. ډېره تجربه په کې لرم.
9. ما ليرلى وې خاکشير پسې تا راوړه بنفشه.
9. ما د يوه مطلب پسې استولى وې تا بل څه وکړل او په قهر لا سربارى يي .
10. مار کوږ ځي چې سوړې ته ورشي سم شي .

10. په ځوانۍ کې چې سړی هر څه کوي خو چې زور شي بايد سم شي. يا دا چې يوه خبره نه مني خو چې کله پرې زور راشي بيا ورته غاړه ايرېدي .
11. مارکه اوږد دی سمساره بلنه ده. يعنې که تا پيسې لرې هغه سړي لري .
11. که ته ډېر زور ور يې خو بل هم درنه کم نه دی .
12. ماکو سړی دی .
12. يعنې سړي کوچنی او عقل په کې لږ دی. يا جولادی
13. مالداري او دينداري نه جوړېږي .
13. زياتره مالدارو خلکو نه د دين په کارونو کې يوڅه کموالی کيږي .
14. ماسره چې گرځې داسې مزې به کوې .
14. د يو سړي سره يې خپل شاگرد په يوه لاره روان وو. سړي د لارې په اوږدو کې يوه وڅکه پيدا کړه، راپورته يې کړه او له خاورو يې پاکه کړه او خپل شاگرد ته يې ورکړه او ورته يې ويل وخوره زما سره چې گرځې داسې مزې به کوې .
15. مخ په مخ ياري ده .
15. ظاهر داري ده، چې شا يې شوه بيا نشته .
16. مچ په پوزه نه پرېږدي .
16. ډېر توند او تور ند دی.
17. ماشوم د مور د خولو بوی پيژني .
17. هر سړی خپل او خپل دوستان پيژني .
18. مرگ هم په مړه گېده بڼه دی .
18. په ولېره او نادارۍ باندې ژوند خوند نه لري .
19. مړچ او مالگه پرې ودوروه .
19. لږي خوندور کړه.

20. مشر د قام خادم وي .
20. مشر د قام خدمتگار وي خو اوس چې مور گورو اکثره مشران لېوان دي .
21. مزې چانوي .
21. په هر کار کې خوندونه او مزې لټوي او تکليفنه گالي .
22. مړی تيز نه اچوه چې وايې چوه کفن يې وشکاوه .
22. دې کله کار نه کاوه چې ويې کړ هغه هم د شرم کار .
23. مړي په ژړا نه ژوندي کيږي .
23. يو کار چې خراب شو بيا په فرياد جزع او فزع نه جوړيږي .
24. مړی په ژړا ښه ښکاري او واده په خندا .
24. هر شي سره چې څه مناسب وي هماغسې ښه ښکاري .
25. مرگ د سترگو د بڼو نه نږدې دی .
25. لازم دي چې اخرت ته څه توبڼه تياره کړې .
26. ملك دی د مولا ته ماوهه زه تا .
26. يو کس له چا نه څه اخيستي و او هغه با شکايت کاوه چې دا دې ولې را نه غصب کړ هغه ورته بيا دا وويل .
27. ملك يې شپښم کړ .
27. يو چا يو تن ته وويل چې فلانکی خو ډېرښه کار وکړ مگر د دې کار نه راضي نه و نو بيا يې ورته دا وويل .
28. ملکي دې د کوره نه وځي خیر که مې ورور ملک شي .
28. د يو تن په مشرۍ د چا سره جگړه وه چې دا يو په کې پخوانی ملک و خلکو بيا دا پرېکړه وکړه چې دی دې ملک نه وي ورور دې شي . د دې قضیې نه يې خور خبره شوه چې بل ورور دې ملک شو . نو بيا يې خور دا خبره وکړه :
29. مار په دښمن وژنه .
29. دواړه د ده له پاره ضرر دی هر يو چې مغلوب شي د ده گټه ده .
30. ملخه يو ټوپ دې وکړ پسې بل دې وکړ اخر به په لاس راشي .

30. خو غلطی دې راسره وکړې اخر به په لاس راشې .
31. ملا یې په خپل وطن کې نه کیږي .
31. ځکه د ده کورنۍ خلکو ته معلومه وي هغه شان قدر یې نه کیږي .
32. ملنگ چې خیر غواړي سپي به یې خوري .
32. څوک چې د چا دروازې ته ځي یو څه تکلیف به گوري .
33. ملا گوره کور یې مه گوره .
33. د ملا کور اکثره ستر وي بله دا چې ځینې ملایان سخیان نه وي .
34. مړو نه سوالونه کوي .
34. د مړو نه څه غواړې په داسې حال کې چې هغوی به ځان پورې حیران وي. یا د مړي نه سوال کول شرک دی.
35. منگی یوه ورځ ماتېږي .
35. هره ورځ ستونزې او کړاوونه نه وي .
36. منگی مات شو او که مات نه شو اواز یې ولاړ .
36. خلکو خبره رسواه کړه دا چې رښتیا ده او که درواغ .
37. مېلمه هغه ښه دی چې ماښام یې مخ وگورې او سبا یې څټ .
37. هسې نه چې کاروان واړوي .
38. موږ د وږي د حاله څه خبر وي .
38. څوک چې ډېر هوسا وي د نورو تکلیفونه ورته نه ښکاري .
39. موچي ته هغه څوک ځي چې پښې یې سوځي .
39. د چا چې په چا ښه کیږي هماغه ته ورځي .
40. موږ که خاورې کنه او خاورې دې په کونه .
40. کونښن او هڅې دې عبث دي .

41. مور او لور جنگ وکړ کم عقلو پرې باور وکړ .
41. د مور او دلور جنگ جنگ نه دی .
42. مه کوه په چا چې وبه شي په تا .
42. هرڅه چې د چا سره کوې تا سره به هم کېږي .
43. مورک د سوږې د ننوتونه و د لکۍ پورې يې چچ وناړه .
43. يو کوچنی کار د يو سړي د لاسه پوره نه وي خو دې غټ کار ته لاس اچوي .
44. مېړه چې د رمې نه بېله شي لېوان يې خوري .
44. بې اتفاقه شی کمزوری شي. پورتنی متل د حدیث مبارک نه اخیستل شوی .
45. میاشت د لومړۍ ورځې نه معلومېږي .
45. ښه او بد د سړي د اول وخت نه معلومېږي .
46. مېړي ته چې خدای (ج) په قهر شي وزرې وکړي .
46. د يو چا چې د زوال وخت راشي نو کېرجن شي .
47. مېړي ته شبنم درياب دی .
47. بې وزلو ته لږ تاوان هم ډېر شی دی .
48. مېړه مړ کړه مېړانه يې مه مړه کوه .
48. د چا په توره، غیرت سخا او سړیتوب باندې سترگې پټول په کار نه دي .
49. منډه غونډی د هندوانې په شان نه وي .
49. ټول انسان يو ډول نه دي .
50. مه کوه هغه کار چې نه دې مور کړی وي نه پلار .
50. داسې کار مه کوه چې ستا مشرانو نه وي کړی .
51. میاو ته به يې څوک ټینگ شي .

51. مېرکان را ټول شول او غوښتل يې چې پيشو ته مصلحت وکړي د مصلحت نه وروسته يې دا وويل چې پيشو ته به په غاړه کې يو گينگرې ور واچوو چې کله راځي مونږ به خبرېږو، بل مورک وويل چې څوک به يې په غاړه کې ور واچوي او مياو ته به يې څوک ټينگ شي .

52. مينه د مينې نه پيدا کېږي .

52. څوک چې د چا سره څومره محبت کوي نو بالمقابل يې ورسره هغه هم کوي .

53. مينه په تلو راتلو زياتېږي.

53. محبت په راشه درشه زياتېږي .

54. مينه اور دی .

54. انسان ته تکليف رسوي .

55. مېنې يې ورگې وکړې .

55. رخصت اخلي نه ځنډېږي .

56. منی د ژمي استازی دی .

56. يونښه يې ده .

57. مور... پلار ترې په منډه خلاص شو.

57. يعنې مور ته هم ضرر رسوي پاتې لا پلار .

58. ملا کېدل ډېر وخت غواړي .

58. علم ژر نه زده کېږي .

59. ما چې وخوړه لکه تاچې وخوړه .

95. زه چې هوسا يم ته به هم هوسا يې. يو استاد و او د خپل شاگرد برخه ډوډۍ يې هم خوړلې وه، کله چې شاگرد راغی نو استاد ته يې کړه چې استاذه زما برخه خواړه څه شول هغه ورته کړه ما چې وخوړه لکه تا چې خوړلې وي. ورځې تېرې شوې يوه ورځ دا استاد سيند پسې واخيست او شاگرد ته يې غږ کړ چې هله سيند يوړم، نو په دې وخت کې شاگرد پرې غږ کړ چې استاذه ته يې چې يوړې لکه زه چې يې يوړم .

60. ملنگ ته د کلي سپي يو دي .

60. یعنی د ټولو یو شان دښمن دی. یو څوک چې د ټول قوم بدبېشي .
61. ما موته بیا دې موته .
61. روږدی شو، بلې خواته نه ځي .
62. ما سلام نه اچوه چې وامي چاوه هغه هم په هندو وخت .
62. ما له چا څه نه غوښتل خو چې ومې غوښتل په بخیل واوښتم .
63. میدان یې خوشې کړ .
63. زور یې ونه رسېدیا بې ایماني یې وکړه .
64. مار چې لنډې شي خورنډی شي .
64. کله چې د شرم پرده لرې شوه بیانو سترگې کلکې شي .
65. ما ته د همدې پرتوگ نه را پېښه ده .
65. یوه ښځه په اولاد مریضه وه او سخته په تکلیف کې وه. قابلې د ټوټکې له مخې یې د مېړه پرتوگ راوغوښت چې په مریضې ښځې یې سیوری کړی چې خدای(ج) دغه مشکل اسانه کړي په دې وخت کې ناروغې ښځې چينې کړې چې مه یې راوړئ ما ته د همدې نه را پېښه ده .
66. ملنگي بې مکره نه کیږي .
66. د چا نه خیر غوښتل چل هنر او فرېب غواړي .
67. مړی چې شرمیږي په تخته به یې اودس ماتېږي .
67. د چا چې د شرمېدلو نصیب شي په اخره کې به ترې داسې یو بد کار وشي چې تر ډېر وخته پورې به یادېږي .
68. مخامخ صفت حلالول دي .
68. مخامخ صفت کول ډېر بد کار دی .
69. مال دې ولاړ شي، سر دې هم ولاړ شي پت دې نه ځي .
69. د مال او د سرد تگ پروانه شته خو چې د سړي عزت او پت په ځای وي .
70. مرگ حق دی گور او کفن شك دی .

70. مرگ حتمي دی خو نور مراسم یې په شك کې دي .
71. مرگ پرده پوښ دی .
71. ټول بد کارونه عیبونه او نیستي ختمه شي .
72. مزدور چې کال تېر کړي د کور واکدار شي .
72. ډېر زړور شي او اکثره کارونه یاد کړي د کور په خوی بوی بلد شي .
73. ملا هم پاک مسواک یې هم پاک .
73. زیاتره ملایان دنیا لږه لري .
74. مور یې په سوال شرمې غواړي او لور یې په چارک کوچو سر نه غوړوي .
74. د لور کبر ته یې گوره او د مور نیستی ته یې گوره .
75. مېړونو د خندانه میندلې ده .
75. یو څوک چا ته څه نه ښکاري خلك ورپورې ټکې او مسخرې کوي مگر بیا ترې خدای(ج) لوی سپری جوړ کړي .
76. مېړي نه چا پوښتنه وکړه چې سر دې ولې غټ دی ولې یې ده عقله، ملا دې ولې نری ده ولې یې کارگر یم کوناتي دی ولې غټ دي؟ ولې یې د سیالانو لاندې څوک نه یادوي .
76. مانا دا چې مېړیان ډېر هونگیار، حساس او ډېر لرې نه یو اواز اوري .
77. مېړونه گوره برخې پرې وېشه .
77. حدیث مبارک دی چې وايي: ((د خلکو قدر د هماغه د شان سره مناسب کوي.))
78. ماسته خرخوي او مخ پتوي .
78. د ماستو خرخول په پټ مخ نه کیږي .
79. مدعي سست او گواه چست .
79. د مدعي نه شاهد ډېر باعث دی .
80. مینځه چې توده شي هماغلته ویده شي .

80. مينځه خو خدمت کوي سترې او ستومانه وي. يځني يې هم کيږي او چې په کوم ځای کې خوب ورشي هماغه ځای کې ويده کيږي يا دا چې د غريبانو چې چېرته ساعت تېريږي هماغلته اوسيري .

81. مه نازيره په اشنا دا کره پورې زيات د تهکال کم دلاپورې .

81. د دې دريو اړو سيمو د خلکوپه اشنايې او په ډوډۍ کې مزه نشته .

82. موکې تکوهي .

82. يو سړی و او د مړيو نه به يې کفنونه ويستل او خپله نفقه به يې ترې جوړوله. خلکو به ورته ډېرې ښيراوې کولې، بله ورځ کفنکش مړ شو خلک پرې خوشاله شول. زوی يې چې وکتل نو د ځان سره يې پرېکړه وکړه چې زه به داسې کارونه وکړم چې پلار ته مې خلک دعا وکړي. نو زوی به يې د مړيو نه کفن هم ايسته او يو موگي به يې هم ښخوه. نو خلکو چې دا حالات وليدل نو بيا به يې ويل چې خدايه پلار يې وبخښې.

(ن)

1. ناکوبۍ پرې تېرې شوې .

1. ډېرې سختې پرې تېرې شوې .

2. ناوې د اولې ورځې نه معلوميري .

2. سړی د لږې ناستې پاستې نه هم جوتېري .

3. نابلد غل کنډر وهي.

3. په يو کار کې چې څوک مهارت نه لري هغه کار ترې خرابيږي .

4. ناخبره جرگه مار د جرگې لېوه وي .

4. په پتوسترگو يوه پرېکړه کوي .

5. ناخواله واورم زړه مې ډېر بد شي .

5. چې بدې واورم زړه مې ډېر بد شي.
6. نازولی زوی ادب نه اخلي .
6. ځیني نازولي نه سپري کيږي .
7. ناراستي د ځان نیستي ده .
7. لټ سپری تل نیستمند وي .
8. ناوخته مېلمه یې د خپل جب نه خوري .
8. مېلمه چې بې وخته راشي اکثره کورونو کې څه پاتې نه وي او کوربه سره هم نقد څه نه وي نو د همدې مېلمه نه څه قرض کړي او خواږه پرې برابر کړي .
9. نامرده مري خو زاري یې پاتې کيږي.
9. یو څوک چې د خپل دښمن په لاس ورشي او هغه یې د مرگ تېری وي که هرڅومره زاري ورته وکړي بې مرگه یې نه پرېږدي. نو زاري دې ورته نه کوي ځکه چې بیا پېغور پاتې شي .
10. ناوې چې پخپله ښایسته نه وي په مور یې مه ستایه .
10. په چا کې چې پخپله لیاقت او اهلیت نه وي په نورو دې خلك نه ستایي .
11. ناسور زخم شو .
11. دا کار ډېر اوږد شو .
12. ناداره پوروی چا نه دی وژلی .
12. له چا چې پور نه بودیږي وژني یې پرې څوک نه .
13. ناداري بد شی دی .
13. څوک چې څه نه لري د تکلیفونو سره مخ وي .
14. نر پسه خدای (ج) حلالې ته پیدا کړی دی .
14. مېړونه به قرباني ورکوي .
15. نېک عمل د خلکو په ذهنونو کې پاتې کيږي .

15. ښه له چا نه هېرېږي .
16. نصیب کته کړی خر دی .
16. نصیب چې هر چېرې وږې وړلای یې شې .
17. نن دې که سبا دی دا ملک د زرغون شا دی .
17. قدرتمند چې یو کار پسې شي کولای یې شي .
18. نن دی که سبا دی توکل د ښیوې تللی دی .
18. عمر په تېرېدو دی او تر تله څوک ژوندی نه پاتې کېږي .
19. نوک او وری دي .
19. ډېر نږدې خپل دي .
20. نوک او وری سره بېلوي .
20. ډېر نږدې خپلوان سره بې اتفاقه کوي .
21. نوی نوکر هوسی په منډه نیسي .
21. ځان بادار ته چالاکه او کاریگر ورنیسي .
22. نه مري او نه رغیږي .
22. معامله ډېره اوږده شوه او تمامېږي نه .
23. نر ښځی به څه وي او توره به یې څه وي .
23. د بې همته سړي نه د تورې تمه نه کېږي .
24. نه یې رنگ د ادمي نه یې شکل د سړي .
24. نه یې اخلاق شته او نه یې خوی شته .
25. نه خر وهلی نه لښته ماته .
25. خپله غوښتنه تر سره کړې او بل چا ته تکلیف ورنه کړي .

26. نه سيخ سوی نه کباب .
26. مطلب لاس ته راوړه او څوک مه خپه کوه .
27. نه پېژني نه ايژني تلتک اغوندي ځملي .
27. ځيني داسې خلک وي چې څوک يې په خروار لېټۍ کې نه حسابوي خو دی به ځان واکي واکي کوي او يا يې څوک پېژني هم نه او په کارونو کې به کار لري .
28. نه دين دی نه سادين .
28. نه د دنيا د کاره شو او نه هم د اخرت .
29. نه تره ده نه بادرنګ .
29. د يوه کار خونده يې هم نشته يا يو کار هم ترې پوره نه دی .
30. نه پير پېژني نه فقير .
30. د هېچا قدر ور سره نشته .
31. نيت او مراد .
31. ته خپل اخلاص وکړه نور کارونه به خدای (ج) کوي .
32. نوم دې خوشحال دی خو مونږ ته غم يې .
32. زياتره نومور د خپل نامه سره مناسب چلندنه کوي .
33. نوم دې زما وي او تورې دې نور کوي .
33. زه دې هېڅ همت هم نه کوم خو خلک مې دې په ښه نامه يادوي .
34. نر غويا لوشي .
34. خامخا يې غواړي، پيدا کوي يې او د ناشوني شي غوښتنه کوي .
35. نه يې خوند شته او نه يې رنگ شته .
35. يو صفت هم نه لري .
36. نن به شي سبا به شي در به کړو پيدا به شي .

36. پوروری د پیسو خاوند ته نن او سبا کوي او واي چې درکوم یې چې پیدا شي .

37. نرېدلی کمر دی .

37. یعنی خطر ناک دی ځان ترې ساته .

38. نرمه غاړه په چاړه نه غوڅیږي .

38. اخلاقي سپری دښمن نه لري. مرسته وکړه سبا به تا هم راځي .

39. نېکي او پرسان .

39. څوک چې د یوه تن سره ښه کول غواړي اجازې او پوښتنې ته اړتیا نشته .

40. ناپوه د عمر گټه په یوه ساعت کې بايلي .

40. چې په کار نه پوهیږي په لږه شېبه کې ځان ډیر تاواني کړي .

41. نر سپری د بې غیرته د لاسه مري .

41. زیاتره تکړه خلك د بگېکاره خلکو د لاسه په تکلیف کیږي .

42. نو شیروان مړ نه دی چې نوم یې نېک پاتې دی .

42. نو شیروان د خپل عدالت ځای ته یو مزی تېر کړي و. په میدان کې یې یوه ډاگه یا لرگی ودرولی و او د مزی پورې یې گینگری تړلی و. په رعیت کې به یې چې هر چا ته څه مشکل پیدا شو. نو دغه لرگی به یې وښوروه گینگری به وشرنگېده او پاچا به خبر شو. بیا به یې خپلو نوکرانو ته امر وکړ چې ورشئ او سپری راولئ چې څه غواړي؟ نو سپری به پاچا ته راورسېد او خپله خبره به یې وکړه. یوه روغ یوه پمن خر ځان د ډاگې پورې ژر، ژر او په ډېر قوت سره منښي. پاچا غږ کړ چې هلئ په منډه ورشئ چې په چا ډېر ظلم شوی دی. کله چې عسکر ورغلل گوري چې د ډاگې تر څنگ سپری نشته، بېرته ولاړل او پاچا ته یې وویل چې هېڅوک نه و .

په دې وخت کې بي خره ځان د ډاگې پورې ومنښه او ولاړ په خاورو کې څملاست عسکر چې بیا راغلل گوري چې څوک نشته، بیا ولاړل او پاچا ته یې وویل چې هېڅوک نه و. په دې وخت کې خره بیا ځان د ډاگې پورې منښه، عسکر بیا راغلل گوري چې خر ځان په لرگی پورې منښي بېرته پاچا ته ورغلل او وکړه یې صاحبه یو خر په لرگی پورې ځان گروي. پاچا امر وکړ چې لاړ شئ او خر راولئ. عسکرو چې کله خر راوست پاچا گوري. چې خر پمن دی او د مچانو پرې غوبل دی. پاچا امر وکړ چې ولاړ شئ او د ده خاوند راولئ، عسکر ولاړل او د خره خاوند یې حاضر کړ نو شیروان پاچا سپری ته وویل چې:

دا خر دې ولې خوشې کړې؟ سرې وویل:

صاحبه پمن شوی او بار نه شي وړلای. نو پاچا ورته کړه:

چې گټه یې درته کوله ساتلو دې او اوس چې ناروغه دی درملنه یې نه کوي؟ چېگ دا خر بوځه او پوره درملنه یې وکړه. چې زه یې بیا پوښتنه کوم .

او دویم نکل یې داسې دی :

پاچا یو دولتي تعمیر جوړوه تر څنگ یې د یوې بودی کور و. پاچا بودی ته وویل چې دا ځای دې په ما را خرڅ کړه چې دا قصر مو سم راشي او که یې را نه کړې نو زمونږ تعمیر کوږ راځي. خو بودی ځای ورنه کړ او پاچا کوږ قصر جوړ کړ نور پاچایان به چې کله دلته مېلمستیا ته راغلل او دا قصر به یې چې ولید د ناسموالي نیوکه به یې پرې کوله او ویل به یې چې ډېر ښه قصر دی خو کوږ دی. نو بیا به نوشیروان ویل چې کوږ ډېر ښه دی نه دا چې د بودی کور مې په ظلم اخیستی وای .

43. نه به تل دا ناصر خان وي او نه به تل دا سره اوبنان وي .

43. ناصر خان یو غټ خان و او ډیر سره اوبنان یې درلودل، چې د سرو اوبنانو په هغه وخت کې ډېر قدر وو لکه اوس چې د ځینو صاحبانو سره ښې ښې موټرې دي یو چا وویل چې یاره ناصر خان ډېر ښه سره اوبنان لري. نو یو بل چا ورته وویل چې دا به یا په ژوند ترې ولاړ شي او یا په مرگ.

44. نه غل یم نه د غلو مل یم .

44. نه خپله بد کاره یم او نه مې د بدکارانو سره ناسته ده .

45. نه کور وران او نه دود وران .

45. مه چا ته ټول کور ورپه شا کوه او مه یې بېنوا شپه .

46. نه یې خوري نه یې خورندي ته ورکوي .

46. بخیل دی هر څه یې له ځانه سره ساتلي دي .

47. نه یو وخت نه بل وخت راغی د غوبل وخت .

47. کار کول غواړي خو په هغه مناسب وخت کې نه .

48. نېت صاف لره اول یې په دښمن لره .

48. خپل دشمن ته هم نېت ښه لره .

49. نه گوړه خورم نه خوټه غوڅوم .

49. په باجوړ کې داسې رواج و چې ماشوم به يې سنتاوه نو گوړه به يې پرې وپشله يو هوښيار ماشوم يې سنتولو ماشوم وتبتهېد او په دروازه کې ودرید. کاکا يې خانک کېښوده او نايي يې راوغوښت او هلک نيول نه ورکوي کاکا يې گوړه راواخيسته او هلک ته يې ورغږ کړ چې هله بچيه گوړه وخوره، هلک خپل کاکا ته له ورايه لاس وښوروه او ويې ويل چې نه گوړه خورم او نه دغه غوڅوم .

50. نه ملا شوې نه جولا شوې خدای(ج) خبر چې څه بلا شوې .

50. هېڅ هم درنه جوړ نه شول. هسې کوڅې گاموې .

51. نظر غرونه چوي .

51. بد نظر لگيږي .

52. نه يې مخ معلوم دی نه يې خټگ .

52. روغه او پاکه خبره نه کوي، دوه مخی دی .

53. نور علی نور شو .

53. د ښو نه ښه شوه. يعنې نور هم ښه شو .

54. نن پاچا سبا گدا .

54. کله سپری پاچا وي او کله ملنگ شي .

55. نه په خپله سپکه دی او نه د بل په سپکه اړدی .

55. حيا نه لري هر څه يې چې وکړل.

56. نر مې گنې چې کال ته د دې نه هم بدتر یمه .

56. هېڅ پرمختگ نه شم کولای کال تر کاله مې حساب خرابيږي.

(و)

1. ويل يې خولۍ مې درته نه ده کړې او به دې نه دي ځنښلي .
1. يو سړی و او په اختر کې يې زوی ته خولۍ اخيستې وه او جامې مې ورته نه وې کړې، د اختر ميلې ته يې بوتلو په لاره کې يې پرې ښې پرېمانه اوبه وځنښلې نورو ماشوم به په مېله کې هر څه اخيستل او خوړل به يې او دی يې پلار له گوتو نيولی و او وچې شونډې يې گرځاوه هلك به هر شي ته کتل او ژړل به يې، پلار يې ورته ويل چې ويلې زاړې خيله (خولۍ) مې درته نه ده اخيستې اوبه دې نه دي ځنښکلي .
2. واده ته واده گوتی مه وايه .
2. واده چې هر څومره کوچنی شي بيا هم ډېر لگښت غواړي .
3. واده د ماماخېلو و او خوشالي بايزيد خېلو کوله .
3. يعنې واده په يو کلي کې و او د بل کلي خلکو ورته خوښي کوله .
4. وسله که بارده په يوه ساعت په کار ده .
4. وسله که ټول وخت په سړي بار وي مگر د اړتيا په وخت کې په کارېږي .
5. ورور يې مه وهه په توره خور يې ناسته ده حضوره .
5. ورور ته يې څه تکليف مه ورسوه چې خور يې پرې ځورېږي .
6. ويلې شو چې د وغوز يو .
6. وغز په شينوارو کې د يوې سيمې نوم دی چې لږ ځينې خلک يې لاسوهونکي دي. دا حصار شاهي د خلکو نه په يې کله کله د لاندې پسه وړه، د خلکو نه خوښيدل او چا په شپه نه ورکوله بله ورځ يو څو کسان راغلي وو او په مزينه کې پرې شپه راغله، د کلي خلکو ترې پوښته وکړه چې د کوم ځای ياستی؟ مېلمنو يوڅه سکوت وکړ. خلکو ورته وويل چې وايي کله چې د کوم ځای ياست نو بيا دوی دا وويل .
7. وروري په دوسۍ کېږي .
7. يعنې د ورور بده خبره او قهر به سړي په ځان اخلي .
8. ورغوی چې خارښت کوي پېسې لاس ته راځي .
8. په افغانانو کې داسې ويل کېږي چې د چالاس خارښت وکړي بل ورته وايي چې پېسې درته راځي .

9. وروروي په ورو کيږي .
9. وروروي په رمز، زغم او حوصلې کيږي .
10. وهم يې کوم ځای او خوږيږي کوم ځای .
10. يعنې دومره ناپوهه دی چې د درد ځای نه پېژني .
11. ورغستلي د منځه ايستلي.
11. ورغستلي هغو موادو ته ويل کيږي چې وږه چان کړي او څه ترې په چاني کې پاتې شي، نو دغه بيا څوک د وږو سره نه گډوي او څارويو ته يې اچوي .
12. ورو که ورو دی وراره د سترگو تور دی .
12. وراره تر وروره هم گران وي .
13. وچ او لامده يې سره وسیځل.
13. د ښو او بدو توپير يې سره ونه کړ .
14. ونه چې زړه شي د هرې بلا پرې شپه شي .
14. ډول ډول بلاگانو ته په کې ځای پيدا شي همدارنگه چې انسان زور شي هر مرض پرې ژر او په اسانه راځي .
15. وړکتوب پاچاهي ده .
15. د دنيا د کړنو او انښنو نه بې غمه وي .
16. وړيا شراب قاضي هم څښکي .
16. په وړيا گناهونو باندې زياتره خلک ډيل نه وي .
17. وږي ته بيگا لري دی .
17. وږی انتظار نه شي کولای.
18. وږی نس ښامار دی .
18. ډېر خلک نفسي غوښتنو اور ته واچول .
19. وريښم که زاړه هم شي کته ترې څوک نه جوړوي .

19. اصل شی که هر خومره زور شی. خو په سپکه ورته خوک نه گوري.
20. ودانول گران دي وړانول اسان دي .
20. د یو شی جوړول په ډېر وخت کې نه کیږي او وړانول یې په یوه شېبه کې کیږي .
21. ورغمی په خپله مور سپریږي.
21. کم اصله خپل او پردی نه پېژني .
22. وږه په وږه منت دې په څه.
22. چې د جنس عوض دې واخیست نو احسان یې نشته .
23. وږ د وږونه خالي نه وي .
23. له ځمکې چې غنم راټول شي یو څه وږي خامخا په پټي کې پاتې کیږي .
24. وطن په ښه خوی خوړل کیږي.
24. په ښه خوی کلی او کور کیږي.
25. وطن خراپو وړان کړنوم د کارغانو بد دی .
25. ځینې کارونه له ښکته خلکو نه خراب شي نوم پرې د مشرانو بد شي .
26. وطن په توپونو وړان ښه دی نه دونو نه خالي .
26. یعنې تعمیر به بېرته ژر جوړ شي خو ځینې ونې د شلو کالونه مخکې کمال ته نه رسیږي.
27. وگوره سپری وړاندې واچوه پوزی.
27. د هر سپری قدر او درناوی به د هغې د علمیت او سپیتوب به اندازه کوې.
28. ولاړه کوډله یې پرینښوده .
28. ټول کلی یې وړان کړ. یا دا چې له هر کوره یې سوال وکړ .
29. ونډه زمونږ خوري او شودې یې د بر کلي خلك خوري .
29. لگښت پرې مونږ وکړ او گټه یې بل ته رسي.

30. واده واده نه و او د سلو روپو په کې ډول وشکېده .
30. کار کار نه و او لگښت پرې ډېر وشو .
31. واده اسانه دی خو سامان یې گران دی .
31. د واده غوښتل اسانه دي خو سمبالول یې گران دي .
32. وینښ چې ځان ویده کړي څوک په یې وینښ کړي .
32. که یو څوک ځان په تگۍ واچوي بیا یې نو پوهول ډېر گران شي .
33. وپې گټه د مریې په څېر او و یې خوره د پاچا په څېر .
33. په خپله مېرانه یې وگټه او د نر په شان یې وخوره .
34. وینه په وینه نه مینځل کیږي .
34. کرکه په کرکې نه ورکیږي .
35. وپې گټه او وپې څټه .
35. په خپل همت یې پیدا کړه او بیا یې خوره .
36. ویشلی ورور تور بور دی .
36. ورور چې له وروره بېل شو د هغه سره باید به گټلو کې ترېگني وکړي .
37. ویلی شو چې پیره در پټ یې کړه .
37. ځکه چې بیا خپه او خجالت کیږي .
38. ویشتی په زړه بېداره وي .
38. په چا چې یو کار تېر شي راتلونکي وخت ته تجربه وي یا دا چې یو تن یوکار کړی وي او پټول یې غواړي، چې څوک په کې بحث کوي نو دی ته اندېښنه پیدا شي .
39. وینستان مې ورته زیږه شول .
39. ډیره غصه مې ورته راغله .
40. وطن له لېونیو نه ډک دی .

40. ډیره ناپوهی ده .

41. ورغوی مې تورې سپی خټلی دی .

41. بخت مې چپه شوی دی .

42. وسله هغه وسله ده، چې په لاس درغله .

42. بېرېل ته شاجهان پاچا وویل چې وسله کومه ښه وسله ده هغه ورته وویل، چې په لاس درغله. سبا ته شاجهان پاچا د بېرېل پسې یو فیل وړ ایله کړ چې لږ یې په عذاب کړي. فیل د سپي نه ډیر وپریږي فیل چې د بېرېل پسې وروځاستل بېرېل مخکې دی او فیل ورپسې دی په یوه ډیران وړ برابر شول په ډیران کې یو کوچنی کوکری پروت و بېرېل پسې راوخیست او د فیل په تندي یې وویشته کوکری په کړنجاري شو فیل لکۍ په سر راواړوله او بیرته وتښتید. نو بیا ورته شاجهان وویل چې رښتیا دې ویلي دي .

43. ورور دې وي، خو په لاهور دې وي .

43. یعنی ورور، چې هرڅومره لرې وي خو سړی پرې ډاډه وي .

44. وږي ته چا وویل، چې دوه او دوه څو کیږي هغه ویل څلور ډوډۍ.

44. یعنی د هر چا سره خپل مطلب په زړه کې وي .

(هـ)

1. هر چا ته خپل مزى مرغلين دى .

1. هر چا ته خپل کار ښه او معقول ښکاري .

2. هر چا ته خپل وطن کشمير دى .

2. په هر چا خپل وطن گران او ورته خوږ دى .

3. هر ډاگ د بهۍ ډاگ نه دى .

3. بهی د مومندو په سیمه کې یو پراخه ډاگ دی پخوا چې کلونه آباد وو ډېرې ښې غلې او دانې یې کولې او نور ډاگونه د دې په څېر نه و. نو ځکه خلک دا وايي .
4. هر څه ځي او عادت نه ځي .
4. خوی نه بدلیږي. حدیث مبارک دی چې فرمایي: که چا درته وویل چې دوه غرونه سره یوځای شول دا ومنه او دا کیږي خو که چا درته وویل چې د انسان خوی بدل شو دا مه منه .
5. هر څه اور ته غورځوي .
5. یو شی هم نه پرېږدي او هرڅه هلاکوي.
6. هره ښځه شیروار نه شي کولای .
6. د هر کار لپاره بېل بېل خلک وي .
7. هر سړی پوزه توره کړي وايي چې آهنګریمه.
7. هر سړی د خپل ځان صفت کوي او ځان ماهر گني .
8. هر سړی په خپلو خولو کې ډوب دی .
8. هر څوک یو څه ستونزې لري. یا هر سړی په خپل غم کې ډوب دی.
9. هغه چرگه مړه شوې چې زرینې هگۍ یې اچولې .
9. یعنې چې ښه کارونه یې کول هغه اوس نشته .
10. هر سړی ځانته من وايي .
10. هر سړی وايي چې زه پوره یم .
11. هر وخت رلی نه ورېږي .
11. هر وخت مشکلات نه وي .
12. هره تېره من نه ده .
12. هر سړی پوره سړی نه دی .
13. هر ښځه درخانۍ نه ده .

13. هره ښځه ښايسته او هوښياره نه وي .
14. هر سړی آدم خان نه دی .
14. هر سړی د آدم خان په څېر مپړنی نه وي .
15. هډه او گني .
15. د هډې ځمکې پخوا للمې وې يوازې غنم، موټ او پونبه يې کوله ځکه چې اوبه يې لږ وې او د اوبو شيان يې نه کول.
16. هغه بوتی کره چې مېوې يې خورې .
16. هغه کار کوه چې گټه يې در رسپري .
17. هندو زور شو مسلمان نه شو .
17. عمر په سړي تېر شو خو په لاره برابر نه شو .
18. هندو سترې خدای (ج) ناراضه .
18. داسې کرڼه کوي چې په دنيا او اخرت کې يې ورته گټه نه ور رسپري يا دا چې يو چاته يو کار سړی وکړي خو د هغې خوښ نه شي .
19. هندو يې په سر وواهه لاندې ځای يې خور شو .
19. يعنې کار يوځای کې وشو او تاواني بل ځای شو .
20. هنر ياد کړه په تاخچه کې يې کښېږده .
20. کمال يو وخت په کارپري .
21. هم خورما او هم ثواب .
21. ښه کار کول د دواړو جهانونو گټه ده .
22. هغه شپې لارې چې ما کولې کروارې .
22. زما د خواری او د فقر شپې لارې .
23. هم يې زړه کيږي او هم يې ساړه .

23. دوه زړی دی چې دا کار وکړم اوکنه.
24. هر غر او هماغسې یې ځناور .
24. د هرې سیمې ژوي د خپلې سیمې نه اغېز اخلي .
25. هوسی له ځایه گړندی. وه چې گنگړي یې په کې واچول نوره هم چالاکه شوه .
25. چې یو سړی پخپله هم ماهر وي او د نورو نه هم څه زده کړي .
26. هونبیاره مرغی په دوه لمو کې نښلي .
26. ځکه چې ډیر احتیاط کوي او د ځان د خلاصی له پاره ډېرې پرتې وهي .
27. هر څوک د غور لستونې یار دی .
27. ډېر خلک د دولت مندو اشنایي او دوستي کوي .
28. هره ورځ اختر نه وي .
28. خوښې کله کله وي .
29. هاتي چې په تبيله کې مردار شو اولس یې نه شي ویستلای .
29. یعنی فیل چې مردار شي ډېر خلک یې له ځایه نه شي بنورولای. یا یو ظالم چې یوځای غصب کړي راگرځول یې بیا ډیر زور غواړي .
30. هر سړی پښې و غځوي چې مړ شوم .
30. کوم سړی مړ شوی و او اسقاط یې هم ډیر او خیرات یې هم ډیر لوی او پریمان و. کوم مسکین ورغلی و اسقاط یې هم اخیستی و او خیرات یې هم خوړلی و نو بیا یې دا خبره کوله .
31. هره بلا چې یې په خپل مقام شه .
31. یو څوک چا د شپې ډاروه. سړي ورته وویل هره بلا چې یې خپل ځای ته دې ولاړشه گنې زما له خوا به خوړ شي .
32. همدا زه نه وای همدا زه نه وای .
32. یو سړی و او له خپلې ښځې ډېر وږده، کله به یې چې قهر راغی نو بیا به یې ویل چې همدا زه نه وای همدا زه نه وای ځکه چې ښځې ته یې څه نه شول ویلای .

33. هاتي چې ژوندی وي يو خروار وي او چې مړ شي دوه خرواره شي .
33. يو كار چې په خپل وخت وشي په اسانه كيږي خو چې وخت تېر شو كول يې بيا ډير زور غواړي .
34. هندو به غلا كولاى خو كه سپي نه واى .
34. هندو له سپي ډير ويرېږي . ځينو خلكو به ډېر كارونه كولاى خو چې په وسعه يې پوره واى .
35. هونبىار په اشارت پوهيږي .
35. پوهان په نيمه پوهيږي .
36. هندو مې گنجى نه دى ليدلى .
36. يعنې سكهانو تل پگړى وهلې وي كه سر يې گنجى وي هم څوك يې نه شي ليدلى .
37. هغو ته يې اسونه وركړل چې په زين كولو يې نه پوهيږي .
37. دنيا زياتره خداى (ج) بې عقلو خلكو ته وركوي .
38. هېچا په لاره كې دستراخوا نه دى غورولى .
38. يعنې كه يو سړى ډير سخي شي هم لارې ته يې نه رااوباسي .
39. هم زيانيدلى هم شرمېدلى .
39. هم ناواني شو او هم لسپك شو .
40. هم ماري هم كوكارې هم لاس لگى هم ژاړې .
40. وهل هم كوې او چينغې هم ته وهې، تونگه هم ته اچوې او سورې هم ته وهې .
41. هر شى چې خام وي پخېږي انسان چې خام شو بيا نه پخېږي .
41. انسان چې يو وار بې باوره شو بيا پرې څوك باور نه كوي .
42. هر چا سره پنچ، پنچ نو يار سره هم پنچ .
42. دوه ټگان وو او ويل يې چې موږ كله څوك تيروسته نو پخپل منځ كې به سره پنچ وایو، دا په مو رموز وي .
يو ملگري د بل سره غلطي وكړه او د ځان سره يې وويل چې پنچ نو بيا دې بل ملگري ورته وويل چې د يار سره هم
پنچ .

(ي)

1. ياد مې كړه ښاد مې كړ.
1. چې دې ياد كړم لكه هر څه چې دې راكړل .
2. يا د مور تې دى يا د چلم نى دى .
2. چرسيان په خپل منځ كې سره ډېر خواږه وي حتى د وروڼو نه هم .
3. يا د چنې تير كه خوند يې واخله رنگ يې هېر كړه .
3. ډير خلك په اشنا يى كې لومړى ډېر خواږه وي، خو چې كار يې پوره شي بيا يې هغه پخوانى خونده نه وي .
4. يا دې خداى (ج) ماته راكړي او يا مې دې دوست ته وركړي .
4. كه ما ته خداى (ج) راكړه خو ډېر ښه او كه دوست ته مې يې وركړه هم زما په درد خوري .
5. يادوي ټوپك راوړې كوتك .
5. لومړى ډېر توند وي بيا يې وروسته مزه نه وي يا پرې د غټ شي كوي او وركوي لږ شى .
6. يو د بل د غمه نه مري .
6. كه غم هر څومره دروند وي خو سپرى ترې نه مري .
7. يا مړ يا موړ .
7. يا به ډېر څه پيدا كړي يا به په كې سر وخوري .
8. يتيم په ژړا پوخ دى .
8. په دې ډيرې تودې سپرې تېرې شوې دي. ښه تجربه شوى دى .
9. يتيم چې سر سبيل شي سل اويا گزه يې... شي .
9. بې پلاره هلك چې سر ايله اموخته شو بيا يې اداره كول ډير سخت وي .
10. يتيم هلك تل د ټوكړى لاندې نه پاتې كيږي .

10. اخر به غټ شي .
11. يخني د خدا(ج) په روى نه ايساريږي .
11. د ظالم نه په زاريو نه شي خلاصېدلى .
12. يوه به دې ژاړي بله به دې خاندي .
12. يعنې دې كار ته دې اړباسم چې ويې كړې .
13. يو پسې رسېدلى نه شو بل ويل د مخې يې شه .
13. د يو چا د لاسه يو كار نه وي پوره او بل ورته وايي چې ډير كارونه وكړه .
14. يو خوري بل يې په بډه وهي .
14. يو شي هم نه پرېږدي .
15. يو خور بل ته سترگه وهي .
15. يو خوري بل ته په تمه دى .
16. يو للى دى يو للى ده .
16. په كور كې دوه كسه دي اولاد او بچي نه لري .
17. يو سر او سل سودا گانې .
17. يو سړى دى او جنجالونه يې ډېر دي .
18. يو مې يوه سترگه ده او بل مې بله سترگه ده .
18. دواړه راباندې گران دي .
19. يا تخت يا تابوت .
19. يا به پاچا شم يا به پرې مړ شم .
20. يوه سترگه يې د سپي ده او بله د سړي ده .
20. په بڼه انسان دى خو خوى يې د سپي دى .

21. پوره جومات ته نه ځي او ملا ځنگل ته نه ځي .

21. دواړه سره ليدای نه شي .

22. يا تير اوباسی يا ما اوباسی .

22. يو سړی چې علی خان نومېده د يو بل چا سره يې د زوی لپاره خېښي کړې وه او د زوی خسر يې ناروغه شوی و، ناروغه سړی ډېر پوخ غل و او د غلا تير يې په کوټه اچولی و. د سړی په دې کوټه کې د ځنګدن سلګۍ شروع شوې او سترګې يې په دې تيرلګېدې نو چينغې يې کړې چې يا ما اوباسی يا تير اوباسی. د ناروغه سړي ورور دلته ولاړ دی، خپل وراره نه يې پوښتنه وکړه چې دا پلار دې څه وايي دې هلك نور خلك له کوټې نه وويستل او زه خو يې خېښ وم زه يې نه ويستم، نو د ناروغه سړی زوی ويل چې پلار مې پرې نه وايي رښتيا وايي دا تير يې را پټ کړی دی او اوس مرګ په سترګو ګوري نو ځکه داسې وايي. چې دا د غلا مال لرې کړی.

23. يوه ده خو ډېوه ده .

23. ډېره پوهه او عالمه ده. يا سترګه مې يوه ده خو هر څه پرې وينم .

24. يو ګوري بل لمسيږي .

24. چې يو وګوري بل يې هم غواړي .

25. يو خداى (ج) ښه دی او يو ځاى ښه دی .

25. هر هر ځاى کې بايد سړی ناسته پاسته ونه لري او چې يو چاسره يې ژمنه وکړه هماغه سره بايد ودرېږي .

26. يو پټی جوار يې وخواره اوس هم ورته ميږه وايي .

26. ډېر تاوان يې ورساوه اوس يې هم بې وزله بولي .

27. يو زما په ځانله دا يو ستاسو په ټولو .

27. په لاره يو هندو او څوکسان نور سره ملګري شول، مخې ته يې غله راغلل او غلو پرې غږ کړ چې سامان کېښېږدئ، خلکو وويل :

سمه ده او سامانونه يې پرځمکه کېښودل، غلو غوښتل چې د دوی لاسونه ور وټړي، هندو غلو ته وويل: اجازه ده چې مونږ لومړی تاسو ته لږ اتن وکړو بيا زمونږ لاسونه وټړئ. هندو غوښتل چې د اتن په سندره کې ملګري پوه کړي چې دا يو غل به زه ټينګ کړم او دا بل يې ستاسو په دې ټولو غلو د هندو سوال و مانه او د اتن اجازه يې ورکړه. نو هندو

خپل غوږ ته لاس ور وړاو د يه قربان سره يې وويل هاى دا يو زما په ځانله او يو ستاسو په ټولو. دا يو زما په ځانله او دا يو ستاسو په ټولو. دې نورو ورغبرگه كړه چې دا كار زمونږ نه نشي او دا كار زمونږ نه نه شي .

28. يو ځان شرموي او بل قام شرموي .

28. يو څوك داسې بدكار وكړي چې خپله ټوله كورنۍ سپكه كړي .

29. يو سړي بل ته وويل چې په هر خيرات كې دې وينم هغه كړه چې ته به هم په كې يې .

29. يو څوك چې چا ته ووايي چې زه دې په بدو ځايونو كې گورم چې ناست يې، دا دا مانا لري چې دى پخپله هم په دې بدو ځايونو كې وي .

30. يو كال به برېښد وگرځم خو بل كميس به وانه خلم .

30. يو بخيل سړي نه يې تور بور كميس پټ كړ، او ويل يې چې دا به بل كميس واخلي او پيسې به يې ولگيږي او زما نه به په سيالۍ كې كم شي، نو كله چې بخيل پوه شو نو بيا يې دا وينا وكړه .

31. يوه سپي ژرنده خټله او بل سپي د ده... خټله.

31. يوه پخپله په سوال څه پيدا كړي و بل د هغه نه سوال كاوه .

32. يو گنجى په وره راغى بل په تناره .

32. دوه كسان د يو څه د غوښتنې لپاره په بېلو بېلو لارو په يوه وخت كې راغلل .

33. يو بام او دوه هوا وې .

33. د يوې كوټې په سرباندې په يو كټ كې د يوې ښځې زوى اوننگور پراته وو. او په بل كټ كې يې لور او زوم پراته وو. دې ښځې خپلې لور او زوم ته وويل چې سره رانږدې شئ يخني ده او زوى او ننگور ته يې وويل چې سره لرې شئ گرمي ده نو په دې وخت كې يې ننگور دا وويل .

34. يو وخت د شيطان هم منه .

24. يو زده كوونكى و او خپل استاذ ته يې ويل شيطان راته وايي چې دا كاني راوخله او دا استاذ په دا سر وله، د دې خبرې سره سم استاذ زر زوه كوونكي ته وويل پام چې د شيطان ونه منې. بله ورځ همدې زده كوونكي استاذ ته بيا وويل: چې استاذ شيطان را ته وايي چې يوبنه غټ چرگ حلال كړه او ښه پلو ورسره پوخ كړه او استاذ ته يې يوسه. استاذ كړه بده نه ده كله كله د شيطان هم منه .

35. یو کال سړی د مور د مېړه سره هم تیروي .
35. انسان باید په دېر مشقت کې هم خپله حوصله او زغم د لاسه ورنه کړي یا چې یو څوک په سفر ولاړ شي او زړه یې زر تنگ او بېرته راشي بیا خلک دا وایي او یا یو څوک د چار سره مزدور شي او مزدوري ژر پرېږدي نو بیا هم خلک دا وایي .
36. یو سړی چا نه پېژنده په جومات کې یې... وکړل.
36. ځینې وخت یو ناپوهه سړی د خپل شهرت له پاره داسې یوه کړنه وکړي چې هغه د کولو نه وي .
37. یو په ژرنده او جومات کې یې مه وایه نور یې هر ځای وایه .
37. چې یو سړی قصداً وغواړي چې یو خبره مشهور کړي نو بیا دا وایي .
38. یوه ورځ د بلې ورځې مور ده .
38. ورځې له ورځو زیږي .
39. یو من سر ښوروي او دوه گوتې ژبه نه ښوروي.
39. کله چې یو سړی خپل مخاطب ته د ژبې په ځای د سر په ښورولو هو او نه وکړي نو بیا خلک دا وایي .
40. یوه شپه یې چې تر منځ وي له هغې بلا نه مه وېرېږه .
40. ځکه چې وخت شته او تدبیر نولی شې .
41. یا به پیسې گټې یا به کیسې گټې .
41. یا به خپل تاریخ جوړوي او یا به د دنیا گټه کوي.
42. یو بهلول یو یې کند یو یې کچکول.
42. خلک وایي چې د سلطان محمود غزنوي یو ورور و او هغه فقیري او ملنګي کوله او دېر زاهد سړی و. غزنوي ورته بلنه ورکړه چې راشه او په حکومت کې کار وکړه، بهلول ورته په ځواب کې وویل چې
- د اخرت حساب نه شم ورکولای. ؟ غزنوي وویل چې څه د اخرت حساب دی؟ بهلول وویل چې د هر شي بېله بېله پوښتنه کېږي او روځ د قیامت دېره سخته ده، ځمکه به د تې غوندې توده وي او سړي سره به حساب کېږي. بهلول یو تې راواخیسته او اور یې ترې لاندې بل کړ تې سره شوه، بهلول پرې ودرېد او غږ یې کړ یو بهلول یو یې

کند یو یې کچکول او د تبی نه کوز شو. او ویې ویل چې حساب مې خلاص شو. او سلطان محمود ته یې وویل چې اوس ته راځه او حساب د ټول ملک راکړه، سلطان وویل چې زه دا کار نه شم کولای .

43. یو یې گټي سل یې خټي .

43. د یوه سړي د همت له برکته ډېر خلك په راحت کې شي .

44. یار له یاره بلاریږي .

44. دوست له خپل دوست نه تکلیف گوري .

45. یا خپل کور یا گور .

45. انسان باید خپل پت وساتي او بل چا ته د سوال لاس اوږد نه کړي .

46. یو لرگی اور نه کوي دوه ښځې کور نه کوي .

46. د یوه لرگی اور لمبه نه کوي او بلیږي نه او د دوو بنو کور وران وي .

47. یوله ولږې مري او بل یې سرته پراتې لټوي .

47. یو سړی پخپله د یوه کار له امله ډېر په کړاوو کې و او بل ترې په همداسې کار کې مرسته غواړي .

48. یو خوا پان او بل خوا پړانگ .

48. یو لوري ته یو مشکل او بل لوري ته بل مشکل د خلاصېدو لار نشته .

49. یوې بلا بلې ته ویل چې بوو .

49. یو بد کاره بل بد کار ته ویل چې ته بد کوې .

50. یو په ست ښه ښکاري او بل یې په نه خوړلو .

50. داسې نه چې یو تن ست وکړي او بل ترې پوزه غوڅه کړي .

51. یو خروار زعفران وخوره خو خوله پرې مه زیږوه .

51. غټ کار په پټه خوله وکړه چې څوک خبر نه شي .

52. یوه سترگه چې دې وو ته په بله لاس کښیده .

52. که یو مصیبت در ته پېښ شو په هغې صبر وکړه چې بل درته پېښ نه شي .

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**